

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor och av protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget samt lagar i anslutning till dem

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner det i London den 19 juni 1951 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor samt det i Paris den 28 augusti 1952 upprättade protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget.

Avtalet har upprättats för att fastställa den rättsliga ställningen för de avtalsslutande parternas styrkor under deras vistelse inom en annan avtalsslutande parts territorium, och det innehåller bestämmelser om bland annat inreseformaliteter, rätten att bära vapen, utövande av domsrätt, rätten till och avstående från skadestånd och om styrkornas privilegier och immunitet. Genom protokollet utsträcks bestämmelserna i avtalet till att också gälla Nordatlantiska fördragsorganisationens (Nato) högkvarter och deras militära och civila personal med beaktande av de justeringar som bestäms i protokollet. Protokollet innehåller också kompletterande bestämmelser om högkvarteren och deras personal.

Som deltagande stat i Natos Partnerskap för fred har Finland redan de facto tillämpat avtalet och protokollet efter att ha anslutit sig till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och dess första och andra tilläggsprotokoll, vilka förblir i kraft i förhållande till de stater som deltar i Partnerskap för fred och som är avtalsslutande parter.

En anslutning till avtalet och protokollet förutsätter dels att den nya medlemsstaten bjuds in av Nordatlantiska rådet att ansluta sig till avtalet, dels att medlemsstaten deponerar sitt anslutningsinstrument hos Förenta staternas regering. Finland blev medlem i Nato den 4 april 2023. Den 5 april 2023 fattade Nordatlantiska rådet beslut om att inbjuda Finland att ansluta sig till avtalet och protokollet. Avtalet och protokollet träder i kraft 30 dagar efter den dag Finlands anslutningsinstrument deponerats.

I propositionen ingår förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet och protokollet som hör till området för lagstiftningen. Lagarna avses träda i kraft vid en genom förordning av statsrådet bestämd tidpunkt samtidigt som avtalet och protokollet träder i kraft för Finlands del.

Till följd av anslutningen till avtalet och protokollet föreslås i propositionen också ändringar i skjutvapenlagen, lagen om statens skadeståndsverksamhet, bilskattelagen, körkortslagen, fordonslagen, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel. I samband med anslutningen är det ändamålsenligt att också göra sådana enskilda ändringar i lagen om utövning av veterinäryrket, körkortslagen, lagen om transportservice och lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som har identifierats i samband med det militära försvarssamarbetet och som hänför sig till helheten. I avtalet och protokollet finns det inte några

uttryckliga bestämmelser om dessa saker. De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast när avtalet och protokollet träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning	6
2 Syftet med avtalen	7
3 Avtalens centrala innehåll och tillämpningspraxis	7
3.1 Nato Sofa	7
3.2 Parisprotokollet	10
4 Nuläge och bedömning av nuläget	12
4.1 Nationell lagstiftning	12
4.1.1 Sektorspecifik lagstiftning	12
4.1.2 Lagstiftning som reglerar beslutsfattandet om sändande och mottagande av styrkor	22
4.1.3 Skadeståndslagstiftning	23
4.1.4 Produkter och varor som följer med styrkorna och som styrkorna skaffar	26
4.2 Europeiska unionens lagstiftning	32
4.3 Övriga internationella förpliktelser och arrangemang	33
4.4 Internationell jämförelse	34
4.5 Nationella behov av författningsändringar i anslutning till propositionen	37
5 De viktigaste förslagen	37
6 Propositionens konsekvenser	37
6.1 Konsekvenser för utrikes- och säkerhetspolitiken och Finlands försvar	38
6.2 Konsekvenser för Försvarsmaktens verksamhet	39
6.3 Ekonomiska konsekvenser	40
6.4 Konsekvenser för myndigheterna	42
6.5 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	44
6.6 Miljökonsekvenser	50
7 Remissvar	50
8 Bestämmelserna i avtalet och protokollet och deras förhållande till lagstiftningen i Finland	58
8.1 Bestämmelserna i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor och deras förhållande till lagstiftningen i Finland	58
8.2 Bestämmelserna i protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget och deras förhållande till lagstiftningen i Finland	105
9 Specialmotivering till lagförslagen	116
9.1 Lag om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	116
9.2 Lag om protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget	120
9.3 Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen	121
9.4 Lag om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet	121
9.5 Lag om ändring av 24 § i bilskattelagen	122
9.6 Lag om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket	123
9.7 Lag om ändring av körkortslagen	124
9.8 Lag om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice	125
9.9 Lag om ändring av fordonslagen	125
9.10 Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården	125
9.11 Lag om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel	127
10 Bestämmelser på lägre nivå än lag	127
11 Ikraftträdande	128

12 Bifall av Ålands lagting.....	128
13 Förhållande till andra propositioner	128
14 Behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordning	129
14.1 Behovet av riksdagens samtycke	129
14.2 Behandlingsordning.....	130
14.2.1 Om utgångspunkterna för bedömning av behandlingsordningen	130
14.2.2 Nato Sofa och Parisprotokollet som en del av förpliktelserna till följd av Finlands medlemskap i Nato	133
14.2.3 Jurisdiktion inom Finlands territorium	135
14.2.4 Förbud mot att döma till dödsstraff	138
14.2.5 Frågor som gäller bistående vid gripande och brottsutredning	141
14.2.6 Den sändande statens rätt att utöva myndighetsbefogenheter inom Finlands territorium	143
14.2.7 Övriga frågor	146
14.2.8 Frågor som gäller Parisprotokollet	151
14.2.9 Slutsatser	153
LAGFÖRSLAG.....	155
Lag om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor	155
Lag om protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget	158
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen.....	159
Lag om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet.....	160
Lag om ändring av 24 § i bilskattelagen.....	160
Lag om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket.....	161
Lag om ändring av körkortslagen	162
Lag om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice.....	162
Lag om ändring av fordonslagen	163
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.....	164
Lag om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel	164
FÖRDRAGSTEXT.....	166
BILAGA.....	200
PARALLELLTEXTER.....	200
Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen.....	200
Lag om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet.....	201
Lag om ändring av 24 § i bilskattelagen.....	202
Lag om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket.....	203
Lag om ändring av körkortslagen	204
Lag om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice.....	205
Lag om ändring av fordonslagen	206
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.....	207
Lag om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel	208
ANDRA BILAGOR	209
BILAGA.....	209
NOTVÄXLING.....	209

EXCHANGE OF NOTES	210
-------------------------	-----

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Natos toppmöte lade den 11 januari 1994 fram initiativet Partnerskap för fred (Partnership for Peace, Pfp), vars syfte är att utvidga och intensifiera det politiska och militära samarbetet överallt i Europa, öka stabiliteten, minska hoten mot fred samt stärka relationerna genom att främja det praktiska samarbetet och stärka engagemanget för demokratiska principer. Finland undertecknade ramdokumentet avseende Partnerskap för fred den 9 maj 1994. För att fastställa den rättsliga ställningen inom varandras territorier för styrkor och civil personal från Natos medlemsstater som deltar i Natos Partnerskap för fred bereddes avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor (nedan *Pfp Sofa*) och avtalets första tilläggsprotokoll om begränsning av användningen av dödsstraff. Finland undertecknade Pfp Sofa och dess första tilläggsprotokoll den 16 december 1996 och ratificerade dem den 2 juli 1997 (FördrS 64 och 65/1997). Enligt Pfp Sofa förbinder sig de avtalsslutande parterna att i sina inbördes relationer iakttä bestämmelelserna i avtalet mellan parterna i avtalet om status för deras styrkor (nedan *Nato Sofa*).

Inom Nato hade man redan 1997 upptäckt att det med tanke på syftet med samarbetet inom Natos Partnerskap för fred också behöver fastställas status för Natos militära högkvarter och deras personal inom territorierna för de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred och på motsvarande sätt för de personer som tjänstgör vid militära högkvarter i Natos medlemsstater och för vilket det saknas bestämmelser i Pfp Sofa. För att komplettera bestämmelserna om samarbetet inom Natos Partnerskap för fred framlades i Bryssel den 19 december 1997 för undertecknande det andra tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i partnerskap för fred om status för deras styrkor (nedan *Pfp Sofas andra tilläggsprotokoll*), enligt vilket de avtalsslutande parterna förbinder sig att i sina inbördes förbindelser tillämpa med nödvändiga anpassningar bestämmelserna i protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget (nedan *Parisprotokollet*). Finland undertecknade tilläggsprotokollet i Bryssel den 3 december 2004 och anslöt sig till det den 7 juli 2005 (FördrS 72 och 73/2005).

Finland och Sverige ansökte om medlemskap i Nato den 17 maj 2022. Medlemskapssamtalen fördes den 4 juli 2022, och anslutningsprotokollen undertecknades den 5 juli 2022. Finland anslöt sig till nordatlantiska fördraget den 4 april 2023 och då blev Finland part i avtalet (FördrS 17 och 18/2023) och därmed medlemsstat i Nato. Efter detta, den 5 april 2023, fattade Nordatlantiska rådet beslut om att inbjuda Finland att ansluta sig till Nato Sofa och Parisprotokollet.

Som det redogörs för i regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av nordatlantiska fördraget och avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal (RP 315/2022 rd, s. 22–23, nedan även *regeringspropositionen om nordatlantiska fördraget*), förutsätter Finlands medlemskap i Nato att Finland också ansluter sig till vissa andra avtal som har ingåtts inom ramen för Nato, såsom Nato Sofa och Parisprotokollet.

Pfp Sofa och dess tilläggsprotokoll förblir i kraft gentemot de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred som avtalsslutande parter efter det att Finland har anslutit sig till Nato Sofa och Parisprotokollet.

Statsrådet tillsatte den 31 mars 2023 en arbetsgrupp för att bereda en regeringsproposition om Finlands anslutning till avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor och till protokollet om status för de internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget. I arbetsgruppen ingick företrädare för utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, Huvudstaben, Gränsbevakningsväsendet och Statskontoret. Arbetsgruppen sammanträdde totalt åtta gånger. Arbetsgruppen hörde som sakkunniga Tuomas Pöysti, justitiekanslern i statsrådet, Anu Mutanen, professor (tenure track), Tammerfors universitet, Janne Salminen, professor, juridiska fakulteten vid Åbo universitet samt Sakari Melander, professor, och Tuomas Oja, professor, juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet.

Arbetsgruppen färdigställde sitt betänkande i form av en regeringsproposition den 9 oktober 2023. Utlåtanden om utkastet till proposition inhämtades av bland annat ministerierna, andra myndigheter samt organisationer, sammanlagt 111 instanser, under tiden 12 oktober–12 november 2023 i tjänsten utlåtande.fi. Utlåtandena och ett sammandrag av utlåtandena finns tillgängliga på statsrådets projektsida under numret UM003:00/2023. För innehållet i utlåtandena redogörs det i avsnitt 7. Propositionen har färdigställts som tjänsteuppdrag vid utrikesministeriet.

Under arbetets gång har arbetsgruppen granskat översättningarna av Nato Sofa och Parisprotokollet och gjort nödvändiga språkliga korrigeringar i dem. Eftersom avtalstexterna förblir i kraft också som en del av Pfp Sofa, har översättningarna inte preciserats till övriga delar.

2 Syftet med avtalen

Natos medlemsstater kan genom ett särskilt arrangemang sända sina styrkor för tjänstgöring inom territoriet för en annan stat som är fördragsslutande part i nordatlantiska fördraget. Syftet med Nato Sofa är att fastställa ställningen för dessa styrkor när de befinner sig inom en annan avtalsslutande parts territorium i samband med sin tjänsteutövning.

Genom Parisprotokollet utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelserna i Nato Sofa i enlighet med vissa anpassningar i protokollet också till Natos högkvarter och deras militära och civila personal (civil personal kallas *civil komponent* i Nato Sofa och Parisprotokollet). Syftet med Parisprotokollet är att fastställa ställningen för Natos högkvarter och deras militära och civila personal när ett sådant högkvarter med stöd av nordatlantiska fördraget är placerat inom området för en avtalsslutande part i protokollet eller när sådan personal vistas i tjänsten inom ett sådant område.

3 Avtalens centrala innehåll och tillämpningspraxis

3.1 Nato Sofa

Internationella överenskommelser om styrkors status (Status of Forces Agreement, Sofa) är bilaterala eller multilaterala fördrag genom vilka de avtalsslutande parterna avtalar om sina stridskrafterts rättsliga ställning under deras vistelse inom en annan avtalsslutande parts territorium. Behovet av överenskommelser om styrkornas ställning har accentuerats i och med att den militära allieringen och det militära samarbetet under fredstid har ökat. Exempel på detta är de militära övningar som olika stater genomför tillsammans samt den långsiktiga placeringen av styrkor inom andra staters territorier. Bakgrunden till fastställandet av den rättsliga

ställningen har historiskt sett varit behovet av att hitta en balans mellan två principer för internationell rätt, det vill säga mellan statens och dess representanters immunitet och den territoriella behörigheten för den stat som tar emot en främmande stats stridskrafter. Flera av bestämmelserna i Nato Sofa och i synnerhet artikel VII återspeglar denna balansering.

Som försvarsallians är Nato starkt förknippat med det militära samarbetet mellan dess medlemsstater, och därför identifierades i Nato snart efter inrättandet av alliansen ett behov av att genom ett multilateralt avtal närmare fastställa ställningen för medlemsstaternas styrkor när de befinner sig inom varandras territorier. Natos grundande medlemmar undertecknade Nato Sofa i London den 19 juni 1951 och det trädde i kraft internationellt den 23 augusti 1953. Sedermera har alla nya medlemsstater i Nato anslutit sig till avtalet. Avtalet innehåller bestämmelser om bland annat inreseformalityter, körkort och körtillstånd, rätt att bära vapen, utövning av jurisdiktion, skadeståndsskyldighet, hälso- och sjukvård samt befrielse från skatt och tull. Avtalsbestämmelserna tillämpas ömsesidigt när Finland är antingen sändande eller mottagande stat.

Principen om jämställdhet mellan staterna förutsätter att de respekterar varandras statsmakt. Enligt internationell sedvanerätt åtnjuter representanterna för en stat i sina tjänsteåtgärder immunitet mot en främmande stats straffrättsliga behörighet. Ett specialfall i detta avseende utgörs av styrkor från en främmande stats stridskrafter, eftersom deras ställning allmänt avtalas genom fördrag som innehåller uttryckliga bestämmelser om styrkornas immunitet mot den mottagande statens straffrättsliga behörighet.

Med statens suveränitet avses varje stats exklusiva behörighet inom sitt eget territorium. Myndighetsverksamhet inom en annan stats territorium förutsätter således i princip samtycke av territorialstaten. I inledningen till avtalet erkänns uttryckligen respekten för den mottagande statens territoriella suveränitet. För att styrkor från en avtalsslutande part i Nato Sofa ska kunna komma in på en annan avtalsslutande parts territorium och vistas där krävs det alltid samtycke av den berörda avtalsslutande parten. Den berörda avtalsslutande parten bestämmer också på vilket sätt samtycket ges och uttrycks.

Nato Sofa kan tillämpas på både fredstida och krigstida samarbete. Denna princip framgår av artikel XV i avtalet. Med beaktande av det territoriella tillämpningsområdet i enlighet med artikel XX i Nato Sofa ska Nato Sofa tillämpas som standard på allt militärt samarbete mellan Natos medlemsstater inom deras territorier, om inte den stat som sänder styrkor och den mottagande staten kommer överens om något annat. I regeringspropositionen (RP 315/2022 rd, s. 6–7 och 14–16) om nordatlantiska fördraget (FördrS 17 och 18/2023) redogörs det för Natos kollektiva försvar, snabbinsatsstyrkor och uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid. I enlighet med artikel 5 i nordatlantiska fördraget har Natos medlemsstater förbundit sig till ett kollektivt försvar och utövande av den rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar som erkänns i artikel 51 i FN-stadgan och till att hjälpa en part som utsatts för ett angrepp genom att vidta de åtgärder som de anser nödvändiga, inbegripet användning av vapenmakt. Uppgifterna i Natos kollektiva försvar i fredstid baserar sig på samarbetsförpliktelsen enligt artikel 3 i nordatlantiska fördraget. Artikel 3 förpliktar fördragsparterna att, var för sig och tillsammans, genom kontinuerlig och effektiv egen beredskap och ömsesidigt bistånd, upprätthålla och utveckla sin individuella och kollektiva förmåga att stå emot väpnade angrepp. Samarbetskyldigheten enligt artikeln gör inte skillnad på huruvida samarbetet leds av Nato eller om det är fråga om de allierades bilaterala eller multilaterala verksamhet, utan det avgörande är att främja målen för det kollektiva försvaret. Nato Sofa tillämpas som standard såväl på det kollektiva försvaret enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget, på uppgifter i det kollektiva försvaret i fredstid som på annat militärt försvarssamarbete som genomförs i enlighet med artikel 3 i nordatlantiska fördraget. Som Natomedlem ska den mottagande staten meddela

om den med avvikelse från standarden inte önskar att Nato Sofa ska tillämpas på en viss verksamhet mellan medlemsstaterna.

Nato Sofa och Pfp Sofa tillämpas enligt vedertagen praxis på all internationell verksamhet både mellan Natos medlemsstater och med Pfp-staterna. Tillämpningssituationerna kan gälla vardagligt samarbete såsom till exempel övningar, samarbete mellan stridskrafternas förbindelseofficerare och samarbete bland annat inom forskning och upphandling. I princip hänvisas det till Nato Sofa i alla samförståndsavtal och tekniska arrangemang inom försvarsförvaltningen.

När Finland blev part i Pfp Sofa ansågs avtalet bli endast i mycket begränsad utsträckning tillämpligt i Finland. I regeringens proposition om anslutningen till Pfp Sofa (RP 19/1997 rd, s. 5) konstateras det att avtalet sannolikt kommer att tillämpas på finskt territorium endast under kortvariga Pfp-övningar, som dock knappast kommer att arrangeras i Finland varje år. Avtalet ansågs innehålla flera sådana bestämmelser som har ringa relevans för Finland, med undantag av eventuella Natoleda fredsbevarande operationer. Också i och med att Finlands internationella militära samarbete utvidgades ansågs den tolkning som skrivits in i regeringens proposition om Pfp Sofa i praktiken ha blivit begränsande för samarbetet, därför beslutade riksdagen 2017 att utvidga dess ursprungliga tolkning. Riksdagens försvarsutskott konstaterade i sitt betänkande (FsUB 2/2017 rd) med beaktande av utrikesutskottets utlåtande (UtUU 3/2017 rd) att Pfp Sofa kan tillämpas på all internationell verksamhet på finskt territorium mellan Finland och medlemsstaterna i Nato samt mellan Finland och de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred. Principen att Nato Sofa som standard ska tillämpas på allt militärt samarbete mellan Natos medlemsstater inom deras territorier har således redan under några år tillämpats också i Finland inom ramen för Natos Partnerskap för fred.

Till de grundläggande principerna för Nato Sofa hör respekten för den mottagande statens lagstiftning. Enligt artikel II i Nato Sofa är en styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhöriga till dessa, skyldiga att respektera lagstiftningen i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet och särskilt från all politisk verksamhet i den mottagande staten. Denna sedvanerättsliga regel har skrivits in också i modellkonventionen om ställningen för FN:s fredsbevarande styrkor (A/45/594) och i de avtal med värdstaterna för FN:s fredsbevarande insatser som gäller ställningen för FN:s styrkor, i de fall då ett avtal finns. Också i artikel 41 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser (FördrS 4/1970) förutsätts det att ”Det åligger alla som åtnjuter privilegier och immunitet att iakttaga den mottagande statens lagar och författningar, om detta icke inkräktar på deras privilegier och immunitet.” I artikeln motsvarar den engelska ordalydelsen för ”att iakttaga” ordalydelsen i Nato Sofa, men översättningen är annorlunda än i Nato Sofa.

Det finns ingen entydig uppfattning om hur omfattande skyldigheten att respektera lagstiftningen är. Det har tolkats att skyldigheten att respektera lagstiftningen betyder till exempel att Nato Sofa inte ändrar den princip om internationell rätt enligt vilken värdstatens lagar och föreskrifter tillämpas på alla som vistas inom värdstatens territorium, dock med beaktande av de begränsningar som gäller den sändande statens immunitet¹. Den främmande

¹ Nato Sofa och Parisprotokollet har behandlats i mycket liten omfattning i rättslitteraturen. I denna proposition hänvisas det till verken ”The Handbook of the Law of Visiting Forces” (Fleck, Dieter 2018) och ”Status of Military Forces Under Current International Law” (Lazareff, Serge 1971), som är de mest omfattande verken inom ämnesområdet.

statens styrkor ska därmed respektera den mottagande statens lagstiftning, trots att den mottagande staten har begränsade möjligheter att verkställa sin lagstiftning avseende den främmande statens styrkor. Vidare tolkas ordalydelsen i Nato Sofa så att den sändande staten har en självständig skyldighet att säkerställa att dess egen personal iakttar den mottagande statens lagstiftning och föreskrifter. Syftet med särställningen för den sändande statens styrkor är att säkerställa sådana rättigheter och friheter för styrkorna att agera som de behöver för att utföra sin uppgift. Respekten för lagstiftningen i den mottagande staten kan inte leda till att den gemensamt överenskomna verksamheten förhindras eller i praktiken blir mycket svår att genomföra.

Skyldigheten att respektera lagstiftningen stärks dock av att det som annars endast skulle vara ett brott mot skyldigheterna enligt den mottagande statens lagstiftning, för vilket den mottagande staten inte har behörighet eller verkställighetsbefogenheter, kan betraktas som ett brott mot avtalsförpliktelsen enligt artikel II i Nato Sofa. I sådana fall kan den mottagande staten åberopa detta avtalsbrott i sina diskussioner med myndigheterna för styrkorna och om avtalsparterna inte når förlikning kan tvistlösningsförfarandena i Natos Sofa åberopas (artikel XVI).

Utgångspunkten för Natosamarbetet är att på avtalsbasis fastställa vilken stat som utövar straffrättslig jurisdiktion i olika situationer. Frågan kan inte jämföras med diplomatisk immunitet. Bestämmelser om fördelningen av straffrättslig jurisdiktion finns i artikel VII i Nato Sofa. Utgångspunkten är att jurisdiktion utövas av antingen den sändande staten eller den mottagande staten och att ingen genom avtalet befrias från straffrättsligt ansvar. Enligt artikel VII i Nato Sofa kan den straffrättsliga jurisdiktionen tillhöra uteslutande den ena staten eller vara parallell. Om det är fråga om ett brott som endast är straffbart enligt lagstiftningen i den ena staten, utövar den staten jurisdiktion. Om gärningen är straffbar enligt båda staternas lagstiftning, svarar den sändande staten för att straff döms ut för brott som riktar sig mot den sändande statens egendom eller säkerhet eller som begås av den sändande statens styrkor vid tjänsteutövning. I fråga om alla andra brott har den mottagande staten företrädesrätt att utöva jurisdiktion. Jurisdiktionen kan också avstås ifrån till förmån för den andra staten.

Av de övriga principerna kan nämnas principerna i anslutning till skadestånd när det gäller avstående från skadeståndsanspråk i förhållande till den andra staten, både i fråga om egendomsskador och personskador när skadan har orsakats vid tjänsteutövning. I artikel VIII i Nato Sofa behandlas tre typer av skador, skador mellan de avtalsslutande parterna, skador som i tjänsten har orsakats tredje part och skador som utom tjänsten orsakats av olagliga handlingar eller försummelser av styrkor eller civil personal.

3.2 Parisprotokollet

Parisprotokollet innehåller skrivningar om ställningen för Natos internationella militära högkvarter och deras personal. Parisprotokollet får sitt huvudsakliga innehåll från Nato Sofa. Dessutom innehåller protokollet vissa innehållsmässiga bestämmelser som direkt gäller internationella militära högkvarter. I Parisprotokollet har bestämmelserna i Nato Sofa anpassats till att motsvara behoven för internationella militära högkvarter.

I artikel 9 i nordatlantiska fördraget har Nordatlantiska rådet getts behörighet att behandla frågor som rör genomförandet av fördraget och att tillsätta alla biträdande organ som behövs för att genomföra målen i fördraget. Som en internationell organisation består Nato av flera separata

institutioner, bland annat av Natos civila och militära organ, såsom Natos internationella stab (International Staff, IS) och internationella militära stab (International Military Staff, IMS) som finns i anslutning till Natos högkvarter i Bryssel samt Natos byråer i olika medlemsstater och staberna för Natos kommandostruktur (NATO Command Structure, NCS).

Bestämmelser om internationella organisationers status som juridiska personer, privilegier och immunitet, deras tillgångar, säte, internationella personal och företrädare för deras medlemsstater skrivs ofta in i det grundläggande fördraget om upprättande av organisationen eller i ett separat avtal om privilegier och immunitet. Med undantag av den nämnda artikel 9 innehåller inte nordatlantiska fördraget några institutionella bestämmelser om andra biträdande organ, utan i Nato, som är en organisation som är indelad i en civil och en militär del, upprättar varje helhet sina egna avtal. När det gäller Natos civila helhet grundar sig den rättsliga ställningen för Natos institutioner på avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal (nedan *Ottawaavtalet*, FördrS 42 och 43/2023) och när det gäller den militära helheten på Parisprotokollet. Avtalet och protokollet om den rättsliga ställningen för dessa helheter anses allmänt höra till Natos grundläggande fördrag genom vilka organisationen Nato har upprättats som en internationell organisation och dess olika institutioners internationellrättsliga ställning har skapats.

Förhandlingarna om Parisprotokollet inleddes när förhandlingarna om Nato Sofa var på slutrakan, och de fördes parallellt med förhandlingarna om Ottawaavtalet. Man beslutade att fastställa ställningen för de internationella militära högkvarter som inrättats genom särskilda arrangemang med stöd av nordatlantiska fördraget och för deras personal inom området för fördraget genom ett protokoll till Nato Sofa. Natos grundande medlemmar och Turkiet undertecknade Parisprotokollet i Paris den 28 augusti 1952 och det trädde i kraft internationellt den 10 april 1954. Alla Natos medlemsstater har anslutit sig till Parisprotokollet. Genom Parisprotokollet utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelserna i Nato Sofa i enlighet med vissa anpassningar i protokollet till att omfatta Natos militära högkvarter och deras personal. Det innehåller dessutom bland annat bestämmelser om beskattning av personal vid Natos högkvarter, skatte- och tullfrihet för högkvarteret, status som juridisk person och rättshandlingsförmåga för Natos högkvarter på strategisk nivå samt okränkbarhet för högkvarterens arkiv.

Parisprotokollet ska enligt artikel 2 i protokollet tillämpas direkt på Natos militärstrategiska högkvarter och högkvarter som är direkt underordnade dessa samt på dessas personal, vilkas ställning fastställs i enlighet med Parisprotokollet samt enligt artikel 16.2 i protokollet på bestämmelserna i avtal som ingås med den mottagande staten och som kompletterar Parisprotokollet. Nato är en internationell organisation och också dess högkvarter ska i den nationella lagstiftningen behandlas som en internationell organisations organ. Vidare kan Parisprotokollet tillämpas också på andra än i protokollet uttryckligen nämnda internationella militära högkvarter och militära organisationer samt på deras personal, om de tilldelas status enligt Parisprotokollet med stöd av artikel 14.1 i Parisprotokollet. Parisprotokollet blir i praktiken tillämpligt i Natos medlemsstater när ett internationellt militärt högkvarter eller en annan militärorganisation som avses i protokollet finns i en medlemsstat eller när en anställd vid ett sådant militärt högkvarter eller en sådan militär organisation befinner sig i tjänsten inom territoriet för en annan avtalsslutande part i Parisprotokollet. Således ska avtalet tillämpas till exempel i situationer när en anställd vid Natos internationella militära högkvarter har sänts till Finland för att sköta högkvarterets tjänsteuppdrag eller när Försvarsmaktens personal sänds för att tjänstgöra vid Natos internationella högkvarter utomlands.

Som en stat som deltar i Natos Partnerskap för fred har Finland tillämpat Parisprotokollet via det andra tilläggsprotokollet till Pfp Sofa, men det har inte förekommit några praktiska tolkningssituationer. I denna regeringsproposition bedöms tillämpningsområdet för Parisprotokollet till de vid beredningen identifierade viktigaste delarna. I Finland förutsätter de frågor som hänför sig till tillämpningen av Parisprotokollet en bedömning från fall till fall, där också Natos praxis och verksamhetens karaktär ska beaktas. I praktiken kräver inrättandet av ett militärt högkvarter eller en militär organisation i Finland som har den ställning som avses i Parisprotokollet att kompletterande avtal ingås. I samband med detta ska behovet av reglering och de konstitutionella aspekterna bedömas separat.

4 Nuläge och bedömning av nuläget

4.1 Nationell lagstiftning

Beskrivningen och utvärderingen av gällande lagstiftning har i denna proposition begränsats till den lagstiftning som har ett direkt samband med Nato Sofa och Parisprotokollet. Avtalet och protokollet gäller flera aktörer och sektorer, såsom Försvarsmakten, säkerheten, rättsväsendet, skadestånd, beskattning, hälso- och sjukvård och trafik. Det ansågs inte behövligt att ändra Finlands lagstiftning när Finland anslöt sig som ett partnerskapsland för fred till Pfp Sofa och dess tilläggsprotokoll. Utgångspunkten var då en bedömning om en begränsad tillämpning av avtalet och protokollen i Finland, närmast vid kortvariga övningar. När Finland nu deltar i Natos verksamhet som fullvärdig medlem av Nato är det nödvändigt att i större utsträckning än tidigare granska lagstiftningen.

4.1.1 Sektorspecifik lagstiftning

Justitieministeriets förvaltningsområde

I artikel VII i Nato Sofa är det fråga om den straffrättsliga behörighetsfördelningen. I strafflagen (39/1889) finns bestämmelser om det finska straffrättsliga systemet. Bestämmelser om det territoriella tillämpningsområdet för finsk straffrätt finns i strafflagens 1 kap. I 1 kap. 15 § i strafflagen föreskrivs det om hur för Finland förpliktande internationella överenskommelser och folkrättslig praxis inverkar på tillämpningsområdet för finsk straffrätt. Bestämmelser om förundersökning av brott finns i förundersökningslagen (805/2011). I lagen om rättegång i brottmål (689/1997) föreskrivs det om handläggningen av brottmål i domstol. Närmare bestämmelser om behandlingen av militära rättegångsärenden finns i militära rättegångslagen (326/1983).

I artikel VIII i Nato Sofa är det fråga om behörighetsfördelningen i skadeståndsärenden. Den allmänna lagen om skadeståndsärenden i Finland är skadeståndslagen (412/1974). Dessutom finns närmare bestämmelser om skadeståndsärenden i speciallagstiftning. På behandlingen av civilmål i Finland tillämpas rättegångsbalken.

Nato Sofas förhållande till de nämnda författningarna behandlas nedan i motiveringen till de enskilda artiklarna. I motiveringen till förslagen till de lagar som gäller sättande i kraft av Nato Sofa och Parisprotokollet beskrivs dessutom närmare ikraftsättandet av avtalet och protokollet med tanke på vissa lagar inom justitieministeriets förvaltningsområde.

Inrikesministeriets förvaltningsområde

Enligt 1 kap. 1 § i polislagen (872/2011) är polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, skydda den nationella säkerheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet

samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter. Bestämmelser om polisens allmänna befogenheter finns i 2 kap. i polislagen.

I 32 § i räddningslagen (379/2011) föreskrivs det om räddningsverksamhet och vissa anslutande uppgifter. Till räddningsverksamheten hör att 1) ta emot larm, 2) varna befolkningen, 3) avvärja överhängande olyckor, 4) skydda och rädda offer för olyckor samt människor, miljö och egendom som är i fara, 5) släcka eldsvådor och begränsa skador samt 6) ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till de uppgifter som nämns i 1–5 punkten. Bestämmelser om räddningsmyndighetens befogenheter finns i 36 § i räddningslagen.

Bestämmelser om utlänningars inresa och utresa samt om deras vistelse och arbete i Finland ingår i utlänningslagen (301/2004).

I 1 kap. 3 § i gränsbevakningslagen (578/2005) föreskrivs det om Gränsbevakningsväsendets uppgifter. En central uppgift är att upprätthålla gränssäkerheten, för vars upprätthållande Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter samt med organisationer och invånare. Dessutom deltar det bland annat i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen (1145/2001).

Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets uppgifter inom brottsbekämpning finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet (108/2018). Bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets allmänna befogenheter finns i 5 kap. i gränsbevakningslagen.

Bestämmelser om inre gräns, yttre gräns, gränsövergångsställe, gränskontroll, gränsövervakning och in- och utresekontroll finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna).

Avtalet och protokollet medför inga ändringsbehov i de ovannämnda författningarna inom inrikesministeriets förvaltningsområde.

I skjutvapenlagen (1/1998) föreskrivs det bland annat om överföring och införsel till Finland, överföring och utförsel från Finland samt innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler. Till undantagen från lagens tillämpningsområde bör fogas sådan verksamhet som bedrivs av en främmande stats stridskrafter och som omfattas av det avtal och protokoll som nu föreslås bli godkända samt Pfp Sofas andra tilläggsprotokoll.

Försvarsministeriets förvaltningsområde

I lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivs det om Försvarsmaktens uppgifter, behörighet, organisation, förvaltning, beslutsförfarande i militära kommandomål och personal.

Enligt 2 § i lagen om försvarsmakten är det militära försvaret av Finland Försvarsmaktens huvuduppgift. Det omfattar bland annat övervakning av landområdena, vattenområdena och luftrummet samt tryggnad av den territoriella integriteten. Andra uppgifter är att stödja andra myndigheter, att delta i lämnande av internationellt bistånd och i internationell verksamhet samt att delta i internationell militär krishantering och militära uppdrag i annan internationell krishantering. Av bestämmelserna i Nato Sofa eller Parisprotokollet följer inte direkt något

sådant behov av ändringar i Försvarsmaktens uppgifter som bör beaktas i samband med denna proposition, men inom försvarsförvaltningen granskas de ändringsbehov som följer av Natomedlemskapet i samband med utvecklingen av den nationella lagstiftningen i ett separat projekt.

Bestämmelser om Försvarsmaktens uppgifter finns också i annan lagstiftning, till exempel i territorialövervakningslagen (755/2000) och värnpliktslagen (1438/2007).

I statens suveränitet ingår dess territoriella integritet. Bestämmelser om övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet, det vill säga territorialövervakningen, finns i territorialövervakningslagen. I territorialövervakningslagen föreskrivs det också om förutsättningarna för ankomst till och vistelse på finskt territorium, om tillståndsförfaranden, om de myndigheter som deltar i övervakningen och tryggheten av den territoriella integriteten samt om myndigheternas uppgifter och behörighet.

I 24 d § i territorialövervakningslagen finns det bestämmelser om territorialövervakningssamarbete. Bestämmelser om begäran om bistånd av en annan stat, av Europeiska unionen eller av en internationell organisation samt om samverkan med dessa finns i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet. Av Nato Sofa föranleds inga direkta ändringsbehov i den nationella lagstiftningen om territorialövervakning, men inom försvarsförvaltningen granskas eventuella ändringsbehov för att möjliggöra ett mer flexibelt försvarssamarbete.

I lagen om hälsovården inom försvarsmakten (322/1987) föreskrivs det att Försvarsmakten anordnar hälsovård för dem vars hälsovård den ansvarar för. Enligt 2 § i den lagen omfattar hälsovården inom Försvarsmakten egentlig hälsovård och sjukvård. Till den egentliga hälsovården hör individuell hälsovård, hälsovård för trupp samt miljöhälsovård. Sjukvården omfattar första hjälpen, sjuktransport, öppenvård och sjukhusvård. I 3 § i den lagen föreskrivs det att Försvarsmakten ansvarar för hälsovården för dem som med stöd av värnpliktslagen och lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022) tjänstgör inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet under deras tjänstgöringstid samt för sådana studerande som ska utbildas för militära tjänster. I 7 § i den lagen föreskrivs att det inom försvarsmakten för hälsovården finns hälsovårdspersonal samt verksamhetsställen för hälsovården, Militärapoteket och sjukvårdsmaterieldepån så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet. Enligt 8 § i den lagen kan hälsovård anordnas genom att tjänster anskaffas hos ett välfärdsområde eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent, på det sätt som särskilt avtalas. Till följd av Nato Sofa och Parisprotokollet har man identifierat ett behov av närmare bestämmelser som förtydligar ansvaret för att ordna hälsovården. Denna granskning kommer att göras senare i ett separat projekt.

I militärfordonslagen (332/2023) föreskrivs det om militärfordon, om tillsyn över användningen av fordon inom Försvarsmakten samt om granskning av deras skick och av registeruppgifterna om dem samt om konstaterande av överensstämmelse med kraven och om tillsyn över trafikdugligheten för internationella militärfordon som tillhör en främmande stat eller en internationell organisation och som befinner sig i Finland med stöd av ett tillstånd enligt territorialövervakningslagen. Enligt 40 § i den lagen ska på tekniska krav, kontroller för tillsyn över överensstämmelse med kraven och körförbud i fråga om fordon som främmande stater och internationella organisationer använder i Finland med stöd av ett tillstånd enligt territorialövervakningslagen tillämpas de bestämmelser och föreskrifter som gäller militärfordon, om inte något annat föreskrivs någon annanstans eller något annat följer av internationella förpliktelser som binder Finland.

I lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) föreskrivs det om brottsbekämpning inom Försvarsmakten, vilken omfattar förebyggande och avslöjande av brott samt utredning av sådana brott som omfattas av ett militärdisciplinförfarande. I lagen föreskrivs dessutom om förfarandet i ett militärdisciplinärende, om de påföljder som påförs i det samt om inledandet av ett militärrättegångsförfarande. Enligt 1 § 3 mom. i den lagen får i ett militärdisciplinförfarande en sådan gärning undersökas där det finns skäl att misstänka att en person som lyder under ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen. För en sådan gärning kan ett disciplinstraff påföras i ett disciplinärt förfarande eller dömas ut i en militärrättegång på det sätt som föreskrivs i den lagen och i militära rättegångslagen. Lagen tillämpas på personer som lyder under ett militärdisciplinförfarande också när Försvarsmakten är verksam utomlands. För tydlighetens skull har man dock identifierat ett behov av att senare granska lagstiftningens territoriella tillämpningsområde i ett separat projekt.

Vid försvarsministeriet har det beretts en regeringsproposition med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten (RP 82/2023 rd). Genom den lag som föreslås i propositionen upphävs den gällande lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten. Bestämmelserna om militärdisciplinförfarande föreslås dock förbli oförändrade.

I lagen om export av försvarsmateriel (282/2012) föreskrivs det om definitioner, tillståndstyper och tillståndsförfarande i fråga om överföring, export och transitering av materiel som definieras som försvarsmateriel samt om tullverkets övervakningsskyldighet. För i 5–8 § i den lagen angiven export, överföring, transitering och förmedling av försvarsmateriel krävs alltid statsrådets eller försvarsministeriets tillstånd. I 2 § finns bestämmelser om avgränsning av lagens tillämpningsområde. Enligt 3 punkten i den paragrafen tillämpas lagen inte när en främmande stats försvarsmakt för ut ur landet, överför eller via finskt territorium transporterar försvarsmateriel som den äger eller innehar, om verksamheten baserar sig på avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, eller på Europeiska unionens krishanteringsuppdrag eller på något annat krishanteringsuppdrag. Enligt 4 punkten i den paragrafen tillämpas lagen inte, om det för verksamheten har beviljats tillstånd med stöd av territorialövervakningslagen.

Finansministeriets förvaltningsområde

Bestämmelser om det mervärdesskattesystem som tillämpas i EU finns i rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt, nedan mervärdesskattedirektivet. Mervärdesskattedirektivet har i Finland genomförts i den nationella lagstiftningen genom mervärdesskattelagen (1501/1993). EU har exklusiv behörighet inom tullunionen (artikel 3 i FEUF). Den nationella tullagen (304/2016) tillämpas utöver vad som föreskrivs i unionens tullagstiftning.

Bestämmelser om det system för punktskatter som tillämpas i EU finns i rådets direktiv (EU) 2020/262 om allmänna regler för punktskatt, nedan punktskattedirektivet. Punktskattedirektivet har i Finland genomförts i den nationella lagstiftningen genom punktskattelagen (182/2010). Bestämmelser om skattskyldighet för fysiska personer finns i inkomstskattelagen (1535/1992). Även fordonsskattelagen (1281/2003) och bilskattelagen (777/2020) är författningar inom finansministeriets förvaltningsområde. Den informativa hänvisning som föreslås bli fogad till bilskattelagen beskrivs närmare nedan i specialmotiveringen.

Till finansministeriets förvaltningsområde hör också lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014).

Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde

Till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde hör en del av de sektorlagar som gäller produkter och varor och som är av betydelse med tanke på Nato Sofa och Parisprotokollet. Dessa är de sektorlagar som gäller bekämpning av djursjukdomar, djur, livsmedel av animaliskt ursprung, sammansatta produkter, animaliska biprodukter och därav framställda produkter, växter, vegetabiliska produkter och livsmedel av icke-animaliskt ursprung, djurhälsa, livsmedelshygien, växtskydd, ekologiska produkter, foder och växtskyddsmedel.

Bestämmelser om beviljande av rätt att utöva veterinäryrket, rättigheter och skyldigheter i fråga om yrkesutövningen samt tillsynen över utövarna finns i lagen om utövning av veterinäryrket (29/2000). Vad som krävs för erhållande av rätt till yrkesutövning beror på om personen i fråga har genomgått sin utbildning i Finland, i en annan stat inom EU eller EES eller utanför EU- eller EES-området. Vad som krävs för erhållande av rätt till yrkesutövning påverkas också av om personen är medborgare i en stat inom EU eller EES eller i någon annan stat.

Med styrkorna följer mycket ofta djur, främst militärhundar, till den mottagande staten. Med styrkorna kan det också komma veterinärer från den sändande staten, vilkas uppgifter utöver att producera veterinärtjänster i synnerhet kan anknyta till säkerställandet av livsmedelssäkerheten i samband med provianteringen för styrkorna. Eftersom lagstiftningen i Finland för närvarande inte möjliggör produktion av veterinärtjänster utan en av Livsmedelsverket beviljad rätt till yrkesutövning, är det motiverat att ändra lagen om utövning av veterinäryrket på ett sätt som tryggar sådana begränsade rättigheter och handlingsfriheter för veterinärer som anländer till landet som de nödvändigt behöver för att utföra sina uppgifter.

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde

Sektorslagstiftningen inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde omfattar bland annat körkortslagen (386/2011), lagen om transportservice (320/2017) och fordonslagen (82/2021). I körkortslagen föreskrivs det om körkort som krävs för framförande av motordrivna fordon och om körrätt, körförbud, förarexamen, förarutbildning och tillhörande tillstånd. I 6 kap. i körkortslagen finns det bestämmelser bland annat om att köra militärfordon och om giltigheten i Finland av ett i utlandet utfärdat körkort. Den nationella körkortslagstiftningen baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort. Enligt direktivet får medlemsstaterna besluta att direktivet inte ska tillämpas på fordon som används av försvarsmakten och civilförsvaret eller som står under deras kontroll.

Lagen om transportservice tillämpas på transportservice, på persontillstånd i samband med den samt på trafik- och transportregistret. I 4 kap. i den lagen föreskrivs det om kraven på förare i vägtrafik, såsom yrkeskompetenskraven på lastbils- och bussförare och om undantag från dem. Bestämmelserna om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2561 om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport, nedan direktivet om yrkeskompetens i vägtrafik. Direktivet tillämpas inte på förare av fordon som används av militären eller som står under dess kontroll, när transporten utförs till följd av de uppgifter som ålagts den.

Fordonslagen gäller, i fråga om fordon och fordonskombinationer som används på vägar som avses i vägtrafiklagen (729/2018) och på andra platser, fordonens och fordonskombinationernas tekniska krav, klassificering, godkännande, registrering, besiktning, tekniska vägkontroller, tillståndspliktiga reparationer och tillfälliga användning i trafik. Lagen gäller också import, tillverkning för försäljning, saluföring, försäljning, annan överlåtelse och annan motsvarande

hantering av sådana system, komponenter, separata tekniska enheter, delar och sådan utrustning som finns i nya fordon och som är avsedda för vissa fordon.

I 126 § i fordonslagen föreskrivs det om tillfällig användning av fordon som är registrerade i stater som har anslutit sig till den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik (FördrS 11/1959) eller till den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986) samt om användning av nationalitetsbeteckning i Finland med hänvisning till förutsättningarna för användning i 125 § 3 mom. i den lagen.

Körkortslagen och fordonslagen bör ändras med anledning av bestämmelserna i Nato Sofa och Parisprotokollet. Dessutom bör det i körkortslagen och lagen om transportservice göras enskilda ändringar som hänför sig till helheten för att trygga smidiga transporter för främmande staters styrkor och civila personal.

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

Frågor som är av betydelse för arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde med tanke på Nato Sofa och Parisprotokollet är tillhandahållande av arbetsförmedlingstjänster för den sändande statens styrkor på motsvarande sätt som för företag som skaffar arbetskraft i Finland. Dessutom är de anställningsvillkor som tillämpas på anställningsförhållandet för de finländare som anställs i styrkorna, såsom löner, arbetstider och tillägg samt arbetarskydd, av betydelse när förhållandet till den nationella lagstiftningen granskas. Också importen av produkter från tredjeländer eller från EU-området till Finland ska i fråga om de produkter som importeras bedömas med tanke på EU-lagstiftningen och den nationella lagstiftningen.

I Finland finns bestämmelserna om arbetsförmedling i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). Arbets- och näringsmyndigheten ska publicera och förmedla information om ledigförklarade arbeten enligt arbetsgivarens uppdrag. Dessutom kan arbetssökande som är lämpliga för det lediga arbetet presenteras för arbetsgivaren på avtalat sätt. Arbetsförmedlingsservicen är inte begränsad till finländska arbetsgivare, utan arbetsförmedlingsservice kan erbjudas också utländska arbetsgivare som söker arbetskraft i Finland för arbetsuppgifter som utförs i Finland. Bestämmelser om arbetsförmedling från Finland till utlandet och från utlandet till Finland finns i statsrådets förordning om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (1073/2012). Enligt den förordningen tillhandahålls sådan arbetsförmedlingsservice som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice också åt arbetsgivare som söker arbetstagare från en så kallad avtalsslutande stat till arbete i Finland eller från Finland till arbete i en avtalsslutande stat. Med avtalsslutande stat avses en stat vars medborgare på basis av de internationella avtal som binder Finland och gäller arbetskraftens fria rörlighet har rätt att utan arbets- och näringsbyråns arbetskraftspolitiska prövning komma till Finland för att söka arbete och ta emot arbete. Om en arbetsgivare söker arbetskraft från Finland till arbete i en stat som inte är avtalsslutande, kan arbets- och näringsmyndigheten av särskilda skäl publicera och förmedla information om jobb som anmälts vara ledigt.

De arbets- och näringsmyndigheter som tillhandahåller arbetsförmedling är för närvarande statens arbets- och näringsbyråer. Ansvar för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs från ingången av 2025 från staten till kommunerna. Den gällande lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ersätts med lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) och arbetsförmedlingsuppgiften överförs till de kommunala arbetskraftsmyndigheterna.

Arbetsavtalslagen (55/2001) tillämpas på arbete i ett anställningsförhållande oberoende av arbetets art eller anställningsförhållandets form. Arbetsavtalslagen tillämpas på

anställningsförhållanden där en arbetstagare eller arbetstagarare tillsammans förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivares räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag. Uppkomsten av ett anställningsförhållande förutsätter att alla ovannämnda kriterier uppfylls. Finlands arbetslagstiftning eller åtminstone dess minimianställningsvillkor ska tillämpas på arbete som utförs i Finland oberoende av arbetstagarens nationalitet. Om de kriterier för anställningsförhållande som anges i arbetsavtalslagen uppfylls, ska också annan arbetslagstiftning, såsom arbetstidslagen (872/2019) och semesterlagen (162/2005) samt den lagstiftning som gäller arbetarskydd och företagshälsövård, iakttas i anställningsförhållandet.

De minimianställningsvillkor som ska tillämpas i anställningsförhållanden bestäms enligt lagens tvingande bestämmelser och ett allmänt bindande kollektivavtal. Arbetsgivaren ska iakttä åtminstone bestämmelserna i ett riksomfattande kollektivavtal som bör anses vara representativt för branschen i fråga. Arbetarskyddsmyndigheten övervakar att arbetslagstiftningen iakttas. Avtalet förutsätter att anställningsvillkoren i synnerhet i fråga om löner och lönetillägg är desamma som i den mottagande statens lagstiftning. Dessutom ska skyldigheterna enligt arbetarskyddslagen iakttas.

I arbetsavtalslagen föreskrivs det om anställningsförhållandets form och avtalstiden, arbetsgivarens och arbetstagarens skyldigheter, ingående av arbetsavtal, grunderna för upphävande av anställningsförhållandet och även skadeståndsskyldighet, om arbetsgivaren eller arbetstagaren bryter mot skyldigheter som följer av anställningsförhållandet. Arbetarskyddsmyndigheterna övervakar att arbetslagstiftningen följs.

Till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde hör också flera av de i avsnitt 4.1.4 beskrivna sektorlagar som gäller produkter och varor och som är av betydelse med tanke på Nato Sofa och Parisprotokollet. Till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde hör hiss säkerhetslagen, lagen om mätinstrument, lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven, lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar, lagen om tryckbärande anordningar, elsäkerhetslagen, lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven, gasanordningslagen och lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler. Marknadskontrollagen tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för nämnda lagar, om inte något annat föreskrivs i de lagarna. Till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde hör också Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/426 om anordningar för förbränning av gasformiga bränslen och om upphävande av direktiv 2009/142/EG (nedan EU:s gasanordningsförordning).

Arbets- och näringsministeriet samordnar dessutom det nationella genomförandet av EU:s i avsnitt 4.1.4 närmare beskrivna marknadskontrollförordning och svarar för genomförandet i fråga om de produktsektorer (cirka 26) som ministeriet ansvarar för. Tillämpningsområdet för förordningen omfattar 70 produkträttsakter som är fördelade på sex olika ministeriers förvaltningsområden (inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet). Förordningen innehåller dessutom bestämmelser som gäller Tullen (finansministeriet).

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Med styrkorna följer från den sändande staten hälso- och sjukvårdspersonal som tillhandahåller hälso- och sjukvård till styrkor, civil personal och anhöriga. Bestämmelser om beviljande av rätt för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att utöva yrke, om rättigheter och

skyldigheter som gäller yrkesutövningen och om tillsyn över yrkesutbildade personer finns i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) och i förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (564/1994). I 2 kap. i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården föreskrivs det om rätten att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i Finland. Vad som krävs för erhållande av rätten beror på om personen i fråga har genomgått sin utbildning i Finland, i en annan stat inom EU eller EES eller utanför EU- eller EES-området. Förutsättningarna för legitimation och yrkesutövning påverkas också av om personen är medborgare i en stat inom EU eller EES eller i en stat utanför EU. Lagen och förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården känner för närvarande inte en situation där en person skulle kunna utöva reglerade hälso- och sjukvårdsyrken utan av den behöriga myndigheten (Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården) beviljad rätt att utöva yrke eller rätt att använda den i förordningen av statsrådet avsedda yrkesbeteckningen yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Det är motiverat att ändra lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården för att göra det möjligt att utan tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utöva yrke i situationer som närmare anges i lagen.

Patientförsäkringslagen (948/2019) innehåller bestämmelser om ersättning för personskador som orsakats en patient i samband med hälso- och sjukvård och om patientförsäkring. Enligt den lagen ska sammanslutningar, stiftelser och självständiga yrkesutövare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet samt arbetsgivare som har yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som anställda ha försäkring för sådan ansvarighet som avses i patientförsäkringslagen. I hälso- och sjukvårdsverksamhet som bedrivs vederlagsfritt gäller försäkringsskyldigheten yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, om inte verksamheten bedrivs i en sammanslutnings eller stiftelses namn, då försäkringsskyldigheten gäller sammanslutningen eller stiftelsen. Patientförsäkringscentralen svarar för ersättningsverksamheten enligt lagen.

Patientförsäkringslagen tillämpas på hälso- och sjukvård i Finland samt på vissa villkor på hälso- och sjukvård i utlandet som ordnas av ett välfärdsområde. Med hälso- och sjukvård avses sådana i 2 § 1 mom. 6 punkten underpunkt a i den lagen avsedda åtgärder för bestämmande av patientens hälsotillstånd eller för återställande eller upprätthållande av hälsan eller annan behandling med medicinska metoder eller som grundar sig på läkarvetenskap och som utförs av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård. I motiveringen till artikel IX.5 i Nato Sofa behandlas hur de föreslagna ändringarna av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården påverkar tillämpningen av lagen.

I Finland finns bestämmelser om tillsynen över anordnare av social- och hälsovårdstjänster samt om verksamhetsförutsättningar, registrering, egenkontroll och myndighetstillsyn i fråga om privata och offentliga tjänsteproducenter från och med den 1 januari 2024 i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023). I 2 § 4 mom. i den lagen ingår en begränsning av lagens tillämpningsområde enligt vilken lagen inte tillämpas på sådan social- och hälsovård som en annan stats myndighet eller en internationell organisation erbjuder sin personal eller andra utstationerade personer när hälso- och sjukvården eller socialvården ges av personal som myndigheten eller organisationen har utstationerat till Finland. Enligt förarbetena till lagen om tillsynen över social- och hälsovården har lagstiftande om hälso- och sjukvårdstjänster som främmande makters styrkor producerar för sin egen personal inte ansetts vara förenligt med syftet med den lagen och de har lämnats utanför lagens tillämpningsområde, och därför föreslås inga ändringar till denna del i den lagen.

Med stöd av avtalet och protokollet kan den sändande statens styrkor, civila komponenter och deras anhöriga i vissa fall få hälso- och sjukvård i den mottagande staten på samma villkor som den mottagande statens motsvarande personal.

I lagen om välfärdsområden (611/2021), lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) föreskrivs det om den hälso- och sjukvård som välfärdsområdena har organiseringsansvar för. I regel ordnar ett välfärdsområde hälso- och sjukvårdstjänster för dem som bor i området samt för andra i vissa fall som särskilt föreskrivs i lag. Välfärdsområdenas organiseringsansvar omfattar inte ordnandet av hälso- och sjukvård för till Finland kommande styrkor och civil personal eller anhöriga till dessa. I 50 § i hälso- och sjukvårdslagen föreskrivs det dock att ett välfärdsområde ska ge brådskande sjukvård, inbegripet brådskande mun- och tandvård, mentalvård, missbrukarvård och psykosocialt stöd, till den patient som behöver det oberoende av var han eller hon är bosatt. Med brådskande vård avses omedelbar bedömning och vård som inte kan skjutas upp utan att sjukdomen förvärras eller kroppsskadan försvåras och som gäller akut sjukdom, kroppsskada, försämring av en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. Således ska välfärdsområdet ge hälso- och sjukvårdstjänster också till personer som kommer till Finland med styrkorna och som behöver brådskande hälso- och sjukvårdstjänster och som söker sig till en verksamhetsenhet inom välfärdsområdet. I Nato Sofa föreskrivs det uttryckligen om hälso- och sjukvården, men i fråga om den nationella lagstiftningen finns det skäl att beakta att det i socialvårdslagen (1301/2014) också föreskrivs om ett välfärdsområdes skyldighet att ordna brådskande socialservice för alla som vistas i välfärdsområdet.

En del av Natos medlemsstater är också EU- eller EES-medlemsstater. När det gäller rätten till hälso- och sjukvård ska det göras en bedömning av förhållandet mellan avtalsbestämmelserna och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, som genomför den förstnämnda förordningen. Utöver på medborgare i EU- och EES-medlemsstater tillämpas de nämnda förordningarna i vissa situationer med stöd av EU-förordning 1231/2010 också på tredjelandsmedborgare som är långvarigt bosatta inom EU:s territorium. Dessutom ingår motsvarande bestämmelser om rätten till hälso- och sjukvård också i avtalet om handel och samarbete mellan EU och Storbritannien och Nordirland. Dessa bestämmelser garanterar rätten för en person som omfattas av lagstiftningen om social trygghet i en medlemsstat att få hälso- och sjukvårdstjänster under en tillfällig vistelse i en annan medlemsstat. Under den tillfälliga vistelsen har man rätt att få medicinskt nödvändig vård med beaktande av vistelsens uppskattade längd. Med medicinskt nödvändig vård avses vård som personen minst måste få för att han eller hon tryggt kan fortsätta vistelsen i Finland enligt den ursprungliga planen. Beroende på längden av personens vistelse i Finland kan personen utöver brådskande vård också ha rätt till icke-brådskande tjänster.

På personer som utstationerats till en annan medlemsstats territorium för arbete i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande tillämpas enligt förordning 883/2004 lagstiftningen om social trygghet i det utstationerande landet. Om det är fråga om en utstationering för en längre period, så att det land där personen arbetar också är personens bosättningsland, är rätten till hälso- och sjukvårdstjänster mer omfattande än under en tillfällig vistelse. Vid längre vistelser har personen rätt till tjänster av samma omfattning som personer med hemkommun i Finland. Medföljande familjemedlemmar har i princip motsvarande rättigheter, men personens eget arbete kan inverka på den lagstiftning om social trygghet som tillämpas på honom eller henne.

Kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänsterna faktureras den medlemsstat som ansvarar för kostnaderna, om inte staterna bilateralt har kommit överens om något annat. Finland har

gällande avtal med de nordiska länderna samt med Storbritannien och Nordirland om avstående från fakturering av kostnaderna.

De rättigheter till hälso- och sjukvård som ges med stöd av å ena sidan Nato Sofa och Parisprotokollet samt å andra sidan EU-rätten och internationella överenskommelser grundar sig på olika system. Eftersom Finland har förbundit sig till båda systemen kan det inte göras någon prioriteringsordning mellan dem, utan de som omfattas av förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen har rätt till hälso- och sjukvårdstjänster såväl med stöd av Nato Sofa och Parisprotokollet som med stöd av EU-rätten eller internationella överenskommelser.

I beskrivningen av lagstiftningen inom försvarsministeriets förvaltningsområde ovan nämns de aktörer för vilka Försvarsmakten enligt lagen om hälsovården inom försvarsmakten ska ordna hälso- och sjukvårdstjänster. I den lagen föreskrivs det alltså inte om någon skyldighet för Försvarsmakten att ordna hälso- och sjukvårdstjänster för styrkor, civil personal och deras anhöriga som anländer till Finland.

I lagstiftningen om ordnandet av hälso- och sjukvård har man identifierat behov av utveckling och fortsatt utredning. Den bestämmelse i avtalet som gäller innehållet i den mottagande statens förpliktelse är också otydlig. I motiveringen till artikeln (artikel IX.5 i Nato Sofa) i denna proposition beskrivs närmare hur tjänster i praktiken har tillhandahållits i Finland. I praktiken har det inte framkommit några problem vid tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster, vilket innebär att det inte anses nödvändigt att göra ändringar i lagstiftningen i denna fråga som en del av denna regeringsproposition.

Principen i de internationella bestämmelserna om social trygghet är att en person samtidigt omfattas av den sociala tryggheten i endast ett land. I Nato Sofa fastställs styrkornas och den medföljande civila personalens status så att de omfattas av den sändande medlemsstatens lagstiftning. Också enligt EU:s förordning om samordning av de sociala trygghetssystemen tillämpas lagstiftningen om social trygghet i det utstationerade landet på personer som utstationerats till en annan medlemsstats territorium för arbete i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande. Lagstiftningen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar omfattas också av tillämpningsområdet för nämnda förordning. Enligt förordningen har det land vars lagstiftning om social trygghet tillämpas på en person kostnadsansvaret för vård på grund av olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar.

I artikel IX.4 i Nato Sofa anges det att de anställnings- och arbetsvillkor, särskilt löner, övertidsersättning och villkor för skydd av arbetstagare, som ska tillämpas på en styrkas eller en civil komponents behov av civilanställda ska vara de som anges i den mottagande statens lagstiftning. I lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) föreskrivs det om arbetstagares rätt till ersättning på grund av olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar. Arbetsgivaren är skyldig att för en sådan arbetstagare i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen ordna pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006). På en sådan arbetstagare tillämpas i regel också arbetarskyddslagen och lagen om företagshälsovård (1383/2001).

Lagstiftning som hör till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde är dessutom lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel (1213/1990).

Till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde hör dessutom en del av de nedan i avsnitt 4.1.4 närmare beskrivna sektorlagar som gäller produkter och varor och som är av betydelse med tanke på Nato Sofa och Parisprotokollet. Dessa är de sektorlagar som gäller läkemedel, veterinärmedicinska läkemedel, medicintekniska produkter, medicintekniska

produkter för in vitro-diagnostik, personlig skyddsutrustning, blodprodukter, användning av vävnader och celler, strålning, kemikalier, biocidprodukter, alkoholhaltiga ämnen och tobaksprodukter.

Miljöministeriets förvaltningsområde

Lagstiftningen inom miljöministeriets förvaltningsområde omfattar lagstiftning om miljöskydd, naturvård, vatten- och havsskydd, avfallshantering, byggande och markanvändning samt boende. De viktigaste nationella lagar som reglerar verksamhet som orsakar miljökonsekvenser är miljöskyddslagen (527/2014), naturvårdslagen (9/2023), avfallslagen (646/2011), lagen om ersättning för miljöskador (737/1994), vattenlagen (587/2011) och markanvändnings- och bygglagen (132/1999, ändr. genom lag 752/2023, från och med den 1 januari 2025 bygglagen (751/2023) och lagen om områdesanvändning (132/1999) samt de författningar på förordningsnivå som har samband med dem. Inom ansvarsområdet finns dessutom en avsevärd mängd bestämmelser med EU-bakgrund och bestämmelser som baserar sig på internationella avtal, av vilka en del är direkt tillämplig lagstiftning. Exempelvis grundar sig övervakningen av internationella avfallstransporter på internationella avtal och EU-rättsakter, såsom på Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall.

Nato Sofa innehåller inga direkta miljörättsliga bestämmelser. De miljörättsliga förpliktelser som grundar sig på nationell lagstiftning, EU-rätt och internationella avtal ska dock beaktas i militär verksamhet när stora styrkor förflyttas inom en medlemsstats territorium och i den verksamhet som bedrivs där. Dessutom behandlas miljöskador i enlighet med bestämmelserna i artikel VIII i avtalet.

De centrala behöriga myndigheterna i fråga om verkställigheten och övervakningen av lagstiftningen inom miljöministeriets förvaltningsområde är regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Finlands miljöcentral, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet och kommunerna.

4.1.2 Lagstiftning som reglerar beslutsfattandet om sändande och mottagande av styrkor

Som det beskrivs i avsnitt 3 tillämpas Nato Sofa och Parisprotokollet i stor utsträckning på verksamhet mellan Natos medlemsstater. En del av denna verksamhet kräver sådant nationellt beslutsfattande som beskrivs i detta avsnitt.

Beslut om Finlands deltagande i Natoledd militär verksamhet (med undantag för Natos militära krishantering) utanför Finlands territorium eller om Natoledd militär verksamhet inom Finlands territorium fattas i regel med stöd av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017). Lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet innehåller bestämmelser om det förfarande som de högsta statsorganen ska följa vid beslut om att lämna eller begära internationellt bistånd samt om att delta i samverkan eller i annan internationell verksamhet. Lagen tillämpas på beslutsfattande om lämnande av betydande internationellt bistånd till en annan stat, till Europeiska unionen eller till en internationell organisation och begäran om betydande internationellt bistånd av dessa samt på samverkan med en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation inom eller utanför Finlands territorium liksom även annan internationell verksamhet utanför Finlands territorium när den utgår från Finlands egna behov. Vid övervägande om att lämna eller begära bistånd eller delta i verksamhet ska målsättningen för och principerna i FN:s stadga (FördrS 1/1956) beaktas, liksom även andra folkrättsliga regler som är förpliktande för Finland.

Enligt lagens 1 § tillämpas lagen på de högsta statsorganens beslutsfattande, om det är fråga om bistånd eller verksamhet 1) som grundar sig på situationer som omfattas av EU:s solidaritetsklausul eller 2) klausulen om ömsesidigt bistånd, eller 3) bistånd som inbegriper betydande militära resurser eller 4) som kan inbegripa användning av militära maktmedel, eller 5) bistånd som är betydelsefullt ur utrikes- och säkerhetspolitiskt hänseende eller 6) som är vittsyftande och principiellt viktigt. Flera rättsliga grunder kan bli tillämpliga samtidigt.

Till lagens 1 §, som gäller tillämpningsområdet, fogades genom en lagändring (1303/2022) som trädde i kraft den 1 januari 2023 begreppen ”samverkan” och ”annan internationell verksamhet”. Med ”annan internationell verksamhet” avses verksamhet utifrån Finlands egna behov utanför Finlands territorium och som inte är bunden till en begäran utifrån. Med ”samverkan” avses verksamhet som Finland genomför utan egentlig begäran om bistånd tillsammans med de viktigaste internationella parterna, antingen inom Finlands territorium eller utanför Finlands gränser (RP 193/2022 rd). Samtidigt ändrades lagens rubrik från lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd till lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet, för att den ska motsvara de ändringar som gjorts i lagens tillämpningsområde. Fogandet av samverkan som begrepp till 1 § ansågs förtydliga möjligheten att tillämpa lagen också på beslutsfattande som gäller samverkan med Nato.

Försvarsministeriet bereder för närvarande en regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om försvarsmakten och till lagar som har samband med den. I detta sammanhang bedöms behovet av att till 1 §, som gäller tillämpningsområdet, i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet för tydlighetens skull foga också Nordatlantiska fördragsorganisationen och verksamhet enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget. Med hänsyn till att lagen tillämpas på internationella organisationer och att de situationer i vilka den ska tillämpas beskrivs utförligt kan lagen redan för närvarande tillämpas på verksamhet enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget utan att dessa uttryckligen nämns i paragrafen.

Försvarsministeriet kan, efter att ha hört utrikesministeriet, fatta beslut om att begära bistånd som hör till Försvarsmaktens verksamhetsområde eller om Försvarsmaktens deltagande i lämnande av bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet med stöd av lagen om försvarsmakten, om inte något annat föreskrivs i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet. Försvarsministeriets beslutsfattande är avsett för situationer av mindre betydelse än de som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

När det är fråga om sådan militär krishantering som genomförs av Nato och som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om militär krishantering (211/2006), tillämpas den lagen på beslutsfattandet. Lagen gäller Finlands deltagande i internationell militär krishantering och utbildnings- och övningsverksamhet som hänför sig till krishanteringen samt det förfarande som de högsta statsorganen ska följa vid beslut i anslutning till detta. När det gäller krishantering bör det noteras att Nato Sofa i regel inte tillämpas på krishanteringsinsatser.

Enligt 12 c § i lagen om försvarsmakten får det genom förordning av statsrådet för sättande i kraft av internationella förpliktelser föreskrivas om tillämpningen av Pfp Sofa, dess första och andra tilläggsprotokoll, EU Sofa och avtalet om avstående från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer på mottagande och lämnande av internationellt bistånd och annan internationell verksamhet. Bestämmelsen gäller personal som anländer till Finland i samband med lämnandet av internationellt bistånd och som inte hör till avtalsstaterna, varvid

personalens status ska kunna ordnas utgående från de nämnda avtalen om man särskilt kommer överens om detta. På motsvarande sätt kan bestämmelsen också tillämpas på personal som sänds från Finland till andra än avtalsstater för att delta i lämnandet av internationellt bistånd och i annan internationell verksamhet (RP 94/2016 rd, s. 52–53). I 4 § i lagen om militär krishantering finns motsvarande bestämmelser med bemyndiganden i fråga om militär krishantering och utbildnings- och övningsverksamhet i anslutning till den.

4.1.3 Skadeståndslagstiftning

I artikel VIII i Nato Sofa och artiklarna 4 och 6 i Parisprotokollet behandlas frågor som gäller skadeståndsansvar. Bestämmelser om rätten att kräva skadestånd av ett offentligt samfund eller av en tjänsteman för skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag finns i 118 § i grundlagen. Statens skadeståndsansvar grundar sig i regel på ansvar enligt skadeståndslagen för skada som en statlig myndighet eller en statsanställd vid utövning av offentlig makt eller annars i sitt arbete eller i sina tjänsteåligganden har orsakat genom fel eller försummelse. Statens skadeståndsansvar kan också grunda sig på speciallagstiftning eller rättspraxis och vara ett av vållande oberoende skadeståndsansvar som är strängare än det normala skadeståndansvaret. Bestämmelser som utgår från strikt ansvar ingår bland annat i luftfartslagen (864/2014) och lagen om ersättning för miljöskador (737/1994).

Enligt 1 kap. 1 § i luftfartslagen tillämpas luftfartslagen vid luftfart inom finskt territorium, om inte något annat följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland. För genomförandet av och säkerheten inom den militära luftfarten ansvarar kommandören för flygvapnet enligt 1 kap. 6 § 4 mom. i luftfartslagen. Enligt 136 § i luftfartslagen ansvarar ett luftfartygs ägare, innehavare och operatör oberoende av eventuell oaksamhet solidariskt för en skada som användningen av luftfartyget för luftfart vållar personer eller egendom som inte transporteras i luftfartyget. Ovannämnda bestämmelser har tolkats så att staten i enlighet med luftfartslagen ansvarar för skada som den militära luftfarten orsakar tredje part. Pfp Sofa har identifierats som en sådan internationell förpliktelse som avses i 1 kap. 1 § i luftfartslagen. Lagen om ersättning för miljöskador är en allmän lag som gäller ersättning av miljöskador och vars förhållande till annan lagstiftning regleras i dess 2 §. Utöver miljöskador ersätts med stöd av lagen kostnader för avvärjande och återställande. Lagen gäller inte skador om vilkas ersättning föreskrivs i någon annan lag. Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador har genomförts genom ändringar som gjorts i lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009) samt genom ändringar i naturvårdslagen (9/2023), miljöskyddslagen, vattenlagen (587/2011) och gentekniklagen (377/1995) samt genom statsrådets förordning om avhjälpande av vissa miljöskador (713/2009). I Finland är det i första hand förorenaren som ansvarar för saneringen av den förorenade miljön. Med stöd av miljöskyddslagen (527/2014) kan tillsynsmyndigheten vidta behövliga åtgärder för att återställa den förorenade miljön. Bestämmelser om ansvaret för att sanera mark och grundvatten finns i 14 kap. i miljöskyddslagen.

Skadeståndsrättsliga yrkanden som grundar sig på statens och dess tjänstemäns verksamhet behandlas antingen som självständiga civilrättsliga tvistemål vid domstolar eller i samband med brottmål i enlighet med 3 kap. i lagen om rättegång i brottmål. Den skadelidande kan också kräva skadestånd direkt av den behöriga myndigheten. Handläggningen av skadeståndsanspråk som grundas på fel eller försummelser som statliga myndigheter har begått eller på statens strikta ansvar har huvudsakligen koncentrerats till Statskontoret med stöd av lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014). Bestämmelser om behörighetsfördelningen i samband med handläggningen av skadeståndsanspråk finns i lagens 1 §, enligt vilken Statskontoret är behörigt att handlägga ersättningsanspråk som hänför sig till personskada eller lidande. Enligt 11 § i

statsrådets förordning om statskontoret (1155/2002) kärar och svarar Statskontoret på statens vägnar samt bevakar statens fördel och rätt i alla ärenden som hör till dess verksamhetsområde. Behörigheten att handlägga skadeståndsanspråk som riktar sig mot staten har i fråga om saksador och ekonomiska skador i vissa ärendegrupper bevarats hos den myndighet som orsakat skadan. Statskontorets behörighet omfattar enligt lagen om statens skadeståndsverksamhet bland annat inte handläggning av ersättningsanspråk som grundas på sak- eller förmögenhetsskada och gäller sådana skador på fastigheter som uppkommit i Försvarmaktens verksamhet eller skador som uppkommit vid militär krishantering. Avgörandet av dessa ersättningsanspråk hör till Försvarmaktens behörighet.

Enligt 14 § i lagen om försvarmakten har Försvarmakten rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som Försvarmakten stadigvarande förfogar över, om det är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. Försvarmakten får dock inte orsaka egendom onödig olägenhet eller skada, och för skada som användningen av en fastighet orsakat betalas ersättning enligt gängse pris till fastighetens ägare eller innehavare. Omprövning av ett ersättningsbeslut och ett beslut som gäller användning av en fastighet får begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Inom Försvarmakten har det genom en föreskrift förordnats om handläggningen av skadeärenden och om förfarandena vid handläggningen av förmögenhets- eller saksador som orsakats av Försvarmakten samt om handläggningen av skador som Försvarmaktens verksamhet orsakar fastigheter. I skadeståndsärenden som gäller Försvarmakten för Försvarmakten statens talan i enlighet med 26 § i statsrådets förordning om försvarmakten (1319/2007). Det har under årens lopp förekommit enstaka skadefall som omfattas av tillämpningsområdet för Pfp Sofa och som handlagts av Försvarmakten. Fallen har varit sinsemellan olika och det har inte uppstått något klart typfall eller något handläggningssmönster för dem under årens lopp.

Staten försäkrar inte sin verksamhet eller sin personal, utan man bereder sig på ersättningar med förslagsanslag eller vid behov genom ett tilläggsbudgetförfarande. Statskontoret sköter verkställigheten av olycksfallsskyddet för statsanställda och trafikförsäkringsskyddet för statens fordon. En person som står i anställningsförhållande till finska staten och som har skadats eller omkommit i tjänsteuppdrag ersätts med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller, om det är fråga om en person som förordnats till krishanteringssuppdrag, med stöd av lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringssuppdrag (1522/2016). Bestämmelser om de värnpliktigas försäkringsskydd finns däremot i lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016). I fråga om dessa skydd har Statskontoret enligt 270 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar rätt att av den som med stöd av skadeståndslagen eller någon annan lag är ersättningsskyldig gentemot den skadade få tillbaka det betalda beloppet. Statsanställda på en utrikes tjänste- eller arbetsresa omfattas dessutom av tillämpningsområdet för lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor (530/2017).

Enligt trafikförsäkringslagen (460/2016) ansvarar Statskontoret för en trafikskada om finska staten är fordonets ägare eller innehavare när skadan inträffar och ingen trafikförsäkring har tecknats för fordonet. Statskontoret ansvarar för en trafikskada också om finska staten har åtagit sig att ersätta skador som orsakas av fordon som ägs av någon annan stat. Enligt förarbetena till trafikförsäkringslagen (RP 123/2015 rd) kan ett åtagande grunda sig antingen på ett åtagande som gäller enskilda fordon eller internationella överenskommelser. I internationell jämförelse är tillämpningsområdet för trafikförsäkringslagen i Finland omfattande och den lagen tillämpas i regel även när fordonet används utanför allmänna vägar och andra trafikleder. Från

trafikförsäkringen ersätts utöver person- och egendomsskador som orsakats andra till följd av motorfordons användning i trafik också personskador hos föraren av det fordon som orsakat skadan. Enligt 3 § i trafikförsäkringslagen är bestämmelserna i lagen tvingande. Genom Nato Sofa och Parisprotokollet har finska staten åtagit sig att på det sätt som avses i trafikförsäkringslagen handlägga och ersätta skador som orsakats i Finland av ett oförsäkrat fordon tillhörande ett Natoland eller en av Natos institutioner som deltar i det militära försvarssamarbetet, eftersom det i regel inte tecknas försäkringar för Natoländernas eller Natos institutioners tjänstefordon, utan i fråga om fordonen iakttas principen om självförsäkring (self insurance).

Bestämmelser om arvoden och ersättningar för sjöräddningsuppdrag finns i 16 och 16 a kap. i sjölagen (674/1994). Enligt 1 kap. 9 § i sjölagen tillämpas bestämmelserna i lagen på fartyg som inte används i handelssjöfart (såsom krigsfartyg) endast om bestämmelserna i det enskilda fallet är tillämpliga på ett sådant fartyg. Bestämmelser om efterspaning och räddning av människor som är i fara till havs finns i sjöräddningslagen. Enligt 21 § i den lagen har den som fått order att delta i en uppgift inom sjöräddningstjänsten rätt till ett arvode och ersättning för kostnader, som betalas av statens medel. Ersättningen betalas ut av Gränsbevakningsväsendet. Ett olycksfall som orsakats i samband med ett sjöräddningsuppdrag handläggs av Statskontoret med stöd av 23 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

En skada som orsakats genom brott ersätts med statsmedel i enlighet med vad som föreskrivs i brottsskadelagen (1204/2005). I regel betalas ersättning för skada till följd av brott som begåtts i Finland. Ersättning betalas inte utan särskilt skäl, om inte brottet har anmälts till polisen och polisen inte heller annars har fått kännedom om det. Utgångspunkten är att den skadelidande ska försöka få sin rätt till skadestånd fastställd genom en dom, om ärendet behandlas i domstol. Ersättning enligt brottsskadelagen beviljas och betalas av Statskontoret.

Skador som orsakats en tredje part av krigsmateriel som tillhör Försvarsmakten ersätts med stöd av lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel. Med stöd av den lagen betalas ersättning för en skada som genom olycksfall har drabbat en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning, om skadan har orsakats av vapen, projektiler, minor, sprängämnen eller annan krigsmateriel som tillhör Försvarsmakten. En förutsättning är att den krigsmateriel som orsakat skadan inte orättmätigt har varit i någons besittning som inte hör till Försvarsmakten. Behandlingen av ersättningskrav som omfattas av lagens tillämpningsområde hör till Statskontorets behörighet.

De bestämmelser i avtalet och protokollet som gäller avstående från statens fordringar innebär att staten förbinder sig att avstå från i avtalet avsedda anspråk mot en annan avtalsslutande part för skador. Avstående från statens fordringar är möjligt endast med riksdagens samtycke. Riksdagens samtycke till avstående från statens fordringar kan grunda sig på lag, beslut i samband med budgeten eller riksdagens separata beslut.

Enligt lagen om statliga affärsverk (1062/2010) betraktas som statens egendom också dess affärsverks egendom. Enligt 16 § i den lagen kärar och svarar varje affärsverk på statens vägnar samt bevakar vid domstolar, hos myndigheter och vid förrättningar statens rätt och fördel i de ärenden som gäller affärsverket.

4.1.4 Produkter och varor som följer med styrkorna och som styrkorna skaffar

I sektorlagarna har det vanligen föreskrivits olika skyldigheter bland annat i fråga om försäljning, distribution, utsläppande på marknaden, anskaffning eller import av produkter.

Sektorslagstiftningen kan grunda sig dels på harmoniserad EU-rätt mellan EU:s medlemsstater, dels omfattas regleringen av den nationella lagstiftningsbehörigheten.

Med styrkorna kan det till Finland komma till exempel livsmedel, vegetabiliska föremål, såsom förpackningsmaterial av trä, samt levande djur, såsom militärhundar. Bestämmelser om villkoren för import av djur, livsmedel av animaliskt ursprung och sammansatta produkter, animaliska biprodukter och därav framställda produkter, växter, vegetabiliska produkter och livsmedel av icke-animaliskt ursprung från länder utanför EU till EU finns i EU-lagstiftningen i form av en förordning, som redan som sådan är förpliktande för medlemsstaterna.

Syftet med EU:s importvillkor är att förhindra att djursjukdomar och växtskadegörare sprids till EU och att trygga den livsmedels- och foderhygieniska kvaliteten på importförsändelser. De importkrav som följer av EU-lagstiftningen grundar sig till största delen på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll), nedan kontrollförordningen, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"), nedan EU:s djurhälsoförordning, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 228/2013, (EU) nr 652/2014 och (EU) nr 1143/2014 samt om upphävande av rådets direktiv 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG och 2007/33/EG, nedan växtskyddsförordningen, samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 834/2007. Med stöd av förordningarna har dessutom flera EU-rättsakter på lägre nivå antagits genom vilka närmare bestämmelser om importförsändelser och offentliga kontroller av dem utfärdas.

När det gäller införsel av militärhundar får EU-medlemsstaterna tillåta förflyttning av sådana militär- eller sök- och räddningshundar som registrerats i enlighet med artikel 10.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 576/2013 om förflyttning av sällskapsdjur utan kommersiellt syfte och om upphävande av förordning (EG) nr 998/2003 via en annan inreseort än en resandes inreseort, förutsatt att ägaren eller den auktoriserade personen har ansökt i förväg om ett tillstånd och medlemsstaten har beviljat ett sådant tillstånd. Dessutom kontrolleras hundarna vid inresan på en plats som av den behöriga myndigheten utsetts för detta syfte och i enlighet med kraven i importtillståndet. Sådana hundar kan således föras in till Finland också via någon annan inreseort än en utsedd inreseort.

EU-lagstiftningen har kompletterats med nationell lagstiftning. Lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019), livsmedelslagen (297/2021), foderlagen (1263/2020) och lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) kompletterar EU:s förordning om offentlig kontroll. Lagen om djursjukdomar (76/2021) kompletterar nationellt EU:s djurhälsoförordning. Växtskyddslagen (1110/2019) kompletterar växtskyddsförordningen och förordningen om offentlig kontroll. Bestämmelser om livsmedelssäkerhet, en god hälsomässig livsmedelskvalitet och övrig kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna samt om tillräcklig och korrekt information

om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial samt om genomförandet av Europeiska unionens rättsakter om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet samt livsmedelstillsyn finns i livsmedelslagen. Bestämmelser om verkställigheten av Europeiska unionens rättsakter om bekämpande av djursjukdomar och rättsakter som utfärdats med stöd av dem finns i lagen om djursjukdomar och i tillämpliga delar i livsmedelslagen och lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016).

Styrkor som kommer till Finland för med sig läkemedel och sjukvårdsmaterial samt andra förnödenheter och varor. Bestämmelser om försäljning, distribution, import och export av läkemedel finns bland annat i läkemedelslagen (395/1987), läkemedelsförordningen (693/1987), statsrådets förordning om läkemedelstaxa (713/2013) och i EU-rätten i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004 om inrättande av unionsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG. Bestämmelserna i läkemedelslagen grundar sig till stora delar på Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (det så kallade läkemedelsdirektivet) och på dess ändringsdirektiv.

De medicintekniska produkterna regleras av EU-förordningen om medicintekniska produkter (EU) 745/2017 och EU-förordningen om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (EU) 746/2017 samt av lagen om medicintekniska produkter (719/2021), där det föreskrivs om det nationella genomförandet av EU-förordningarna. I förordningarna fastställs bestämmelser om utsläppande på marknaden, tillhandahållande på marknaden eller ibruktagande av medicintekniska produkter för användning på människor och tillhör till sådana produkter i unionen.

Bestämmelser om kraven på personlig skyddsutrustning finns i EU-förordning (EU) 2016/425 om personlig skyddsutrustning och om upphävande av rådets direktiv 89/686/EEG. Bestämmelser om användningen finns i statsrådets förordning om val och användning av personlig skyddsutrustning i arbetet (427/2021), som baserar sig på EU-direktivet om minimikrav för säkerhet och hälsa vid arbetstagares användning av personlig skyddsutrustning på arbetsplatsen (89/656/EEG, ändring (EU) 2019/1832). I arbetarskyddslagen (738/2002) finns bestämmelser om skaffande och användning av personlig skyddsutrustning.

EU-lagstiftningen om blodprodukter finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/98/EG om fastställande av kvalitets- och säkerhetsnormer för insamling, kontroll, framställning, förvaring och distribution av humanblod och blodkomponenter. Nationella bestämmelser om blodprodukter finns i blodtjänstlagen (197/2005) och i social- och hälsovårdsministeriets förordning om blodtjänst (258/2006). Bestämmelser om verksamheten vid Finlands Röda Kors Blodtjänst finns i lagen om Finlands Röda Kors (238/2000) och i republikens presidents förordning om Finlands Röda Kors (827/2017). Bestämmelser om användningen av vävnader och celler finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/23/EG om fastställande av kvalitets- och säkerhetsnormer för donation, tillvaratagande, kontroll, bearbetning, konservering, förvaring och distribution av mänskliga vävnader och celler samt nationellt i lagen om användning av mänskliga organ, vävnader och celler för medicinska ändamål (101/2001).

När det gäller strålning finns bestämmelserna om joniserande strålning i rådets direktiv 2013/59/Euratom om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning, och om upphävande av direktiven 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom och

2003/122/Euratom (det så kallade strålskyddsdirektivet). Strålskyddsdirektivet har i Finland genomförts huvudsakligen genom strålsäkerhetslagen (859/2018) och genom förordningar och föreskrifter på lägre nivå än lag. I strålskyddsdirektivet fastställs enhetliga grundläggande säkerhetsnormer för skydd av individers hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning vid exponering i arbetet, medicinsk exponering eller exponering av allmänheten. I strålsäkerhetslagen föreskrivs det förutom om joniserande strålning också om icke-joniserande strålning.

När det gäller kemikalier innehåller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (den så kallade Reach-förordningen) en förteckning över ämnen som är förbjudna i EU samt en förteckning över ämnen som inger mycket stora betänkligheter: Substances of very high concern (SVHC). Till detta hänför sig också förordning (EU) nr 528/2012 om biocidprodukter, som gäller utsläppande på marknaden och användning av dem. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av kemikalier (den så kallade CLP-förordningen) förutsätter däremot att importörer eller nedströmsanvändare klassificerar, märker och förpackar farliga kemikalier på behörigt sätt. Dessutom begränsar förordningen om förhandsgodkännande (EU) nr 649/2012 (den så kallade PIC-förordningen, Prior Informed Consent) importen och också exporten av vissa farliga kemikalier från EU-området. Reach-förordningen har i Finland kompletterats genom kemikalielagen (599/2013).

Tillämpningsområdet för lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) är omfattande och har beröringspunkter bland annat med den allmänna kemikalielagstiftningen, miljöskyddslagstiftningen, lagstiftningen om räddningsväsendet och arbetarskyddet. Verksamhetsutövaren ansvarar enligt kemikaliesäkerhetslagen i första hand för att verksamheten är säker. Genom kemikaliesäkerhetslagen har man i huvudsak genomfört bland annat Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår, det så kallade Seveso III-direktivet. Tillstånd för produktionsanläggningar där omfattande industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier bedrivs ska sökas hos Säkerhets- och kemikalieverket. Liten hantering och upplagring av kemikalier övervakas däremot av räddningsmyndigheten. Liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier får bedrivas endast om en anmälan om detta görs till räddningsmyndigheten som fattar beslut i ärendet.

Inom försvarsförvaltningen finns bestämmelser om hantering, upplagring och övervakning av farliga kemikalier och explosiva varor i försvarsministeriets förordning om säkerhetskraven vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier inom försvarsförvaltningen (712/2017) och i försvarsministeriets förordning om övervakning av industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier inom försvarsförvaltningen (713/2017). I den förstnämnda förordningen föreskrivs det om säkerhetskraven vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier som avses i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (kemikaliesäkerhetslagen 390/2005) i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer. I den sistnämnda förordningen föreskrivs det om besluts-, anmälnings- och förvaltningsförfaranden vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier som avses i kemikaliesäkerhetslagen samt om övervakning i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer. I försvarsministeriets förordning om militära explosiva varor (772/2009) föreskrivs det om explosiva varor som är avsedda för Försvarsmaktens militära verksamhet (militära explosiva varor) och om fullgörandet inom Försvarsmakten av de i kemikaliesäkerhetslagen föreskrivna uppgifterna som gäller explosiva varor.

Lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016) tillämpas på tryckbärande anordningar och på tryckbärande anordningar i fartyg. I lagen om tryckbärande anordningar finns bestämmelser bland annat om tryckbärande anordningars överensstämmelse med kraven och om bedömning av deras överensstämmelse med kraven, om besiktning och användning av dem samt om tillsyn över dem under driftstiden.

Harmoniserade bestämmelser om överensstämmelse med kraven för gasanordningar finns i EU:s gasanordningsförordning. Närmare bestämmelser har genom den nationella gasanordningslagen (502/2018) utfärdats om överensstämmelse med kraven för gasanordningar samt tillsynen över dem.

I elsäkerhetslagen (1135/2016) och i de förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av den föreskrivs det om de krav som ställs på elektrisk utrustning och elanläggningar, om visande av att elektrisk utrustning och elanläggningar överensstämmer med kraven och om tillsynen över överensstämmelsen, om arbeten i elbranschen och övervakningen av dem samt om skadeståndsskyldigheten för innehavare av elektrisk utrustning och elanläggningar. Genom elsäkerhetslagen har EU:s produktlagstiftning genomförts.

I alkohollagen (1102/2017) föreskrivs det bland annat om import, export och försäljning av alkoholhaltiga ämnen. I lagen förutsätts myndighetstillstånd för försäljning av alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent alkohol, och Alko Ab har monopol på detaljhandel med starka alkoholdrycker. I tobakslagen (549/2016) ställs det krav på och begränsningar för produkter som säljs och till exempel för import och detaljhandel. Till exempel får tuggtobak, tobak för användning i näsan och tobak för användning i munnen inte säljas eller på annat sätt överlåtas eller förmedlas, och inte heller införas med undantag för införsel för personligt bruk.

Bestämmelserna om produktsäkerhet och produkters överensstämmelse med kraven baserar sig till största delen på Europeiska unionens lagstiftning och på den kompletterande nationella reglering som grundar sig på den. Kraven på produkter har i huvudsak harmoniserats genom EU:s produktiv direktiv och dessutom genom EU:s förordningar och beslut. EU strävar efter att garantera fri rörlighet för produkter i sitt ekonomiska område genom att harmonisera de krav som gäller produkter. För att säkerställa säkerhet, hälsa, miljöskydd och konsumentskydd har det i lagstiftningen ställts olika krav på produkterna. Produkterna ska vara säkra och tillförlitliga att använda eller uppfylla vissa minimikrav.

Marknadskontrollförordningen, det vill säga EU:s förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter, började tillämpas den 16 juli 2021. Genom förordningen ersattes bestämmelserna om marknadskontroll och kontroll av de yttre gränserna i den så kallade NLF-förordningen (EG) nr 765/2008. En stor del av EU:s lagstiftning om överensstämmelse för produkter omfattas av tillämpningsområdet för EU:s marknadskontrollförordning. Marknadskontrollförordningen har ett brett tillämpningsområde och gäller merparten av de produktsektorer i fråga om vilka harmoniserade EU-bestämmelser har antagits. Marknadskontrollförordningen tillämpas på produktsektorer som täcks av 70 sektorspecifika EU-varuförordningar och förtecknas i bilaga I till förordningen. Till dessa hör exempelvis motorfordon och hissar. Största delen av skyldigheterna enligt förordningen gäller marknadskontrollmyndigheter och yttre gränskontrollmyndigheter, men där ingår också nya skyldigheter för ekonomiska aktörer. I lagstiftningen om överensstämmelse för produkter avses beroende på sektor med ekonomisk aktör i allmänhet tillverkaren eller importören eller, om sådana saknas, antingen tillverkarens representant eller i sista hand leverantören av distributionstjänster, som alla ansvarar för att verksamheten är lagenlig.

I EU:s marknadskontrollförordning har det inte uttryckligen tagits ställning till dess förhållande till försvarsmakten, enbart till produkter som är avsedda för militärt bruk. Det bör noteras att EU:s marknadskontrollförordning tillämpas på den sektorslagstiftning som omfattas av förordningens tillämpningsområde. Det finns skillnader i EU:s produktlagstiftning för de olika sektorerna. Inom en del sektorer har det i tillämpningsområdet gjorts avgränsningar i synnerhet i fråga om försvarsmaktens produkter som är avsedda för militära ändamål. Inom alla sektorer har det dock inte uttryckligen föreskrivits om detta.

De nationella bestämmelserna om marknadskontroll har samlats i den horisontella lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016), nedan marknadskontrollagen, som också kompletterar bestämmelserna i marknadskontrollförordningen. Marknadskontrollagen trädde i kraft den 1 januari 2017 och lagens tillämpningsområde har sedan dess stegvis utvidgats till att omfatta större delen av produktsektorerna i marknadskontrollförordningen inom flera olika förvaltningsområden. I 1 § i marknadskontrollagen föreskrivs det på vilka produktlagar (sektorslagstiftning) lagen tillämpas.

Marknadskontrollagen tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för hiss säkerhetslagen (1134/2016), lagen om mätinstrument (707/2011), lagen om pyrotekniska artiklars överensstämmelse med kraven (180/2015), lagen om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016), lagen om tryckbärande anordningar (1144/2016), elsäkerhetslagen (1135/2016), lagen om explosiva varors överensstämmelse med kraven (1140/2016), lagen om personlig skyddsutrustning som är avsedd att användas av konsumenter (218/2018), gasanordningslagen (502/2018), strålsäkerhetslagen (859/2018), luftfartslagen (864/2014), lagen om överensstämmelse med kraven för aerosoler (794/2020), fordonslagen, avfallslagen (646/2011), miljöskyddslagen (527/2014), lagen om EU-miljömärke (832/2014), lagen om säkerhet och utsläppskrav för fritidsbåtar (1712/2015), lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), lagen om marin utrustning (1503/2011), lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008), lagen om begränsning av användning av farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning (387/2013), kemikalielagen (599/2013), lagen om kosmetiska produkter (492/2013), tobakslagen (549/2016), lagen om överensstämmelse för skodon och textilprodukter (265/2022), lagen om gödselmedel (711/2022), hälsoskyddslagen (763/1994), lagen om tillgänglighetskrav för vissa produkter (102/2023), lagen om leksakers säkerhet (1154/2011) och lagen om transport av farliga ämnen (541/2023), om inte något annat föreskrivs i de lagarna.

Marknadskontrollmyndigheter är bland andra Säkerhets- och kemikalieverket, Transport- och kommunikationsverket, Strålsäkerhetscentralen, Finlands miljöcentral, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och kommunerna.

Utöver i lagstiftningen om produkters överensstämmelse med kraven föreskrivs det om allmän produktsäkerhet för konsumtionsvaror i EU:s allmänna produktsäkerhetsdirektiv 2001/95/EG, som genomförts nationellt genom konsument säkerhetslagen (929/2011). EU-lagstiftningen har reviderats. EU:s nya förordning om allmän produktsäkerhet (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet) trädde nyligen i kraft den 12 maj 2023 och börjar tillämpas den 13 december 2024 samtidigt som det tidigare direktivet upphävs. Konsument säkerhetslagen är en allmän lag om säkerheten vad gäller varor och tjänster som tillhandahålls konsumenterna. Lagen tillämpas när det i en speciallag inte föreskrivs om minst samma säkerhetsnivå för konsumtionsvaran eller konsumenttjänsten.

Säkerhets- och kemikalieverket övervakar efterlevnaden av lagen. Tillsynsmyndigheten för speciallagstiftningen kan också tillämpa lagen om det i speciallagstiftningen i fråga inte till exempel finns tillräckliga bestämmelser om myndigheternas behörighet.

De ovannämnda författningarna om produktsäkerhet baserar sig på EU-lagstiftningen och deras syfte är att säkerställa att bestämmelserna iakttas och att det inte på Europeiska unionens inre marknad finns produkter som inte överensstämmer med kraven, farliga produkter eller produkter med bristfällig säkerhet. Om produkterna inte uppfyller produktsäkerhetskraven får de produkter som styrkorna för in inte hamna på den inre marknaden. Finland har också nationella säkerhetskrav för vissa produkter. De produkter som styrkorna för med sig ska föras ut ur landet eller återvinnas eller förstöras i enlighet med bestämmelserna.

Vid bedömningen av den ovan beskrivna produktlagstiftningen i ljuset av artiklarna i Nato Sofa och Parisprotokollet bör det beaktas att det i fråga om de produkter som styrkorna för med sig och skaffar finns ett intresse av att skydda folkhälsan, människors hälsa och liv, till den del dessa skyddsobjekt har skyddats i produktlagstiftningen. Den sändande statens styrkor är enligt artikel II i Nato Sofa skyldiga att respektera Finlands lagstiftning.

Nato Sofa och Parisprotokollet möjliggör dock också införsel och utförsel samt anskaffning av förnödenheter och varor för den sändande statens styrkor på det sätt som föreskrivs i artiklarna IX och XI i Nato Sofa, liksom också till exempel försäljning av alkohol och tobak i de marketenterier som styrkorna upprätthåller i enlighet med den tolkning som härleds från artikel XI. När det gäller den verksamhet som avses i dessa artiklar kan det antas att även om styrkorna i princip är skyldiga att respektera Finlands lagstiftning, kan styrkorna inte nödvändigtvis till alla delar uppfylla alla krav i den nationella lagstiftningen, såsom till exempel de krav som ställs på import av produkter och produkters överensstämmelse med kraven (såsom myndighetstillstånd och myndighetsanmälningar) utan att detta försvårar styrkornas verksamhet i praktiken. Detta är möjligt trots bestämmelserna i sektorlagarna, eftersom Nato Sofa och Parisprotokollet sätts i kraft i Finland genom lag. De situationer i vilka det inte är möjligt för styrkorna att iakttä den nationella lagstiftningen kan variera från fall till fall, till exempel beroende på om styrkorna kommer från EU- eller EES-länder eller tredjeländer. I praktiken är det mycket svårt att göra noggrant avgränsade undantag i lagstiftningen på ett sätt som motsvarar de många olika situationer där avtalet tillämpas samt med beaktande av de olika tolkningar som hänför sig till bestämmelserna i avtalet.

Dessutom bör det beaktas att de ovan beskrivna bestämmelserna om införsel och anskaffning av produkter för styrkorna antingen helt eller delvis baserar sig på harmoniserad EU-rätt. I situationer där styrkorna inte till fullo kan iakttä denna lagstiftning, behöver man avgöra frågan om till vilka delar EU-rätten möjliggör avvikelser från iakttagandet av denna lagstiftning. Nedan i avsnitt 4.2 beskrivs de grunder med stöd av vilka skyldigheterna enligt EU-lagstiftningen tolkas och samordnas på området för nationell säkerhet. Av ovannämnda orsaker har det under beredningen av propositionen konstaterats att eventuella lagstiftningsändringar bland annat i produktlagstiftningen förutsätter att frågorna utreds närmare. När Nato Sofa har trätt i kraft som nationell lag, när samarbetsformerna och praxisen preciseras, är det dessutom möjligt att bilda sig en närmare uppfattning om huruvida det är motiverat att i den nationella lagstiftningen införa uttryckliga undantagsbestämmelser om den sändande statens styrkor och till vilka delar detta görs. Vid behov kommer man även i fortsättningen att harmonisera lagstiftningen med Nato Sofa. I motiveringen till de enskilda artiklarna nedan lyfts dock fram de artiklar som är av betydelse bland annat med tanke på produktlagstiftningen.

4.2 Europeiska unionens lagstiftning

Nato Sofa och Parisprotokollet hör bägge till medlemsstaternas exklusiva behörighet. Av EU:s medlemsstater är för närvarande 22 stater också avtalsslutande parter i Nato Sofa och parter i Parisprotokollet. Dessutom är 25 av EU:s medlemsstater avtalsslutande parter i Pfp Sofa. Mellan EU:s medlemsstater ingicks 2004 också ett avtal som motsvarar Nato Sofa och Parisprotokollet om status för den militära och civila personal vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens militära stabs och Europeiska unionens förfogande, det så kallade EU Sofa-avtalet (FördrS 89 och 90/2019). Norge och Island hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och Nato.

Även om både Nato Sofa och Parisprotokollet kan anses höra till medlemsstaternas exklusiva behörighet, innehåller både avtalet och protokollet bestämmelser som gäller verksamhetsområden om vilka det finns rikligt med gällande EU-lagstiftning. Ovan och i motiveringen till de enskilda artiklarna behandlas närmare förhållandet mellan avtalsbestämmelserna och EU-lagstiftningen. I artikel II i Nato Sofa konstateras det att utgångspunkten är att en styrka och dess civila komponent, liksom anhöriga till dessa, är skyldiga att respektera lagstiftningen i den mottagande staten och att det är den mottagande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte. Detta gäller också EU-lagstiftningen. I praktiken avviker dock vissa bestämmelser i Nato Sofa och Parisprotokollet från den gällande EU-lagstiftningen, och samtidigt kan en fullständig tillämpning av regleringen göra ett smidigt militärt samarbete omöjligt.

Vid granskningen av om huruvida Natos Sofa och Parisprotokollet är förenliga med EU-rätten ska de allmänna principerna och sektorspecifika föreskrifter, bestämmelser och principer för behörighetsfördelningen mellan EU och dess medlemsstater granskas. När det gäller EU:s inre marknad och de flesta av EU:s politikområden som har nära samband med den ska också EES-dimensionen beaktas.

Enligt artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen (FEU) ska unionen respektera medlemsstaternas väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. I synnerhet ska den nationella säkerheten vara varje medlemsstats eget ansvar. Dessutom innehåller fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) allmänna eller särskilda undantagsbestämmelser om allmän säkerhet, såsom artiklarna 72 och 347 i FEUF.

Nationella åtgärder för den nationella säkerheten faller dock inte kategoriskt utanför EU-rättens tillämpningsområde, och säkerhetsaspekter befriar inte medlemsstaterna från skyldigheten att tillämpa EU-rätten. EU-domstolen har också i sin rättspraxis tagit ställning till medlemsstaternas åtgärder för den nationella säkerheten (se bland annat mål C-742/19) och ansett att EU:s regelverk dock inte får tolkas så att det hindrar de väpnade styrkorna från att utföra sina uppgifter och så att statens väsentliga funktioner - bestående i att bevara dess territoriella integritet och skydda den nationella säkerheten - äventyras. Unionsrätten måste ta vederbörlig hänsyn till de särdrag som utmärker varje medlemsstats försvar, och att dessa särdrag bland annat följer av de särskilda internationella åtaganden som den aktuella medlemsstaten har påtagit sig, konflikter eller hot som den ställs inför, eller det geopolitiska sammanhang den befinner sig i.

Vid bedömningen av om EU-lagstiftningen är tillämplig bör man också beakta bland annat att varor som införs till området i enlighet med Nato Sofa och Parisprotokollet införs endast för den berörda styrkans eget bruk och att det allmänt taget inte är fråga om import och utsläppande

på den inre marknaden av varor eller tjänster i den mening som avses i EU-lagstiftningen. Således är bestämmelserna om den inre marknaden och importvillkoren inte alltid tillämpliga.

I en del av den sektorspecifika EU-lagstiftningen kan det också föreskrivas uttryckligen om avvikelser från bestämmelserna i fråga för försvaret eller den nationella säkerheten.

Vid tillämpningen av EU-rätten ska man i enlighet med artikel 6 i FEU beakta EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna samt de i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (FördrS 18 och 19/1990, sådan den lyder senare ändrad genom FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010, nedan Europakonventionen) avsedda mänskliga rättigheterna och grundläggande rättigheterna, såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, vilka båda ska ingå i unionsrätten som allmänna principer. Artikel 52 i stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller allmänna principer om rättigheternas räckvidd och tillämpning, såsom till exempel proportionalitetsprincipen. Proportionalitetsprincipen är också i EU en allmän rättsprincip. I förklaringarna till artikel 52 i stadgan konstateras det att stadgan inte påverkar medlemsstaternas möjligheter att använda sig av artikel 15 i Europakonventionen eller att vidta försvarsåtgärder i krig och för att upprätthålla lag och ordning i enlighet med de skyldigheter som erkänns i artikel 4.1 i FEU samt artiklarna 72 och 347 i FEUF. EU-domstolen har i sin avgörandepraxis konstaterat att de grundläggande fri- och rättigheterna ska respekteras också vid tillämpningen av EU-rättsliga grunder för undantag och begränsningar (se bland annat mål C-260/89, C-402/05 P och C-415/05).

4.3 Övriga internationella förpliktelser och arrangemang

Avtal som hänför sig till EU:s försvarssamarbete

Finland har förbundit sig inte bara till Pfp Sofa och dess tilläggsprotokoll utan också till EU Sofa i vilken anges ställningen för de personer som utstationeras från EU:s medlemsstater till rådets generalsekretariat för att bilda Europeiska unionens militära stab (EUMS), den personal som EUMS kan anlita från medlemsstaterna för förstärkning samt den personal vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i fördraget om Europeiska unionen (nuvarande artikel 42 i FEU), inbegripet övningar. Dessutom har Finland förbundit sig till avtalet om avstående från skadeståndskrav i samband med EU-ledda krishanteringsoperationer (FördrS 25/2006), som innehåller bestämmelser genom vilka man under vissa förutsättningar avstår från att framställa skadeståndskrav mot andra medlemsstater i Europeiska unionen.

Icke rättsligt bindande arrangemang för värdlandsstöd

Finland har den 4 september 2014 undertecknat ett samförståndsavtal om värdlandsstöd som ingåtts med Nato (FördrS 82/2014) och den 24 maj 2022 undertecknat ett dokument om tekniska arrangemang som kompletterar samförståndsavtalet (FördrS 35/2022). Dessa kan tillämpas på ett sätt som överenskommits gemensamt vid genomförande av Natos insatser, övningar och annan militär verksamhet på finskt territorium.

Dessutom har Finland den 7 juni 2022 undertecknat ett samförståndsavtal om värdlandsstöd som ingåtts med Sverige. Avtalet kan tillämpas på allt gemensamt överenskommet militärt samarbete mellan Finland och Sverige.

Med värdlandsstöd (Host Nation Support, HNS) avses stöd som under normala förhållanden eller undantagsförhållanden ges av civila eller militära organisationer i värdlandet till en annan stats styrkor eller organisationer som är verksamma, utför insatser eller rör sig på värdlandets territorium. Syftet med värdlandsstödet är att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för en annan stats styrkor eller organisationer i värdlandet. Under normala förhållanden ges och tas värdlandsstöd emot till exempel vid internationella övningar i Finland och utomlands samt vid militär krishantering. De praktiska arrangemangen för stödet ska överenskommas separat mellan värdlandets och den mottagande statens behöriga myndigheter.

Genom arrangemangen för värdlandsstöd skapas förutsättningar att effektivt kunna ge och ta emot militärt stöd. Att arrangemangen överenskommit på förhand gör det snabbare att avtala om värdlandsstödet åtgärder mellan värdlandets och den mottagande statens myndigheter både i situationer där militärt stöd ges och tas emot och i övningsverksamhet under normala förhållanden.

De arrangemang för värdlandsstöd som ingåtts med Nato och Sverige är arrangemang som uttrycker politiskt samförstånd och som inte är juridiskt bindande. Genom dem har man närmare kommit överens om gemensamma förfaranden bland annat vid tillämpningen av vissa bestämmelser i Nato Sofa.

Notväxling mellan Finland och Förenta staterna

Finland och Förenta staterna har den 20 november 2023 utväxlat noter om förhållandet mellan Nato Sofa och förbudet mot dödsstraff. I notväxlingen är det fråga om ett politiskt samförstånd mellan regeringarna om tolkningen av Nato Sofa, som dock inte är rättsligt bindande. Frågan behandlas i avsnitten 6.5, 14.2.4 och 14.2.5. Notväxlingen finns som bilaga till propositionen.

4.4 Internationell jämförelse

Sverige

Sverige anslöt sig till Pfp Sofa och dess första tilläggsprotokoll 1996 och till Pfp Sofas andra tilläggsprotokoll 2016. Sverige har i samband med anslutningen till Pfp Sofa och därefter för genomförandet av avtalet infört nationell lagstiftning genom att ändra till exempel brottsbalken, skatte- och tulllagstiftningen liksom även lagstiftningen om utlämning för brott, skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och militär krishantering samt trafikskador. Senare har Sverige i samband med undertecknandet av samförståndsavtalet mellan Nato och Sverige om värdlandsstöd reviderat sin nationella lagstiftning.

Sveriges försvarsdepartement lät med anledning av det kommande Natomedlemskapet göra en utredning (Ds 2023:22 Sveriges tillträde till vissa Natoavtal) om Sveriges tillträde till samma avtal som ingåtts inom ramen för Nato och som Finland förutsätts ansluta sig till och om vilka det redogörs i proposition RP 315/2022 rd (s. 22–23). Utredningen var på remiss fram till den 3 oktober 2023. I utredningen föreslås ändringar i lagstiftningen till exempel i fråga om utlänningslagstiftningen och inresevillkoren.

Danmark

Danmark är en signatärstat till Nato Sofa och avtalet trädde för Danmarks del i kraft 1955. Danmark har införlivat Nato Sofa och Parisprotokollet i sin nationella lagstiftning genom en lag som sätter i kraft avtalet om styrkornas ställning och Parisprotokollet (Lov om gennemførelse af overenskomst om retsstillingen for NATO-styrker og af protokol om NATOs militære

hovedkvarterer). Största delen av bestämmelserna i avtalet sattes i kraft nationellt utan att lagstiftningen ändrades eller att någon ny lag stiftades, och ikraftträdandelagen innehåller endast bestämmelser som syftar till nationellt genomförande av vissa punkter i artiklarna VII och VIII i Nato Sofa. Vid beredningen av propositionen har det tagits fasta på att Danmark har nationella bestämmelser som kompletterar till exempel artikel VII.5 a i Nato Sofa och enligt vilka danska myndigheter kan frihetsberöva en medlem av den sändande statens militära styrkor även om gärningen inte är straffbar enligt dansk lag.

Sedermera har Danmark infört lagstiftning i vilken beaktas hur olika artiklar i Nato Sofa påverkar den nationella rättsordningen.

I den danska polislagstiftningen har det 2018 införts bestämmelser om möjligheten att upprätta tillfälliga militära områden där en främmande stats styrkor har de rättigheter som avses i artikel VII.10 i Nato Sofa. I Danmarks vapenlagstiftning har det i enlighet med artikel VI i Nato Sofa införts rätt för en främmande stats styrkor att införa, transportera och bära vapen som annars skulle vara förbjudna med stöd av lag eller underkastade vissa förfaranderegler.

I den danska lagstiftningen om yrkesgodkännanden för hälso- och sjukvårdspersonal föreskrivs det att det inte behövs någon separat auktorisation eller något separat tillstånd för att utöva yrket, utan hälso- och sjukvårdspersonal i Natos medlemsstater får utan särskilt tillstånd utöva sitt yrke i förhållande till sina egna styrkor samt andra styrkor som finns i Danmark och som deltar i verksamheten. Dessutom fattar hälsovårdsministern med stöd av den danska hälsovårdslagstiftningen beslut om utländska styrkors rätt att få åtnjuta hälso- och sjukvård på samma villkor som den mottagande statens personal. Bestämmelserna hänför sig till bestämmelsen om ordnande av hälso- och sjukvård för styrkor i artikel IX.5 i Nato Sofa.

Dessutom är det nationella genomförandet av artikel III.1 i Nato Sofa förenat med befrielse från ansökan om nationellt personnummer (CPR-nummer) för vissa persongrupper. Den i artikel IX.3 i Nato Sofa avsedda möjligheten för en främmande stats styrkor att använda fastigheter är förenad med en lagstadgad möjlighet att exproprierar privata områden i syfte att stödja en främmande stats styrkor.

Danmark föreskriver dessutom årligen i lagstiftningen om de offentliga finanserna om avstående från skadeståndsyrkanden samt om behörighet att betala en del av de ersättningar som föranleds av skador som Natos medlemsstaters styrkor orsakat tredje part i enlighet med artikel VIII i Nato Sofa.

I Danmark innehåller lagstiftningen om militära brott och militär disciplin inga särskilda bestämmelser om en områdesbegränsning av den militära disciplinen, eftersom den tillämpas på fall som materiellt och tidsmässigt omfattas av lagstiftningens tillämpningsområde.

Norge

Norge är en signatärstat till Nato Sofa och avtalet trädde för Norges del i kraft 1953. När Norge ratificerade avtalet gjorde landet inga ändringar i den nationella lagstiftningen. Nato Sofa har genomförts genom olika separata bestämmelser och föreskrifter på lägre nivå än lag.

Till följd av de brister i lagstiftningen som konstaterats i det praktiska samarbetet håller Norge för närvarande på att bereda lagstiftning i vilken man i den nationella lagstiftningen definierar ställningen för en främmande stats styrkor. Dessutom föreslås i lagförslag Prop. 134 L (2022–2023) (Lov om militær politimyndighet) som lämnades till Stortinget i Norge den 20 juni 2023 preciserande bestämmelser om den sändande statens och den mottagande statens behörighet när

artikel VII.10 i Nato Sofa är tillämplig. I den propositionen föreslås det också att bestämmelsen om bärande av vapen i avtalets artikel VI, som gäller militärpolisens behörighet, ska beaktas i den norska lagstiftningen för den nationella myndighetens del (lov om militær politimyndighet).

Estland

Estland har anslutit sig till Nato Sofa och Parisprotokollet och de trädde för Estlands del i kraft 2004.

Estland har utfärdat bestämmelser om internationellt militärt samarbete genom lag (Rahvusvahelise sõjalise koostöö seadus, RT I 2003, 23, 138). Lagen har reviderats efter anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet. Lagen innehåller bestämmelser om ställningen för utländska stridskrafter och staber i Estland. Bestämmelserna gäller grunderna för vistelse i landet, ömsesidighet i verksamheten, inresa och vistelse i landet, tillstånd att delta i internationella militära insatser och övningar i Estland samt transitering av utländska styrkor inom Estlands territorium. I lagen föreskrivs det dessutom om inresetillstånd samt om de rättsliga grunderna för vistelse i landet och om värdlandsstöd. Dessutom innehåller lagen närmare bestämmelser om domsrätt, skadeståndsärenden, användning av uniform, körkort, tillstånd i anslutning till luftfart och sjöfart samt registrering av utländska stridskrafter motorfordon.

Andra länder

Utrikesministeriet strävade efter att via Finlands beskickningar utomlands utreda tolkningar och nationell tillämpningspraxis i fråga om Nato Sofa och skickade en enkät om detta till nästan alla de EU-medlemsstater som är avtalsslutande parter i Nato Sofa och till Storbritannien. Frågorna gällde avvikande tolkningar mellan iakttagandet och respekterandet av den mottagande statens lagstiftning, avstående från utövande av jurisdiktion, den sändande och den mottagande statens skyldighet att bistå vid frihetsberövande och överlämnande av en styrkas medlemmar till den stat som har jurisdiktion, hjälp vid brottsutredning samt Nato Sofas förhållande till Europakonventionen. Utifrån enkäten kan det bland annat konstateras att en del av de avtalsslutande parterna ansåg åtskillnaden mellan skyldigheten att iaktta lagstiftningen och skyldigheten att respektera den vara teoretisk. Största delen hade ingen nationell lagstiftning som kompletterar Nato Sofa eller så hade frågor bland annat om avstående från utövande av jurisdiktion inte blivit aktuella. De internationella människorättsförpliktelserna ansågs vara bindande och styra tolkningen också i förhållande till Nato Sofa, och i enkätsvaren angavs inte att det skulle råda några konflikter mellan Europeiska människorättskonventionen och Nato Sofa.

4.5 Nationella behov av författningsändringar i anslutning till propositionen

I propositionen ingår ikraftträdandelagar i vilka har beaktats de lagstiftningsändringar som är nödvändiga med tanke på genomförandet av avtalet och protokollet och som är av betydelse med tanke på tillämpningen av dessa. I propositionen ingår dessutom som anknytande lagar nödvändiga ändringsförslag till den sektorspecifika lagstiftningen samt ändringsbehov som upptäckts i det militära försvarssamarbetet och som det är ändamålsenligt att göra i samband med de anknytande lagarna. Det pågår sektorspecifika lagstiftningsprojekt med syfte att göra genomförandet av Nato Sofa och Parisprotokollet smidigare och att även till andra delar göra genomförandet av förpliktelserna som Natomedlem smidigare.

I samband med arbetsgruppens arbete konstaterades det att en smidig tillämpning av avtalet och protokollet kan förutsätta att också andra sektorspecifika lagar ses över. Detta

lagstiftningsarbete behöver fortsätta när det finns erfarenhet av tillämpningen av avtalet och protokollet. Den fortsatta beredningen görs med beaktande av att författningsändringarna är brådskande och betydande. Under beredningen identifierades vissa eventuella ändringsbehov och de har behandlats i motiveringen till propositionen

5 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att riksdagen godkänner avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor. Vidare föreslås det att riksdagen godkänner protokollet om status för de internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget. Propositionen innehåller förslag till lagar, genom vilka de bestämmelser i avtalet och protokollet som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft.

På grund av anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet föreslås i propositionen också ändringar i skjutvapenlagen, bilskattelagen, körkortslagen, fordonslagen, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, lagen om statens skadeståndsverksamhet och lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel. I samband med anslutningen är det ändamålsenligt att också göra sådana enskilda ändringar i körkortslagen, lagen om transportservice, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och lagen om utövning av veterinäryrket som har identifierats i samband med det militära försvarssamarbetet och som hänför sig till helheten. I Nato Sofa eller Parisprotokollet finns det inte några uttryckliga bestämmelser om dessa saker.

6 Propositionens konsekvenser

Konsekvenserna av Finlands anslutning till Nato har behandlats i regeringspropositionen om nordatlantiska fördraget (RP 315/2022 rd). I konsekvensbedömningen av denna proposition har beaktats konsekvenserna dels av Nato Sofa och dels av Parisprotokollet. De direkta konsekvenserna av Nato Sofa och Parisprotokollet har mindre betydelse än de indirekta konsekvenserna av dem. Dessutom har Finlands roll både som mottagande stat och som sändande stat beaktats. Vid bedömningen har också beaktats att Finland redan i egenskap av avtalspart i Pfp Sofa och dess tilläggsprotokoll har tillämpat Nato Sofa och Parisprotokollet, om än i betydligt mindre skala. Konsekvensbedömningarna kommer att fortsätta när verksamheten i enlighet med Natos Sofa och Parisprotokollet etableras.

Avtalet och protokollet har en 70-årig historia och tillämpningspraxis mellan Natos medlemsstater. Tillämpningspraxisen styr och preciserar tolkningen av avtalsbestämmelserna i det internationella samarbetet och därför måste särskild uppmärksamhet fästas vid deras bakgrund i verksamheten i enlighet med förpliktelseerna som Natomedlem. Finland deltar också i utvecklandet och tolkningen av tillämpningspraxis i den internationella sammanslutningen.

I och med anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet och de nationella författningsändringarna preciseras också den nationella lagstiftningen och genomförandet av förpliktelseerna. På grund av de preciseringar av författningar som föreslås som anslutande lagar till Nato Sofa kan man i den nationella lagstiftningen också med större säkerhet identifiera situationer som inte nödvändigtvis tidigare vid tillämpningen av Pfp Sofa har identifierats i den nationella rättsordningen. Bestämmelserna i Nato Sofa genomförs till behövliga delar i den nationella lagstiftningen. Detta har en stor betydelse med tanke på rättssäkerheten. I och med anslutningen till Nato Sofa ska i fortsättningen Nato Sofa iakttas mellan Natos medlemsstater,

medan Pfp Sofa, liksom hittills, ska iakttas när man agerar med de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred.

6.1 Konsekvenser för utrikes- och säkerhetspolitiken och Finlands försvar

Finland ratificerade Pfp Sofa 1997 och har sedan dess i praktiken tillämpat Nato Sofa mellan medlemsstaterna i försvarsalliansen och de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred. Förändringarna i säkerhetsläget i Europa och Finlands Natomedlemskap har ökat den utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska betydelsen av lämnande och mottagande av internationellt bistånd, internationellt samarbete samt av avtalsarrangemang som gäller styrkornas ställning, såsom Nato Sofa.

Anslutningen till Nato Sofa beror på Finlands Natomedlemskap och ingår i åtagandet som gjordes vid förhandlingarna att förbinda sig till internationella överenskommelser som ingåtts inom ramen för Nato. Natomedlemskapet skapar rättsliga och politiska ramar för ett mer omfattande och fördjupat försvarssamarbete i enlighet med nordatlantiska fördraget.

Som medlem i Nato deltar Finland fullt ut i Natos verksamhet. I och med Natomedlemskapet deltar Finland i genomförandet av Natos avskräckning och försvar samt i det fredstida samarbetet. Finlands försvar samordnas så att det blir en del av alliansens kollektiva försvar, vilket innebär deltagande i planeringen och genomförandet av det kollektiva försvaret.

I praktiken kan detta innebära att Finland stöds eller försvaras av alliansen i enlighet med arrangemang som planerats och övats på förhand eller att Finland deltar i att stödja eller försvara andra medlemsstater i Nato. Finland bereder sig på att ta emot hjälp av sina allierade, ge sina allierade hjälp och övar sig i praktiken i att genomföra dessa åtgärder.

I och med Natomedlemskapet blir formerna för internationellt försvarssamarbete mångsidigare. Ett stort antal rättsliga frågor är förknippade med ställningen för en främmande stats styrkor som befinner sig utomlands. Ur den sändande statens och den mottagande statens synvinkel skulle en situation där ställningen för den sändande statens styrkor är juridiskt oklar vara ohållbar på lång sikt.

Finlands utrikes- och säkerhets- och försvarspolitiska grundlinje är också i fortsättningen stabil och förutsägbar. Grundlinjen vilar på rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna, jämlikhet och demokrati. Ett nära samarbete med partnerländerna, goda bilaterala relationer samt respekt för och stärkande av multilateral internationell rätt är hörnstenar i Finlands internationella relationer. Europeiska unionen och försvarsalliansen Nato utgör den samarbetsbaserade kärnan i Finlands utrikespolitik. Nato Sofa har en viktig roll som rättslig förutsättning för det praktiska samarbetet som varande det avtal som reglerar ställningen för styrkorna från Natos medlemsstater när de är verksamma på varandras territorier.

6.2 Konsekvenser för Försvarsmaktens verksamhet

Nato Sofa har sedan 1997 via Pfp Sofa tillämpats i begränsad utsträckning på Försvarsmaktens internationella övningsverksamhet och från och med 2017 i större utsträckning på all internationell verksamhet i Finland mellan Natoländerna och de länder som deltar i Natos Partnerskap för fred (se avsnitt 3.1). På grund av Pfp Sofa har man i internationellt samarbete och internationella övningar i Finland skapat praxis som beaktar det som står i Nato Sofa. På motsvarande sätt har Pfp Sofa tillämpats när Försvarsmaktens styrkor har deltagit till exempel i övningar i Natos medlemsstater eller inom territorierna för de avtalsslutande parterna i Pfp Sofa. I Finland har Pfp Sofa tillämpats i samarbetet inom Natos Partnerskap för fred och

huvudsakligen i situationer som hänför sig till internationella övningar. Tillämpningssituationerna har dock varit få och en del av artiklarna har inte tillämpats alls.

Även om bestämmelserna i Nato Sofa och Parisprotokollet i stor utsträckning gäller statsförvaltningen så står Försvarsmakten dock i centrum för myndighetssamarbetet, eftersom den verksamhet som avses i Nato Sofa är militär. Tillämpningen av Nato Sofa förutsätter ett fungerande myndighetssamarbete mellan Försvarsmakten och andra statliga myndigheter. Som exempel på detta kan nämnas inresa, som förutsätter samverkan mellan Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten, införsel, som förutsätter samarbete mellan Försvarsmakten, Tullen och Livsmedelsverket, skadeståndsärenden, som förutsätter samarbete mellan Statskontoret och Försvarsmakten samt hälso- och sjukvårdsärenden, där Försvarsmakten samarbetar med aktörer inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

De ändringar i lagstiftningen som främjar det internationella samarbetet inom ramen för Nato kan ha spridningseffekt med tanke på Försvarsmaktens verksamhet och Försvarsmaktens interna normer.

Parisprotokollet tillämpas på Natos lednings- och truppstruktur i fråga om personal med olika ledningsuppgifter. På motsvarande sätt som när det gäller Pfp Sofa har Finland inom Natos Partnerskap för fred genom det andra tilläggsprotokollet till Pfp Sofa anslutit sig också till Parisprotokollet. Tillämpningssituationerna också i fråga om Parisprotokollet har varit få och en del av artiklarna har inte tillämpats alls.

När Finland deltar i verksamheten vid Natos internationella militära högkvarter kommer ställningen för den personal som sänds dit att bestämmas utifrån Parisprotokollet. På samma sätt tillämpas Parisprotokollet på den personal vid Natos internationella militära högkvarter som sänds till Finland. Det kan således bedömas att tillämpningssituationerna kommer att öka.

Parisprotokollet kan genom beslut av Nordatlantiska rådet tillämpas också på andra högkvarter och militära organisationer än de som uttryckligen nämns i protokollet, såsom Natos kompetenscentrum. Detta gäller också situationer där Natos högkvarter eller kompetenscentrum inrättas i Finland, varvid de direkta konsekvenserna för Försvarsmaktens verksamhet bör bedömas separat.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

Ikraftsättandet av Nato Sofa eller Parisprotokollet orsakar i enlighet med det som redogörs i det inledande stycket i avsnitt 6 inte i sig några betydande direkta konsekvenser för statens budgetekonomi. Helhetskonsekvenserna för statsfinanserna av anslutningen till Nato har beskrivits tidigare i regeringspropositionen om nordatlantiska fördraget (RP 315/2022 rd).

När det gäller inkomstbeskattningen innehåller Nato Sofa och Parisprotokollet enskilda bestämmelser om beskattningsbehandlingen av styrkor och civil personal i den mottagande staten, som avviker från Finlands inkomstskattelagstiftning. Denna proposition bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser för mervärdesbeskattningen, tullarna, punktbeskattningen, fordons- och bilbeskattningen eller inkomstbeskattningen. Allmänt taget kan skattefriheten för den försvarsverksamhet som genomförs inom ramen för Nato orsaka ökade förluster av skatteintäkter i och med att omfattningen av försvarsverksamheten inom ramen för Nato ökar. Detta kan till exempel bero på att övningsverksamheten inom ramen för Nato ökar i Finland eller på att styrkor från andra stater som hör till Nato eventuellt befinner sig i Finland. I brist på mer detaljerade uppgifter är det svårt att uppskatta eventuella intäktsförluster. I regeringens

proposition med förslag till lag om ändring av mervärdesskattelagen (RP 2/2023 rd) har de eventuella inkomstbortfallen uppskattats vara ringa. Finland kan på motsvarande sätt dra nytta av undantagen från skatteplikt vid deltagande i försvarsverksamhet som genomförs inom ramen för Nato utanför Finland.

Nato Sofa och Parisprotokollet medför inte i sig några direkta ekonomiska förpliktelser inom försvarsförvaltningens verksamhetsområde. De faktiska konsekvenserna orsakas först av kostnaderna för den verksamhet som Nato Sofa tillämpas på. Praxisen kommer att utformas under årens lopp och det är ännu inte möjligt att ge någon närmare bedömning av hur stora indirekta ekonomiska konsekvenser Nato Sofa har för Försvarsmaktens verksamhet. Antalet tillämpningssituationer för avtalet står i ett direkt förhållande till de resurser som behövs. När det gäller de skador som enligt artikel VIII i Nato Sofa ska handläggas av Försvarsmakten har Försvarsmakten ingen separat finansiering, varför man måste stödja sig på tilläggsbudgetförfarandet om ovanligt stora skador konkretiseras.

Anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet inverkar på Statskontorets anslag för ersättningsutgifter. Åren 2018–2022 behandlade Statskontoret årligen i genomsnitt 256 skadeståndsanspråk i anslutning till Försvarsmaktens verksamhet, av vilka i genomsnitt 219 föranleddes av användning av fordon i trafik. För skador till följd av Försvarsmaktens verksamhet betalades under den nämnda tiden årligen ersättning till ett belopp av i genomsnitt cirka en miljon euro, varav nästan 85 procent gällde trafikskador. Under samma tid företrädde Statskontoret staten årligen vid i genomsnitt fyra rättegångar där talan som hänför sig till en skada som orsakats i Försvarsmaktens verksamhet behandlades eller där ett skadeståndsanspråk som grundar sig på Försvarsmaktens eller en hos Försvarsmakten anställds verksamhet behandlades i samband med behandlingen av ett brottmål. Under motsvarande period inträffade det årligen i genomsnitt 900 olycksfall för värnpliktiga, för vilka det i genomsnitt betalades ersättningar till ett belopp av 7,5 miljoner euro per år. På motsvarande sätt fick Försvarsmaktens anställda med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar årligen i genomsnitt 2,1 miljoner euro i ersättning för i genomsnitt 660 olycksfall.

Antalet skadefall kan inte förutsägas, men de kan bedömas stå i korrelation till verksamhetens volym. Försvarsmaktens ökande övningsverksamhet i Finland och utomlands samt besök av utländska styrkor i Finland kan leda till en ökning av antalet olyckor och trafikskador som inträffar för Försvarsmaktens personal och av antalet skadeanmälningar om dem till Statskontoret. Det ökade antalet skador inverkar också på beloppet av de olycksfalls- och trafikförsäkringspremier som tas ut hos Försvarsmakten. Också skador som tredje part orsakas i Försvarsmaktens verksamhet och ersättningsanspråk till Statskontoret för dem kan öka. När det gäller skador som orsakats tredje part förutsätts den ersättning som den mottagande staten betalar ut vara slutlig och bindande för parterna. En enskild ersättning kan således i och med kapitaliseringen bli avsevärt hög. Däremot kan avstående från ersättningsanspråk inte på grund av ömsesidigheten, med undantag av slumpmässiga variationer, bedömas medföra en ökning av statens utgifter.

Man bör bereda sig på en ökning av Statskontorets ersättningsutgifter med ett tillräckligt anslag för ersättningsutgifterna och vid behov genom ett tilläggsbudgetförfarande. Ökningen i ersättningsverksamheten gäller i huvudsak ersättningsslag som sköts med ett ersättningssystem som baserar sig på gammal teknik och som är i slutet av sin livscykel. För att tjänsternas kontinuitet ska kunna säkerställas förutsätter Statskontorets teknikmiljö en betydande reform med snabb tidtabell som ska beaktas i Statskontorets budget under ramperioden 2025–2028. En utvidgning av ersättningsverksamheten till att omfatta handläggning av avtalsparters skador samt avstående från ersättningsanspråk förutsätter dessutom vissa direkta ändringar i Statskontorets nuvarande ersättningsdatasystem i anslutning till statistikföringen. Dessa kan

uppskattas medföra en kostnad av engångsnatur på cirka 50 000–100 000 euro. De ovan beräknade extra utgifterna täcks inom ramen för nuvarande anslag.

Konsekvenser för personalen

I konsekvensbedömningen i regeringspropositionen om nordatlantiska fördraget (RP 315/2022 rd) behandlas de omedelbara personalbehov som Natomedlemskapet medför. Dessutom bedöms anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet medföra enskilda behov av tilläggsresurser.

I och med Natomedlemskapet blir Finlands och i synnerhet Försvarsmaktens internationella samarbete mångformigare och dess volym ökar när man utöver de nuvarande uppgifterna även ska utföra uppgifter i anslutning till det kollektiva försvaret och fredstida samarbetet (se RP 315/2022 rd). Då ökar också antalet tillämpningssituationer som faller inom ramen för Nato Sofa och Parisprotokollet. Detta gäller tillämpningen av Nato Sofa och Parisprotokollet både på utländska styrkor och på personal vid Natos internationella högkvarter i Finland och även på Försvarsmaktens styrkor och dess övriga personal i Natos medlemsstater. Som konsekvenser av de nya uppgifterna har identifierats ett större behov än tidigare av personalutbildning i anslutning till Nato Sofa och Parisprotokollet samt behovet av sakkunniga med kunskap om avtalet och protokollet såväl inom Försvarsmakten som på annat håll inom statsförvaltningen samt när behovet av nationella myndighetsföreskrifter och tillämpningsanvisningar ökar.

Som exempel på andra behov av personalresurser kan nämnas skadeståndsverksamheten, som förutsätter samarbete mellan Statskontoret och Försvarsmakten. Antalet skadefall kan inte förutsägas, men de kan bedömas stå i korrelation till verksamhetens volym. Ökningen av ersättningsansökningarna och utredningar och bedömningar av skador som orsakas en avtalspart kan bedömas medföra behov av tilläggsresurser för Statskontoret, men beloppet kan ännu inte uppskattas.

Dessutom kan det nämnas att det genom de ikraftträdandelagar som ingår i regeringspropositionen föreslås vissa nya lagstadgade uppgifter för riksåklagarens byrå, Helsingfors tingsrätt och Helsingfors hovrätt liksom också för förundersöknings- och åklagarmyndigheterna. Högsta domstolen ska vara besvärsinstans i fråga om de nya uppgifter som domstolarna får. I och med att den internationella verksamheten ökar kan också antalet militära rättegångsärenden i anslutning till den antas öka vid de allmänna domstolarna och vid Åklagarväsendet. Det är inte möjligt att i detta skede bedöma mängden i fråga om de nya uppgifter som lagförslagen medför för åklagarväsendet och de allmänna domstolarna och eventuella behov av tilläggsresurser. På normalt sätt tas det ställning till det eventuella behovet av tilläggsresurser i beslutsförfaranden för de kommande rambesluten för statsfinanserna och i anslagen enligt statsbudgeten. Åtgärder i anslutning till verkställigheten av fängelse kan i ringa mån medföra extra arbete för justitieministeriet och Brottspåföljdsmyndigheten, men detta bedöms inte medföra behov av tilläggsresurser.

I detta skede är det för tidigt att bedöma i vilken utsträckning avtalet och protokollet medför nya resursbehov för polisen. Också det lagstiftningsarbete som Nato Sofa och Parisprotokollet medför fortsätter under de kommande åren, vilket kan bedömas kräva tilläggsresurser på några årsverken. Dessa anslag kan dock täckas inom de befintliga ramarna.

6.4 Konsekvenser för myndigheterna

Bestämmelserna i Nato Sofa och Parisprotokollet gäller i stor utsträckning statsförvaltningen. Tillämpningen förutsätter ett fungerande myndighetssamarbete mellan Försvarsmakten och andra statliga myndigheter på det sätt som anges ovan. Anslutningen till Nato Sofa och

Parisprotokollet kan bedömas öka behovet av praktiska tillämpningsanvisningar som utarbetas av myndigheterna inom olika förvaltningsområden.

Dessutom kan myndigheterna inom statsförvaltningen ha behov av att samarbeta direkt med en styrka som besöker Finland, varvid Försvarsmaktens företrädare i regel är kontaktpunkt. I enlighet med artikel II i Nato Sofa ska den sändande staten respektera Finlands lagstiftning. I praktiken ska de finska myndigheterna i tillräcklig utsträckning informera myndigheterna i den sändande staten om innehållet i lagstiftningen för att de ska kunna handla i enlighet med denna förpliktelse. Myndigheterna ska i sina tillsynsåtgärder också beakta principerna för internationell sedvanerätt, som begränsar de statliga myndigheternas möjligheter att nationellt ifrågasätta giltigheten eller lagligheten för en åtgärd som en annan stat eller dess myndigheter har vidtagit i samband med utövandet av statsmakt. De nationella myndigheternas tillsynsbehörighet kan granskas i samband med olika lagändringar som gäller tillsynsbehörigheten.

Avtalet och protokollet har inga betydande konsekvenser för Gränsbevakningsväsendet. Gränsbevakningsväsendet ska utföra in- och utresekontroller enligt kodexen om Schengengränserna och artikel III i Nato Sofa i fråga om de militära styrkor samt den civila personal som passerar Schengens yttre gräns. In- och utresekontrollerna ska genomföras utan att det för alliansens styrkor leder till någon betydande fördröjning i ankomsten till eller utresan ur landet. Vid behov kan de ges företräde i förhållande till andra resenärer vid gränsövergångsställena i enlighet med bilaga VII till kodexen om Schengengränserna.

För att de personer som avses i avtalet ska få vistas i Finland krävs det alltid en överenskommelse mellan Finland och de sändande staterna. Beslut om sådan verksamhet fattas till exempel i enlighet med ett förfarande som gäller internationella övningar eller ett förfarande enligt lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet. Medlemmarna i styrkorna är befriade från tillämpningen av pass- och visumbestämmelserna i den mottagande staten. Civil personal och deras anhöriga ska ansöka om uppehållstillstånd för längre vistelse, om de inte omfattas av EU:s fria rörlighet. Avtalets konsekvenser för Migrationsverkets verksamhet är bundna till antalet ansökningar om uppehållstillstånd.

De säkerhetsarrangemang som avses i avtalet har sannolikt ekonomiska och funktionella konsekvenser för polisväsendet beroende på konkreta fall och till exempel den allmänna säkerhetssituationen och hotmiljön.

Anslutningen till Nato Sofa inverkar på samarbetet mellan polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten. Avtalet inverkar också på samarbetet mellan polisen och Åklagarmyndigheten, om polisen vid en förundersökning misstänker brott i anslutning till styrkornas verksamhet i Finland. I Nato Sofa finns inga bestämmelser om internationellt bistånd eller handräckning. Bestämmelser om detta finns i den nationella lagstiftningen och i andra internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Nato Sofa och Parisprotokollet innehåller vissa bestämmelser om samarbete mellan myndigheterna. Den utländska styrkans uppgifter bestäms i det beslut som utgör grunden för styrkans vistelse i Finland och en grund för inresa kan vara att bistånd begärs av en annan stat.

I och med de begränsningar av tillämpningsområdet som föreslås i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt i lagen om utövning av veterinäryrket kan yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och veterinärer som följer med en främmande stats stridskrafter ge hälso- och sjukvård till sina egna eller en annan stats stridskrafter samt veterinärvård till eventuella djur som följer med styrkorna utan nationella

tillstånds- och registreringskrav. Enligt de föreslagna vidhängande lagarna ska de nationella myndigheterna inte heller ha behörighet att utöva tillsyn över verksamheten i fråga.

Propositionen har inga direkta konsekvenser för välfärdsområdena. De har skyldighet att på samma sätt som för närvarande enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen ge brådskande sjukvård till dem som behöver det. I praktiken har de fall där man har stött sig på brådskande sjukvård ordnad av välfärdsområdena varit ganska få och sporadiska. Om de styrkor som kommer till Finland ökar betydligt i och med Natomedlemskapet kan detta också innebära ett ökat behov av hälso- och sjukvårdstjänster för styrkorna. Konsekvenserna torde variera regionalt beroende på var i Finland övningar hålls eller om styrkorna kommer till ett visst område för en längre tid. I dessa situationer har Försvarsmakten i praktiken sett till att välfärdsområdets kostnader har ersatts, även om det inte finns några uttryckliga bestämmelser om detta i lag, och Försvarsmakten har beroende på fallet strävat efter att sedan ta ut kostnaderna av den sändande staten. Kostnaderna har således inte belastat välfärdsområdena.

I propositionen har det framförts att det är motiverat att förtydliga lagstiftningen om ansvaret för att ordna hälso- och sjukvård, särskilt när det gäller icke-brådskande tjänster och även ersättningar. Innan sådana ändringar bereds är det i princip möjligt att det kan uppstå oklara situationer om vem som är ansvarig för att tillhandahålla icke-brådskande hälso- och sjukvårdstjänster, om en medlem av en styrka eller den civila personalen eller en anhörig som behöver tjänsterna inte har möjlighet att till exempel söka sig till privat hälso- och sjukvård eller inte med stöd av EU-rätten har rätt till hälso- och sjukvård. I en sådan situation hjälper i praktiken Försvarsmakten till med praktiska frågor i anslutning till att söka vård eller ger själv vården, som för närvarande. Eftersom den sändande staten har det huvudsakliga ansvaret för att ordna vården bedöms sådana situationer vara sällsynta.

I denna proposition föreslås det inga ändringar i den nationella lagstiftningen om införsel, distribution och användning av olika varor och förnödenheter. Införsel, distribution och användning är tillåten med stöd av det avtal och det protokoll som behandlas i denna proposition. I praktiken kan det uppstå vissa tolkningssituationer för de myndigheter som övervakar produkterna i fråga om till vilka delar förfarandena enligt den nationella lagstiftningen ska tillämpas på verksamheten i fråga. Myndigheterna kan inom ramen för sin behörighet behöva utarbeta anvisningar om tillämpningen av avtalet och protokollet.

Att tillåta tillfällig användning under kommenderingen av sådana utomlands registrerade fordon som avses i artikel XI i Nato Sofa kan i praktiken innebära att fordonen under flera år används med utländska registreringsskyltar i trafiken i Finland. Samtidigt kvarstår ansvaret för trafikdugligheten hos den som använder fordonet, men fordonen ska inte besiktigas enligt det finska besiktningsförfarandet. Den praktiska övervakningen sker utifrån polisens vägkontroller. De fordon som används tillfälligt med stöd av Nato Sofa och Parisprotokollet anses dock inte medföra någon betydande risk med tanke på trafiksäkerheten.

6.5 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Med tanke på konsekvenserna av Nato Sofa och Parisprotokollet för de grundläggande och mänskliga rättigheterna är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid att avtalet och protokollet hänför sig till Finlands medlemskap i Nato. När Finland blev medlem i Nato bedömdes det att Finlands medlemskap i Nato var förenligt med utgångspunkterna i 1 § 3 mom. i grundlagen. Utgångspunkten kan således anses vara att syftet med medlemskapet i Nato är att trygga tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Vid bedömningen är det viktigt att koncentrera sig på att granska konsekvenserna av avtalet och protokollet för de grundläggande mänskliga rättigheterna i situationer där Finland är sändande stat eller

mottagande stat för styrkorna. Dessutom bedöms betydelsen av notväxlingen mellan Finland och Förenta staterna med tanke på förbudet mot dödsstraff.

Finland som mottagande stat

När Finland är mottagande stat är förslaget för det första förknippat med frågor som gäller artikel VII i Nato Sofa och som gäller en rättvis rättegång, rätten till liv samt till personlig frihet och integritet. Den straffrättsliga behörigheten enligt avtalet och protokollet gäller i begränsad utsträckning endast personer som i enlighet med Nato Sofa omfattas av den militära lagstiftningen. Genom Nato Sofa bestäms samordningen av den sändande och den mottagande statens rättsordningar när en medlemsstat i Nato är verksam på en annan stats territorium. Natos europeiska medlemsstater är konventionsslutande parter i Europakonventionen. Många av Natos medlemsstater är avtalsslutande parter i flera av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna, såsom FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976, nedan *MP-konventionen*). Natos medlemsstater är dock inte konventionsslutande parter i fråga om alla samma människorättsförpliktelser. De av Natos medlemsstater som hör till EU har vid tillämpningen av EU-rätten förbundit sig till EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och andra EU-normer för de grundläggande fri- och rättigheterna samt Europeiska unionens domstols rättspraxis i fråga om dem. Nationellt är utöver konventionerna om mänskliga rättigheter och EU-rätten också bestämmelserna om grundläggande och mänskliga rättigheter i grundlagen av betydelse. När en medborgare i en EU-medlemsstat är närvarande i Finland i verksamhet som omfattas av Nato Sofa eller Parisprotokollet, påverkar tillämpningen av dessa avtal inte EU-medborgarens rättigheter enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Strävan har varit att utreda inverkan av Nato Sofa på tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna genom att sätta sig in i de övriga Natomedlemsstaternas tolkningar av förhållandet mellan det avtal och det protokoll som behandlas i propositionen och människorättsförpliktelserna. Många av Natos medlemsstater strävar efter att samordna förpliktelserna i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna genom tolkningar av Natos avtal. Hur konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna riktas beror i praktiken i hög grad dels på vilka av Natos medlemsstater som är verksamma i Finland och i vilken omfattning samt dels på i vilken utsträckning Finland sänder egna styrkor till andra länder. Strävan har varit att nationellt presentera systemet enligt artikel VII i Nato Sofa så att tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna beaktas. Konsekvenserna gäller personer i synnerhet när de misstänks för brott eller är målsägande i ett brott. Konsekvenserna gäller i vilket fall som helst en liten och begränsad grupp personer. I Finland har strävan varit att minska uppkomsten av negativa effekter, särskilt genom att det i ikraftträdandelagen föreslås bestämmelser som kompletterar Nato Sofa och genom vilka det föreskrivs bland annat om rättsskyddsarrangemang som syftar till att trygga de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Ikraftsättandet av Nato Sofa som en del av Finlands nationella rätt kan delvis begränsa målsägandens rätt att väcka åtal för brott i Finland vid en finsk domstol på grund av tjänsteåtgärder vidtagna av den sändande statens styrkor eller civila personal, även när överträdelsen har skett i Finland. Finland har dock i enlighet med artikel VII.3 c i Nato Sofa möjlighet att begära jurisdiktion själv i ärendet, varvid den sändande staten ska förhålla sig positiv till detta. Trots detta har Finland i situationer där brottet i enlighet med vad som avses i artikel VII.3 a ii har begåtts av någon från den sändande staten i tjänsten, i fråga om vilken den sändande staten har företrädesrätt att utöva jurisdiktion, inte nödvändigtvis möjlighet att få jurisdiktion trots begäran. Som det konstateras i den allmänna motiveringen i motiveringen till artiklarna i avsnitt 8.1 i fråga om artikel VII.3 I Nato Sofa är utgångspunkten för tolkningen av

avtalet att inte all verksamhet för den sändande staten inom finskt territorium kan ske i tjänsteuppdrag, utan det ska från fall till fall bedömas huruvida det är fråga om en gärning som begåtts i tjänsten eller utanför den. Om Finland har en meningsskiljaktighet med den sändande staten huruvida en gärning har begåtts i tjänsten, kan man vid behov försöka ingripa i situationen på diplomatisk väg. Trots det som sagts ovan är det dock möjligt att ett finländskt offer i vissa brottmål i sista hand kan bli tvunget att delta i en straffprocess i den sändande staten för att trygga sin rättsliga ställning. Samtidigt innebär bestämmelserna om jurisdiktion en begränsning i målsägandens möjligheter att annars med stöd av nationell lagstiftning föra talan beträffande privaträttsliga anspråk i Finland i samband med ett brottmål, om den sändande staten utövar sin företrädesrätt att utöva jurisdiktion i ett brottmål. Målsägandens möjlighet att yrka på straff för verksamhet som bedrivits av den sändande statens styrkor vid en domstol i den sändande staten kan i enskilda fall i praktiken vara en mer teoretisk än faktisk möjlighet att använda rättsmedel. Faktiska hinder kan vara bland annat språkliga problem, rättsprocessens längd i den sändande staten eller andra eventuella omständigheter som i enskilda fall kan hindra eller försvåra målsägandens möjligheter till rättslig prövning i den sändande statens domstol. Målsägandens möjligheter till rättslig prövning i domstol i den sändande staten beror i enskilda fall också på rättsordningen i respektive sändande stat. Det finns skäl att betona att målsägandens rätt att yrka på straff inte heller på något sätt begränsas utifrån definitionen i artikel VII.1 a i Nato Sofa när det gäller verksamheten för Försvarmakten/Finlands styrkor eller civila personalens när det är fråga om verksamhet som bedrivs i Finland med stöd av Nato Sofa och Parisprotokollet.

Enligt artikel 6 i Europakonventionen ska var och en vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag, när det gäller att pröva hans eller hennes rättigheter och skyldigheter. Också en skadelidande som kräver ersättning för en skada som han eller hon har lidit har i princip enligt artikel 6 i Europakonventionen rätt att få tillträde till domstol. Dessutom garanterar artikel 13 i Europakonventionen effektiva rättsmedel inför en nationell myndighet även i det fall att kränkningen av rättigheter eller friheter har begåtts av personer i tjänsteutövning. Rätten enligt artikel 6 i Europakonventionen är dock inte absolut. Europeiska människorättsdomstolen har i sin avgörandepaxis ansett att rätten att få tillträde till domstol får begränsas, men dock inte på ett sådant sätt eller i en sådan omfattning att man ingriper i det väsentliga innehållet i denna rätt. Begränsningarna måste också ha ett godtagbart syfte, och de använda metoderna ska stå i rätt proportion till sina syften. Ett godtagbart syfte har ansetts vara bland annat intressen som hänförs till den nationella säkerheten och bland annat stärkande av det internationella samarbetet (Waite och Kennedy mot Tyskland 18.2.1999, nr 26083/94). Rätten till effektiva rättsmedel fastställs också i EU-rätten.

Bestämmelser om behandlingen av skadeståndsanspråk som har uppkommit i tjänsten finns i artikel VIII.5 och bestämmelser om behandlingen av skadeståndsanspråk som har uppkommit utom tjänsten finns i artikel VIII.6 i Nato Sofa. Enligt artikel VIII.5 g i Nato Sofa ska en medlem av en styrka eller en civil komponent inte göras till föremål för rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av en dom som har meddelats mot personen i den mottagande staten i ett ärende som sammanhänger med tjänsteutövning. Enligt artikel VIII.6 d är behörigheten för den mottagande statens domstolar att pröva anspråk mot en medlem av en styrka eller en civil komponent inte begränsad såvida inte och tills till dess att ersättningen i enlighet med prövningen har erlagts av den sändande staten.

Artikel VIII i Nato Sofa innehåller inga bestämmelser som kan jämföras med artikel VII om fördelningen av jurisdiktion i civilrättsliga ärenden mellan den sändande och den mottagande staten. Bestämmelserna i artikel VIII i Nato Sofa begränsar således inte som sådana de avtalsslutande staternas jurisdiktion i civila mål och avtalet har inte tolkats som att det hindrar att en skadeståndstalan eller någon annan civiltalan väcks i en nationell domstol. När det gäller

skadeståndsanspråk som grundar sig på tjänsteutövning av främmande staters styrkor eller civila personal, begränsar artikel VIII.5 g i Nato Sofa dock verkställigheten av en sådan civilrättslig dom. Eftersom den mottagande staten också då med stöd av bestämmelserna i artikel VIII.5 svarar för att skadestånd som grundar sig på en eventuell dom eller förlikning betalas till den skadelidande, har avtalsbestämmelsen inte till denna del bedömts inverka på den skadelidandes tillträde till domstol eller till de effektiva rättsmedel som står till buds. Inte heller när det är fråga om skadeståndsanspråk som uppkommit till följd av åtgärder utom tjänsten har domstolens behörighet i den mottagande staten begränsats, om inte överträdelsen redan har gottgjorts den skadelidande. Till den del som artikel VIII.1–VIII.4 i Nato Sofa innehåller bestämmelser om avstående från anspråk blir bestämmelserna tillämpliga mellan de avtalsslutande staterna och dessa bestämmelser påverkar inte ställningen för de skadelidande.

Finland som sändande stat

När Finland är sändande stat avviker frågeställningen i viss mån från den situation som behandlas ovan, där Finland är mottagande stat. Då ska bedömas frågeställningen hur Finland tryggar tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna för styrkornas medlemmar när den finländska personalen är verksam inom en annan medlemsstats territorium.

Som det beskrivs ovan omfattas en betydande del av Natos medlemsstater av motsvarande människorättssystem. När Finland är sändande stat anknyter den särskilda betydelsen till hur de grundläggande och mänskliga rättigheterna tryggas för finländare inom den mottagande statens territorium. Enligt artikel VII.1 a i Nato Sofa har Finland rätt att inom den mottagande statens territorium utöva jurisdiktion över sådana personer som lyder under den finska militära lagstiftningen. Finland kan i egenskap av sändande stat fastställa hurdana händelser som anses ha skett i tjänsten och i vilka Finland därmed har den primära behörigheten.

Om en brottsmisstanke som riktas mot en medlem av de finländska styrkorna eller den finländska civila personalen eller deras anhöriga tas upp till behandling i den mottagande statens domstol, ska den mottagande staten för medlemmarna av styrkorna, den civila personalen eller deras anhöriga säkerställa de rättigheter som anges i artikel VII.9 i Nato Sofa. Till den del som Natos medlemsstater också är konventionsslutande parter i Europakonventionen bör det också säkerställas att rättigheterna i den konventionen tillgodoses. Natos medlemsstater är dessutom parter i MP-konventionen, varvid rättsskyddsnivån enligt artikel 14 i konventionen ska tryggas. Om en finländare på grund av bestämmelserna om fördelning av jurisdiktion i Nato Sofa är svarande i den mottagande statens domstol, ska den mottagande staten dock trygga rättigheterna endast enligt den mottagande statens människorättsförpliktelser och artikel VII.9 i Nato Sofa. Därför är det i vissa situationer möjligt att en sådan finländsk person inte fullt ut i den mottagande statens domstol garanteras rättigheter på nivån för den grundläggande rättigheten till rättsskydd i enlighet med 21 § i grundlagen.

Dessutom finns det orsak att beakta att om de finska myndigheterna anser att det behövs, kan de finska myndigheterna begära att jurisdiktionen överförs till Finland i enlighet med artikel VII.3 c i Nato Sofa. I princip kan det anses att de finska myndigheterna har tillgång till ett urval av metoder för att trygga de grundläggande och mänskliga rättigheterna för personer utsända från Finland.

Notväxling mellan Finlands och Förenta staternas regeringar och dess betydelse med tanke på förbudet mot dödsstraff

I 7 § i Finlands grundlag och i internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland (Europakonventionen och dess sjätte och trettonde tilläggsprotokoll samt MP-

konventionens andra tilläggsprotokoll) ingår förbud mot dödsstraff. Dessutom hindrar grundlagen och förpliktelserna i fråga om de mänskliga rättigheterna Finland från att lämna ut en person, om personen till följd av utlämnandet riskerar dödsstraff. I artikel VII.7 a i Nato Sofa begränsas verkställigheten av dödsstraff inom en sådan stats territorium där dödsstraff är förbjudet. Grundlagsutskottet bedömde i sitt utlåtande GrUU 6/1997 rd att artikel VII.1 a i Nato Sofa ändå kan tillåta att dödsstraff döms ut inom den mottagande statens territorium. Denna möjlighet ansågs strida mot den dåvarande regeringsformen och därför skulle Pfp Sofa godkännas i så kallad inskränkt grundlagsordning. Även om grundlagsutskottet i det aktuella utlåtandet inte har granskat frågan om förpliktelserna enligt artikel VII.5 a och VII.6 a i Nato Sofa i förhållande till förbudet mot dödsstraff, har dessa i denna proposition bedömts också med avseende på bland annat förbudet mot utlämnande i 9 § 4 mom. i grundlagen. I denna proposition föreslås det att samordningen av Nato Sofa och de nämnda förpliktelserna i fråga om mänskliga rättigheter ska avgöras genom tolkning. Nato Sofa bör således tolkas så att Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna beaktas på tillbörligt sätt.

Eftersom Nato Sofa inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om förbud mot att döma till dödsstraff eller förbud mot utlämnande, är det med tanke på propositionens konsekvenser för förbudet mot dödsstraff behövligt att fästa uppmärksamhet vid om lagstiftningen hos de avtalsslutande parterna i Nato Sofa i fråga om förbudet mot dödsstraff motsvarar varandra. Alla av Natos medlemsstater, med undantag för Amerikas förenta stater och Kanada, är parter i Europakonventionens sjätte och trettonde tilläggsprotokoll. Kanada är part i det andra fakultativa tilläggsprotokollet till MP-konventionen. Amerikas förenta stater är således den enda av Natos medlemsstater som inte är part i någon internationell överenskommelse om förbud mot dödsstraff. Vid beredningen har det bedömts att det mest effektiva sättet är att mot Nato Sofa göra en reservation om förbud mot att döma till dödsstraff inom finskt territorium. Ingen avtalsslutande part i Nato Sofa har gjort någon reservation mot avtalet. Finland har under beredningen strävat efter att utreda om de avtalsslutande parterna i Nato Sofa skulle motsätta sig en reservation genom vilken Finland skulle förbjuda att dödsstraff döms ut inom finskt territorium. Eftersom det inte är möjligt att på förhand försäkra sig om att ingen motsätter sig reservationen, kan man således inte heller få garantier för att reservationen skulle bli rättsligt effektiv (se till exempel GrUU 6/1997 rd).

Vid förhandlingarna mellan Finland och Förenta staterna om ett avtal om försvarssamarbete (DCA) har det förts diskussioner om hur staterna uppfattar den förpliktelse att respektera lagstiftningen som ingår i Nato Sofa och DCA. Mellan regeringarna råder politiskt samförstånd om att man vid tillämpningen av Nato Sofa inom Finlands territorium och i de finländska myndigheternas verksamhet ska beakta de begränsningar som följer av förbudet mot dödsstraff. Samförståndet mellan regeringarna har den 20 november 2023 fastställts genom en notväxling, som delges riksdagen som en bilaga till denna proposition.

I notväxlingen konstateras det att utgångspunkten för Nato Sofa och det DCA-avtal mellan Finland och Förenta staterna som eventuellt kommer att godkännas senare är ömsesidig respekt för varandras lagstiftning och folkrättsliga förpliktelser, särskilt när det gäller dödsstraff. Samtidigt har parterna för avsikt att säkerställa maximal möjlighet till försvarssamarbete mellan Natos medlemsstater.

I notväxlingen bekräftas att Förenta staternas regering är medveten om att Republiken Finlands regering genomför Nato Sofa i enlighet med finsk lag och Finlands folkrättsliga förpliktelser. Om Förenta staternas styrkor begär sådant bistånd som avses i artikel VII i Nato Sofa och som skulle kräva att Finland agerar på ett sätt som strider mot finsk lagstiftning eller Finlands folkrättsliga förpliktelser, inser Förenta staterna att Finland kan invända mot begäran eller

begära ytterligare samråd. I notväxlingstexten betonas att Förenta staternas regering också har lång erfarenhet av att samarbeta med Natos medlemsstater som har liknande rättsliga förpliktelser, särskilt när det gäller dödsstraff, i enlighet med andan i nordatlantiska fördraget, som bygger på principerna om demokrati, den enskilda människans frihet och rättsstaten.

I notväxlingen konstateras att det i Nato Sofa därtill förutsätts att den sändande staten respekterar den mottagande statens lagstiftning, även om den sändande staten inte nödvändigtvis följer den. Förenta staternas regering anser att denna långvariga praxis bland parterna i Nato Sofa har medfört stora fördelar för försvarssamarbetet och har därigenom stärkt fred och säkerhet i det nordatlantiska området. I överensstämmelse med detta krav har Förenta staterna skyldighet att respektera Finlands lagstiftning, inklusive Finlands folkrättsliga förpliktelser när det gäller bland annat dödsstraff, när de i enlighet med artikel VII i Nato Sofa utnyttjar sin rätt att utöva jurisdiktion över Förenta staternas medlemmar av en styrka eller civil komponent inom Republiken Finlands territorium.

Genom notväxlingen stärks samförståndet mellan Finlands och Förenta staternas regeringar om hur Nato Sofa ska tolkas i Finland när det gäller de förpliktelser som hänför sig till förbudet mot dödsstraff. Notväxlingen har i sak två dimensioner: Förenta staternas verksamhet inom Finlands territorium och Finlands förpliktelser i förhållande till Förenta staterna vid tillämpningen av Nato Sofa. Utifrån notväxlingen är det klart att Förenta staterna inte antar att Finland vid tillämpningen av Nato Sofa handlar i strid med Finlands grundlagsbestämmelser om förbud mot dödsstraff eller människorättsförpliktelserna i frågan. Vidare bekräftar Förenta staterna i notväxlingen att Förenta staterna som en del av förpliktelsen att respektera den mottagande statens lagstiftning förbinder sig vid utövandet av sin rätt enligt artikel VII.1 a i Nato Sofa att beakta begränsningarna i fråga om förbudet mot att döma till dödsstraff. Notväxlingens rättsliga betydelse med tanke på förbudet mot dödsstraff behandlas närmare i avsnitt 14.2.4 om behandlingsordningen.

Genom notväxlingen bekräftas också att när Finland tillämpar artikel VII.5 a och VII.6 a i Nato Sofa kan Finland bli tvunget att vägra någon begäran i enlighet med avtalsbestämmelserna, till exempel om gripande och rättslig hjälp, om verkställigheten av dem i anslutning till frågor som gäller förbud mot dödsstraff står i strid med Finlands grundlag. Betydelsen av notväxlingen i fråga om artikel VII.5 a och VII.6 a i Nato Sofa behandlas i avsnitt 14.2.4 i behandlingsordningen.

När det gäller förbudet mot att döma till dödsstraff finns det vid bedömningen av ärendet dessutom orsak att fästa uppmärksamhet vid hurudant Förenta staternas system för dömande till dödsstraff är i praktiken i situationer där Nato Sofa tillämpas. Enligt Amerikas förenta staters lag om militära brott och militära straffprocesser (Uniform Code of Military Justice, nedan *UCMJ*) är det möjligt att döma till dödsstraff för cirka 15 gärningar, av vilka det under normala förhållanden endast för en del kan dömas till dödsstraff. Enligt UCMJ kan ett dödsstraff dömas ut endast vid ett särskilt förfarande där en domstol med 12 ledamöter (*court-martial panel*) ska vara enig i fyra frågor som varje medlem självständigt ska ta ställning till och ledamöterna ska vara eniga i alla följande frågor: 1) den åtalade döms för en gärning för vilken dödsstraff är möjligt, 2) i målet finns det en uttrycklig försvårande faktor (*aggravating factor*), 3) de försvårande omständigheterna (inklusive men inte enbart den försvårande faktorn eller de försvårande faktorerna) är betydligt mer graverande än förmildrande omständigheter och 4) det fattas beslut om att den åtalade döms till dödsstraff. Dessutom kan man utifrån tillämpningspraxisen för lagstiftningen i Förenta staterna konstatera att under fredstid har medlemmar av styrkor med stöd av UCMJ har dömts till dödsstraff endast för mord. Det bör också beaktas att för den myndighet som bereder ärendet (*convening authority*) kan det läggas

fram en utredning om omständigheterna, inklusive den mottagande statens syn på saken, men en sådan ståndpunkt är inte juridiskt bindande för beslutsfattaren.

När det gäller bedömningen av förbudet mot dödsstraff är det skäl att för jämförelsens skull fästa uppmärksamhet också vid den bedömning som gjorts i Sverige. I Sverige har en utredare utarbetat promemorian Sveriges tillträde till vissa Natoavtal Ds 2023:22, där också frågan om dömande till eventuellt dödsstraff bedöms. När det gäller frågan om dödsstraff anses det i promemorian att det inte finns något behov av att göra en reservation eller lämna en förklaring. I promemorian utgår bedömningen av frågan däremot från den ömsesidiga respekten mellan de Natoallierade och från att Sverige på ett tillräckligt sätt kan undvika den problematiska frågeställningen genom att begära att själv få utöva den jurisdiktion som avses i artikel VII.3 c i Nato Sofa när gärningen medför risk för att ett dödsstraff döms ut. I promemorian tas inte närmare ställning till huruvida begäran om jurisdiktion i enlighet med artikel VII.3 c är en tillräcklig åtgärd i alla situationer. I promemorian beskrivs dessutom att situationerna sannolikt är sällsynta och att det är osannolikt att den sändande staten oberoende av Sveriges vilja skulle sträva efter att utöva sådan jurisdiktion på svenskt territorium. I promemorian bedöms inte vilken betydelse den teoretiska möjligheten att på svenskt territorium döma till dödsstraff bör ges. Detta, som framförts under beredningen i Sverige, kan på grund av likheterna i rättssystemen anses vara ett betydelsefullt exempel på att förhållandet mellan Nato Sofa och konventionerna om mänskliga rättigheter i praktiken har bedömts kunna lösas genom tolkning.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att genom notväxlingen registreras Finlands och Förenta staternas gemensamma förståelse för tolkningen av Nato Sofa i frågor som gäller förbudet mot dödsstraff. Genom notväxlingen undanröjs inte den rättsliga konflikt som hänförs sig till förbudet mot att döma till dödsstraff, eftersom avtalsbestämmelsen förblir oförändrad, men notväxlingen kringskar i praktiken tillämpningen av avtalet. Även om det rättsliga problem som hänförs sig till Nato Sofa inte helt kan undanröjas genom notväxlingen, bidrar den dock till att man vid tillämpningen av avtalet på tillbörligt sätt beaktar Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna när det gäller förbudet mot dödsstraff. Genom notväxlingen är strävan således att de facto begränsa den praktiska tillämpningen av avtalet så att det vid tillämpningen av avtalet säkerställs att förpliktelserna i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna i samband med förbudet mot dödsstraff fullgörs. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det med beaktande av Förenta staternas tillämpningspraxis i fråga om dödsstraff och notväxlingen är mycket osannolikt att Förenta staterna skulle döma ut ett dödsstraff inom finskt territorium.

6.6 Miljökonsekvenser

I och med medlemskapet i Nato kommer verksamheten för Natos styrkor i Finland att öka. Det kan förväntas att det ökade antalet övningar också leder till ökade miljökonsekvenser av dem. Typiska konsekvenser är bland annat buller från militär skjut- och övningsverksamhet och militär luftfart, skador och slitage på miljöskyddande konstruktioner och skadliga ämnen från skjutningar som belastar målområden samt i synnerhet markslitning som föranleds av övningar med tunga fordon och tunga vapen. Även risken för miljöskador, såsom bränsleläckage, beräknas öka till följd av övningarna. Den ökade verksamheten kan också ha negativa effekter på naturmiljön till följd av buller och/eller alltför stor markslitning samt ökad närvaro. Det ökade antalet internationella övningar ökar sannolikt i någon mån de land-, sjö- och lufttransporter som stöder övningarna. Ökningen av växthusgaser och andra utsläpp i luften bedöms vara liten.

Som helhet bedöms de miljökonsekvenser som Natomedlemskapet medför bli små. Bedömningen baserar sig på presumtionerna om att den sändande statens styrkor verkar i

Finland på Försvarsmaktens områden och därmed inom ramen för de befintliga begränsningarna i miljötillstånden för områdena. I styrkornas verksamhet ska Finlands miljölagstiftning beaktas i enlighet med artikel II i Nato Sofa. Skillnaderna i konsekvenserna mellan Försvarsmaktens olika områden kan vara betydande. Det är sannolikt att den ökande verksamheten huvudsakligen sker på nationellt viktiga skjut- och övningsområden. Den ökande verksamheten kan i någon mån också gälla områden som ägs av privata aktörer.

I Försvarsmaktens verksamhet sköts och förebyggs skadliga miljökonsekvenser av militär skjut- och övningsverksamhet. Lagstiftningen och Försvarsmaktens riksomfattande och regionala föreskrifter om miljöskydd samt verksamhetsanvisningar säkerställer för sin del en god och fungerande riskhantering och verksamhetsmodeller med hjälp av vilka det är möjligt att minimera konsekvenserna och riskerna när det gäller miljöbelastningen av den ökande verksamheten.

7 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var på remiss under tiden 12 oktober–12 november 2023. Orsaken till avvikelserna från den riktgivande remisstiden enligt anvisningen för hörande vid författningsberedning är att Finland ska ansluta sig till Nato Sofa och Parisprotokollet senast den 4 april 2024. Yttrande begärdes av 111 remissinstanser. Inom den utsatta tiden kom det in sammanlagt 50 remissvar från följande instanser: Underofficersförbundet rf, Vapenvägrarförbundet rf, riksdagens justitieombudsman, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, Finlands Näringsliv rf, Finanssiala ry, Helsingfors hovrätt, HUS-sammanslutningen, Nödcentralsverket, Folkpensionsanstalten, högsta domstolen, Trafikförsäkringscentralen, kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, Migrationsverket, jord- och skogsbruksministeriet, Justiekanslersämbetet, justitieministeriet, Polisstyrelsen, försvarsministeriet, Befälsförbundet rf, Gränsbevakningsväsendet, Reserviläisliitto – Reservistförbundet ry, Livsmedelsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, social- och hälsovårdsministeriet, Skyddspolisen, Finlands Advokatförbund, Finlands Kommunförbund rf, Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry, Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkarförbund ry, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö - Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ry, Finlands Polisorganisationers Förbund rf, Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry, Finlands Fredsbevararförbund rf, Suomen Reserviupseeriliitto – Finlands Reservofficersförbund ry, De Hundras Kommitté i Finland rf, Strålsäkerhetscentralen, Åklagarmyndigheten, republikens presidents kansli, Institutet för hälsa och välfärd, Säkerhets- och kemikalieverket, arbets- och näringsministeriet, Utrikespolitiska institutet, Upseeriliitto ry, Statskontoret, statsrådets kansli, finansministeriet, Trafikledsverket och miljöministeriet. Yttrande lämnades också av en privatperson. Jord- och skogsbruksministeriet, Skyddspolisen, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Polisorganisationers Förbund rf, Säkerhets- och kemikalieverket, arbets- och näringsministeriet och miljöministeriet meddelade att de inte har något att yttra i ärendet.

I detta avsnitt redogörs för huvudlinjerna i yttrandena och de synpunkter av betydelse som förts fram i dem, inklusive sådana yttranden där det föreslogs ändringar i propositionen eller som hänför sig till behovet av ändringar i den nationella lagstiftningen. Begäran om utlåtande, yttrandena och ett sammandrag av dem finns tillgängliga på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med koden UM003:00/2023.

Allmänt

Ministerierna, myndigheterna och den största delen av föreningarna omfattar huvudsakligen det som föreslagits i utkastet till regeringsproposition och understöder godkännandet av Nato Sofa och Parisprotokollet. I yttrandena betonas vikten av myndighetssamarbete.

Definitioner och översättning

Gränsbevakningsväsendet anser i sitt remissyttrande att definitionen av styrkor enligt artikel I i Nato Sofa också bör inbegripa Gränsbevakningsväsendets styrkor. Motiveringen till artikeln har kompletterats så att vad som betraktas som en styrka bestäms enligt den nationella lagstiftningen.

Inrikesministeriet, justitiekanslern, Polisstyrelsen och Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry föreslog ändringar i översättningen av Natos Sofas avtalstext. Alla de anmärkningar om översättningen som lyftes fram ansågs inte vara nödvändiga vid finslipningen av propositionen.

Inresa

Migrationsverket konstaterar att det i propositionen bör förtydligas på vilka grunder anhöriga till civil personal beviljas tillfälligt uppehållstillstånd. Motiveringen till artikel III i propositionsutkastet har kompletterats till denna del.

Skjutvapen

Inrikesministeriet, Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry, Befälsförbundet rf och Polisstyrelsen anser att omfattningen av styrkornas rätt att bära vapen bör preciseras. Motiveringen till artikel VI i propositionsutkastet har preciserats till denna del. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har man vid bedömningen av artikel VI i Nato Sofa konstaterat att propositionen också har samband med vad som föreskrivs i lagen om export av försvarsmateriel, och propositionen har därför kompletterats i fråga om lagen om export av försvarsmateriel. Vid den fortsatta beredningen av propositionen granskades de ändringsbehov som anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet medför i lagen om export av försvarsmateriel. Brister konstaterades i avgränsningarna av lagens tillämpningsområde, men enligt en preliminär bedömning ansågs de inte direkt bero på anslutningen till avtalet och protokollet, och därför ansågs det att de författningsändringarna behöver genomföras i ett separat projekt.

Hälso- och sjukvård

Försvarsministeriet anser att formuleringen i förslaget till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, enligt vilken vård endast kan tillhandahållas personer som är i Försvarsmaktens tjänst, är onödigt snäv. Vid den fortsatta beredningen ansågs det inte längre vara möjligt att skriva om formuleringen.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anser i sitt yttrande att det med tanke på tillgodoseendet av rättsskyddet är problematiskt att det i förslaget till lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården anges att lagen ska tillämpas när hälso- och sjukvård tillhandahålls personer som är i Försvarsmaktens tjänst. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anser också att lagförslaget är inexact i fråga om definitionerna och att det strider mot förslaget till lag om ändring av 2 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården. Vid den fortsatta beredningen av propositionen har motiveringen till artikel VIII i Nato Sofa kompletterats med hänvisningar till den nationella lagstiftningen i

anslutning till punkt 4 som gäller personskador och likaså har förhållandet mellan artikel VIII och den nationella lagstiftningen i synnerhet vid patientskador öppnats upp.

Vid den fortsatta beredningen av propositionen har man sett över tillämpningsområdet för lagen om tillsynen över social- och hälsovården och dess avgränsningar i förhållande till den hälso- och sjukvårdsverksamhet en främmande stats stridskrafter bedriver i Finland. Vid den fortsatta beredningen stannade man för att den föreslagna ändringen av 2 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården inte anses nödvändig, eftersom försvarssamarbetet inte förutsätter att hälso- och sjukvårdstjänster tillhandahålls i Finland i större utsträckning än den begränsning av tillämpningsområdet som föreskrivs i 2 § 4 mom. i den lagen. Därför har förslaget till ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården strukits ur propositionen. Förhållandet mellan den hälso- och sjukvård som en främmande stats stridskrafter tillhandahåller i Finland inom ramen för försvarssamarbete och lagen om tillsynen över social- och hälsovården kan vid behov omvärderas när det finns mer information om tillämpningen av avtalet och protokollet och om den praktiska verksamheten.

Nationell lagstiftning

Statsrådets kansli föreslår i sitt yttrande att tillämpningsområdet för lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet och förfarandena enligt den tydligare ska lyftas fram i propositionen. Detta har förtydligats i avsnitt 4.1.2. I avsnittet har man dessutom utifrån inrikesministeriets yttrande preciserat vilka konsekvenser de säkerhetsarrangemang som avses i Nato Sofa kan ha.

Försvarsministeriet föreslår i sitt yttrande att man i avsnitt 4.1.4 också ska ta upp försvarsministeriets förordning om säkerhetskraven vid av industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier inom försvarsförvaltningen och försvarsministeriets förordning om övervakning av industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier inom försvarsförvaltningen samt försvarsministeriets förordning om militära explosiva varor. Avsnitt 4.1.4 har kompletterats till denna del.

Kommunikationsministeriet lyfter i sitt yttrande fram att det bland bilagorna till propositionen saknas ett sådant tillstånd för tillfällig införsel av fordon som avses i artikel XI.2 i Nato Sofa, alltså en så kallad triptyk. Med stöd av den artikeln har en styrka eller en civil komponent rätt till skattefri införsel av tjänstefordon. Triptyken är en bilaga till Nato Sofa och dess syfte är att vara ett intyg med hjälp av vilket en person eller någon annan aktör som tillfälligt använder ett fordon kan bevisa att fordonet används tillfälligt med stöd av avtalsbestämmelserna. Triptyken har fogats som bilaga till regeringspropositionen.

Justitiekanslern anser i sitt yttrande att det inte av motiveringen till artikel VII tydligt framgår vad bestämmelserna i artikeln förpliktar de avtalsslutande parterna till. Motiveringen till punkterna 1–3 har kompletterats så att utgångspunkten kan anses vara att den sändande staten då ska tillämpa sin egen lagstiftning.

Statsrådets kansli, justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands näringsliv rf, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot, Helsingfors hovrätt, Folkpensionsanstalten, Transport- och kommunikationsverket, Reserviläisliitto – Reservistförbundet ry, Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkarförbund ry, Suomen Reserviupseeriliitto – Finlands Reservofficersförbund ry, Strålsäkerhetscentralen, Institutet för hälsa och välfärd och Trafikledsverket betonar i sina remissyttranden vikten av fortsatt beredning av den nationella lagstiftningen. I regeringspropositionen har man också identifierat vikten av harmonisering av den nationella lagstiftningen, och utvecklingen av lagstiftningen

kommer att fortsätta med beaktande av helheternas betydelse i verksamheten enligt Nato Sofa och Parisprotokollet (se avsnitt 4.5).

Skadestånd

Försvarsministeriet, Finanssiala ry, Trafikförsäkringscentralen, Gränsbevakningsväsendet och Statskontoret tar i sina remissyttranden ställning till fördelningen av skadeståndsansvaret.

Försvarsministeriet föreslår att tillämpningen av de bestämmelser som gäller skador som orsakas av militär luftfart ska beskrivas. Avsnitt 4.1.3 har till denna del kompletterats utifrån Försvarsministeriets yttrande. Avsnittet har också kompletterats utifrån yttrandena från Finanssiala ry och Trafikförsäkringscentralen. Försvarsministeriet lyfter i sitt yttrande dessutom fram begreppet avtalsslutande parter egendom. Motiveringen till artikel VIII.1 har preciserats så att begreppet egendom anses omfatta egendom som ägs av en avtalsslutande part och används av dess stridskrafter. Detta innebär i Finland egendom som ägs av finska staten och egendom som används av Försvarsmakten. Statens egendom bestäms enligt den nationella lagstiftningen. Också motiveringen till 1 § i förslaget till lag om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet har kompletterats med ett omnämnande av att de statliga affärsverkens fastigheter är statlig egendom. I fråga om den ändring som föreslås i 1 § 2 mom. i samma lagförslag konstaterar Försvarsministeriet att 2 mom. i lagförslaget är oklart i fråga om trafikskador som inträffat utomlands utanför krishanteringsinsatser och föreslår att motiveringen preciseras, om inte avsikten är att ändra den rådande situationen till den del det är fråga om trafikskador. Motiveringen till lagförslaget har kompletterats i enlighet med remissyttrandet.

Högsta domstolen anser i sitt yttrande att bestämmelsen i artikel VIII.5 g i Nato Sofa är problematisk med tanke på ersättningsskyddet för en skadelidande, eftersom en medlem av en styrka eller en civil komponent enligt bestämmelsen inte ska omfattas av åtgärder vad gäller verkställande av en dom som har meddelats mot personen i den mottagande staten i ett ärende som sammanhänger med dennes tjänsteutövning. Högsta domstolen anser dock att artikel VIII.5 c tryggar ersättningsskyddet för en skadelidande trots bestämmelsen i led g i den punkten.

Konsekvenser

Helsingfors hovrätt lyfter i sitt yttrande fram eventuella behov av tilläggsresurser vid de allmänna domstolarna. Även inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, Helsingfors hovrätt, HUS-sammanslutningen, Transport- och kommunikationsverket, Polisstyrelsen, Statskontoret, De Hundras Kommitté i Finland rf och Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry tar i sina yttranden fasta på propositionens konsekvensbedömningar.

Avsnitt 6.3 i propositionen har preciserats och det har konstaterats att Nato Sofa och Parisprotokollet inte i sig medför direkta ekonomiska förpliktelser inom försvarsförvaltningens ansvarsområde. De faktiska konsekvenserna orsakas först av kostnaderna för den verksamhet som Nato Sofa tillämpas på. Det är inte möjligt att i detta skede bedöma antalet nya uppgifter som lagförslagen medför och eventuella behov av tilläggsresurser. På normalt sätt tas det ställning till det eventuella behovet av tilläggsresurser i beslutsförfaranden för de kommande rambesluten för statsfinanserna och anslagen enligt statsbudgeten.

Statsrådets kansli konstaterar i sitt yttrande att Nato Sofa och dess enskilda bestämmelser bör bedömas inte bara med tanke på de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland utan också med tanke på EU:s normer för de grundläggande fri- och rättigheterna. Avsnitt 6.4 har kompletterats till denna del. Tillämpningen av Nato Sofa eller Parisprotokollet

påverkar inte de rättigheter EU-medborgare har enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Justitiekanslern lyfter i sitt yttrande fram att när Finland är sändande stat kan en person som hör till Finlands styrkor bli tvungen att svara på åtal i en annan medlemsstat i Nato. I en sådan situation kan avtalet inte nödvändigtvis till alla delar säkerställa de garantier som föreskrivs i 21 § i grundlagen, även om alla Natos medlemsstater är avtalsslutande parter i antingen Europakonventionen eller MP-konventionen (eller båda). En precisering av detta har tagits in i avsnitt 6.5. Ärendet är av betydelse också med tanke på behandlingsordningen, och därför har en precisering av det tagits in också i avsnitt 14.2.3 som gäller behandlingsordningen. Även högsta domstolen fäste i sitt yttrande vikt vid målsägandens ställning och ansåg att propositionens konsekvensbedömningar bör kompletteras till denna del. Även detta har beaktats i avsnitt 6.5.

Statsrådets kansli, Helsingfors hovrätt, justitiekanslern, Vapenvägarförbundet rf, Finlands Advokatförbund, Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry, Finlands Fredsbevararförbund rf, De Hundras Kommitté i Finland rf och utrikespolitiska institutet tar i sina remissyttranden särskilt fasta på tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna. Bedömningarna av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna i avsnitt 6.5 i propositionen har vid den fortsatta beredningen preciserats med anledning av de iakttagelser som lämnats under remissbehandlingen.

Straffrättslig jurisdiktion samt upprätthållandet av ordning, säkerhet och disciplin

Inrikesministeriet tar fasta på att propositionen lämnar rum för tolkning när det gäller vilka preliminära förundersökningsåtgärder eller andra motsvarande åtgärder polisen kan vidta för att utreda en persons rättsliga ställning och andra relevanta omständigheter samt för att bedöma frågor som gäller jurisdiktion. Inrikesministeriet konstaterar vidare att det utifrån ordalydelsen i artikel VII.10 a är fråga om sådan utövning av offentlig makt som i Finlands rättsordning är betydande och om en sådan allmän befogenhet som polisen inte har och som inte ens kan föreskrivas för polisen.

Försvarsministeriet konstaterar i sitt yttrande att det i enskilda fall kan vara svårt att definiera omfattningen av begreppet att göra något ”i tjänsten” som används i Nato Sofa. I propositionen har motiveringen till artikel VII.3 preciserats så att man har lyft fram att utgångspunkten är att den sändande staten från fall till fall avgör när en person befinner sig eller har befunnit sig på tjänsteuppdrag. Dessutom föreslår försvarsministeriet att motiveringen till artikel VII.8 ska göras tydligare när det gäller huruvida det utöver att ha företrädesrätt vid utövande av jurisdiktion också är möjligt att i en annan stat behandla militära brott som kränker ett annat skyddsobjekt. Motiveringen till punkten har kompletterats så att det har preciserats att den sändande statens militära myndigheter har rätt att åtala en medlem av sin styrka. Dessutom konstaterar försvarsministeriet i sitt yttrande att beslut om ett område som Försvarsmakten har tagit i bruk ska kunna fattas inom Försvarsmakten på motsvarande sätt som i nuläget med beaktande av de krav som följer av försvarssamarbetet också när områdena används av en främmande stats stridskrafter och att detta också ska beaktas i den nationella lagstiftningen. Till den lag som gäller sättande i kraft av Nato Sofa har fogats en 13 § som gäller Försvarsmaktens behörighet att ställa sådana platser som avses i Sofa till den sändande statens förfogande. Försvarsministeriet anser att de rättigheter för militärpolisen som avses i artikel VII.10 a och b inte bör begränsas enbart till militärpersoner under benämningen militärpolis, utan att de dessutom bör utsträckas till militära förmän och till de militärpersoner som lyder under dem. Propositionen har kompletterats och användningen av begreppen har förtydligats i enlighet med

försvarsministeriets yttrande. Till övriga delar ansågs försvarsministeriets yttrande inte föranleda några ändringar i propositionen.

Justitiekanslern konstaterar i sitt yttrande att det i propositionen i viss mån är oklart varför den sändande staten i enlighet med artikel VII.1 ska ha begränsad förundersökningsbehörighet, som uppenbarligen åtminstone inte direkt utgår från den sändande statens egen lagstiftning i saken, medan det i fråga om punkt 5 c i artikeln anses att ”när Finland är mottagande stat torde bestämmelsen innebära att den sändande staten tillämpar sin egen lagstiftning på hållandet i förvar”. Motiveringen till punkten har kompletterats så att det i avsnittet hänvisas till tillämpningen av den sändande statens lagstiftning till den del det är fråga om dess egna myndigheters verksamhet. Dessutom konstaterar justitiekanslern i sitt yttrande att den ordalydelse som valts i motiveringen till artikel VII.10 a verkar begränsa militärpolisens befogenheter geografiskt till de platser som avses i artikeln. Motiveringen har kompletterats så att med den mottagande statens territorium avses områden som inom denna stat ställts till styrkornas förfogande. Justitiekanslern konstaterar att det i fråga om artikel VII.5 a och VII.6 a bör framgå om det har förekommit tvister avseende tolkningen av avtalsbestämmelserna. Justitiekanslern anser att motiveringen till artikel VII.9 g bör förtydligas i fråga om huruvida regeringen anser att rätten att meddela sig med den sändande staten ska vara ovillkorlig. Justitiekanslern tar fasta på 2 § i den lag som gäller sättande i kraft av Nato Sofa, som gäller behörighet att besluta om utövande av jurisdiktion. Justitiekanslern anser att man bör sträva efter att i lag ta in grunderna för riksåklagarens prövning.

Högsta domstolen anser det vara motiverat att den biståndsskyldighet som avses i artikel VII.5 a i Nato Sofa preciseras på det föreslagna sättet genom uttryckliga bestämmelser i ikraftträdandelagarna. Högsta domstolen anser att det är ändamålsenligt att koncentrera beslutsfattandet i dessa ärenden till Helsingfors tingsrätt. Högsta domstolen anser det vara ett viktigt och ändamålsenligt arrangemang med tanke på rättsskyddet att man kan söka ändring i tingsrättens beslut hos högsta domstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003).

Helsingfors hovrätt anser att domstolen med stöd av förslaget bör ta kravet i artikel VII.9 som en ny grund för brådskande behandling utan att någon bestämmelse om detta tas in i Finlands processlagstiftning. Vid den fortsatta beredningen har det ansetts att ärendet inte förutsätter ny nationell lagstiftning. Helsingfors hovrätt anser att det i lagstiftningen bör klargöras om ett i 2 § i förslaget till lag som gäller sättande i kraft av Nato Sofa avsett beslut av riksåklagaren att inte utöva jurisdiktion i Finland är ett sådant beslut som avses i 1 kap. 14 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål, varefter målsäganden själv får väcka åtal i en finsk domstol. Motiveringen till de enskilda artiklarna har preciserats till denna del. Helsingfors hovrätt konstaterar vidare att det av ordalydelsen i 10 § i den lag som gäller sättande i kraft av Nato Sofa och av specialmotiveringen till den paragrafen bör framgå att bestämmelsen kompletterar artikel VII.1 i Nato Sofa. Specialmotiveringen har kompletterats till denna del.

Polisstyrelsen konstaterar i sitt yttrande att det som anges i artikel VII.3 c i Nato Sofa och i 2 § i lagförslag 1 inte får leda till att polisen inte kan ingripa i ett misstänkt brott som håller på att begås eller som precis har begåtts. Det vore mer ändamålsenligt att polisen har behörighet att vidta preliminära åtgärder med stöd av 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen, varefter riksåklagaren beslutar om fortsatt behandling av ärendet. Motiveringen till 2 § i lagförslaget har kompletterats till denna del. Polisstyrelsen anser vidare att det i fråga om artikel VII i Nato Sofa förblir öppet hur behörighetsfrågan ska avgöras om ett ärende som polisen får kännedom om inte är ett brott utan ett förvaltningsärende av straffkaraktär.

Inrikesministeriet lyfter i sitt yttrande fram den underrättelseskyldighet för myndigheterna i den mottagande staten som avses i artikel VII.5 b i Sofa, om någon medlem av den sändande statens styrkor eller civila komponent eller någon anhörig har frihetsberövats. Inrikesministeriet anser att det kan vara motiverat att bedöma förhållandet mellan denna underrättelseskyldighet och redan gällande processer för underrättelse, såsom underrättelser enligt 2 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006). Även Polisstyrelsen lyfter i sitt yttrande fram underrättelserna enligt 2 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Motiveringen till 2 § i den lag som gäller sättande i kraft av Nato Sofa har kompletterats till denna del.

Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry anser att Finland ska ha företrädesrätt att utöva jurisdiktion i situationer där en finsk medborgare eller en finsk sammanslutning har del i saken. Suomen Lakimiesliitto - Finlands Juristförbund ry anser dessutom att beslutanderätten i en tvist som gäller utövandet av jurisdiktion i första hand ska tillkomma en finländsk myndighet.

Behandlingsordning

Statsrådets kansli, justitieministeriet, högsta domstolen, Helsingfors hovrätt, Finlands Advokatförbund och Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry ställer sig bakom den föreslagna behandlingsordningen.

Justitieministeriet, riksdagens justitieombudsman, Finlands Advokatförbund, Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry och Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry anser att grundlagsutskottets bedömning av propositionen bör inhämtas.

Justitieministeriet anser det vara viktigt att sådana ärenden som anses förutsätta två tredjedels majoritet enligt 95 § 2 mom. i grundlagen har specificerats på behörigt sätt så att det av propositionen framgår vilka artiklar i avtalet och protokollet som anses vara problematiska med tanke på grundlagen.

Riksdagens justitieombudsman och Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry anser att tillsynen över verksamheten hos myndigheterna i den sändande staten enligt Nato Sofa och Parisprotokollet hör till justitieombudsmannens behörighet, åtminstone till den del det i verksamheten är fråga om utövning av offentlig makt.

Justitiekanslern anser att motiveringen till avsnitten 14.2.3 och 14.2.4 i propositionen bör utvecklas ytterligare. Justitiekanslern föreslår i sitt yttrande att de omständigheter som talar för en obetydlig begränsning av suveräniteten ska behandlas i en egen punkt och att de tyngre synpunkterna ska behandlas i en egen punkt. Justitiekanslern tar bland annat fasta på hurdana befogenheter bestämmelserna om jurisdiktion ger myndigheterna i den sändande staten till exempel vid förundersökning. Justitiekanslern anser att de ställningstaganden som gäller möjligheten att döma ut dödsstraff bör utvecklas. Avsnittet om behandlingsordning har kompletterats utifrån yttrandet.

Notväxling

Högsta domstolen anser att man i propositionsutkastet på ett ändamålsenligt sätt har bedömt hur beaktansvärt det ska anses att myndigheterna i den sändande staten i Finland kan döma svaranden till dödsstraff. Högsta domstolen anser det vara motiverat att Finland ska tolka Nato Sofa så att det av bestämmelsen i dess artikel II följer att det inte är tillåtet att döma ut dödsstraff på finskt territorium. Högsta domstolen noterar att det emellertid inte finns några garantier för att alla andra avtalsslutande stater tolkar avtalet på samma sätt.

Både högsta domstolen och Helsingfors hovrätt anser i sina yttranden att en reservation eller åtminstone en förklaring som gäller artikel VII i Nato Sofa vore ett juridiskt sett hållbarare alternativ för att trygga tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna. Finlands Advokatförbund ställer sig i sitt yttrande bakom hovrättens bedömning. I regeringspropositionens avsnitt om behandlingsordningen redogörs det varför det i praktiken inte är möjligt att göra en reservation. Av de nuvarande avtalsslutande parterna i Nato Sofa är det endast Förenta staterna som tillämpar dödsstraff. Av denna anledning har det vid beredningen ansetts vara behövligt att ingå ett arrangemang om saken med Förenta staterna. Under beredningen har regeringen förhandlat om notväxling med Förenta staternas regering. Genom notväxlingen bekräftas parternas gemensamma syn på att parterna vid tolkningen och tillämpningen av Nato Sofa och avtalet om försvarssamarbete mellan Finland och Förenta staterna respekterar båda ländernas lagstiftning och folkrättsliga förpliktelser. Notväxlingen har fogats till regeringspropositionen och behandlats i avsnitten 6.5, 14.2.4 och 14.2.5.

Övrigt

Republikens presidents kansli betonar i sitt yttrande att godkännandet av Nato Sofa och Parisprotokollet inte inverkar på hur beslut fattas om Finlands deltagande i Natoledd militär verksamhet utanför Finlands territorium eller om Natoledd militär verksamhet inom Finlands territorium, utan detta sker i enlighet med gällande nationell lagstiftning, i regel med stöd av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet eller lagen om försvarsmakten.

I yttrandena önskades preciseringar i anvisandet av myndigheternas behörighet och ansvar. Inrikesministeriet konstaterar att det i propositionen vore bra att ange om avsikten är att ändra de nationella myndigheternas nuvarande och etablerade behörighet, befogenheter och arbetsfördelning. Befälsförbundet rf och Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö – Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ry tar i sina yttranden fasta på givandet av handräckning. I avsnitt 6.4 har det tagits in ett omnämnande av att det i Nato Sofa inte finns några bestämmelser om internationellt bistånd eller handräckning. Bestämmelser om detta finns i den nationella lagstiftningen och i andra internationella förpliktelser som är bindande för Finland. Dessutom har det i motiveringen till artikel VII preciserats att propositionen inte har några konsekvenser för den befogenhetsfördelning mellan myndigheterna som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Kommunikationsministeriet föreslår i sitt yttrande att den hänvisning som i 126 a § i förslaget till lag om ändring av fordonslagen görs till 125 § 3 mom. ska preciseras till att endast gälla 125 § 3 mom. 1, 3 och 4 punkten. Lagförslaget har ändrats i enlighet med förslaget i yttrandet och dessutom har numreringen i lagförslaget korrigerats i enlighet med laggranskningens förslag, så att det till fordonslagen i stället för 126 a § fogas en ny 127 § i stället för den tidigare upphävda paragrafen.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår i sitt yttrande att också lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) ska beaktas i propositionen. En hänvisning till den lagen har tagits in i motiveringen till artikel IX.

Livsmedelsverket föreslår i sitt yttrande att den avgränsning gällande 9 § som görs i 2 a § i förslaget till lag om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket stryks. Detta förslag ansågs vid den fortsatta beredningen inte vara ändamålsenligt.

Upseeriliitto ry anser det vara viktigt att stödja möjligheterna till yrkesliv för makarna till dem som tjänstgör i uppgifter inom Nato.

På grundval av yttrandena har det också gjorts vissa tekniska ändringar och preciseringar i propositionen.

8 Bestämmelserna i avtalet och protokollet och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

8.1 Bestämmelserna i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

Ingressen. Enligt avtalets ingress beaktar parterna i nordatlantiska fördraget att styrkor från en part efter överenskommelse kan sändas för att tjänstgöra inom en annan parts territorium. I ingressen konstateras det även att beslutet att sända styrkor och de villkor enligt vilka de sänds, i den mån dessa villkor inte fastställs i avtalet, fortsättningsvis ska göras till föremål för särskilda överenskommelser mellan berörda parter. Vidare konstateras det att de avtalsslutande parterna önskar fastställa status för dessa styrkor när de befinner sig inom en annan parts territorium. Ingressen ger uttryck för den grundläggande princip enligt vilken det att styrkor från en avtalsslutande part kommer in på en annan avtalsslutande parts territorium och vistas där alltid förutsätter den andra avtalsslutande partens samtycke. Den avtalsslutande parten i fråga bestämmer också på vilket sätt samtycket ges och uttrycks. Det bör beaktas att en militärperson från en främmande stat enligt 4 § i territorialövervakningslagen inte får överskrida gränsen till finskt territorium eller uppehålla sig i landet, om inte något annat följer av ett internationellt avtal som är förpliktande för Finland. Nato Sofa är inte ett sådant internationellt avtal som avses i den bestämmelsen, med beaktande av att inresa i enlighet med avtalets ingress förutsätter den mottagande statens samtycke. I avsnitt 4.1.2 beskrivs närmare det nationella beslutsfattande som sådan verksamhet kan förutsätta.

Artikel I. I artikelns 1 punkt definieras vissa centrala uttryck i avtalet: styrka, civil komponent, anhörig, sändande stat, mottagande stat, den sändande statens militära myndigheter och Nordatlantiska rådet.

Med *styrka* avses enligt artikel I.1 a den personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från en avtalsslutande part när den befinner sig på tjänsteuppdrag inom en annan avtalsslutande parts territorium inom nordatlantiska fördragets område, med förbehåll för att de två berörda avtalsslutande parterna kan komma överens om att vissa personer, enheter eller förband inte ska anses utgöra eller ingå i en *styrka* vid tillämpningen av avtalet. Vad som betraktas som en styrka fastställs utifrån den sändande statens nationella lagstiftning.

De tjänsteuppdrag som avses i definitionen anses omfatta de tjänsteuppdrag med anledning av vilka styrkan, med den mottagande statens samtycke, befinner sig på dess territorium. Ordet *tjänsten* används i olika uttryck bland annat också i artikel VII.3 a ii och artikel VIII.4–6 och VIII.8, men i snävare bemärkelse, och i de fallen behöver tolkningen av begreppet prövas från fall till fall. I dessa sammanhang är det i regel den sändande staten som i varje enskilt fall avgör när en person befinner sig eller har befunnit sig på tjänsteuppdrag. Tolkningspraxis varierar mellan Natos medlemsstater, och en del av Natos medlemsstater anser att deras styrkor befinner sig på tjänsteuppdrag så länge de befinner sig på den mottagande statens territorium. När Finland är sändande stat beaktas särskilt den nationella lagstiftningen, tjänstgöringstypen, tillämpningspraxis och de aktuella omständigheterna vid fastställandet av om en person gör något i tjänsten i den mening som avses i artiklarna VII och VIII.

Med *civil komponent* avses enligt artikel I.1 b den civila personal som medföljer en styrka tillhörande en avtalsslutande part och som är anställd hos den avtalsslutande partens stridskrafter och som inte är statslösa personer eller medborgare i en stat som inte är part i

nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare eller stadigvarande bosatt i den stat i vilken styrkan är förlagd. I praktiken uppfylls kravet på att personalen ska medfölja en styrka endast när det är fråga om en sådan trupphelhet där det finns både militär och civil personal. Med tanke på det praktiska samarbetet är det ändå ändamålsenligt att avtalet kan tillämpas också på sådana enskilda civila personer, anställda hos stridskrafter, som reser in i Finland. I tillämpningspraxis har det blivit avgörande att man är anställd hos stridskrafter.

Definitionen av civil komponent i Nato Sofa omfattar inte stridskrafternas avtalsleverantörer (*contractor*). Avtalsleverantörerna producerar stödtjänster (*support service*) för stridskrafternas verksamhet. Avtalsleverantörernas roll som producenter av dagliga stödtjänster inom försvaret ökar, och de stödtjänster som dessa producerar utgör numera en avsevärd del av bland annat den militära logistiken. I Natos verksamhet är utgångspunkten att avtalsleverantörernas ställning fastställs genom separata överenskommelser och arrangemang med värdlandet för verksamheten.

Med *anhörig* avses enligt artikel I.1 c maka eller make till en medlem av en styrka eller en civil komponent, eller en sådan medlems barn som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle. Den sändande staten fastställer vilka personer som anses vara anhöriga. På de anhöriga som är sända av Finland tillämpas 37 § i utlänningslagen.

Med *sändande stat* avses enligt artikel I.1 d den avtalsslutande part som styrkan tillhör.

Med *mottagande stat* avses enligt artikel I.1 e den avtalsslutande part inom vars territorium en styrka eller en civil komponent är förlagd, vare sig den är stationerad där eller befinner sig på genomresa.

Med *den sändande statens militära myndigheter* avses enligt artikel I.1 f de myndigheter i en sändande stat som enligt dess lagstiftning har befogenhet att se till att den statens militära lagstiftning efterlevs med avseende på medlemmar av dess styrkor eller civila komponenter. Begreppet används i artikel VII, som gäller behandlingen av brottmål. I motiveringen till den artikeln redogörs det även för den nationella lagstiftningen.

Enligt artikel I.1 g avses med *Nordatlantiska rådet* det råd som inrättats enligt artikel 9 i nordatlantiska fördraget eller något av dess underordnade organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

Enligt artikel I.2 gäller avtalet för de avtalsslutande parternas myndigheter i subnationella politiska förvaltningsområden inom deras territorier för vilka avtalet gäller eller har utsträckts att gälla enligt artikel XX på samma sätt som det gäller för de avtalsslutande parternas centrala myndigheter, dock med förbehåll för att egendom som ägs av sådana förvaltningsområden inte ska betraktas som egendom som ägs av en avtalsslutande part i enlighet med artikel VIII. Bestämmelsen är enligt förarbetena till avtalet av betydelse i stater med en federal organisation.

Artikel II. I artikeln föreskrivs det att den sändande statens styrkor och civila komponenter och deras medlemmar, liksom anhöriga till dessa, är skyldiga att respektera lagstiftningen i den mottagande staten. Enligt artikeln ska de även avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet och särskilt från all politisk verksamhet i den mottagande staten. Det är likaledes den sändande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte. Skyldigheten att respektera lagstiftningen är en central förpliktelse i avtalet, och den behandlas ovan i avsnitt 3. Verkställigheten av artikeln förutsätter i praktiken att den sändande staten och den mottagande staten samarbetar för att den mottagande statens lagstiftning ska beaktas. Den

mottagande staten kan till exempel underrätta den sändande staten om den centrala lagstiftningen på ett särskilt överenskommet sätt.

Artikel III. Enligt artikel III.1 ska medlemmarna av en styrka vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och kontroll vid inresa när de reser in i eller lämnar den mottagande statens territorium, under förutsättning att de villkor som anges i artikel III.2 och de regler som fastställts av den mottagande staten iakttas. De ska även vara undantagna från de bestämmelser som avser registrering och kontroll av utlänningar, men de ska inte anses få rätt att vara stadigvarande bosatta i eller ha hemvist inom den mottagande statens territorium. Syftet med bestämmelserna i artikeln är att underlätta de praktiska förfarandena när styrkorna passerar gränsen. Som det framgår av avtalets ingress ska den sändande staten och den mottagande staten alltid särskilt komma överens om rätten för de personer som avses i artikeln att resa in i den mottagande statens territorium.

Enligt 9 § 4 mom. i grundlagen regleras rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. I 11 § 1 mom. i utlänningslagen föreskrivs det om villkoren för en utlännings inresa. Enligt paragrafens 2 mom. föreskrivs det i kodexen om Schengengränserna om inresevillkor för tredjelandsmedborgare vid vistelser på medlemsstaternas territorium som inte varar mer än 90 dagar under vilken som helst period på 180 dagar. Enligt paragrafens 3 mom. föreskrivs det i 10 kap. i utlänningslagen om inresevillkor för unionsmedborgare och därmed jämförbara personer samt för deras familjemedlemmar, när inresan grundar sig på Europeiska unionens bestämmelser om fri rörlighet.

Bestämmelser om resedokument finns i 14 och 15 § i utlänningslagen, i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex), nedan *Europeiska unionens gemensamma viseringskodex*, och i 3 kap. i utlänningslagen.

De regler som fastställts avseende inresa och utresa avser i artikel III.1 in- och utresekontroller i enlighet med kodexen om Schengengränserna. Enligt avdelning II i kodexen ska var och en som passerar Schengenområdets yttre gränser vid inresa till och utresa från Schengenområdet underkastas in- och utresekontroller, där bland annat inresevillkoren kontrolleras. I fråga om medlemmar av styrkor som reser in i landet innebär detta att de dokument som krävs granskas bland annat vad gäller deras äkthet och giltighet och att den som använder dokumentet är den för vilken dokumentet har utfärdats.

De inre gränserna inom Schengenområdet får passeras överallt utan att någon in- och utresekontroll genomförs, oavsett personens nationalitet. Detta gäller också medlemmar av styrkor. Det bör dock beaktas att även om gränskontrollerna vid de inre gränserna har upphävts, förutsätts fortfarande de tillstånd som föreskrivs i territorialövervakningslagen. De medlemsstater i Nato som inte hör till Schengenområdet är Albanien, Bulgarien, Förenade kungariket, Förenta staterna, Kanada, Montenegro, Nordmakedonien, Rumänien och Turkiet.

Bestämmelser om vistelse i Finland finns i 4 kap. i utlänningslagen. I 129 a § föreskrivs det om övervakning av utlänningar och i 129 b § om polisens och Gränsbevakningsväsendets rätt att utföra kontroller.

Enligt artikel III.1 ska medlemmarna av en styrka inte anses ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller ha hemvist inom den mottagande statens territorium. Med hemvist avses i Finland den hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) som antecknas i befolkningsdatasystemet. Utlänningslagen förutsätter inte att medlemmar av en styrka som vistas i Finland med stöd av en sådan överenskommelse mellan den sändande staten och den

mottagande staten som avses i ingressen till Nato Sofa och på vilken artikeln är tillämplig har ett separat uppehållstillstånd som beviljats med stöd av utlänningslagen, och den tid under vilken en medlem av en styrka vistas i landet med stöd av en sådan överenskommelse räknas exempelvis inte in i den vistelsetid som krävs för permanent uppehållstillstånd. I 4 § i lagen om hemkommun föreskrivs det om under vilka förutsättningar personer som kommer till Finland från utlandet kan få hemkommun i Finland. För att en utländsk medborgare ska få hemkommun krävs i regel antingen ett giltigt uppehållstillstånd eller registrering av uppehållsrätt. Eftersom dessa krav alltså inte gäller medlemmar av en styrka, kan de i regel inte heller få hemkommun med stöd av lagen om hemkommun.

Sådana i 3 § i utlänningslagen avsedda medborgare i Europeiska unionen och med dem jämförbara medborgare i Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz som reser in i eller vistas i Finland med anledning av uppdrag enligt avtalet har en särställning. Bestämmelserna i avtalet påverkar inte tillämpningen av unionsrättens bestämmelser om fri rörlighet.

Enligt artikel III.2 ska medlemmarna av en styrka på begäran uppvisa ett i led a avsett identitetskort utfärdat av den sändande staten och en i led b avsedd förflytningsorder utfärdad av en behörig myndighet i den sändande staten eller av en behörig instans inom Nato. Dessa handlingar används i detta sammanhang som resedokument i stället för pass och visum eller de identitetskort som i vanliga fall kan användas som resedokument. Vidare enligt led b får den mottagande staten kräva att en förflytningsorder ska vara kontrasignerad av en behörig företrädare för den staten. Finland har inte krävt detta. Det identitetskort utfärdat av den sändande staten som avses i artikeln är i praktiken ett identitetskort inom stridskrafterna som innehåller de personuppgifter som nämns i led a.

Enligt artikel III.3 ska medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga betecknas som sådana i passen. Enligt nuvarande praxis görs inga sådana anteckningar i passen. De civila personer och anhöriga som avses i avtalet omfattas av de normala in- och utresekontroller vid de yttre gränserna som gäller personer. Det bör dock noteras att passet var det enda giltiga resedokumentet vid den tid då avtalet upprättades, 1951. Enligt 155 § i utlänningslagen kan medborgare i EU/EES-staterna (alla medlemsstater i Nato utom Albanien, Förenade kungariket, Förenta staterna, Kanada, Montenegro, Nordmakedonien och Turkiet) använda ett officiellt identitetsbevis som resedokument i stället för pass.

I artikeln föreskrivs det inte att medlemmar av en civil komponent eller anhöriga skulle vara undantagna från den mottagande statens bestämmelser om pass och visum eller registrering av utlänningar. Därmed tillämpas den mottagande statens lagstiftning på dem.

Bestämmelser om vilka länders medborgare som är skyldiga att inneha visering i Finland och i Schengenområdet finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1806 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav, nedan *viseringsförordningen*. I Europeiska unionens gemensamma viseringskodex föreskrivs det om förfarandet för ansökan om och utfärdande av visering.

Enligt artikel 4 i viseringsförordningen ska medborgare i de tredjeländer som anges i förteckningen i bilaga II till förordningen vara undantagna från kravet på visering när det gäller vistelser som inte överstiger 90 dagar under en 180-dagarsperiod.

Artikel 6 i viseringsförordningen skapar ett ramverk för vem som kan undantas från kravet på visering. Enligt artikel 6.2 c i viseringsförordningen får en medlemsstat undanta medlemmar av

väpnade styrkor som reser på uppdrag av Nato eller Partnerskap för fred från viseringskravet i artikel 3 i viseringsförordningen. Undantaget sker i praktiken genom att Europeiska kommissionen underrättas om saken. Kommissionen för en förteckning över de undantag från visering som medlemsstaterna i EU har infört.

Medlemmarna av civila komponenter är medborgare i medlemsstater i Nato, vilket innebär att de redan nu enligt gällande bestämmelser i huvudsak är undantagna från visering i Finland och i Schengenområdet. Anhöriga kan också vara tredjelandsmedborgare, som i enlighet med viseringsförordningen måste ansöka om visering för kortare vistelse när de reser in i Finland. Behandlingen av visumansökningar för medlemmar av civila komponenter och deras anhöriga bör löpa smidigt, vilket tryggas genom anvisningar från utrikesministeriet.

I Finland kan medlemmar av en civil komponent beviljas tillfälligt uppehållstillstånd med stöd av 74 § 1 mom. 5 punkten i utlänningslagen. Enligt den punkten beviljas annat uppehållstillstånd för förvärvsarbete eller näringsutövning på ansökan en utlänning som arbetar i en internationell organisation eller utför uppgifter som hänför sig till mellanstatligt officiellt samarbete. Vidare enligt 45 § 1 mom. 3 punkten i den lagen beviljas tillfälligt uppehållstillstånd personer som befinner sig utomlands, om det finns andra särskilda skäl för att bevilja tillstånd. När en utlänning har beviljats tillfälligt uppehållstillstånd beviljas enligt 45 § 3 mom. i den lagen hans eller hennes familjemedlemmar tillfälligt uppehållstillstånd för samma tid. Anhöriga till de medlemmar av en styrka som undantagits från uppehållstillstånd kan beviljas uppehållstillstånd med stöd av 45 § 1 mom. 3 punkten. Anhöriga till sådan civil personal som behöver få uppehållstillstånd ska, när de är familjemedlemmar enligt 37 § i utlänningslagen, däremot beviljas uppehållstillstånd för familjemedlem med stöd av 45 § 3 mom., medan andra anhöriga beviljas uppehållstillstånd med stöd av 45 § 1 mom. 3 punkten. Bestämmelser om det första uppehållstillståndets längd finns i 53 § i utlänningslagen.

Under den fortsatta beredningen av propositionen tillfrågades de andra EU-medlemsstater som är medlemmar i Nato samt Förenade kungariket om kraven på visum och uppehållstillstånd för sådana medlemmar av civila komponenter och anhöriga som är medborgare i stater som inte är befriade från kraven med stöd av annan reglering. Enligt Natos sekretariat har praxis varit att underlätta deras inresa och vistelse i landet. Av svaren kan man dra slutsatsen att Natos medlemsstater inte har någon enhetlig linje när det gäller hur inresa och vistelse underlättas. Vissa stater kräver visum och uppehållstillstånd, medan andra inte gör det. I Sverige föreslås det till exempel i utredarens utredning att medlemmar av en styrka och dess civila komponent ska undantas från kravet på arbetstillstånd och uppehållstillstånd, medan det i Norge krävs visum och uppehållstillstånd av medlemmar av civila komponenter och deras anhöriga. Det varierar också om avgifter för visum och uppehållstillstånd tas ut eller inte, och det finns även skillnader i förfarandet för beviljande av inrese- och vistelsehandlingar. I vissa stater beviljas tillstånden av landets försvarsministerium, medan det i andra stater är utrikesministeriet som beviljar visum och migrationsmyndigheten som beviljar uppehållstillstånd.

Sådan civil personal och sådana anhöriga från den sändande staten som avses i avtalet kan undantas från de krav som gäller inresa och vistelse i landet också genom bilaterala överenskommelser, exempelvis genom sådana avtal om försvarssamarbete som Förenta staterna har ingått med ett flertal Natoländer.

Vid beredningen av propositionen är det ännu svårt att uppskatta antalet sådana medlemmar av civila komponenter och anhöriga enligt Nato Sofa som anländer till Finland med anledning av försvarssamarbete eller längden på deras vistelse, och därmed är det också svårt att uppskatta behovet av mer omfattande undantag från ansökningar om visum och uppehållstillstånd. Huruvida sådana kommer till Finland och hur länge de vistas i landet kan anses bero på i

synnerhet hurdan Natoverksamhet som bedrivs på finskt territorium och vilka Natofunktioner som placeras på finskt territorium. Vid beredningen av propositionen gick man in för att kräva visum och uppehållstillstånd av medlemmar av civila komponenter och av anhöriga. Avsikten är att behandlingen av ansökningar om uppehållstillstånd ska gå smidigt vid Migrationsverket och att detta ska säkerställas genom verkets interna anvisningar. Vid beredningen övervägde man om det finns skäl att sänka Migrationsverkets behandlingsavgifter för att underlätta inresan och vistelsen i landet. Man kom dock fram till att inte sänka behandlingsavgifterna eller införa några befrielser från dem i detta skede, eftersom man ansåg att det inte finns någon klar och motiverad orsak till undantag eller avgiftsfrihet. Den behandlingsavgift som tas ut för ansökningarna fastställs enligt gällande lagstiftning. Även om det i denna proposition inte föreslås någon befrielse från avgifterna, kan befrielser införas genom ömsesidiga arrangemang med de andra Natoländerna, om man så beslutar.

Det bör granskas hur väl den föreslagna lösningen fungerar i praktiken, eftersom målet är att de nationella förfarandena inte ska försvåra Natosamarbetet. I detta skede är det ännu svårt att uppskatta antalet ansökningar om visum och uppehållstillstånd. Vid beredningen stannade man därför för att Migrationsverket ska behandla ansökningarna om uppehållstillstånd. Om antalet ansökningar om uppehållstillstånd blir litet, är ett alternativ att ändra 69 § i utlänningslagen så att utrikesministeriet blir uppehållstillståndsmyndighet.

Artikel III innehåller ingen bestämmelse om att de anhöriga eller den civila personalen inte skulle ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller ha hemvist inom den mottagande statens territorium. Avtalet ska ändå inte tolkas så att det ger dem mer omfattande rättigheter än medlemmarna av en styrka, eftersom ett av syftena med avtalet är att ge civil personal och anhöriga mindre omfattande rättigheter än styrkorna. Tillfälliga uppehållstillstånd som beviljas med stöd av 74 och 45 § i utlänningslagen räknas inte in i den vistelsetid som krävs för permanent uppehållstillstånd. Det bör också noteras att i enlighet med definitionen av civil komponent i artikel I i Nato Sofa kan en civil komponent inte omfatta personer som är stadigvarande bosatta i den stat i vilken styrkan är förlagd.

Avtalet innehåller inga bestämmelser för när medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga reser ut ur landet. I artikel III.4 och III.5 finns dock bestämmelser om det förfarande som ska iaktas vid hemsändning och avlägsnande av medlemmar av en styrka eller civil komponent från den mottagande statens territorium.

Bestämmelser om avlägsnande ur landet finns i 9 kap. i utlänningslagen. Enligt 151 § i den lagen ska polisen eller gränskontrollmyndigheten vidta åtgärder för att neka inresa, avvisa, utvisa eller enligt 149 b § kräva att en utlänning beger sig till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, om utlänningen inte uppfyller villkoren för inresa eller vistelse i landet. Om myndigheterna måste avlägsna en medlem av en styrka ur landet, sker detta vid behov genom avvisning med stöd av 142 § 2 mom. 4 punkten i utlänningslagen. En person kan avlägsnas ur landet genom utvisning (143 § i utlänningslagen), om en medlem av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga har registrerat sin vistelse som unionsmedborgare eller har beviljats uppehållstillstånd.

Med stöd av hänvisningen till Nato Sofa i artikel 2 i Parisprotokollet ska bestämmelserna i artikel III i avtalet tillämpas på motsvarande sätt på den personal inom alliansens högkvarter och deras anhöriga som avses i Parisprotokollet. Det enda undantag som föreskrivs finns i artikel 4 i protokollet, enligt vilken inte alla rättigheter och skyldigheter som i Nato Sofa beviljas den sändande staten eller dess myndigheter överläts eller anknyts till det vederbörliga militärstrategiska högkvarteret eller dess underordnade instanser. De ovan beskrivna nationella förfaranden som tillämpas på styrkor, civila komponenter och anhöriga tillämpas därmed på

motsvarande sätt på den personal vid högkvarter som avses i Parisprotokollet och på deras anhöriga.

Enligt artikel 16 i Parisprotokollet kan protokollet kompletteras med ett bilateralt avtal mellan en mottagande stat och ett militärstrategiskt högkvarter. I ett sådant avtal kan man till exempel komma överens om att pass- och viseringsbestämmelser och kontroller vid inresa inte heller ska tillämpas på medlemmar av civila komponenter och anhöriga.

Artikel IV. Enligt bestämmelserna i artikeln ska den mottagande staten antingen utan förarprov eller avgift erkänna såsom giltigt ett körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd som har utfärdats av den sändande staten eller av ett av dess subnationella förvaltningsområden till en medlem av en styrka eller en civil komponent eller alternativt utfärda körtillstånd eller körkort till varje medlem av en styrka eller en civil komponent som är innehavare av ett sådant körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd, under förutsättning att inget förarprov krävs. Bestämmelserna i artikeln tillämpas på framförande av såväl tjänstefordon som fordon i personligt bruk. Ett sådant körtillstånd som avses i artikeln kan i Finland nationellt anses omfatta alla särskilda körtillstånd, såsom körtillstånd för lastbil, buss och transport av farliga ämnen.

Enligt 58 § i körkortslagen får motordrivna militärfordon köras av personer med förarexamen från försvarsmakten för fordonstypen i fråga. Dessutom krävs körkort från försvarsmakten eller körkort enligt körkortslagen med rätt att köra i Finland, med undantag för tillfälligt körkort, och körtillstånd från försvarsmakten. Försvarsministeriets förordning om försvarsmaktens körkort och körtillstånd (23/2013) innehåller närmare bestämmelser om rätt att köra militärfordon med något annat körkort än körkort från försvarsmakten.

Körkortslagens 59 och 60 § innehåller bestämmelser om giltigheten i Finland hos körkort utfärdade i en EU- eller EES-stat eller i en stat som har tillträtt den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik. Ett körkort som utfärdats i de ovannämnda staterna ger rätt att i Finland köra ett fordon eller en fordonskombination när körkortet har konventionsenlig kategoribeteckning. I skrivande stund är alla Natos medlemsstater EU- eller EES-stater eller konventionsstater i den mening som avses i körkortslagen.

De nuvarande bestämmelserna i körkortslagen gör det inte tillräckligt entydigt möjligt att erkänna eller utfärda körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd i enlighet med artikel IV i Nato Sofa. Eftersom antalet personer som sänds till Finland med anledning av militärt försvarssamarbete bedöms öka i och med medlemskapet i Nato, är det med tanke på myndighetstillsynen viktigt att körkortslagen preciseras genom att det föreskrivs om vilket av alternativen i avtalet som ska tillämpas i Finland. Före sitt Natomedlemskap tillämpade Finland bestämmelserna i PfP Sofa och dess andra tilläggsprotokoll så att Finland erkände de körkort, körtillstånd och militära körtillstånd som utfärdats för medlemmar av den sändande statens styrkor och civila komponenter och för personal vid internationella militära högkvarter, så att dessa direkt fick rätt att framföra motordrivna fordon i Finland. Vid beredningen av propositionen har det bedömts vara ändamålsenligt att man fortsätter tillämpa samma praxis och att det inte utfärdas separata nationella körkort eller körtillstånd för medlemmar av den sändande statens styrkor och civila komponenter och personalen vid militära högkvarter. Utöver vad som föreskrivs om körkort och körtillstånd i Nato Sofa föreslås det att körkortslagen ändras så att den också beaktar körrättigheter utfärdade av andra stater som deltar i militärt försvarssamarbete än Natos medlemsstater.

På motsvarande sätt som körkortslagen förutsätter preciseringar behöver också försvarsministeriets förordning om försvarsmaktens körkort och körtillstånd ändras. För

närvarande föreskrivs det i förordningen bland annat om den körrätt som krävs för framförande av militärfordon, om rätten att transportera personer inom försvarsmakten och om det tillstånd som behövs för transport av farliga ämnen under försvarsmaktens övervakning. I nuläget kan man i förordningen inte beakta körrättigheter som krävs för framförande av främmande staters fordon och inte heller framförande av Försvarsmaktens fordon med stöd av körrättigheter som utfärdats av främmande stater.

Nato Sofa innehåller inga bestämmelser om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. För att trygga att främmande staters styrkor och civila komponenter smidigt kan förflytta sig krävs ändå också en ändring av det undantag från yrkeskompetenskrav för lastbils- och bussförare som ingår i 28 § 2 punkten i lagen om transportservice. Undantaget baserar sig på direktivet om yrkeskompetens i vägtrafik. I den nationella lagstiftningen har undantaget begränsats till att gälla Försvarsmakten. Undantaget bör utsträckas till att även gälla främmande staters stridskrafter.

Artikel V. Enligt artikel V.1 ska medlemmar av den sändande statens styrkor i regel bära uniform i den mottagande staten. Om inte något annat följer av en överenskommelse mellan myndigheterna i de sändande och mottagande staterna ska för bärande av civila kläder gälla samma villkor som för medlemmar i den mottagande statens styrkor. Reguljära enheter och förband som ingår i en styrka ska bära uniform när de passerar en riksgräns.

När Finland sänder styrkor utomlands iakttas 45 § i lagen om försvarsmakten, där det föreskrivs om användning av Försvarsmaktens uniform och militäruniform. Huvudstaben bestämmer närmare om militäruniformer och uniformer samt om användningen av militäruniformer. Territorialövervakningslagen innehåller bestämmelser om främmande staters militärpersoners ankomst till och uppehåll i landet. I territorialövervakningslagen avses med militärperson en beväpnad eller obehärdad person som bär militär uniform och som hör till en stats väpnade styrkor.

Enligt artikel V.2 ska tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent utöver registreringsnummer vara försedda med tydlig nationalitetsbeteckning. Med registreringsnummer avses det registreringstecken som fordonet fått i den sändande staten, och fordonen förblir registrerade i den sändande staten. Vid verkställigheten av avtalsbestämmelsen bör det beaktas att de tjänstefordon som avses kan vara registrerade i den sändande statens militärfordonsregister (militärfordon) eller nationella fordonsregister (så att säga civila fordon). Ett fordons registreringstecken kan också vara ett registreringstecken som utfärdats av ett högkvarter inom Nato. Bestämmelser om andra staters militärfordon och om godkännande av dem för användning på finskt territorium finns i militärfordonslagen.

Nationalitetsbeteckning för civila fordon avser den nationalitetsbeteckning i den sändande staten, dvs. i den stat där fordonet är registrerat, som parterna i den i Genève år 1949 eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik har enats om i dessa konventioner. I 126 § i fordonslagen finns bestämmelser om tillfällig användning av fordon som registrerats i stater som anslutit sig till Genève- och Wienkonventionerna samt om användning av nationalitetsbeteckning i Finland med hänvisning till de förutsättningar som föreskrivs i 125 § 3 mom. Enligt 125 § 3 mom. 1 punkten krävs det att fordonet är försett med registreringsstatens registreringsskyltar och nationalitetsbeteckning.

På motsvarande sätt som i de ovannämnda bestämmelserna i fordonslagen bör det föreskrivas om registreringstecken och nationalitetsbeteckningar när det är fråga om sådana i artikel V.2 i Nato Sofa eller i artikel 3.2 i Parisprotokollet avsedda fordon som används tillfälligt. Kravet på att ett fordon ska vara försett med en tydlig nationalitetsbeteckning gäller alla sådana i Finland

tillfälligt använda fordon som avses i sådana avtal om styrkors och internationella militära högkvarterns ställning som är bindande för Finland. I stället för eller utöver nationalitetsbeteckningen bestående av bokstäver kan även den sändande statens flagga eller någon annan symbol användas.

Artikel VI. Artikeln innehåller bestämmelser om rätten för medlemmar av en styrka att bära vapen. Enligt artikeln får medlemmar av en styrka inneha och bära vapen under förutsättning att de enligt sina order har tillstånd till detta. Myndigheterna i den sändande staten ska välvilligt behandla begäran från den mottagande staten i detta hänseende. Bestämmelsen gäller endast den sändande statens militärpersoner, inte medlemmar av en civil komponent eller anhöriga. På medlemmar av en civil komponent och på anhöriga tillämpas den mottagande statens lagstiftning om saken. Bestämmelsen gäller inte heller personliga vapen som innehas av medlemmar av en styrka eller förvärv av vapen i den mottagande staten, utan på dessa tillämpas den mottagande statens lagstiftning.

Enligt förarbetena till avtalet ger artikeln medlemmar av en styrka rätt att bära vapen endast i tjänsten. Begreppet tjänsten behandlas närmare i samband med artikel I.1. Enligt den senare meningen i artikel VI ska myndigheterna i den sändande staten välvilligt behandla den mottagande statens begäranden om rätten att bära vapen. Denna bestämmelse ska tolkas så att den mottagande staten också vid skiljaktiga tolkningar av vad som omfattas av tjänsteuppdrag har möjlighet att begära rätt att bära vapen. Vidare kan den mottagande staten till exempel begära att det på förhand lämnas en anmälan om vapen som förs in i landet eller som ska bäras i landet.

Enligt 18 § i skjutvapenlagen krävs, om inte något annat föreskrivs i den lagen, tillstånd för överföring och införsel till Finland, överföring och utförsel från Finland, transitering och mäkling i kommersiellt syfte, kommersiell förvaring, förvärv, innehav, uthyrning och tillverkning av samt handel och byteshandel med skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler. I 17 § i den lagen föreskrivs det om undantag från lagens tillämpningsområde. Det har ansetts att sådana undantag behövs bland annat för Finlands internationella och Europeiska unionens militära och övriga myndighetssamarbete.

Enligt 17 § 1 mom. 10 punkten gäller lagen inte överföring till eller från Finland, införsel, utförsel, tillverkning, reparation, modifiering och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en främmande stats väpnade styrkor, då verksamheten baserar sig på PfP Sofa eller på något annat internationellt fredsbevarande uppdrag eller om tillstånd för verksamheten har beviljats med stöd av territorialövervakningslagen. Genom det förslag till ändring av 17 § i skjutvapenlagen som ingår i propositionen fogas till punkten ett omnämnande av Nato Sofa, Parisprotokollet och det andra tilläggsprotokollet till PfP Sofa.

Artikel VII. Artikeln innehåller bestämmelser om fördelningen av den sändande statens och den mottagande statens straffrättsliga och disciplinära makt, behandlingen av brottmål samt upprätthållandet av säkerhet, ordning och disciplin inom stridskrafterna. Utgångspunkten är att bestämmelser om straffrättslig jurisdiktion finns i lagstiftningen i respektive stat. Eftersom staters stridskrafter är statliga organ ger avtalet ändå den sändande staten mer långtgående rätt än normalt att utöva jurisdiktion och upprätthålla ordningen inom styrkorna. Artikel VII.1–9 innehåller bestämmelser om när den sändande eller den mottagande staten ensam har jurisdiktion och om när de båda har jurisdiktion samt bestämmelser om möjligheten att i vissa situationer avstå från jurisdiktionen, om samarbetet mellan den sändande och den mottagande staten vid behandlingen av brottmål, om verkställandet av domar och om principerna för en rättvis rättegång. I artikel VII.10 finns dessutom bestämmelser om upprätthållande av säkerhet,

ordning och disciplin i den mottagande staten på och utanför områden som disponeras av den sändande statens styrkor.

Artikeln har också koppling till Parisprotokollet. Artikel VII i Nato Sofa kan med stöd av hänvisningsbestämmelserna i Parisprotokollet också bli tillämplig i de situationer som anges i artiklarna 3 och 4 i Parisprotokollet. Dessa artiklar granskas nedan i samband med Parisprotokollet.

Rätten för en myndighet i en främmande stat att komma in i Finland och utöva vissa befogenheter, som kan gälla de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen, är av betydelse med tanke på Finlands suveränitet enligt 1 § 1 mom. i grundlagen. I propositionen har det ansetts att sådana befogenheter inte bör vara mer omfattande än vad Finlands internationella avtalsförpliktelser kräver.

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och ska lag noggrant iaktas i all offentlig verksamhet. Artikel VII innehåller bestämmelser om den sändande statens behörighet i den mottagande staten. En myndighet i en främmande stat har behörighet i Finland endast om det föreskrivs genom lag, vilket i detta fall förverkligas genom en blankettbestämmelse i en lag om sättande i kraft av ett fördrag. Såsom konstateras nedan är bestämmelserna i artikel VII.5 och VII.6 till sin karaktär mycket allmänna. Därför har man i propositionen strävat efter en mer exakt reglering av de finska myndigheternas befogenheter genom att föreslå kompletterande bestämmelser i lagen om sättande i kraft av avtalet. Med anledning av artikel VII.10 a föreslås i ikraftträdandelagen dessutom kompletterande bestämmelser om Försvarsmaktens behörighet på det sätt som anges nedan.

Den sändande statens behörighet inom den mottagande statens territorium

Artikel VII.1 innehåller allmänna principer för den sändande statens och den mottagande statens jurisdiktion. Artikel VII.1 a gäller snarast den sändande statens jurisdiktion i den mottagande staten, och inte hur jurisdiktionen fördelas mellan de brott som behandlas av den sändande staten och de som behandlas av den mottagande staten. Bestämmelser om fördelningen av jurisdiktionen mellan den sändande staten och den mottagande staten finns i artikel VII.2–4.

Enligt artikel VII.1 a ska den sändande statens militära myndigheter ha rätt att i den mottagande staten utöva all den straffrättsliga och disciplinära jurisdiktion som de har enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under den militära lagstiftningen i den staten. Med den sändande statens militära myndigheter avses enligt artikel I.1 f de myndigheter i en sändande stat som enligt dess lagstiftning har befogenhet att se till att den statens militära lagstiftning efterlevs med avseende på medlemmar av dess styrkor eller civila komponenter. De militära myndigheter som avses i avtalet omfattar i Finland, beroende på befogenheterna, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, polisen, åklagarmyndigheterna och de domstolar som behandlar militära rättegångsärenden. Propositionen har inga konsekvenser för den befogenhetsfördelning mellan myndigheterna som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Enligt artikel VII.1 b ska myndigheterna i den mottagande staten ha jurisdiktion över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga vad avser brott som har begåtts på den mottagande statens territorium och som är straffbara enligt den statens lagstiftning. Den sändande statens styrkor och civila komponenter samt anhöriga till deras medlemmar som vistas i den mottagande staten är således inte befriade från den mottagande statens jurisdiktion under de nämnda omständigheterna.

Den straffrättsliga och disciplinära jurisdiktion som avses i artikel VII.1 a kan anses omfatta både sådana straff och andra påföljder som påförts i domstol och sådana som påförts i ett bötesförfarande eller militärdisciplinförfarande, liksom även åklagarens behörighet och, på det sätt som nämns nedan, i begränsad utsträckning också förundersökning. Artikel VII.1 har ansetts innebära att en domstol i den sändande staten kan verka på den mottagande statens territorium. Av tolkningen följer att även den sändande statens åklagare kan vara verksamma inom den mottagande statens territorium. Bestämmelserna i artikel VII.1–3 gör det således möjligt för en annan stats domstolar och åklagare att verka på finskt territorium. Åklagare kan anses avse åklagare som är behöriga i militärärenden.

Artikel VII.1–3 innehåller inga uttryckliga bestämmelser om vilka självständiga befogenheter bestämmelserna i avtalet ger myndigheterna i den sändande staten på den mottagande statens territorium. Det finns inte mycket skrivet om ämnet i rättslitteraturen, men enligt det som skrivits bör den sändande staten åtminstone ha de rättigheter som är nödvändiga för dess verksamhet. I litteraturen har det emellertid också framförts att avtalsbestämmelserna inte medför några nya rättigheter.

När det gäller befogenheterna att utföra förundersökning har det i rättslitteraturen framförts att bestämmelserna om jurisdiktion i artikel VII.1–3 ger den sändande staten rätt att vidta vissa förundersökningsåtgärder för att göra det möjligt att väcka åtal, även om bestämmelserna inte ger några omfattande förundersökningsbefogenheter. Det är inte entydigt om syftet med artikel VII.1–3 ska anses vara att den sändande staten ska tillämpa de befogenheter som följer av dess egen lagstiftning inom den mottagande statens territorium, eller om utövandet av befogenheterna förutsätter den mottagande statens godkännande. I propositionen har det ansetts motiverat att tolka avtalet så att den behöriga myndigheten i den sändande staten endast i begränsad utsträckning ska ha rätt att vidta förundersökningsåtgärder på finskt territorium. Det kan till exempel anses motiverat att den sändande staten håller förhör med sådana misstänkta, målsägande och vittnen som lyder under den sändande statens militära lagstiftning i enlighet med artikel VII.1–3. Utgångspunkten kan anses vara att den sändande staten då tillämpar sin egen lagstiftning.

I propositionen har det ansetts att artikel VII.1–3 ska tolkas så att den sändande statens domstol och åklagare kan verka på den mottagande statens territorium och att den sändande staten i begränsad utsträckning kan utföra förundersökning på den mottagande statens territorium. Det har inte ansetts att det behöver föreslås några nationella bestämmelser om saken, utan avtalet är till denna del direkt tillämpligt. I ikraftträdandelagens 10 § föreslås dock kompletterande bestämmelser enligt vilka Helsingfors tingsrätt eller Helsingfors hovrätt är behörig domstol inom den mottagande statens territorium när Finland är sändande stat i enlighet med artikel VII.1 i avtalet. Enligt de föreslagna bestämmelserna kan domstolen vid behov sammanträda på den mottagande statens territorium.

De brottmål som omfattas av Finlands jurisdiktion inom den mottagande statens territorium kan också behandlas i Finland, och i 9 § i ikraftträdandelagen föreslås därför också en kompletterande bestämmelse om förlängning av tidsfrister enligt tvångsmedelslagen.

I rättslitteraturen har det framförts att bestämmelserna om jurisdiktion i artikel VII.1–3 ger den sändande staten rätt att till vissa delar utöva sin verkställande makt på den mottagande statens territorium när det gäller de personer på vilka dess jurisdiktion enligt artikeln är tillämplig. Detta har ansetts kunna innebära rätt att gripa och anhålla en person. Dessutom är staterna, i enlighet med vad som anges nedan, med stöd av artikel VII.5 a skyldiga att bistå varandra vid frihetsberövande av personer och överlämnande av dem till den myndighet som har jurisdiktion.

I detta sammanhang kan man även beakta artikel II i avtalet. Enligt artikeln är en styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhöriga till dessa, skyldiga att respektera lagstiftningen i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet. När det är Finland som är den mottagande staten har det i propositionen ansetts att det kan betraktas som nödvändigt att den sändande statens militära myndighet har rätt att gripa personer i fall där den sändande staten har jurisdiktion enligt artikel VII.1–3. En central aspekt är att den sändande statens jurisdiktion omfattar endast dem som lyder under dess militära lagstiftning. Enligt artikel VII.1 a begränsas dessutom rätten att utöva jurisdiktion till den sändande statens militära myndigheter. I 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen (806/2011) finns bestämmelser om allmän rätt att gripa, och i 2 kap. 3 § i den lagen finns bestämmelser om användning av maktmedel som är nödvändiga för att gripa en person. Bestämmelserna är tillämpliga också på den sändande statens myndigheter. I propositionen föreslås det inte att den sändande statens myndigheter enligt finsk lagstiftning ska få mer omfattande självständiga befogenheter att gripa och anhålla. På motsvarande sätt föreslås heller inga bestämmelser om befogenheter för Finlands behöriga myndigheter att gripa och anhålla personer på en annan avtalsslutande stats territorium. De finska myndigheterna ska på motsvarande sätt respektera den mottagande statens lagstiftning i enlighet med artikel II och ha de befogenheter som den tillåter. Det kan dock anses vara klart att befogenheterna inte kan vara mer omfattande än vad lagstiftningen i Finland tillåter.

Fördelningen av jurisdiktionen mellan den sändande och den mottagande staten

Med tanke på både artikel VII.1 och artikel VII.2–4, som gäller hur jurisdiktionen fördelas, är det relevant vad som föreskrivs om tillämpningsområdet för finsk straffrätt i 1 kap. i strafflagen. Bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen fastställer finska domstolars behörighet i brottmål. Bestämmelserna i kapitlet utesluter inte att den dömande makten i fråga om ett och samma brott samtidigt kan utövas av både Finland och en annan stat, till exempel med stöd av liknande behörighetsgrunder eller med stöd av en överenskommelse mellan staterna. Då har två eller flera stater jurisdiktion samtidigt, om inte någon stats jurisdiktion har begränsats genom överenskommelse. Bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen utgör i praktiken grunden för förundersökningsmyndigheternas och åklagarens behörighet.

Enligt 1 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland, vilket med avseende på artikel VII.1 b är av betydelse för Finland när Finland är mottagande stat. Tillämpningsområdet för finsk straffrätt gäller på vissa grunder också brott som begåtts utanför Finland, vilket har betydelse när Finland är sändande stat i enlighet med artikel VII.1 a. I de fall som avses i den bestämmelsen är det fråga om brott som begåtts utanför Finland. När det gäller dessa brott föreskrivs det i bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen om begränsningar till exempel i fråga om hur allvarligt brottet är eller kravet på dubbel straffbarhet. De är ändå inte problematiska med tanke på artikel VII.1 a, eftersom bestämmelsen inte förpliktar till att utsträcka Finlands jurisdiktion i någon viss form till brott som begåtts utomlands, utan ger Finland rätt att utöva jurisdiktion i den mottagande staten. Genom artikeln utvidgas inte de finska militära myndigheternas behörighet när Finland är sändande stat.

Tillämpningsområdet för finsk straffrätt kan i fråga om brott som begåtts utanför Finland gälla exempelvis brott som riktar sig mot finska medborgare, som det föreskrivs om i 1 kap. 5 § i strafflagen, och brott som begåtts av finska medborgare, som det föreskrivs om i 1 kap. 6 § i den lagen. Finsk lag tillämpas enligt 1 kap. 4 § i strafflagen på tjänstebrott som begåtts utanför Finland och som är straffbara enligt 40 kap. i strafflagen och på militära brott som är straffbara enligt 45 kap. i strafflagen, när gärningsmannen är en person som avses i 40 kap. 11 § 1, 2, 3 eller 5 punkten i strafflagen eller en person som omfattas av 45 kap. i strafflagen.

Militärdisciplinförfarandet avser en straffprocess som omfattar förundersökning av militära brott och ett särskilt disciplinärt förfarande. Enligt 1 § 3 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten får i ett militärdisciplinförfarande en sådan gärning undersökas där det finns skäl att misstänka att en person som lyder under ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen. För en sådan gärning kan ett disciplinstraff påföras eller också dömas ut i en militärrättegång på det sätt som föreskrivs i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten och i militära rättegångslagen. Ett militärdisciplinförfarande anses i sin nuvarande form vara jämförbart med en påskyndad och förenklad straffprocess. Militärdisciplinförfarande är ett överbegrepp till disciplinärt förfarande, som är ett särskilt led i straffprocessen som följer på förundersökning och där en disciplinär förman avgör ärendet i ett disciplinärt förfarande eller, om det inte finns förutsättningar för det, överför ärendet till åklagaren för åtalsprövning.

Militära rättegångslagen innehåller bestämmelser om de domstolar som är behöriga i militära rättegångsärenden, om domstolarnas militära ledamöter och om anhängiggörande och handläggning av militära rättegångsärenden i domstol.

Bestämmelser om militära brott finns i 45 kap. i strafflagen, där det föreskrivs om så att säga egentliga militära brott. Egentliga militära brott är exempelvis tjänstgöringsbrott, vaktjänstbrott och frånvarobrott. I ett militärdisciplinförfarande kan man också undersöka misstänkta brott enligt 2 § i militära rättegångslagen, som inte är egentliga militära brott. Sådana icke-egentliga militära brott är till exempel brott mot liv och hälsa och egendomsbrott.

Bestämmelser om personer som lyder under den militära lagstiftningen i Finland finns i 45 kap. 27 § i strafflagen, där termen krigsmän definieras. Ytterligare personer på vilka lagstiftningen tillämpas i krigstid anges i 45 kap. 28 §.

Enligt 1 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten finns bestämmelser om personer som lyder under ett militärdisciplinförfarande i 1) 45 kap. i strafflagen, 2) lagen om försvarsmakten, 3) värnpliktslagen, 4) lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (285/2022), 5) lagen om frivilligt försvar (556/2007), 6) lagen om militär krishantering, samt 7) lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005).

Brottsbekämpningen inom försvarsmakten omfattar förebyggande och avslöjande av brott samt utredning av militära brott. Till försvarsmaktens uppgifter hör att utreda militära brott. Undantagsvis kan försvarsmakten också utreda sådana brott enligt 40 kap. i strafflagen som civil personal inom försvarsmakten misstänks ha begått, om också en militärperson på sannolika skäl kan misstänkas för gärningen. Brottmål som gäller civil personal inom försvarsmakten kan dock endast under krigstid avgöras i ett disciplinärt förfarande och behandlas i den ordning som anges i militära rättegångslagen. Inom försvarsmakten fattas beslut om förundersökning av den behöriga disciplinära förmannen eller av Försvarsmaktens assessor eller av en militärjurist som är Huvudstabens undersökningsledare. Polisen har allmän behörighet i fråga om förundersökning av brott, vilket innebär att polisen på eget initiativ eller på begäran av Huvudstaben eller ett truppförband kan inleda eller åta sig en förundersökning också i ett brottmål som behandlas som ett militärt rättegångsärende. Närmare bestämmelser om förundersökningsmyndigheterna finns i förundersökningslagen.

Artikel VII.2–4 innehåller närmare bestämmelser om fördelningen av jurisdiktionen mellan den sändande och den mottagande staten.

I artikel VII.2 föreskrivs det om den sändande och den mottagande statens exklusiva jurisdiktion. Enligt artikel VII.2 a ska den sändande statens militära myndigheter ha exklusiv jurisdiktion över personer som lyder under den statens militära lagstiftning beträffande brott vilka är straffbara enligt den sändande statens lagstiftning men inte enligt den mottagande statens lagstiftning. Dessa brott omfattar också sådana som avser statens säkerhet. Enligt artikel VII.2 b ska myndigheterna i den mottagande staten ha exklusiv jurisdiktion över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga beträffande brott, inklusive brott med avseende på den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den statens lagstiftning men inte enligt den sändande statens lagstiftning. Enligt artikel VII.2 c innefattar de i punkterna 2 och 3 avsedda brotten mot en stats säkerhet exempelvis förräderi mot staten, sabotage, spioneri eller överträdelse av statens lagstiftning om statshemligheter eller hemligheter som gäller statens nationella försvar. I Finland finns bestämmelser om dessa brott exempelvis i 12 och 13 kap. i strafflagen. Det är inte helt klart vad sabotage enligt avtalet omfattar och om de gärningar som avses stämmer överens med vad som föreskrivs om brottet i strafflagen, men sabotage enligt avtalet kan omfatta de sabotagebrott som är straffbara enligt 34 kap. 1–3 § i strafflagen.

I de situationer som avses i artikel VII.2 a och b kan inte den sändande och den mottagande staten båda ha jurisdiktion, eftersom gärningarna är straffbara endast enligt den ena statens lagstiftning. Bestämmelserna är heller inte problematiska med tanke på bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen, eftersom de inte förutsätter att Finlands jurisdiktion utsträcks till sådana brott som inte redan nu hör till Finlands jurisdiktion och heller inte begränsar Finlands jurisdiktion i förhållande till de brott som för närvarande omfattas av den.

Artikel VII.3 innehåller bestämmelser om situationer där både den sändande och den mottagande staten har jurisdiktion. Enligt artikel VII.3 a ska den sändande statens militära myndigheter ha företrädesrätt att utöva jurisdiktion över en medlem av en styrka eller en civil komponent beträffande brott som är riktade endast mot den statens egendom eller säkerhet eller som är riktade endast mot egendom som tillhör en annan medlem av en styrka eller en civil komponent från den staten eller en anhörig eller mot deras person och beträffande brott till följd av någon handling eller underlåtenhet som begåtts i tjänsten. Den sändande statens företrädesrätt att utöva jurisdiktion kommer således i fråga till exempel i fall där en medlem av den sändande statens styrkor misshandlar en annan medlem av den sändande statens styrkor eller en anhörig eller tillgriper eller skadar egendom som tillhör den sändande staten eller en medlem av dess styrkor. Liksom beskrivs i samband med artikel I.1 a är utgångspunkten att den sändande staten från fall till fall avgör när en person befinner sig eller har befunnit sig på tjänsteuppdrag. När Finland är sändande stat avgörs frågan om när en medlem av en finsk styrka eller civil komponent anses vara på tjänsteuppdrag särskilt med beaktande av den nationella lagstiftningen, tjänstgöringstypen, tillämpningspraxis och de aktuella omständigheterna. De brott som begåtts i tjänsten har inte avgränsats, så de kan gälla också andra brott än tjänstebrott och militära brott.

När Finland är mottagande stat, har den andra staten enligt artikel VII.3 a företrädesrätt att utöva jurisdiktion beträffande brott som begåtts i Finland, vilka med stöd av 1 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen omfattas av Finlands jurisdiktion. När det handlar om en sådan avtalsbestämmelse, som begränsar tillämpningsområdet för finsk straffrätt, är bestämmelsen i 1 kap. 15 § i strafflagen, som gäller internationella överenskommelser som är förpliktande för Finland och folkrättslig praxis, av betydelse. Enligt paragrafen ska, om en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland i något fall begränsar tillämpningsområdet för finsk straffrätt utöver vad som föreskrivs i 1 kap. i strafflagen, begränsningen följas så som avtalats. I 1 kap. 15 § i strafflagen fastställs inga villkor eller begränsningar för sådana avtal, vilket gör att paragrafen också i detta fall är tillämplig på undantag från de övriga bestämmelserna i

kapitlet. I 1 kap. 15 § i strafflagen nämns också allmänt erkända folkrättsliga regler, vilka gäller till exempel brott som en medlem av en främmande stats truppstyrkor har begått i vistelsestaten (RP 1/1996 rd, s. 31/II), men vilka tidigare i samband med denna avtalsbestämmelse med avseende på exemplet inte har ansetts vara vedertagen sedvanerätt (RP 19/1997 rd, s. 12/II).

Den finska strafflagens tillämplighet på brott som begåtts utomlands behandlas ovan i samband med artikel VII.1. Bestämmelserna i fråga är av betydelse när Finland är sändande stat.

Artikel VII.3 a förpliktar inte den sändande staten att utöva jurisdiktion beträffande de brott som nämns i artikeln, om den inte till alla delar gör det sedan tidigare. Bestämmelsen är således inte problematisk i förhållande till 1 kap. i strafflagen, enligt vilket det finns begränsningar för när brott som begåtts utomlands omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt. Om den sändande staten på grund av en begränsning eller av någon annan orsak i något fall inte utnyttjar sin rätt till företräde att utöva jurisdiktion, kan den mottagande staten utöva sin jurisdiktion.

Enligt artikel VII.3 b ska myndigheterna i den mottagande staten ha företrädesrätt att utöva jurisdiktion i fråga om varje annat brott än de som nämns i artikel VII.3 a. Den mottagande statens myndigheter har således med beaktande av artikel VII.1 b företrädesrätt att utöva jurisdiktion till exempel i fråga om anhöriga till medlemmar av den sändande statens styrkor eller civila komponenter.

Enligt artikel VII. 3 c ska den stat som har företrädesrätt, om den väljer att inte utöva jurisdiktion, så snart det är praktiskt möjligt underrätta myndigheterna i den andra staten. Myndigheterna i den stat som har företrädesrätt ska välvilligt behandla en begäran från myndigheterna i den andra staten om att avstå från sin rätt i fall där denna andra stat anser ett sådant avstående vara av särskild betydelse.

Den gällande nationella lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om vilken myndighet som är behörig att fatta sådana beslut om utövande av jurisdiktion i Finland som avses i artikel VII.3 c. De fall som avses i den bestämmelsen kan i sak jämföras med de fall enligt 1 kap. 12 § i strafflagen som gäller riksåklagarens åtalsförordnande samt med de bestämmelser i 3 kap. 8 § i förundersökningslagen som gäller brott som begåtts utomlands. I förarbetena till 1 kap. 12 § i strafflagen har det ansetts att bestämmelsen även reglerar målsägandens rätt att väcka talan vid en finsk domstol (RP 1/1996 rd, s. 26). Avtalsbestämmelsen handlar om rättskipningsbeslut i enskilda brottmål, och det är motiverat att de fattas av en åklagare i oberoende ställning. Eftersom det dessutom handlar om särskilda, sannolikt sällsynta fall med internationella anknytningar, har det i propositionen ansetts motiverat att behörigheten koncentreras till riksåklagaren. I propositionen föreslås det att det i lagen om sättande i kraft av avtalet tas in en bestämmelse i 2 § 1 mom. enligt vilken riksåklagaren har denna behörighet. Enligt förslaget ska riksåklagaren i dessa situationer också fatta beslut om att göra eller inte göra en förundersökning. Dessutom föreslås det att det i 2 § 2 mom. tas in en bestämmelse enligt vilken underrättelser och begäranden i enlighet med artikel VII.3 c lämnas och mottas av riksåklagaren.

Det att den stat som har företrädesrätt avstår från att utöva jurisdiktion i enlighet med artikel VII.3 c kan anses vara av särskild betydelse till exempel när brottet har väckt offentlig uppmärksamhet i Finland, när brottet är betydelsefullt ur samhällelig synvinkel i Finland eller när det är fråga om ett brott som har riktats mot en finländare och som är allvarligt eller av sådan karaktär (såsom ett brott mot liv eller hälsa eller ett sexualbrott) att det är motiverat att behandla det i en finsk straffprocess. Övriga aspekter som kan beaktas är jämlik behandling av likadana brott som begåtts i Finland, främjande av tillgodoseendet av finländska målsägandes skadeståndsrätt, tillgodoseende av finländska svarandes rättigheter i situationer som hänför sig till artikel VII.4 och risk för dödsstraff på grund av brott som begåtts i Finland. Av särskild

betydelse för Finland är också de brott som avses i 1 kap. 3 § i strafflagen, det vill säga lands- och högförräderibrott som riktar sig mot Finland, brott som på något annat sätt allvarligt kränkt eller äventyrat Finlands statliga, militära eller ekonomiska rättigheter samt brott som riktar sig mot en finsk myndighet. I synnerhet i fråga om de sistnämnda brotten bör man dock samtidigt beakta att brottsrekvisiten kan vara nationellt begränsade på ett sådant sätt att gärningen enligt finsk lag är straffbar endast om den riktar sig mot Finland och att dessa brott således med stöd av artikel VII.2 omfattas av Finlands exklusiva behörighet. De omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om avståendet är av särskild betydelse behandlas också nedan i motiveringen till 2 § i ikraftträdandelagen.

Enligt artikel VII.4 ger de tidigare bestämmelserna i artikeln inte den sändande statens militära myndigheter rätt att utöva jurisdiktion över personer som är medborgare eller stadigvarande bosatta i den mottagande staten, såvida de inte är medlemmar av den sändande statens styrka. Den sändande statens styrkor kan ha medlemmar som är finska medborgare eller som har dubbelt medborgarskap i Finland och i den sändande staten och som uttryckligen har anslutit sig till den sändande statens stridskrafter. Det som är av betydelse är till vilket lands styrkor personen hör, inte personens medborgarskap.

I 1 kap. i strafflagen finns inga bestämmelser om när ett brott hör till en annan stats jurisdiktion i fall där den misstänkte är medborgare eller stadigvarande bosatt i Finland. Det som däremot bestäms i enlighet med det kapitlet är när Finlands jurisdiktion omfattar ett brott där den misstänkte är medborgare eller stadigvarande bosatt i en annan stat.

Samarbete mellan myndigheterna i den sändande och den mottagande staten vid behandling av brottmål

Artikel VII.5 och VII.6 innehåller bestämmelser om samarbete mellan den sändande och den mottagande staten vid utredning av brott. Bestämmelserna tillämpas på behandlingen av brottmål från och med förundersökningen, vilket innebär att bestämmelserna inte tillämpas på förebyggande av brott.

Enligt artikel VII.5 a ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna bistå varandra vid frihetsberövande av en styrkas eller en civil komponents medlemmar eller deras anhöriga inom den mottagande statens territorium och vid överlämnande av dem till den myndighet som har jurisdiktion i enlighet med ovannämnda bestämmelser. Vid tillämpningen av bestämmelsen bör beaktas både de situationer där Finland är mottagande stat och de situationer där Finland är sändande stat.

Bestämmelsen är av mycket allmän karaktär, och de avtalsslutande staterna kan inte anses ha en samstämmig tolkning av bestämmelsen. Traditionellt har staterna samarbetat när det gäller att gripa personer och överföra dem till en annan stat inom ramen för det internationella samarbetet vid utlämning för brott. I bestämmelsen används inte begreppet utlämning (*extradition*), och det hänvisas inte heller till något av de internationella instrument som reglerar utlämning. Trots bestämmelsens ordalydelse har flera avtalsslutande stater i sina svar på Finlands enkät angett att de i förekommande fall tillämpar regleringen om utlämning för brott. Bestämmelsen har emellertid också tolkats så att den innebär ett praktiskt direkt samarbete mellan de brottsbekämpande myndigheterna. I avsnitt 4.4 Internationell jämförelse redogörs det för Danmarks lagstiftningslösning i fråga om artikel VII.5 a.

När det gäller den skyldighet att bistå vid frihetsberövande som föreskrivs i artikel VII.5 a har det i propositionen bedömts att bestämmelsen i huvudsak är direkt tillämplig. Till den del Finland är mottagande stat torde skyldigheten att bistå ändå kunna förutsätta att de behöriga

myndigheterna i Finland har rätt att gripa och anhålla en person som misstänks för ett brott som inte är straffbart enligt finsk lag. Därför föreslås det i propositionen att det i 3 § i lagen om sättande i kraft av avtalet tas in en bestämmelse om gripande och anhållande som i huvudsak motsvarar den danska regleringen. Vidare föreslås det att ingen hjälp vid gripande och anhållande lämnas, om det i den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som i tillämpliga delar tillämpas på staten i fråga ingår en sådan grund för vägran som hindrar lämnande av rättslig hjälp i brottmål. Det har ansetts motiverat att regleringen också innehåller de grunder på vilka hjälp vägras. I lagförslaget hänvisas det därför till lagstiftningen om internationell rättslig hjälp i brottmål, även om gripande och anhållande inte omfattas av den. De grunder för vägran som anges i den lagstiftningen har dock ansetts vara tillämpliga på lämnande av den hjälp som avses. Enligt lagförslaget ska riksåklagaren underrättas om gripandet och anhållandet.

Den skyldighet att bistå som föreskrivs i artikeln innebär att både den mottagande och den sändande statens behöriga myndigheter inom ramen för sina egna befogenheter ska bistå den andra avtalsslutande parten vid gripande och anhållande av en person.

Också den bestämmelse i artikel VII.5 a som gäller skyldighet att bistå vid överlämnande av personer till en myndighet i den andra staten är av mycket allmän karaktär. Såsom konstateras ovan har flera avtalsslutande stater angett att de till denna del tillämpar regleringen om utlämning för brott. Bestämmelsen har emellertid också tolkats så att den innebär ett praktiskt direkt samarbete mellan de brottsbekämpande myndigheterna. I propositionen har det ansetts att bestämmelsen är av så allmän karaktär att den inte i sig kan anses utgöra en grund för samarbetet, som kan anses omfatta överföring av en person till myndigheterna i den andra staten. Tillämpningen av bestämmelsen skulle kunna preciseras genom särskild nationell lagstiftning, men sådan reglering skulle på grund av bestämmelsens allmänna karaktär nästan helt basera sig på nationell prövning, vilket inte kan anses ändamålsenligt när det är fråga om internationellt samarbete.

Därför föreslås det att det i 4 § i lagen om sättande i kraft av avtalet förtydligas att när Finland är mottagande stat, ska de finska myndigheterna vid överlämnande av en person till en behörig myndighet i den sändande staten i tillämpliga delar iaktta den reglering om utlämning för brott som tillämpas på den staten. Även om man kan tolka artikel VII.5 a så att den inte i sak gäller utlämning, kan det anses ändamålsenligt att tillämpa regleringen om förfarandena för utlämning på den verksamhet som avses i bestämmelsen. I propositionen har det dock ansetts att det, med avvikelse från vad som föreskrivs i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (456/1970), är ändamålsenligt att Helsingfors tingsrätt är behörig myndighet när det gäller att fatta beslut om överlämnande av en person till den sändande statens behöriga myndighet. Enligt förslaget tillämpas på behandlingen av ärendet i tillämpliga delar vad som i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen föreskrivs om förfarandet. Förslaget innebär att Helsingfors tingsrätt fattar beslut om överföring av personer i enlighet med det förfarande som tillämpas på EU:s medlemsstater, inte bara när det gäller EU:s medlemsstater utan också i fråga om övriga avtalsslutande parter. En person kan på begäran av myndigheten i den sändande staten överlämnas till myndigheten inte bara för väckande av åtal, utan också för utredning av brott, vilket avviker från utlämningsförfarandet. Överlämnandet av en person kan också grunda sig på en gärning som avses i det föreslagna 3 § 1 mom. Gärningen kan således också vara straffbar enligt endast den sändande statens lagstiftning.

Det föreslås vidare i 5 § att när Finland är mottagande stat, ska riksåklagaren i en situation som avses i artikel VII.5 a i avtalet få lämna en begäran till myndigheter i den sändande staten om att en person ska överlämnas till de behöriga myndigheterna i Finland.

Enligt artikel VII.5 b ska myndigheterna i den mottagande staten utan dröjsmål underrätta den sändande statens militära myndigheter om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller någon anhörig har frihetsberövats. När Finland är mottagande stat, innebär bestämmelsen att de finska myndigheterna är skyldiga att underrätta den sändande statens myndigheter. Bestämmelsen kan till denna del anses vara tillräckligt tydlig för att tillämpas direkt, och den förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Däremot kan det anses att det i nationell lag behöver förtydligas vilken myndighet som är skyldig att lämna sådana underrättelser. Eftersom det handlar om särskilda, sannolikt sällsynta fall med internationella anknytningar, har det i propositionen ansetts motiverat att underrättelserna från Finland lämnas av riksåklagaren. Enligt förslaget tas en bestämmelse om detta in i 6 § i ikraftträdandelagen.

Enligt artikel VII.5 c ska en sådan medlem av en styrka eller en civil komponent som är misstänkt och över vilken den mottagande staten ska utöva jurisdiktion, om medlemmen är i den sändande statens förvar, förbli i den statens förvar tills den mottagande staten har väckt åtal mot medlemmen. När Finland är mottagande stat torde bestämmelsen innebära att den sändande staten tillämpar sin egen lagstiftning på hållandet i förvar, till den del det är fråga om dess egna myndigheters verksamhet. Det är ändå fråga om en finländsk straffprocess, där de finska myndigheterna tillämpar bestämmelserna i 3 kap. i tvångsmedelslagen på häktning av brottsmisstänkta.

Enligt artikel VII.6 a ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna bistå varandra vid utförandet av alla nödvändiga utredningar av brott och inhämtning och sammanställning av bevis inklusive beslag av och, i förekommande fall, överlämnande av föremål med koppling till brottet. För överlämnande av sådana föremål kan emellertid ställas som villkor att de ska återlämnas inom den tidsfrist som angivits av den myndighet som överlämnar dem.

Vid tillämpningen av bestämmelsen bör beaktas både de situationer där Finland är mottagande stat och de situationer där Finland är sändande stat.

Bestämmelsen är av mycket allmän karaktär, och de avtalsslutande staterna kan inte anses ha en samstämmig tolkning av bestämmelsen. Traditionellt har staterna samarbetat för behandling av brottmål inom ramen för samarbetet kring internationell rättslig hjälp i brottmål. I bestämmelsen används ändå inte begreppet internationell rättslig hjälp i brottmål, och det hänvisas inte heller till något av de internationella instrument som reglerar saken. Trots bestämmelsens ordalydelse har flera avtalsslutande stater med anledning av Finlands enkät meddelat att de i de fall som avses tillämpar bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål. Enligt den information som inkommit under beredningen av propositionen har ingen stat någon kompletterande nationell lagstiftning om saken.

Det finns inte mycket skrivet om ämnet i rättslitteraturen, men enligt det som skrivits är de bestämmelser i avtal om styrkors ställning som gäller bistånd vid utredning av brott av annan karaktär än den sedvanliga internationella rättsliga hjälpen i brottmål, vilken syftar till att underlätta behandlingen av sådana nationella brottmål som har internationella dimensioner. Avtalen om styrkors ställning syftar däremot till att kontrollera de egna militära styrkorna och ge den sändande staten vissa befogenheter i detta syfte. I rättslitteraturen har det konstaterats att sådana bestämmelser av allmän karaktär som inte klargör biståndets innehåll eller det förfarande som ska iakttas leder till att den sändande och den mottagande staten måste samordna sin verksamhet och vid behov vidta ytterligare arrangemang. Vidare har det ansetts att en allmän bestämmelse inte ger den sändande staten ytterligare befogenheter och att staterna inte är skyldiga att agera i enlighet med en framställd begäran.

I propositionen har det ansetts att bestämmelsen i artikel VII.6 a i avtalet är av så pass allmän karaktär att den inte ensam kan anses utgöra en grund för samarbetet, som kan anses omfatta bland annat användning av tvångsmedel. Tillämpningen av bestämmelsen skulle kunna preciseras genom särskild nationell lagstiftning, men sådan reglering skulle på grund av bestämmelsens allmänna karaktär nästan helt basera sig på nationell prövning, vilket inte kan anses önskvärt när det är fråga om internationellt samarbete. Därför föreslås det i propositionen att det i 7 § i ikraftträdandelagen förtydligas att när Finland är mottagande stat ska de behöriga myndigheterna i Finland på det sätt som avses i artikel VII.6 a i avtalet bistå de behöriga myndigheterna i den sändande staten med iakttagande i tillämpliga delar av den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga.

När det gäller internationell rättslig hjälp i brottmål finns det en omfattande, tydlig reglering på basis av vilken de behöriga myndigheterna i Finland kan bistå myndigheterna i den sändande staten vid behandlingen av brottmål. Med stöd av denna reglering kan rättslig hjälp i brottmål lämnas oberoende av om gärningen är straffbar enligt finsk lag, med undantag för tvångsmedel, i fråga om vilka det i regel förutsätts att tvångsmedlet skulle kunna användas, om den gärning till vilken begäran hänför sig hade begåtts i Finland under motsvarande omständigheter.

När Finland är mottagande stat, kan den behöriga myndigheten i Finland vid behov med anledning av en begäran som avses i den föreslagna 7 § använda tvångsmedel för den sändande statens brottsutredningar.

När Finland är sändande stat kan de behöriga myndigheterna i Finland direkt med stöd av artikel VII.6 a begära nödvändigt bistånd av de behöriga myndigheterna i den mottagande staten.

Den skyldighet att bistå varandra som avses i artikel VII.6 a innebär att både den mottagande och den sändande statens behöriga myndigheter inom ramen för sina befogenheter ska bistå den andra avtalsslutande parten vid förundersökning.

Enligt artikel VII.6 b ska de avtalsslutande parternas myndigheter underrätta varandra om vidtagna åtgärder i alla sådana fall där de båda har jurisdiktion. Bestämmelsen kan när det gäller skyldigheten att lämna underrättelser anses vara tillräckligt tydlig för att tillämpas direkt, och den förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning. Däremot kan det anses att det i nationell lag behöver förtydligas vilken myndighet som är skyldig att lämna sådana underrättelser när Finland är mottagande stat. Eftersom det handlar om särskilda, sannolikt sällsynta fall med internationella anknytningar, har det i propositionen ansetts motiverat att underrättelserna från Finland lämnas av riksåklagaren. Det föreslås att en kompletterande bestämmelse om detta tas in i 8 § i ikraftträdandelagen.

När det gäller bestämmelserna i artikel VII.5 och VII.6 bör det beaktas att de i framtiden kan förutsätta mer omfattande kompletterande nationell reglering. Detta beror, såsom konstateras ovan, på bestämmelsernas allmänna karaktär och mångtydighet.

Verkställighet av domar

Enligt artikel VII.7 a får den sändande statens myndigheter inte verkställa dödsstraff i den mottagande staten, om lagen i den mottagande staten inte i liknande fall föreskriver dödsstraff. Därmed är det entydigt att den sändande statens myndigheter inte kan verkställa dödsstraff på finskt territorium.

Enligt artikel VII.7 b ska myndigheterna i den mottagande staten välvilligt behandla en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff

som utdömts av myndigheterna i den sändande staten inom den mottagande statens territorium i enlighet med bestämmelserna i artikel VII. Det är fråga om situationer där den sändande staten på det sätt som artikeln möjliggör har utövat sin jurisdiktion i fråga om ett brott som begåtts inom den mottagande statens territorium. Enligt rättslitteraturen har bestämmelsen inte tillämpats i praktiken. När den sändande staten utövar sin jurisdiktion är det vanligen den som också svarar för verkställigheten av domen. Bestämmelsen är av betydelse särskilt i situationer där Finland är mottagande stat. I princip möjliggör den gällande lagstiftningen inte att ett fängelsestraff som har utdömts i en främmande stats domstol verkställs i Finland, om inte den dömda är finsk medborgare eller har hemvist här (3 § 2 mom. i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder 21/1987). Om det är fråga om en dom som meddelats av en domstol i ett annat nordiskt land eller i en annan EU-medlemsstat, möjliggör lagstiftningen i större utsträckning att domen verkställs i Finland, vilket framgår av 5 § i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963) och 4 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet (1169/2011). Eftersom det i de situationer som avses i avtalsbestämmelsen är fråga om den sändande statens styrkor och civila komponenter, är det i praktiken i enlighet med gällande lagstiftning inte möjligt att i Finland verkställa fängelsestraff som utdömts av myndigheterna i övriga medlemsstater i Nato. Finlands lagstiftning möjliggör således inte i fråga om alla Natos medlemsstater sådan välvillig behandling av den sändande statens begäran avseende verkställighet av fängelsestraff i Finland som avses i avtalet. I propositionen föreslås därför att det i 11 § i lagen om sättande i kraft av Nato Sofa föreskrivs om en sådan möjlighet.

Principerna för en rättvis rättegång

Artikel VII.8 innehåller bestämmelser om tillämpningen av *ne bis in idem*-regeln. *Ne bis in idem* innebär ett förbud att undersöka, åklaga och döma en person en andra gång för ett brott för vilket personen redan slutligt frikänts eller dömts skyldig. Bestämmelser om förbudet finns i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och i artikel 14.7 i MP-konventionen. Även artikel 50 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna innehåller en bestämmelse om detta, utöver vilket artiklarna 54–58 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet dessutom innehåller bestämmelser om tillämpningen av *ne bis in idem*-regeln. De sistnämnda instrumenten utsträcker tillämpningen av regeln också till domar som meddelats i en annan stat. I artikel VII.8 i Nato Sofa föreskrivs det att när en person i enlighet med bestämmelserna i artikel VII har ställts inför rätta av den ena avtalsslutande partens myndigheter och har blivit frikänd eller har blivit dömd och avtjänat eller har avtjänat sitt straff eller har blivit benådad får personen inte åtalas på nytt för samma brott inom samma territorium av en annan avtalsslutande parts myndigheter. Dock ska bestämmelserna i punkt 8 inte hindra den sändande statens militära myndigheter från att åtala en medlem av sin styrka för någon överträdelse av disciplinära regler till följd av en handling eller en underlåtenhet som utgör ett brott för vilket personen har åtalats av den andra avtalsslutande partens myndigheter. Med stöd av punkten har den sändande statens militära myndigheter, oberoende av hur jurisdiktionen fördelas i enlighet med punkterna 2 och 3, alltid rätt att åtala medlemmar av sina styrkor för överträdelser av disciplinära regler genom en handling eller underlåtenhet som utgör ett brott. Överträdelse av disciplinära regler anses i Finland avse gärningar som kan undersökas i ett militärdisciplinförfarande. Enligt 1 § i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten får i ett militärdisciplinförfarande en sådan gärning undersökas där det finns skäl att misstänka att en person som lyder under ett militärdisciplinförfarande har gjort sig skyldig till ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen. Således har Finlands militära myndigheter alltid rätt att undersöka och behandla de brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen.

Artikel VII.9 a–f innehåller bestämmelser som handlar om en rättvis rättegång. En rättvis rättegång tryggas som en mänsklig rättighet i de konventioner om mänskliga rättigheter som är bindande för Finland och i Finlands grundlag. Därmed tryggar den finska lagstiftningen den rätt till en rättvis rättegång som föreskrivs i avtalet på följande sätt.

I artikel 6 i Europakonventionen föreskrivs det om rätten till en rättvis rättegång. Enligt artikel 6.1 ska var och en, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Artikel 6.3 gäller den anklagades minimirättigheter. Enligt artikeln ska envar som har anklagats för ett brott ha rätt att ofördröjligen, på ett språk som han förstår, och i detalj bli underrättad om innebörden av och orsaken till anklagelsen mot honom; rätt att åtnjuta tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar; rätt att försvara sig personligen eller genom ett rättegångsbiträde som han själv har utsett, eller, om han saknar erforderliga medel för att betala rättegångsbiträdet, att erhålla ett sådant utan kostnad, när rättvisan så kräver; rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom och att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som de vittnen som åberopas mot honom; samt rätt att utan kostnad erhålla bistånd av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som används i domstolen. Rätten till en rättvis rättegång är också en princip inom EU-rätten.

I MP-konventionen finns en motsvarande bestämmelse om tryggnad av en rättvis rättegång i artikel 14.

I Finlands grundlag finns bestämmelser om rättsskydd i 21 §. Enligt paragrafens 1 mom. har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Paragrafens 2 mom. gäller ytterligare dimensioner av en rättvis rättegång. Enligt 2 mom. ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Till de andra garantier för en rättvis rättegång som avses i momentet hör inte bara de uttryckligt nämnda delområdena, förfarandets muntlighet och rättshjälpen, utan också bland annat rättigheter som i Europakonventionen särskilt garanteras för en person som åtalas för ett brott (RP 309/1993 rd, s. 79/I).

Enligt artikel VII.9 g har den åtalade rätt att meddela sig med en företrädare för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan företrädare närvarande vid rättegången. Till denna del motsvarar artikeln inte Europakonventionen, och kraven i avtalsbestämmelsen tryggas inte heller i bestämmelsen om rättsskydd i grundlagen.

I enlighet med ordalydelsen i avtalsbestämmelsen är rätten att meddela sig med en företrädare för regeringen och rätten att ha en sådan företrädare närvarande vid rättegången två olika rättigheter, av vilka den senare enligt ordalydelsen ändå är beroende av domstolens regler.

Bestämmelsen om den åtalades rätt att meddela sig med en företrädare för den sändande statens regering kan snarast anses motsvara vad som i artikel 36 i Wienkonventionen om konsulära förbindelser (FördrS 49 och 50/1980) föreskrivs om konsulära tjänstemäns rätt att besöka och hålla kontakt med en sådan medborgare i den sändande staten som tagits i förvar. Enligt artikeln ska de angivna rättigheterna under vissa förutsättningar dock utövas inom ramen för gällande lagar och förordningar i den mottagande staten. I artikel VII.9 g i Nato Sofa finns ingen motsvarande hänvisning till nationell lagstiftning.

I propositionen har det bedömts att bestämmelsen är direkt tillämplig. Bestämmelser om utländska fångars rätt att stå i kontakt med en diplomatisk beskickning eller ett konsulat som företrädar hemlandet finns i 13 kap. 15 § i fängelselagen (767/2005), 9 kap. 12 § i häktningsslagen (768/2005) och 7 kap. 6 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006). En åtalad utländsk frihetsberövad person har i regel rätt att stå i kontakt med en företrädare för den sändande statens regering på det sätt som föreskrivs i avtalsbestämmelsen. I de nämnda bestämmelserna i häktningsslagen och i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen hänvisas det till möjligheten att begränsa kontakterna med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen. Till denna del bör det beaktas att avtalsbestämmelsen om rätten att meddela sig med en företrädare för regeringen inte innehåller några omnämnanden av möjligheten att begränsa kontakterna eller några hänvisningar till nationell lagstiftning. Således bör den aktuella avtalsbestämmelsen om den åtalades rätt att stå i kontakt med en företrädare för den sändande statens regering beaktas vid bestämmande av eventuella begränsningar av kontakterna och i fråga om den frihetsberövades möjligheter att hålla kontakt.

Fångars, häktades och andra frihetsberövades kontakter med och besök av ombud tryggas i stor utsträckning i de ovannämnda lagarna.

I fråga om rättegång hänför sig lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) till bestämmelsen. Enligt 14 § i den lagen är den muntliga förhandlingen i ett ärende offentlig, om inte domstolen med stöd av 15 § förordnar att muntlig förhandling ska ske utan att allmänheten är närvarande. Var och en har i regel rätt att närvara vid en offentlig förhandling, om inte något annat föreskrivs i lag.

Upprätthållande av säkerhet, ordning och disciplin

Artikel VII.10 innehåller bestämmelser om den sändande statens militärpolis behörighet att upprätthålla ordning och säkerhet samt disciplin inom sin styrka. Enligt artikel VII.10 a ska reguljära militära enheter och förband som ingår i en styrka ha rätt att övervaka förläggningar, anläggningar och andra lokaler som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Vidare enligt artikeln får styrkans militärpolis vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i sådana lokaler. Enligt artikel VII.10 b får sådan militärpolis utanför dessa lokaler anlitas endast i enlighet med vad som överenskommits med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter och endast i den utsträckning som krävs för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan.

Enligt artikel VII.10 a ska reguljära militära enheter och förband som ingår i en styrka enbart ha behörighet att övervaka förläggningar, anläggningar och andra lokaler som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Reguljära militära enheter och förband kan anses omfatta sådana administrativt definierade trupphelheter som sett till storlek, utbildning och utrustning har förmåga att sköta de uppdrag som avses i bestämmelserna. För att de lokaler som avses i bestämmelserna ska få disponeras av militära enheter eller förband krävs alltid ett avtal med den mottagande staten. Tillämpningen av bestämmelserna förutsätter i Finland att den myndighet som är behörig att anvisa den sändande statens styrkor lokaler fattar beslut om saken inom ramen för sin behörighet. Försvarsmakten kan i enlighet med sin behörighet anvisa den sändande statens styrkor sådana områden som stadigvarande eller tillfälligt används av Försvarsmakten. Därför föreslås det i propositionen att det i 13 § i ikraftträdandelagen tas in en bestämmelse om Försvarsmaktens behörighet att ställa de områden som avses i avtalet till den sändande statens förfogande. När bestämmelserna tillämpas bör man med beaktande av de konstitutionella förutsättningarna från fall till fall överväga vilken typ av avtal som krävs för att

lokaler ska kunna överlätas i enlighet med artikel VII.10 a. Enligt Nato Sofa är det avtal som avses i bestämmelsen inte förenat med några villkor i fråga om avtalets form eller juridiskt bindande karaktär. Beroende på situationen kan avtalet vara till exempel ett arrangemang mellan myndigheterna genom vilket den sändande statens styrkor anvisas de platser som de disponerar, eller i vissa fall ett fördrag. I Finland kan sådana lokaler vara gemensamma för den sändande statens styrkor och Försvarsmakten, men den sändande statens styrkor kan också verka självständigt på området utan Försvarsmaktens närvaro.

I artikel VII.10 a fastställs inte vilka uttryckliga befogenheter militärpolisen får utöva på de områden inom den mottagande statens territorium som ställts till styrkornas förfogande. Enligt bestämmelsen är syftet med åtgärderna att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i de aktuella lokalerna, och för detta syfte har den sändande statens militärpolis i enlighet med den tämligen allmänt formulerade bestämmelsen rätt att vidta "alla lämpliga åtgärder". Ordalydelsen begränsar inte den sändande statens behörighet inom sådana områden endast till dess egna styrkor, utan åtgärder kan i vissa situationer vidtas också mot andra som befinner sig inom områdena.

I artikel VII.10 a finns inga bestämmelser om huruvida den sändande statens behörighet är exklusiv, det vill säga åsidosätter behörigheten för den mottagande statens myndighet, eller huruvida behörigheten är överlappande, varvid både den sändande statens militärpolis och den mottagande statens myndigheter är behöriga. Syftet med bestämmelsen kan ändå inte anses vara att begränsa den mottagande statens myndigheters behörighet att verka inom statens territorium.

De lokaler som avses i artikel VII.10 a åtnjuter inte okränkbarhet på samma sätt som främmande staters beskickningar enligt Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser. På ett område som den sändande statens styrkor ensamma förfogar över bör den mottagande statens myndigheter dock alltid verka i samförstånd med den sändande staten. I bestämmelsen föreskrivs inget om hur behörigheten i fråga om säkerheten fördelas på sådana platser i gemensam användning där det finns styrkor från både den sändande staten och den mottagande staten. I sådana fall bör den praktiska verksamheten ordnas i samförstånd mellan den sändande statens styrkor och den mottagande statens myndigheter.

I Nato Sofa definieras inte vad som avses med militärpolis. Varje stat och dess stridskrafter beslutar själva på vilket sätt de organiserar upprätthållandet av ordning och disciplin inom sina styrkor. Med beaktande av statspraxis bör begreppet militärpolis anses omfatta också de militära förmännen, som svarar för upprätthållandet av militär disciplin och ordning, och de militärpersoner som lyder under dem samt till exempel de militärpersoner som kommenderats till vaktjänst, även om dessa inte verkar under benämningen militärpolis.

Vid tillämpningen av bestämmelserna bör beaktas både de situationer där Finland är mottagande stat och de situationer där Finland är sändande stat.

När Finland är mottagande stat ger artikel VII.10 a den sändande statens militärpolis befogenhet att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i de lokaler som de disponerar. I den mottagande staten följer den sändande statens styrkor befogenhetsbestämmelserna i sin egen nationella lagstiftning. Artikel II i Nato Sofa förpliktar den sändande statens styrkor och civila komponenter samt anhöriga till deras medlemmar att respektera lagstiftningen i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet. För att möjliggöra detta ska den mottagande staten samarbeta med den sändande statens myndigheter och lämna dem information om den nationella lagstiftningen och om de förfaranden som ska iakttas. Det bör dock beaktas att lagstiftningen i den mottagande staten och de befogenheter som följer av den inte är förpliktande för den

sändande statens styrkor i deras verksamhet i de lokaler som de disponerar i enlighet med artikel VII.10 a.

I Finland har den sändande statens styrkor också rätt till nödvärn enligt 4 kap. 4 § i strafflagen samt allmän rätt att gripa enligt 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen och i samband med det rätt att använda maktmedel enligt 2 kap. 3 § i den lagen, liksom alla andra som befinner sig på finskt territorium. Vid beredningen av propositionen har det noterats att man bör fortsätta att granska den nationella lagstiftningen utifrån den sändande statens befogenheter.

I praktiken har Försvarsmakten vid tillämpningen av Pfp Sofa haft som praxis att anvisa den sändande statens styrkor sådana lokaler som avses i artikel VII.10 a endast inom områden som stadigvarande används av Försvarsmakten eller inom områden som Försvarsmakten tillfälligt använder med stöd av 14 § i lagen om försvarsmakten. Försvarsmakten har då kunnat upprätthålla säkerhet och ordning vid de yttre gränserna av de områden som Försvarsmakten använder.

När Finland är mottagande stat, ska finska myndigheters verksamhet i de lokaler som avses i artikel VII.10 a ordnas i samförstånd med den sändande staten. Till exempel ska räddningsväsendets uppgifter på områden som stadigvarande eller tillfälligt används av Försvarsmakten och som samtidigt också används av en främmande stats styrkor skötas i enlighet med nuvarande bestämmelser och praxis. På områden som en främmande stats styrkor ensamma förfogar över ska räddningsverken fortfarande vara behöriga och skyldiga att sköta sina lagstadgade uppgifter inom räddningsväsendet, men i praktiken bör man av artighetsskäl förhandla med den främmande statens styrkor om skötseln av uppgifterna och tillträdet till området. Inom dessa områden kan räddningsverken, Försvarsmakten och den främmande statens styrkor ordna räddningsväsendet på det sätt som de anser vara bäst och mest ändamålsenligt. Den främmande statens styrkors och de finska myndigheternas förfaranden kan planeras till exempel i samband med avtalen om disponeringen av områdena.

När Finland är sändande stat har en sådan person som är förordnad till en uppgift inom Försvarsmakten och som motsvarar den militärpolis som avses i avtalet enligt artikel VII.10 a befogenhet att vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet på de områden som styrkan disponerar i den mottagande staten. Bestämmelser om Försvarsmaktens befogenheter att upprätthålla ordning och säkerhet på de områden som används av Försvarsmakten finns i lagen om försvarsmakten. Militärpolisuppdragen anses inom Försvarsmakten allmänt taget omfatta vakt- och jouruppdrag, som hänför sig till upprätthållande av ordning och säkerhet på de områden som används av Försvarsmakten. För upprätthållande av ordning och säkerhet är en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst enligt lagen om försvarsmakten behörig att övervaka och begränsa rätten att röra sig på områden som Försvarsmakten stadigvarande eller tillfälligt använder och att vid behov avlägsna personer från sådana områden samt att utföra behövliga säkerhetsvisitationer och säkerhetskontroller. På dessa områden har polisen parallell behörighet inom ramen för sina egna befogenheter. Polisen samarbetar då med Försvarsmakten. Vakt- och jouruppdrag kan skötas av tjänstemän i vakt- eller jourtjänst, och dessutom kan uppdrag som till sin natur handlar om att bistå vid övervakningen och som inte innebär betydande utövning av offentlig makt skötas av värnpliktiga. En tjänsteman i vakt- eller jourtjänst har rätt att använda maktmedel för att upprätthålla ordning och säkerhet på de områden som Försvarsmakten använder. Det finns inga uttryckliga bestämmelser om vakt- och jouruppdrag enligt lagen om försvarsmakten i Försvarsmaktens verksamhet utanför Finlands territorium. I praktiken har Försvarsmakten i sin verksamhet utomlands vid tillämpningen av Pfp Sofa i tillämpliga delar iakttagit den nationella lagstiftningen, dock med beaktande av den skyldighet att respektera lagstiftningen i den mottagande staten som föreskrivs i artikel II i Nato Sofa. Befogenheterna enligt den nationella lagstiftningen kan således begränsas av den

mottagande statens lagstiftning och dess bestämmelser om utländska styrkor. Vid beredningen av propositionen har man noterat att man bör överväga om det behövs bestämmelser om Försvarsmaktens befogenheter enligt artikel VII.10 a när Finland är sändande stat.

I artikel VII.10 b föreskrivs det om rätten för den sändande statens militärpolis att agera utanför de lokaler som avses i artikel VII.10 a. Enligt bestämmelsen omfattar militärpolisens behörighet utanför dessa lokaler endast upprätthållande av disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan i den utsträckning som krävs för att uppnå detta mål. De befogenheter för den sändande statens styrkors militärpolis som avses i bestämmelsen ska utanför de lokaler som de disponerar gälla endast medlemmar av deras egna styrkor, inte medlemmar av deras civila komponenter, anhöriga eller andra som befinner sig på den mottagande statens territorium. Den sändande statens disciplinära makt över sina egna styrkor är en nödvändig förutsättning för ledningen av styrkorna och en intern angelägenhet inom upprätthållandet av ordningen. Därför är det naturligt att den sändande statens militärpolis har till uppgift att upprätthålla disciplin och ordning inom sina styrkor på den mottagande statens territorium.

En förutsättning för militärpolisens verksamhet utanför de lokaler som avses i artikel VII.10 a är dessutom att arrangemang för verksamheten har överenskommit med myndigheterna i den mottagande staten och att verksamheten sker i samarbete med dessa myndigheter.

I Finland är det i första hand polisen som svarar för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Medan militärpolisens befogenheter enligt artikel VII.10 begränsas geografiskt, gäller alltså polisens befogenheter på hela Finlands territorium. För att upprätthålla allmän ordning och säkerhet har polisen getts omfattande befogenheter att ingripa när någon orsakar störning eller fara. Polisen sköter sina uppgifter i första hand genom att ge råd, anvisningar och varningar, men kan i sista hand gripa en person till exempel som skydd mot brott och störande beteende, om det inte räcker att avlägsna personen från platsen. Polisen har rätt att använda maktmedel för att utöva sina allmänna befogenheter.

När Finland är mottagande stat kan arbetsfördelningen mellan den sändande statens militärpolis och polisen förverkligas genom gemensamma arrangemang, så att uppgifterna kan skötas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. I avtalet ges den sändande statens militärpolis behörighet att i den mottagande staten upprätthålla disciplin och ordning inom sina styrkor även utanför de områden som avses i artikel VII.10 a. I Finland svarar polisen för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på dessa områden. I de fall där polisen behövs för att ingripa när någon stör ordningen eller annars äventyrar den allmänna ordningen och säkerheten utanför området, ska den sändande statens militärpolis och polisen samarbeta. På detta sätt undviker man att den sändande statens militärpolis börjar vidta åtgärder som hör till polisens uppgifter. Polisen kan begära handräckning av Försvarsmakten för sina grundläggande uppgifter, om polisens egna resurser inte räcker till och Försvarsmakten kan ge handräckning utan att dess uppgift enligt 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om försvarsmakten äventyras.

Utgångspunkten bör vara att artikel VII.10 b inte ger den sändande statens styrkors militärpolis mer omfattande befogenheter än vad finsk lagstiftning ger Försvarsmakten när den upprätthåller militär disciplin och ordning i sina styrkor.

Utanför de lokaler som avses i artikel VII.10 a har den sändande statens styrkor dessutom rätt till nödvärn enligt 4 kap. 4 § i strafflagen samt allmän rätt att gripa enligt 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen och i samband med det rätt att använda maktmedel enligt 2 kap. 3 § i den lagen.

När Finland är sändande stat är rätten för dem som förordnats till uppdrag inom Försvarsmakten och som motsvarar den militärpolis som avses i avtalet att i enlighet med artikel VII.10 b upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan utanför de lokaler som avses i artikel VII.10 a bunden till samarbete med myndigheterna i den mottagande staten. Bestämmelser om Försvarsmaktens befogenheter att upprätthålla militär disciplin och ordning inom styrkan finns i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning. Lagen tillämpas på de personer som enligt den lagen lyder under ett militärdisciplinförfarande, vilka behandlas närmare i motiveringen till artikel VII.1. Uttryckliga bestämmelser om lagens tillämplighet på sådana personer utanför finskt territorium finns endast i lagen om militär krishantering. För upprätthållande av militär ordning tillämpas lagen också på Försvarsmaktens övriga verksamhet utomlands. När Försvarsmakten är verksam i den mottagande staten omfattas styrkan vad gäller den disciplinära behörigheten ändå av Finlands nationella lagstiftning. Försvarsmaktens verksamhet utomlands grundar sig i enlighet med artikel II i Nato Sofa på respekt för den mottagande statens lagstiftning och dess bestämmelser om utländska styrkor samt i enlighet med artikel VII.10 b på avtal om samarbete med myndigheterna i den mottagande staten. Genom samarbetet säkerställs det att Försvarsmaktens verksamhet på det sätt som bestämmelsen förutsätter kan begränsas till upprätthållande av disciplin och ordning bland dem som är anställda hos Försvarsmakten. Liksom i fråga om artikel VII.10 a har man vid beredningen av propositionen även noterat att man bör överväga om det behövs bestämmelser om Försvarsmaktens befogenheter enligt artikel VII.10 b när Finland är sändande stat.

Enligt artikel VII.11 ska de avtalsslutande parterna sträva efter att införa sådan lagstiftning som behövs, inbegripet straffbestämmelser, som i tillräcklig grad tryggar säkerhet och skydd för andra avtalsslutande parter anläggningar, utrustning, egendom och handlingar. Finlands lagstiftning bör vid behov ses över också under avtalets giltighetstid för att uppfylla förpliktelserna enligt bestämmelsen.

Artikel VIII. Artikeln innehåller detaljerade bestämmelser om fördelningen av skadeståndsansvaret mellan den sändande och den mottagande staten. Utgångspunkten är att varje stat svarar för de skador som medlemmarna av dess styrkor och civila personal orsakar i tjänsten. Skadeståndsskyldigheten gäller dock inte alla sådana skador, utan enligt avtalet tar den mottagande staten på sig ansvaret för vissa skadeståndsanspråk och i vissa situationer fördelas ansvaret mellan den mottagande och den sändande staten. Dessutom innehåller artikel VIII bestämmelser om förfarandet när en person som hör till den sändande statens styrkor eller civila personal orsakar skada annars än vid skötseln av tjänsteuppdrag. Artikel VIII innehåller också bestämmelser om situationer där de avtalsslutande parterna avstår från att framställa anspråk till varandra för en skada som de lidit. I sak innebär detta ett avstående från statens fordringar. Eftersom avståendet baserar sig på lagen om sättande i kraft av avtalet, förutsätter det inte någon separat ändring av den nationella lagstiftningen. Bestämmelserna i artikel VIII ska inte tillämpas på privaträttsliga avtal.

I samband med anslutningar till överenskommelser har det i Finland inte ansetts nödvändigt att koncentrera uppgifterna i anslutning till behandlingen av skadeståndsanspråk som hänför sig till överenskommelsernas tillämpningsområde till ett organ inrättat för detta ändamål (*claims office*), utan behörigheten att behandla ersättningsanspråk, avtala om och avstå från ersättningar samt utse en skiljeman som företrädare för staten bestäms i enlighet med gällande nationella bestämmelser. Om behandlingen av ersättningsanspråk kräver det, kan Försvarsmakten dock utse en kontaktperson med uppgift att förmedla information mellan de avtalsslutande parterna, den skadelidande och den myndighet som svarar för behandlingen av ersättningsanspråket. Behovet av ett organ ska vid behov bedömas när praxis för tillämpningen av Nato Sofa och Parisprotokollet etableras.

I artikel VIII i Nato Sofa behandlas tre typer av skador, skador mellan de avtalsslutande parterna, skador som i tjänsten har orsakats tredje part och skador som utom tjänsten orsakats av skadeståndsgrundande handlingar eller försummelser av medlemmarna av en styrka eller en civil komponent. Tillämpningen av bestämmelserna i artikeln har begränsats i artikel XV, enligt vilken bestämmelserna i artikel VIII.2 och VIII.5 om reglering av anspråk inte ska tillämpas på krigsskada som uppkommit till följd av att fientligheter har utbrutit. I Nato Sofa definieras inte vad som avses med krigsskada. Bestämmelserna i artikel VIII har också samband med Parisprotokollet, där artiklarna 4, 6 och 11 innehåller hänvisningsbestämmelser till artikel VIII i Nato Sofa och vissa bestämmelser i den. Genom Parisprotokollet utsträcks bestämmelserna om skadeståndsansvaret i Nato Sofa till att gälla också Natos högkvarter och deras militära och civila personal med beaktande av de justeringar som bestäms i protokollet. Parisprotokollet innehåller bestämmelser bland annat om hur bestämmelserna i artikel VIII i Nato Sofa om avstående från anspråk ska tillämpas på egendom som ägs av ett högkvarter i alliansen och till vilka delar bestämmelserna i Nato Sofa om skador som orsakats i samband med tjänsteuppdrag ska tillämpas på verksamhet och underlåtenhet av en anställd vid ett högkvarter i alliansen. I Parisprotokollet finns dessutom bestämmelser om högkvarterets rätt att delta i rättegångar som kärande eller svarande vid den mottagande statens domstol.

Artikel VIII.1 innehåller bestämmelser om situationer där de avtalsslutande parterna avstår från att framställa skadeståndsanspråk mot varandra för skador på egendom som en avtalsslutande part äger och som används av partens stridskrafter. Avståendet gäller för de första situationer där skadan har vållats i tjänsten av en medlem av eller en anställd vid den andra avtalsslutande partens stridskrafter vid verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget. Med anställd avses vem som helst som agerar för stridskrafternas räkning. Avståendet gäller också skador som orsakats med fordon, fartyg eller luftfartyg. Under vissa förutsättningar förbinder sig de avtalsslutande parterna att också avstå från bärgarlön. Som verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget betraktas i detta sammanhang verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för fördraget. Bestämmelsen i artikel VIII.1 om avstående blir tillämplig oberoende av var skadan har orsakats.

Avståendet leder till att Finlands ersättningsskyldighet i förhållande till den andra avtalsslutande parten inte realiserar i de situationer som avses i punkt 1, även om det är fråga om en skada för vilken staten enligt lag ska vara ersättningsskyldig. På grund av avståendet betalas inte heller ersättningar enligt trafikförsäkringslagen när skadan har orsakats den sändande statens egendom i situationer som avses i punkt 1. På grund av avståendet från bärgarlön betalas arvode eller ersättning enligt sjölagen inte när en parts materiel eller personal har deltagit i ett sjöräddningsuppdrag och det bärgade fartyget eller den bärgade lasten ägs av staten och har använts av Försvarsmakten i samband med verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget.

Avståendet från ersättningsanspråk är ömsesidigt, så finska staten kan inte heller kräva ersättning för en skada som en person som är anställd hos stridskrafterna i en annan medlemsstat i Nato har orsakat egendom som ägs av finska staten och som används av Försvarsmakten vid verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget. Statens egendom bestäms enligt den nationella lagstiftningen. Exempelvis ska på behandlingen av en skada som orsakats en statsägd fastighet som används av Försvarsmakten tillämpas bestämmelsen i artikel VIII.1 i en situation där skadan har orsakats av en främmande stats stridskrafter. På motsvarande sätt avstår finska staten från eventuella krav på arvode och ersättning när staten deltar i en sjöräddningsåtgärd som gäller ett fartyg som ägs av en avtalsslutande part.

Bestämmelsen i artikel VIII.2 reglerar situationer där skada orsakas på annan egendom än den som avses i punkt 1. Enligt artikel VIII.2 f förbinder sig de avtalsslutande parterna att avstå från sina anspråk som gäller också annan statlig egendom, i de fall skadans storlek understiger det

minimibelopp som anges i avtalet eller i samband med anslutningen till det. Det angivna minimibeloppet är också bindande för andra avtalsslutande parter vars egendom har skadats vid samma tillfälle. När den skada som orsakats överstiger minimibeloppet dras minimibeloppet inte av från beloppet av den skada som ska ersättas. Enligt artikel VIII.2 a får de avtalsslutande parterna komma överens om skador som överstiger minimibeloppet. Om ingen överenskommelse kan nås, beslutar en skiljeman om de avtalsslutande parternas ansvar. Bestämmelser om tillsättande av en skiljeman, fördelningen av det ersättningsbelopp som skiljemannen fastställer mellan de avtalsslutande parterna samt om det arvode som ska betalas till skiljemannen finns i artikel VIII.2 b–e. I praktiken har man inte varit tvungen att använda sig av ett skiljeförfarande under avtalets giltighetstid, utan de avtalsslutande parterna har kommit överens om fördelningen av skadeståndsansvaret.

Behörigheten att komma överens om och avstå från ersättningar samt att utse en skiljeman som företrädare för staten hör i enlighet med nationella bestämmelser till det behöriga ministeriet, ämbetsverket eller affärsverket. När Finland ansluter sig till Nato Sofa lämnar Finland ett meddelande om minimibeloppet enligt artikel VIII.2 f. För Finlands del har det minimibelopp som ska meddelas fastställts till 567 euro.

I artikel VIII.3 preciseras de villkor enligt vilka även fartyg som avtalsparten i fråga har chartrat eller rekvirerat obemannade eller tagit såsom pris betraktas som egendom tillhörig en avtalsslutande part som avses i punkt 1 och 2. Ett undantag utgör dock de fall där någon annan än en avtalsslutande part bär risken för förlust eller skadeståndsskyldighet.

Enligt artikel VIII.4 ska varje avtalsslutande part avstå från anspråk mot varje annan avtalsslutande part för skada eller dödsfall som vållats en medlem av dess stridskrafter under tjänstgöring. Avståendet gäller både medlemmar av stridskrafterna eller styrkorna och den civila personal (civil komponent) som avses i artikel I.1 b i avtalet. Begreppet medlem av stridskrafterna, som används i punkt 4, har dock inte definierats och därför lämnar bestämmelsens innehåll rum för tolkning i fråga om den civila personalen. Det är dock klart att sloandet gäller medlemmar av styrkorna. På samma sätt är det klart att sloandet inte gäller personskador som orsakats anhöriga. Det har inte heller tolkats ha någon inverkan på rätten för en medlem av stridskrafterna som har lidit skada att kräva ersättning för skadan i det fall att personen inte redan annars har fått ersättning för skadan.

På ersättande av skada eller dödsfall som i tjänstgöring orsakats den som står i tjänsteförhållande till Försvarsmakten tillämpas bestämmelserna i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, för den som fullgör militärtjänst ersätts motsvarande skador med stöd av lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom, på personal i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande till Försvarsmakten tillämpas med stöd av 12 § i lagen om försvarsmakten dessutom lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016). Regressrätten enligt 270 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar gentemot den som är ansvarig för skadan kan dock inte utnyttjas när den ersättningsskyldiga är en annan avtalsslutande part i avtalet. Försvarsmaktens anställda som har skadats vid en trafikolycka har dessutom rätt till ersättning i enlighet med trafikförsäkringslagen. På grund av att bestämmelserna i trafikförsäkringslagen är tvingande ska ersättning med stöd av trafikförsäkringslagen betalas både för skador orsakade av finska statens fordon och för trafikskador orsakade av att en främmande stats fordon används i trafik i Finland. Avståendet mellan de avtalsslutande parterna begränsar inte heller som sådant rätten för en medlem av en avtalsslutande parts stridskrafter eller civila personal att kräva ersättning för en trafikskada, som Statskontoret ansvarar för med stöd av 32 § 2 mom. i trafikförsäkringslagen. I regel ska dock skador som orsakats en medlem av en avtalsslutande parts stridskrafter vid utförandet av tjänsteuppdrag ersättas genom olycksfallslagstiftning eller motsvarande utländskt

skydd, vilket innebär att finska statens ansvar i fråga om medlemmarna av den avtalsslutande partens stridskrafter begränsas till endast den del av skadan för vilken den skadade inte har rätt till ersättning på basis av annat skydd. Överensstämmelsen mellan bestämmelserna i artikel VIII och trafikförsäkringslagen behöver dock följas upp och vid behov behöver ändamålsenliga åtgärder vidtas för att precisera 32 § 2 mom. i trafikförsäkringslagen.

Försäkringsskyldigheten enligt patientförsäkringslagen gäller inte en yrkesutbildad person som är anställd av en främmande stats stridskrafter och som en del av Finlands militära försvarssamarbete ger hälso- och sjukvård till en person som är anställd vid Försvarmakten. I regeringspropositionen anses det inte nödvändigt att göra ändringar i patientförsäkringslagen. Om en yrkesutbildad person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter ger hälso- och sjukvård i Finland till en person som är anställd vid Försvarmakten utan att ha en gällande försäkring, har patienten i enlighet med vad som anges ovan i sista hand rätt att kräva ersättning för en personskada enligt bestämmelserna i artikel VIII i Nato Sofa. I Finland ska ett sådant anspråk behandlas av Statskontoret med stöd av den ändring som föreslås i lagen om statens skadeståndsverksamhet.

I artikel VIII.5 föreskrivs det om behandlingen av ett anspråk som gäller en skada som orsakats en tredje part när skadan har orsakats i tjänsten av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller när det är fråga om en skada för vilken styrkan eller den civila komponenten annars är juridiskt ansvarig. Med tredje part avses andra än avtalsslutande parter. Huruvida en avtalsslutande stat är juridiskt ansvarig för sina styrkors eller sin civila personals handlingar eller underlåtenheter bedöms utifrån den mottagande statens lagstiftning. När Finland är den mottagande staten ska vid bedömningen av det rättsliga ansvaret tillämpas bland annat bestämmelserna om skadeståndsansvar och fördelning av skadeståndsansvaret i 3, 4 och 6 kap. i skadeståndslagen, bestämmelserna om skador som ska ersättas i 5 kap. i samma lag samt eventuellt de bestämmelser om ersättning i speciallagstiftningen som är tillämpliga i varje enskilt fall. I punkten föreskrivs vidare om betalning av ersättning till den skadelidande samt om fördelningen av skadeståndsansvaret mellan den sändande och den mottagande staten. Bestämmelserna om skadeståndsansvar i Nato Sofa ska inte tillämpas på privaträttsliga avtal som ingås med en tredje part.

Enligt bestämmelserna i artikel VIII.5 ska den mottagande staten behandla anspråk som avses i den punkten på samma sätt som det vore fråga om ett anspråk som härrör från dess egna väpnade styrkors verksamhet. Vid behandlingen av anspråk för en skada som orsakats en tredje part har behörigheten genom lagen om statens skadeståndsverksamhet fördelats mellan Statskontoret och Försvarmakten, och därför fördelas behörigheten vid behandlingen av anspråk som gäller skador som en sändande stat har orsakat vid tjänsteutövning och vid utövandet av regressrätt likaså mellan Statskontoret och Försvarmakten. När Finland är sändande stat betalas på motsvarande sätt ersättningen till den mottagande staten för skador som uppkommit vid tjänsteutövning av den myndighet till vars behörighet handläggningen av skadan hör med stöd av lagen om statens skadeståndsverksamhet. Eftersom Statskontorets behörighet enligt den gällande lagen begränsas till behandling av skadeståndsanspråk som grundar sig på ett fel eller en försummelse av en statlig myndighet i Finland, förutsätter bestämmelserna i artikel VIII.5 en ändring av tillämpningsområdet för lagen om statens skadeståndsverksamhet.

Av bestämmelserna i artikel VIII.5 följer att på en personskada som orsakats en tredje part av krigsmateriel tillämpas lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel också när den krigsmateriel som orsakat skadan tillhör en avtalsslutande parts stridskrafter. Av denna anledning föreslås det att lagen ändras så att det av lagens tillämpningsområde framgår att också skador som orsakats av krigsmateriel som tillhör en stat

som deltar i militärt försvarssamarbete med Försvarsmakten samt skador som orsakas en person som temporärt vistas i Finland ersätts med stöd av lagen.

Enligt artikel VIII.5 c ska sådan utbetalning av ersättning till en tredje part vara bindande och slutgiltig för de avtalsslutande parterna. Alla följder av en skada visar sig dock inte nödvändigtvis omedelbart efter att skadan inträffat. Det bestående men som en personskada eventuellt orsakar samt den skadelidandes arbetsförmåga kan ofta bedömas först cirka ett år efter skadefallet. I dessa situationer ska regresskravet på grund av avtalsbestämmelsen framställas till den avtalsslutande parten först när eventuella ersättningar som betalas i form av periodiska betalningar, såsom inkomstförlust eller förlust av underhåll jämte avdrag från dem, kan kapitaliseras. Kostnaderna för skador som visat sig efter kostnadsfördelningen mellan de avtalsslutande parterna ska bäras av den mottagande staten.

Enligt artikel VIII.5 g ska en medlem av en styrka eller en civil komponent inte omfattas av rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av en dom som har meddelats mot personen i den mottagande staten i ett ärende som sammanhänger med dennes tjänsteutövning. Artikel VIII.5 g ska som undantagsbestämmelse tolkas snävt. Enligt artikel VIII.5 a är utgångspunkten den att anspråk ska behandlas och avgöras genom förlikning eller dom i enlighet med den mottagande statens lagar och andra författningar. Avtalsbestämmelsen i fråga anses således inte direkt begränsa den skadelidandes rätt att väcka skadeståndstalan eller driva ett civilrättsligt tvistemål i samband med ett brottmål i Finland, om Finland med stöd av bestämmelserna i artikel VII har jurisdiktion i ärendet. Enligt avtalsbestämmelsen kan en dom som innehåller betalningsskyldighet dock inte verkställas mot en medlem av en främmande stats styrkor, utan den mottagande staten erlägger den ersättning eller betalning som fastställts i domen i enlighet med VIII.5 c till den skadelidande. Det partiella verkställighetsförbudet har inte ansetts inverka på ställningen för den skadelidande, eftersom den mottagande staten har förbundit sig att betala den ersättning som dömts ut eller fastställts genom förlikning till den skadelidande. Bestämmelsen avviker bland annat från bestämmelserna om verkställighet av domar och beslut i utskökningsbalken (705/2007) samt från bestämmelserna om säkringsåtgärder i rättegångsbalken.

Enligt artikel VIII.5 h ska bestämmelserna i artikel VIII.5 inte tillämpas på anspråk som härrör från, eller har uppstått i samband med, framförande eller drift av ett fartyg eller lastning, transport eller lossning av last, utan i det fallet tillämpas vid varje tidpunkt gällande bestämmelser i nationell rätt. Utgångspunkten är att sjölagen ska tillämpas nationellt i Finland. I 18 kap. i sjölagen finns bestämmelser om avgörande av ärenden som gäller skador som inträffat till sjöss och sjöförklaringar. I artikel VIII.5 h regleras dock två undantag, varvid bestämmelserna i artikel VIII.5 kan bli tillämpliga. Det första undantaget hänvisar till artikel VIII.2 och avser skador på egendom som tillhör en avtalsslutande part och som finns inom dess territorium. Om sådan egendom skadats i samband med framförandet av ett fartyg eller i enlighet med artikel VIII.5 h vid driften av det, är avsikten att de kostnader som föranleds av ett skiljemannaförfarande eller av en överenskommelse i enlighet med artikel VIII.2 om hur anspråken ska fördelas mellan de avtalsslutande staterna ska fördelas i enlighet med kostnadsfördelningen enligt artikel VIII.5 e. Enligt det andra undantaget gäller begränsningen i artikel VIII.5 h inte anspråk avseende dödsfall eller personskada på vilka punkt 4 i artikeln inte är tillämplig. Avtalsbestämmelsen har tolkats som en förtydligande bestämmelse och hänvisar endast till att anspråk som en tredje part ställer i samband med verksamhet enligt artikel VIII.5 h kan behandlas och avgöras genom förlikning i enlighet med punkt 5 i artikeln. Bestämmelsen påverkar dock inte tillämpningen av artikel VIII.4, genom vilken de avtalsslutande staterna avstår från vissa ersättningsanspråk i förhållande till varandra.

Artikel VIII.6 gäller anspråk som framställs mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent och som härrör från skadeståndsgrundande handlingar eller underlåtenhet som inte har begåtts i tjänsten. Enligt led a och b i artikeln får den skadelidande framställa ett anspråk till den mottagande statens myndigheter, som ska bedöma den ersättning som ska betalas på ett korrekt och rättvist sätt med hänsyn tagen till alla omständigheter i ärendet. Den mottagande statens myndigheter ska utarbeta en rapport i ärendet och överlämna den till myndigheterna i den sändande staten. Den sändande statens myndigheter kan besluta att erbjuda den skadelidande en ersättning enligt prövning. Ett beslut om att erbjuda ersättning enligt prövning ska fattas utan dröjsmål. Om den skadelidande antar erbjudandet som full gottgörelse för den skada som personen har lidit, ska den sändande staten i enlighet med led c betala ersättningen och underrätta den mottagande staten om beslutet och om det utbetalda beloppet.

Enligt artikel VIII.6 d ska bestämmelserna i punkt 6 inte inverka på den mottagande statens domstolars behörighet att pröva anspråk, såvida inte full ersättning har betalats. Den skadelidande kan således låta bli att godkänna den ersättning som erbjuds och i domstol framställa ersättningsanspråket mot den som orsakat skadan. Den skadelidande kan också väcka talan direkt mot den som orsakat skadan i den mottagande statens domstol utan att först yrka på ersättning enligt prövning.

I fråga om skador som inträffat utom tjänsten ska Statskontoret vara behörig myndighet i och med den ändring som föreslås i lagen om statens skadeståndsverksamhet. När Finland är mottagande stat ska Statskontoret sköta bedömningen av ersättningsanspråket och utarbetandet av rapporten. Om skadan har orsakats genom ett brott, kan den skadelidande också ha rätt till brottsskadeersättning som betalas av statens medel. När Finland är sändande stat hör också betalning av ersättning enligt prövning och beslut om återkrav av den till Statskontorets behörighet. När vissa villkor uppfylls kan den som är ansvarig för skadan med stöd av 14 § i lagen om skadeersättningar vid statliga tjänsteresor vara berättigad till ersättning för den skada som personen har orsakat.

Trafikförsäkringen är fordonsspecifik, vilket innebär att den skadelidandes rätt till ersättning inte är beroende av om skadan har orsakats i tjänsten eller utom tjänsten. Om finska statens fordon i de situationer som avses i artikel VIII.6 har orsakat skada utanför EES-området, ska trafikförsäkringslagen inte tillämpas på skadan, utan Statskontoret ska bedöma den ersättning som är beroende av prövning utifrån den mottagande statens rapport. Om en trafikskada har orsakats i Finland av en medlem av den sändande statens styrkor eller civila personal med ett sådant fordon för vilket Statskontoret med stöd av trafikförsäkringslagen svarar för skador som fordonets användning har orsakat, ska Statskontorets rapport till den sändande staten innehålla ett regressanspråk i fråga om den ersättning som Statskontoret beviljat med stöd av trafikförsäkringslagen.

I enlighet med artikel VIII.7 behandlas också anspråk som härrör från otillåten användning av ett fordon som tillhör en sändande stats stridskrafter i enlighet med artikel VIII.6. Detta gäller dock inte fall där styrkan eller den civila komponenten är juridiskt ansvariga.

Skyddet enligt trafikförsäkringslagen täcker skador som orsakats tredje part även i sådana situationer där fordonet olovligen har tagits i bruk. Statskontoret ska således svara för skador som orsakats tredje part i Finland också när skadan har orsakats genom otillåten användning av ett fordon som tillhör de sändande statens stridskrafter.

Enligt artikel VIII.8 ska en tvist som gäller huruvida en skadeståndsgrundande handling eller underlåtenhet av en medlem av en styrka eller en civil komponent har skett i tjänsten eller om bruk av ett fordon som tillhör en sändande stats stridskrafter har skett olovligen ska saken

avgöras av en skiljeman. Utgångspunkten är att den avtalsslutande parten från fall till fall genom ett uttalande fastställer om skadan har uppkommit i tjänsten och om bestämmelserna i artikel VIII.5 eller VIII.6 ska tillämpas på behandlingen av skadeståndsanspråket.

I artikel VIII.9 föreskrivs att den sändande staten inte ska åberopa immunitet vid den mottagande statens domstolar för medlemmarna av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga jurisdiktion som tillkommer domstolarna i den mottagande staten, utom i fråga om en i artikel VIII.5 g avsedd dom som har meddelats i ett ärende som sammanhänger med tjänsteutövning.

Artikel VIII.10 innehåller en samarbetskyldighet mellan den sändande staten och den mottagande staten. Enligt bestämmelsen ska myndigheterna samarbeta vid inhämtning av bevis som behövs för en rättvis rättegång och reglering av ersättning av skada.

Artikel IX. Artikeln innehåller bestämmelser om användning eller köp i den mottagande staten av varor, mark, byggnader, arbetskraft, hälso- och sjukvårdstjänster samt transporttjänster av medlemmar av en styrka eller den civila personalen och deras anhöriga. Artikeln innehåller vidare bestämmelser om betalning av användningen eller köpen och om försäljning av varor samt tull- och skattefrihet för de varor och tjänster som anskaffas.

Enligt artikel IX.1 får medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga lokalt köpa varor som de behöver för eget bruk och erforderliga tjänster på samma villkor som medborgare i den mottagande staten. I punkt 1 i artikeln hänvisas till varor och tjänster som köps för personlig konsumtion.

Artikel IX.1 är av betydelse för köp av sådana varor som i Finland omfattas av särskild lagstiftning. Vid köp av sådana varor och tjänster jämföras enligt avtalsbestämmelsen medlemmarna av en styrka eller en civil komponent samt deras anhöriga med den mottagande statens medborgare. Till exempel krävs det för att en enskild ska få köpa receptbelagda läkemedel att det för denne har skrivits ut ett recept som godkänns på apoteket. Punkt 1 förutsätter att samma villkor tillämpas på medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga som på medborgare i den mottagande staten. Punkten förutsätter således i regel inte att personerna garanteras någon särbehandling i den nationella lagstiftningen.

Enligt punkt 2 i artikeln ska varor som anskaffas lokalt för att försörja en styrka eller en civil komponent normalt köpas in genom de myndigheter som köper sådana varor för den mottagande statens stridskrafter. För att undvika att dessa varuköp får negativ inverkan på ekonomin i den mottagande staten ska de behöriga myndigheterna i den staten när så krävs ange vilka varor som är föremål för begränsningar eller som ej får köpas.

Syftet med punkt 2 är att reglera anskaffningen av sådana varor avsedda för att försörja den sändande statens styrkor och civila komponenter som i regel anskaffas i stora mängder, i syfte att undvika intressekonflikter i fråga om resurser i förhållande till den mottagande statens egen verksamhet. Bestämmelsen förpliktar den sändande staten att i den mottagande staten skaffa varor från lokala källor i allmänhet genom de myndigheter som köper sådana varor för den mottagande statens stridskrafter. Skyldigheten att skaffa varor via lokala myndigheter är inte absolut, utan den sändande staten kan om den så önskar skaffa varor också direkt av sådana producenter av varor och tjänster som är verksamma i den mottagande staten.

Enligt punkt 2 har de behöriga myndigheterna i den mottagande staten möjlighet att vid behov ange vilka varor som är föremål för begränsningar eller som ej får köpas. Denna bestämmelse är av betydelse särskilt under kris- och undantagsförhållanden. Punkten är av betydelse också

när det gäller sådana varor i fråga om vilka det enligt gällande lagstiftning finns särskilda förutsättningar för styrkor att förvärva. Sådana är till exempel läkemedel och blodprodukter. Eventuella ändringar i lagstiftningen om läkemedel och blodprodukter förutsätter att frågorna utreds närmare. Frågan behandlas också i den allmänna motiveringen till propositionen (se avsnitt 4.1.4).

Enligt punkt 3 i artikeln ska myndigheterna i den mottagande staten, med förbehåll för gällande avtal eller avtal som kan komma att ingås mellan befullmäktigade företrädare för den sändande och den mottagande staten, vidta lämpliga arrangemang för att till den sändande statens styrka eller civila komponent tillhandahålla de byggnader och den mark som denna behöver liksom tillhörande faciliteter och tjänster. Dessa avtal och arrangemang ska i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de regler som gäller för förläggning och inkvartering av den mottagande statens motsvarande personal. Vilka rättigheter och skyldigheter som är förenade med dessa bestäms enligt lagstiftningen i den mottagande staten i avsaknad av ett särskilt avtal med motsatt verkan. I enlighet med punkt 3 är den mottagande statens lagstiftning om byggnader, mark och tillhörande faciliteter och tjänster samt de regler som gäller för förläggning och inkvartering av denna stats personal subsidiära i förhållande till ett bilateralt avtal mellan den sändande och den mottagande staten. I första hand ska behoven att använda byggnader och mark ordnas genom avtal mellan den mottagande och den sändande staten. Den mottagande staten stöder den sändande staten till exempel i användningen av tjänster som produceras av deras strategiska partner.

I punkt 4 finns bestämmelser om den offentliga arbetsförmedlingens roll vid rekryteringen av lokal civilanställd arbetskraft för den sändande statens styrkor eller civila komponenter samt om anställnings- och arbetsvillkoren och ställningen för sådan personal. Den mottagande staten ska tillgodose behov av civilanställd arbetskraft för en styrka eller en civil komponent från den sändande staten på samma sätt som den mottagande statens motsvarande behov tillgodoses och med biträde av arbetsförmedling. Anställnings- och arbetsvillkor, särskilt löner, tilläggsbetalningar och villkor för skydd av arbetstagare, ska vara de som föreskrivs i den mottagande statens lagstiftning och dessa civilanställda ska inte i något hänseende betraktas som medlemmar av en styrka eller en civil komponent. Enligt artikel 3.2 i Parisprotokollet ska ett högkvarter i alliansen betraktas som en styrka vid tillämpningen av artikel IX.4 i Nato Sofa. Således blir det ovannämnda tillämpligt också på ett högkvarter i alliansen när det behöver lokal civilanställd arbetskraft i den mottagande staten.

I Finland finns bestämmelserna om arbetsförmedling i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Arbetsförmedlingsservicen är inte begränsad till finländska arbetsgivare, utan arbetsförmedlingsservice kan erbjudas också utländska arbetsgivare som söker arbetskraft i Finland för arbetsuppgifter som utförs i Finland. En myndighet i den sändande staten kan i Finland skaffa lokal arbetskraft för sina styrkors eller sin civila komponents behov via en myndighet som tillhandahåller arbetsförmedlingstjänster på samma sätt som arbetsgivare som är etablerade i Finland.

Med i punkt 4 avsedd civilanställd arbetskraft avses personer som anställs lokalt i Finland. Enligt avtalsbestämmelsen bestäms anställnings- och arbetsvillkoren, särskilt löner, tilläggsbetalningar och villkor för skydd av arbetstagare, i enlighet med den mottagande statens lagar. Det kan anses att avtalsbestämmelsen ska tolkas så att dessa personers arbetsrättsliga ställning bestäms i enlighet med den mottagande statens lagstiftning, om inte de avtalsslutande parterna kommer överens om något annat. I Finland tillämpas arbetsavtalslagen på arbete i ett anställningsförhållande oberoende av arbetets art eller anställningsförhållandets form. Om de kriterier för anställningsförhållande som anges i arbetsavtalslagen uppfylls, ska i

anställningsförhållandet också iakttas annan arbetslagstiftning, såsom arbetstidslagen och semesterlagen samt den lagstiftning som gäller arbetarskydd och företagshälsovård.

Om en myndighet i den sändande staten (en styrka eller en civil komponent) skaffar lokal civilanställd arbetskraft i Finland, omfattas den av de allmänt tillämpade skyldigheterna enligt arbetslagstiftningen. Myndigheten i den sändande staten är då arbetsgivare, det vill säga ingår ett arbetsavtal enligt de minimiarbetsvillkor som följer av Finlands arbetslagstiftning och av det kollektivavtal som ska tillämpas på arbetet. Dessutom kan en myndighet i den sändande staten skaffa arbetskraft också med anlitande av inhyrd arbetskraft, varvid den som hyr ut arbetskraft svarar för arbetsgivarförpliktelserna, medan myndigheten i den sändande staten svarar för ledningen och övervakningen av arbetet i enlighet med finsk lagstiftning. Myndigheten i den sändande staten ingår då med det företag som hyr ut arbetskraft ett avtal om uthyrning av lokal civilanställd arbetskraft med iakttagande av finsk arbetslagstiftning. Tillsynen över efterlevnaden av arbetslagstiftningen utövas av arbetarskyddsmyndigheterna inom ramen för deras befogenheter.

Arbetsgivaren är skyldig att för sin arbetstagare i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen ordna pensionsskydd enligt lagen om pension för arbetstagare. I lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar föreskrivs det om arbetstagares rätt till ersättning på grund av olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar. I arbetarskyddslagen föreskrivs det om åtgärder som syftar till att förbättra arbetsmiljön och arbetsförhållandena för att trygga och upprätthålla arbetstagarnas arbetsförmåga samt förebygga och förhindra olycksfall i arbetet, yrkessjukdomar och andra sådana olägenheter för arbetstagarnas fysiska och mentala hälsa som beror på arbetet och arbetsmiljön. Lagen tillämpas på arbete som utförs på grundval av arbetsavtal samt på arbete som utförs i tjänsteförhållande eller därmed jämförbar offentligrättslig anställning, samt även på hyrt arbete. I lagen om företagshälsovård finns bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att ordna företagshälsovård och om innehållet i och genomförandet av företagshälsovården. Lagen tillämpas på arbete där arbetsgivaren är skyldig att iakttä arbetarskyddslagen.

Under undantagsförhållanden ska beredskapslagens (1552/2011) bestämmelser om förordnande av en person till arbetspliktig beaktas. Vid förordnande av arbetstagare till arbetspliktiga kan tillgången på arbetskraft tryggas under undantagsförhållanden. Enligt beredskapslagen tillämpas under undantagsförhållanden, till exempel vid ett mot Finland riktat väpnat angrepp eller avsevärt hot om ett sådant, bestämmelserna i lagens 14 kap. om förordnande av en person till arbetspliktig och om de arbetsvillkor som ska iakttas. I beredskapslagen anges inte att personer endast kan förordnas till arbetspliktiga för Försvarsmaktens behov. Beredskapslagens bestämmelse om arbetsvillkor motsvarar formuleringen av förpliktelsen i punkt 4. Det finns inget behov av att ändra lagstiftningen för att fullgöra skyldigheten.

Enligt punkt 5 i artikeln ska, när en styrka eller civil komponent på den ort där den är stationerad inte har tillräckliga sjukvårds- och tandvårdsinrättningar, dess medlemmar och deras anhöriga kunna få sjukvård och tandvård, inklusive sjukhusvistelse, på samma villkor som den mottagande statens motsvarande personal.

Punkt 5 består av två delar. I punkten har man skrivit in en rätt för den sändande staten att för sin personals behov medföra egna hälso- och sjukvårdstjänster och för dess sjukvårdspersonal att vårda den sändande statens personal utan att behöva registrera sig eller ansöka om tillstånd enligt lagstiftningen i den mottagande staten, exempelvis för att utöva läkaryrket eller sjukskötaryrket. I punkt 5 föreskrivs det dessutom om tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster när styrkornas egna hälso- och sjukvårdstjänster inte är tillräckliga. Den sändande statens styrkor och civila komponenter samt deras anhöriga kan i en sådan situation få sjukvård och

tandvård, inklusive sjukhusvistelse, på samma villkor som den mottagande statens motsvarande personal.

Lagen och förordningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården känner för närvarande inte en situation där en person skulle kunna utöva reglerade hälso- och sjukvårdsyrken utan av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården beviljad rätt att utöva yrke eller rätt att använda den i förordningen av statsrådet avsedda yrkesbeteckningen yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Det är motiverat att ändra lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården så att det i lagens tillämpningsområde införs en begränsning enligt vilken lagen inte ska tillämpas på en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och omfattas av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter, när personen som en del av Finlands militära försvarssamarbete utövar ett reglerat hälso- och sjukvårdsyrke vid tillhandahållande av hälso- och sjukvård till sina egna eller en annan stats stridskrafter styrkor eller civila personal samt deras anhöriga eller till personer som är i Försvarsmaktens tjänst. Den som är i en främmande stats stridskrafter tjänst har dock då inte rätt att använda en reglerad yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

Om en yrkesutbildad person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst vill utöva ett i Finland reglerat yrke inom hälso- och sjukvården i större utsträckning än vad som föreslås, ska bestämmelserna i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården tillämpas på personen. Genom denna ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården hindras inte en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och som har förvärvat sin yrkeskompetens i en annan EU- eller EES-stat från att utnyttja de grundläggande friheter som garanteras i EU:s grundfördrag, såsom etableringsfrihet eller frihet att tillhandahålla tjänster i Finland. En sådan person ska, om personen så önskar, ha rätt att få sina yrkeskvalifikationer erkända i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och nationell lagstiftning.

I 2 § 4 mom. i lagen om tillsynen över social- och hälsovården ingår en begränsning av lagens tillämpningsområde enligt vilken lagen inte tillämpas på sådan social- och hälsovård som en annan stats myndighet eller en internationell organisation erbjuder sin personal eller andra utstationerade personer när hälso- och sjukvården eller socialvården ges av personal som myndigheten eller organisationen har utstationerat till Finland. Begränsningen av tillämpningsområdet för lagen om tillsynen över social- och hälsovården möjliggör således hälso- och sjukvårdstjänster som den främmande statens stridskrafter producerar för sin egen personal. Enligt förarbetena till lagen om tillsynen över social- och hälsovården använder sig främmande makters styrkor i Finland av sin medföljande egna hälso- och sjukvårdspersonal, och det är inte förenligt med syftet med lagen att lagstifta om produktion av sådana hälso- och sjukvårdstjänster och följaktligen har sådana situationer lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Den begränsning av tillämpningsområdet som föreslås i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården gör det redan i sig möjligt för den hälso- och sjukvårdspersonal som är i en främmande stats stridskrafter tjänst att vid försvarssamarbete utöver sina egna styrkor också vårda en främmande stats styrkor, civila personal och deras anhöriga samt personal som är i Försvarsmaktens tjänst. Vid sådana enskilda vårdtillfällen är det dock inte fråga om sådan systematisk produktion eller sådant systematiskt tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster i Finland som avses i lagen om tillsynen över social- och hälsovården, och därför behöver motsvarande ändringar till denna del inte göras i den lagen.

Patientförsäkringslagen tillämpas i enlighet med dess tillämpningsområde på hälso- och sjukvård i Finland samt på vissa villkor på hälso- och sjukvård som välfärdsområdet ordnar i utlandet. Med hälso- och sjukvård avses sådana i 2 § 1 mom. 6 punkten underpunkt a i den lagen

avsedda åtgärder för bestämmande av patientens hälsotillstånd eller för återställande eller upprätthållande av hälsan eller annan behandling med medicinska metoder eller som grundar sig på läkarvetenskap och som utförs av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård. Med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården hänvisas i 2 § 1 mom. 4 punkten i patientförsäkringslagen till en sådan person som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och med en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård i 5 punkten till en sådan verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård som avses i 2 § 4 punkten i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992), nedan *patientlagen*. Denna definition av verksamhetsenhet avser vissa verksamhetsenheter som definieras i finsk lagstiftning, såsom verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvård i ett välfärdsområde, enheter som producerar hälso- och sjukvårdstjänster och som avses i lagen om tillsynen över social- och hälsovården och Försvarsmaktens enheter till den del som de tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster. Sådan verksamhet där en läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården kommer från en annan stat till Finland och tillhandahåller hälso- och sjukvård till sina egna eller en annan stats styrkor, styrkornas civila personal samt deras anhöriga ingår inte i patientförsäkringslagens tillämpningsområde, eftersom en sådan person utesluts från tillämpningsområdet för lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården – förutsatt att en sådan yrkesutbildad person inte heller vårdar personer till exempel vid en hälso- och sjukvårdsenhet vid Försvarsmakten. Sådan verksamhet innefattas inte heller i definitionen av hälso- och sjukvård med stöd av den nämnda 6 punkten underpunkterna b–d, när det gäller underpunkt d eftersom det också i den hänvisas till lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Om en läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är anställd i en annan stats stridskrafter tjänst vill utöva ett reglerat yrke inom hälso- och sjukvården i större utsträckning än det föreskrivna undantaget, ska bestämmelserna i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården tillämpas på personen. I ett sådant fall är personen en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården och omfattas också av patientförsäkringslagens tillämpningsområde.

Inte heller bestämmelserna i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) kan tillämpas på hälso- och sjukvård som ordnas av en främmande stat eller en internationell organisation, till exempel till den del det är fråga om rätten att få uppgifter av finländska tjänstetillhandahållare inom social- och hälsovården eller om anslutning till de riksomfattande informationssystemtjänsterna.

Till följd av den ovan föreslagna ändringen av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är inte heller patientlagen tillämplig på hälso- och sjukvård som tillhandahålls av läkare eller av annan hälso- och sjukvårdspersonal som följer med en främmande stats stridskrafter på grund av definitionerna av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i patientlagen.

Avtalsbestämmelsen om hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahålls av den mottagande staten är till sin ordalydelse vag i fråga om omfattningen av den mottagande statens skyldighet, eftersom en styrka enligt bestämmelsen ”kan ... få” sjukvård och tandvård i den mottagande staten. Enligt förarbetena till avtalet är avsikten med bestämmelsen inte att skapa en rättslig skyldighet för den mottagande staten att tillhandahålla hälsovårdstjänster. I regeringens proposition om anslutning till Pfp Sofa konstateras det att läkartjänster vid behov ska ordnas för medlemmar av den sändande statens styrkor och civila komponenter och deras anhöriga (RP 19/1997 rd, s. 11). Att ge den sändande statens personal behövliga hälsovårdstjänster har varit normal praxis åtminstone i Finland. Bestämmelsen förutsätter inte att tjänsterna ska vara

avgiftsfria eller att den mottagande staten ska öka sina hälsovårdstjänster för att fullgöra förpliktelsen i avtalet.

I beskrivningen och bedömningen av nuläget i propositionen har det framförts att ett välfärdsområde med stöd av 50 § i hälso- och sjukvårdslagen ska ge brådskande sjukvård till den patient som behöver det oberoende av var patienten är bosatt. Ingen har egentligen i lagstiftningen ålagts organiseringsansvaret för icke-brådskande hälso- och sjukvårdstjänster till den del som den sändande statens styrkor och civila komponenter samt anhöriga inte kan förlita sig på den sändande statens egna tjänster medan de befinner sig i Finland.

I praktiken sker tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster till styrkor som kommer till Finland för närvarande på olika sätt. En medlem av en styrka kan ha hänvisats till Försvarsmaktens hälsostation, om en sådan finns i närheten. För dessa tjänster har det i allmänhet inte tagits ut ersättning av den andra staten. Under övningsförhållanden har man förlitat sig på vård av en läkare eller skötare som är på plats. En del anlitar privat hälso- och sjukvård med stöd av sin försäkring. Om en medlem av en styrka har behövt anlita jourtjänsterna vid ett sjukhus, har en representant för Försvarsmakten i allmänhet följt med den vårdbehövande till sjukhuset som upprätthålls av ett sjukvårdsdistrikt, numera ett välfärdsområde, och fakturan har sänts till Försvarsmakten. En del utövar sin i den allmänna motiveringen beskrivna rätt till sjukvård enligt EU-lagstiftningen.

Ovan behandlas situationer där styrkor kommer till Finland. På motsvarande sätt reser styrkor från Finland till andra stater. Det har konstaterats att den hälso- och sjukvård som ges i Finland och hälso- och sjukvården för de styrkor som lämnar Finland liksom sjukvårdsmaterialsförsörjningen är förenade med behov av fortsatt utredning av både praxisen och lagstiftningen.

Bestämmelserna i punkt 6 gäller underlättande av resor för medlemmar av en styrka eller en civil komponent. Den mottagande staten ska välvilligt behandla en begäran att till medlemmarna av en styrka eller en civil komponent ge tillgång till transportmedel och bevilja rabatter för färdbiljetter. Rabatterna förutsätter särskilda överenskommelser mellan de berörda regeringarna.

Enligt punkt 7 ska en styrkas myndigheter utan dröjsmål i lokal valuta erlagga betalning för varor, inkvartering och tjänster som tillhandahålls i enlighet med punkterna 2, 3, 4 och, om så erfordras, 5 och 6, om det inte föreligger några allmänna eller särskilda finansiella överenskommelser de avtalsslutande parterna emellan.

Med stöd av denna punkt kan också kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahållits av finska myndigheter i efterhand faktureras den stat som sänt styrkorna till exempel på basis av en vårdfaktura från välfärdsområdet.

Som det konstateras i den allmänna motiveringen kan personer som hör till en styrka som kommer till Finland ha rätt till hälso- och sjukvårdstjänster också med stöd av EU-lagstiftningen eller någon annan överenskommelse som är bindande för Finland. Denna rätt till vård är parallell med den rätt som följer av Nato Sofa. Inom ramen för EU:s förordning om social trygghet och partnerskapsavtalet mellan EU och Storbritannien har det skapats ett system för fakturering av kostnader för hälso- och sjukvårdstjänster mellan staterna. I fråga om dessa kan medlemsstaterna bilateralt komma överens om avstående från fakturering av kostnaderna. I sådana bilaterala eller multilaterala avtal som Finland ingått har faktureringen av kostnaderna i huvudsak slopats. Avtalen om avstående från fakturering av kostnaderna ska respekteras. Om ett välfärdsområde har tillhandahållit hälso- och sjukvårdstjänster med stöd av EU-

lagstiftningen eller någon annan internationell överenskommelse, ska välfärdsområdet ansöka om och få statlig ersättning av Folkpensionsanstalten för sina kostnader. Folkpensionsanstalten avstår dock från att fakturera kostnaderna hos den andra staten, om man med personens ursprungsstat har kommit överens om att avstå från att fakturera kostnaderna mellan staterna. Det är då Finland som står för kostnaderna. I dessa situationer är det en motiverad tolkning att kostnaderna inte heller kan faktureras inom ramen för Nato Sofa.

Finland har dessutom ingått andra avtal och andra arrangemang om logistksamverkan och ersättningsarrangemang i anslutning till det, såsom Acquisition and Cross-Service Agreement (ACSA) mellan försvarsförvaltningen i Finland och Förenta staterna.

Enligt punkt 8 ska varken en styrka eller en civil komponent eller dess medlemmar eller deras anhöriga med stöd av artikel IX åtnjuta befrielse från skatter eller tullar vid anskaffning av varor och tjänster som omfattas av den mottagande statens skatte- och tullbestämmelser.

Genom mervärdesskattedirektivet har en gemensam skattebas inom mervärdesskattesystemen för EU:s medlemsstater fastställts. I mervärdesskattedirektivet ingår bestämmelser om skattefrihet för Natos gemensamma försvarsinsatser. Med stöd av dessa är försäljning av varor och tjänster samt införsel av varor under vissa förutsättningar befriade från mervärdesskatt, när förvärvet eller införseln genomförs av försvarsmakten i en stat som är part i nordatlantiska fördraget när staten deltar i gemensamma försvarsinsatser utanför sin egen stat. Undantag har angetts för sådana situationer där kopplingen mellan intäktsflödet och kostnadsflödet bryts. Den mervärdesskatt som tas ut för försäljning utgör annars inkomst i den stat där styrkorna är stationerade i stället för i styrkornas egen stat. Med stöd av bestämmelserna i mervärdesskattedirektivet är försäljning av varor och tjänster till försvarsmakten i andra avtalsslutande stater och till den civilpersonal som medföljer den således under vissa förutsättningar undantagen från mervärdesskatt, även om artikel IX.8 i Nato Sofa inte förpliktar till det.

Enligt artikel 151.1 c i mervärdesskattedirektivet ska medlemsstaterna undanta transaktioner från skatteplikt när det gäller leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster vilka utförs i en medlemsstat som är part i Nordatlantiska fördraget och är avsedda för väpnade styrkor tillhörande andra stater som är parter i det fördraget samt avsedda att användas av dessa styrkor eller av den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier när dessa styrkor deltar i de gemensamma försvarsansträngningarna. Enligt artikel 151.1 d ska medlemsstaterna undanta transaktioner från skatteplikt när det gäller leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster vilka utförs med en annan medlemsstat som bestämmelseort och är ämnade för väpnade styrkor tillhörande varje annan stat som är part i Nordatlantiska fördraget än destinationsmedlemsstaten samt avsedda att användas av dessa styrkor eller av den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier när dessa styrkor deltar i de gemensamma försvarsansträngningarna.

I artikel 51.1 i rådets genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 av den 15 mars 2011 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt, nedan genomförandeförordningen för mervärdesskattedirektivet, föreskrivs det att om mottagaren av en leverans av varor eller ett tillhandahållande av tjänster är etablerad inom gemenskapen men inte i den medlemsstat där leveransen eller tillhandahållandet äger rum ska intyget om undantag från mervärdesskatte- och/eller punktskatteplikt som fastställs i bilaga II till denna förordning, med förbehåll för de förklarande anmärkningarna i bilagan till intyget, tjäna som en bekräftelse på att transaktionen är berättigad till ett sådant undantag enligt artikel 151 i direktiv 2006/112/EG. Enligt artikel 51.3 i genomförandeförordningen ska leverantören eller tillhandahållaren införskaffa intyget från mottagaren av varorna eller tjänsterna och behålla

intyget som en del av sina räkenskaper. Enligt genomförandeförordningen ska försvarsmakten i en annan avtalsslutande stat som befinner sig i en annan EU-medlemsstat använda intyget i fråga vid förvärv av varor eller tjänster i Finland. På motsvarande sätt ska försvarsmakten i en annan avtalsslutande stat som befinner sig i Finland använda intyget vid förvärv av varor eller tjänster i en annan EU-medlemsstat.

I 72 d § 4 mom. i mervärdesskattelagen föreskrivs det om skattefri försäljning av varor och tjänster till försvarsmakten i en stat som är part i nordatlantiska fördraget och som är belägen i en annan EU-medlemsstat. Skatt betalas enligt bestämmelsen inte på försäljning av varor och tjänster till försvarsmakten i en stat som är part i nordatlantiska fördraget för användning av denna försvarsmakts väpnade styrkor i en annan medlemsstat än Finland eller av den civilpersonal som åtföljer dem, eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier, när dessa väpnade styrkor deltar i en gemensam försvarsinsats utanför sin egen stat. Enligt bestämmelsen beviljas skattefriheten under motsvarande förutsättningar som skattefrihet beviljas i destinationsstaten och skattefriheten gäller inte destinationsstatens eget försvar. Enligt paragrafens 6 mom. ska förutsättningarna för skattefrihet påvisas så som föreskrivs genom förordning.

I 129 c § 2 mom. i mervärdesskattelagen föreskrivs det om skattefrihet för förvärv av varor och tjänster som i Finland har köpts av försvarsmakten i en annan stat som är part i nordatlantiska fördraget. Till försvarsmakten i en annan stat som är part i nordatlantiska fördraget återbetalas enligt bestämmelsen den skatt som ingår i förvärvet av varor och tjänster som har köpts för officiellt bruk av försvarsmaktens väpnade styrkor i Finland eller av den civilpersonal som åtföljer dem när de väpnade styrkorna deltar i en gemensam försvarsinsats. Rätten till återbäring gäller även den skatt som ingår i förvärvet av varor och tjänster för försörjning av deras mässar eller marketenterier i Finland. Förutsättningen för återbäring är enligt paragrafens 3 mom. att varans eller tjänstens skattebelagda inköpspris är minst 170 euro. Enligt 4 mom. återbetalas skatten kvartalsvis på basis av en ansökan som gjorts till Skatteförvaltningen. Ansökan ska göras inom ett år efter betalningsdagen för fakturan. Skatteförvaltningen kontrollerar förutsättningarna för återbäring och återbetalar skatten. Enligt 5 mom. i paragrafen ska Skatteförvaltningen bestämma närmare vilka uppgifter som ska ingå i ansökan och vilka handlingar som ska fogas till ansökan.

Bestämmelsen i 3 § 3 mom. i statsrådets förordning om mervärdesskatten (1356/2016), nedan förordningen om mervärdesskatten, gäller påvisande av förutsättningarna för skattefrihet vid förvärv som i Finland gjorts av försvarsmakten i en stat som är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen och som befinner sig i en annan EU-medlemsstat. Enligt bestämmelsen ska säljaren av varor och tjänster i fall som avses i 72 d § 4 mom. i mervärdesskattelagen ha en skriftlig bekräftelse från den behöriga myndigheten i destinationsstaten på att sådan försäljning är skattefri eller att förvärvet berättigar till återbäring av skatt när försäljningen sker i destinationsstaten. Paragrafens 6 mom. gäller påvisande av förutsättningarna för skattefrihet vid förvärv som i en annan EU-medlemsstat gjorts av försvarsmakten i en stat som är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen och som befinner sig i Finland. Enligt bestämmelsen bekräftar Skatteförvaltningen på begäran av väpnade styrkor i Finland som tillhör försvarsmakten i en annan stat som är part i nordatlantiska fördraget, av den civilpersonal som åtföljer dem eller av deras mässar eller marketenterier, då dessa har för avsikt att förvärva varor och tjänster i en annan medlemsstat, att de är berättigade till återbäring av den skatt som ingår i förvärvet eller att sådan försäljning av varorna och tjänsterna är skattefri när försäljningen sker i Finland.

Bestämmelser om det system för punktskatter som tillämpas i EU finns i punktskattedirektivet. Punktskattedirektivet har i Finland genomförts i den nationella lagstiftningen genom punktskattelagen.

I punktskattedirektivet ingår en bestämmelse om skattefrihet för Natos gemensamma försvarsinsatser. Enligt artikel 11.1 d i direktivet ska harmoniserade punktskattepliktiga produkter (bränslen, elektricitet, alkohol och tobak) undantas från betalning av skatt, om de är avsedda att användas av de väpnade styrkorna i varje stat som är part i Nordatlantiska fördraget, utom den medlemsstat inom vilken punktskatt kan tas ut, för styrkornas eget bruk, för civilpersonal som medföljer dem eller för mässar och marketenterier. Med stöd av vad som anförts ovan är anskaffning av punktskattepliktiga produkter således under vissa förutsättningar befriade från punktskatt, även om artikel IX.8 i Nato Sofa inte förpliktar till det.

Punktskattefria är enligt 18 § 1 mom. 3 punkten i punktskattelagen produkter som är avsedda att användas av de väpnade styrkorna i varje stat som är part i nordatlantiska fördraget, utom den medlemsstat där punktskatten kan tas ut, för styrkornas eget bruk, för civilpersonal som medföljer dem eller för mässar och marketenterier. Förvärv av punktskattepliktiga produkter för de nämnda ändamålen kan göras som direkt skattefria. För förvärvet ska köparen till försäljaren lämna en bekräftelse av utrikesministeriet om att köparen har rätt till punktskattefria inköp. Skattefriheten för punktskattepliktiga produkter för vilka punktskatt har betalats kan också genomföras genom återbäring av punktskatten. Återbäring söks hos Skatteförvaltningen. Skattefriheten för elström kan genomföras endast genom ett återbäringsförfarande. Utöver på harmoniserade punktskattepliktiga produkter tillämpas punktskattelagen även på nationellt punktskattepliktiga produkter såsom läskedrycker och dryckesförpackningar.

Vid import av punktskattepliktiga varor från länder utanför EU gäller för skattefrihetsförfarandet vad som föreskrivs om tullfrihet för motsvarande produkter.

Artikel X. Artikeln innehåller bestämmelser om beskattningsbehandlingen av styrkor och civila komponenter i den mottagande staten. Enligt punkt 1 ska den mottagande staten vid fastställandet av en persons skattemässiga status inte beakta de perioder under vilka en medlem av en styrka eller en civil komponent befinner sig inom den statens territorium enbart på grund av att personen ingår i en styrka eller en civil komponent. Sådana perioder anses inte vara vistelseperioder och medför inte heller en ändring av personens bosättningsort i skatterättsligt hänseende. I punkt 1 föreskrivs det dessutom att lön och ersättningar som den sändande staten utbetalar till medlemmar av en styrka eller en civil komponent ska undantas från skatt i den mottagande staten. Skattefriheten omfattar också medlemmarnas materiella lösa egendom som finns i den mottagande staten endast på grund av deras tillfälliga vistelse där.

Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs om statsskatt genom lag. Bestämmelser om skattskyldighet för fysiska personer finns i inkomstskattelagen, enligt vilken personerna här är antingen allmänt eller begränsat skattskyldiga. Andra än allmänt skattskyldiga är begränsat skattskyldiga. Allmänt skattskyldig är den som under skatteåret har varit bosatt i Finland. En person anses vara bosatt i Finland, om han har sitt stadigvarande bo och hemvist här eller om han vistas här över sex månader i följd, varvid tillfällig frånvaro inte anses medföra avbrott i vistelsen. En allmänt skattskyldig är skyldig att betala skatt på grund av inkomst som personen har förvärvat här och någon annanstans. Således avviker bestämmelserna i artikeln från bestämmelserna i inkomstskattelagen.

Punkt 4 i artikeln och definitionen av civil komponent i artikel I.1 b begränsar den personkrets på vilken de ovan beskrivna bestämmelser i artikel X.1 som gäller bosättning samt skattefrihet för lön och ersättningar samt nämnda lösa egendom tillämpas. Bestämmelserna tillämpas inte

på finska medborgare eller på sådana medlemmar av en civil komponent som är stadigvarande bosatta i Finland. Att vara stadigvarande bosatt i Finland innebär i praktiken allmän skattskyldighet i Finland.

Artikeln begränsar inte den sändande statens beskattningsrätt. Detta innebär att när Finland sänder medlemmar av en styrka eller en civil komponent till en annan avtalsslutande stat tillämpas således bestämmelserna i inkomstskattelagen på medlemmarnas inkomster i denna egenskap, och den mottagande staten saknar beskattningsrätt i fråga om dessa inkomster.

Enligt punkt 2 hindrar artikel X inte beskattning av en medlem av en styrka eller en civil komponent med avseende på sådan vinstgivande verksamhet, utöver personens anställning som sådan medlem, som denne bedriver i den mottagande staten. Utom vad beträffar personens lön och ersättningar och den materiella lösa egendom som avses i punkt 1, hindrar ingenting i artikeln heller beskattning som en sådan person omfattas av enligt den statens lagstiftning, även om personen anses vara bosatt eller ha hemvist utanför den mottagande statens territorium.

Enligt punkt 3 ska artikeln inte tillämpas på tullar enligt definitionen i artikel XI.12.

Enligt punkt 4 ska, vid tillämpningen av artikeln, uttrycket medlem av en styrka inte inbegripa någon person som är medborgare i den mottagande staten.

Artikel XI. Artikeln gäller införsel och utförsel samt tullar som betalas i samband med dem. Enligt punkt 12 avses med tullar i punkterna 1–10 i artikeln tullavgifter och andra avgifter och skatter som ska betalas vid införsel eller utförsel. Huvudregeln är att om inte annat uttryckligen har angetts i avtalet, tillämpas den mottagande statens tullagstiftning på medlemmar av en styrka och en civil komponent och deras anhöriga. De uttryckliga bestämmelserna gäller i enlighet med punkterna 2 och 6 tullfri införsel av vissa fordon och i enlighet med punkt 5 tullfri införsel av personlig egendom vid den första ankomsten. Punkt 4 innehåller bestämmelser om tullfri införsel av utrustning, livsmedel och andra förnödenheter för styrkornas eget bruk. Bestämmelser om tullfrihet vid utförsel finns utöver i de ovannämnda punkterna även i punkt 8. När det gäller tullkontroller är huvudregeln att tullmyndigheterna i den mottagande staten med stöd av den lagstiftning som gäller dem har rätt att undersöka medlemmar av styrkor och civila komponenter, anhöriga samt deras bagage och fordon. Dock är officiella handlingar med officiell försegling i enlighet med punkt 3 befriade från tullkontroller. Artikeln innehåller dessutom andra bestämmelser om förfarandet och i den preciseras vad som avses med de termer som används.

I punkt 1 konstateras som huvudregel att den mottagande statens tullagstiftning ska tillämpas på medlemmar av en styrka och en civil komponent liksom deras anhöriga, om inte annat uttryckligen har angetts i avtalet. Tullmyndigheterna i den mottagande staten har rätt att i samband med inresa vidta normala åtgärder i enlighet med den mottagande statens lagstiftning, såsom tullkontroller.

Europeiska unionen har exklusiv behörighet inom tullunionen (artikel 3 i FEUF). Med EU:s tullagstiftning avses en helhet där en del är rådets förordning (EG) nr 1186/2009 om upprättandet av ett gemenskapssystem för tullbefrielse, nedan tullfrihetsförordningen. Enligt artikel 131.1 i den förordningen får medlemsstaterna bevilja särskild befrielse till militär personal som i enlighet med internationella överenskommelser är stationerad inom en medlemsstats territorium men inte lyder under dess befäl.

Utöver tullfrihetsförordningen anses EU:s tullagstiftning bestå av tullkodexen (EU) nr 952/2013 och de bestämmelser för att komplettera eller genomföra den som antagits på unionsnivå eller

vid behov på nationell nivå, gemensamma tulltaxan (varuklassificering och tullsatser) samt andra internationella avtal som innehåller tullbestämmelser, i den mån de är tillämpliga i unionen. I tullkodexen definieras bland annat tullförfaranden, såsom export, import, tullager och transitering.

Den nationella tullagen tillämpas i Finland på tullklarering, tullövervakning och tullbeskattnings av varor som förs in i och ut från Europeiska unionens tullområde samt av varor som transporteras via Finlands tullområde, utöver vad som föreskrivs om detta i unionslagstiftningen. Lagen tillämpas vid sidan av unionslagstiftningen på statistikföring av handeln mellan Finland och andra länder samt på bekämpningen av tullbrott. De befogenheter som föreskrivs i lagen får utövas, under de förutsättningar som anges i EU-rätten, vid övervakning av iakttagandet av förbud och begränsningar som gäller införsel av varor till och utförsel av varor från Finland i trafiken (inre trafik) mellan medlemsstaterna i unionen samt transitering av varor via finskt territorium.

Med ”tullar” avses i artikeln i enlighet med punkt 12 tullavgifter och alla andra avgifter och skatter som ska betalas vid införsel eller utförsel med undantag för avgifter och skatter som inte är annat än betalning för utförda tjänster. Tillämplig skattelagstiftning behandlas nedan i samband med de olika punkterna i artikeln. I enlighet med punkt 12 inbegriper ”införsel” uttag från tullager eller motsvarande under förutsättning att varorna i fråga inte har odlats, tillverkats eller framställts i den mottagande staten.

EU:s mervärdesskattedirektiv innehåller bestämmelser om skattefrihet för Natos gemensamma försvarsinsatser. Med stöd av dessa är bland annat införsel av varor under vissa förutsättningar befriade från mervärdesskatt, när införseln genomförs av försvarsmakten i en stat som är part i nordatlantiska fördraget när staten deltar i gemensamma försvarsinsatser utanför sin egen stat. Enligt artikel 143.1 h i det direktivet ska medlemsstaterna undanta transaktioner från skatteplikt när det gäller import av varor till en medlemsstat som är part i Nordatlantiska fördraget, om den görs av väpnade styrkor tillhörande andra stater som är parter i detta fördrag och varorna är avsedda att användas av dessa styrkor eller av den civilpersonal som åtföljer dem eller för försörjning av deras mässar eller marketenterier när dessa styrkor deltar i de gemensamma försvarsansträngningarna.

Mervärdesskattedirektivet har i Finland genomförts i den nationella lagstiftningen genom mervärdesskattelagen. I 94 § i mervärdesskattelagen föreskrivs det om skattefrihet för varor som importeras. Skattefri är enligt 1 mom. 24 punkten i den paragrafen import av varor som importerats för användning enligt 129 c § i den lagen av försvarsmakten i en annan stat som är part i nordatlantiska fördraget, under förutsättning att grunden för den skatt som ska betalas på importen ökad med mervärdesskattens andel är minst 170 euro.

Bestämmelserna i punkt 2 i artikeln gäller tillfällig införsel av tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent skattefritt och tullfritt och skattefri användning av dem i vägtrafik samt återexport av sådana. En förutsättning för skattefri införsel av ett fordon är uppvisande av ett tillstånd för tillfällig införsel med den utformning som visas i bilagan till avtalet. Närmare information om vad som bestäms i fråga om tillfällig användning av i denna punkt avsedda fordon finns nedan i anslutning till punkt 6.

Enligt punkt 3 ska officiella handlingar med officiell försegling inte vara föremål för tullkontroll. Kurirer som medför dessa handlingar måste ha en individuell förflyttningsorder som utfärdats i enlighet med artikel III.2 b i avtalet. Denna förflyttningsorder ska innehålla uppgift om kurirpostantal och intyg om att kurirposten endast innehåller officiella handlingar.

Bestämmelserna i punkt 4 gäller införsel av utrustning samt livsmedel, förnödenheter och andra varor för att användas uteslutande av styrkorna utan betalning av de tullar som definieras i punkt 12 i artikeln. I punkt 4 föreskrivs det dessutom om det intyg som krävs för tullfri införsel.

I avtalet definieras inte vad som avses med utrustning enligt artikel XI.4. Inte heller i rättslitteraturen har det behandlats om den utrustning som avses i avtalsbestämmelsen också omfattar exempelvis skjutvapen och material som klassificeras som försvarsmateriel. Införsel, utförsel, överföring, transitering och förmedling av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler samt export, överföring, transitering och förmedling av försvarsmateriel är, med de undantag som anges i skjutvapenlagen och lagen om export av försvarsmateriel, tillståndspliktiga. Bestämmelser om militärpersoners och militärfordons samt statsluftfartygs och statsfartygs ankomst till och uppehåll i landet finns i territorialövervakningslagen och i förordningen om territorialövervakning (971/2000). Innehav av skjutvapen behandlas i motiveringen till artikel VI i avtalet.

Med stöd av punkt 4 får en styrka tullfritt föra in en rimlig mängd livsmedel, förnödenheter och andra varor för uteslutande eget bruk samt, i de fall där så tillåtes av den mottagande staten, för bruk av styrkans civila komponent samt anhöriga. Det bör noteras att det till skillnad från punkt 1 i artikeln inte i punkt 4, som gäller införsel som görs av en styrka, föreskrivs att de lagar och andra författningar som tillämpas av tullmyndigheterna i den mottagande staten ska kunna tillämpas på officiell införsel som görs av styrkor. I rättslitteraturen har det ansetts att syftet med Nato Sofa och i synnerhet denna punkt är att tillåta styrkor att föra in de livsmedel, förnödenheter och andra varor som de behöver utan att den mottagande staten tolkar bestämmelsen särskilt restriktivt.

Enligt punkt 4 förutsätts för tullfri införsel att ett intyg undertecknat av en av den sändande staten befullmäktigad person lämnas in till de tullmyndigheter som tullen utsett tillsammans med överenskomna tullhandlingar. Intyget kan också anses ersätta tulldeklarationen.

Nato-formulär 302 är det intyg som avses i punkt 4 i artikeln. I enlighet med artikel 221 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/2447 om närmare regler för genomförande av vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen ska tullmyndigheten i varje EU-medlemsstat inom vars territorium styrkor som är berättigade att använda Nato-formulär 302 är stationerade utse det eller de tullkontor som ansvarar för tullformaliteter och tullkontroller avseende varor som ska befordras eller användas inom ramen för militär verksamhet. Uppvisande av Nato-formulär 302 för tullen ska utöver tullbefrielse enligt punkt 4 betraktas som ingivande av en tulldeklaration för övergång till fri omsättning av återinförda varor som är befriade från importtullar eller för tillfällig införsel, utförsel, återexport eller transitering. Så länge det inte finns något elektroniskt system för att lämna Nato-formulär 302 till tullen är det befogat att tillåta att dessa blanketter även lämnas på annat sätt än med hjälp av elektronisk databehandlingsteknik.

Den rätt styrkorna har att tullfritt föra in en rimlig mängd förnödenheter och varor för uteslutande eget bruk är av betydelse med tanke på den nationella lagstiftningen om import av olika produkter. I sektorlagar åläggs vanligen skyldigheter i fråga om import av olika slags produkter, såsom läkemedel och medicintekniska produkter, djur, livsmedel av animaliskt ursprung och sammansatta produkter, animaliska biprodukter och därav framställda produkter, växter, vegetabiliska produkter och livsmedel av icke-animaliskt ursprung. Sektorslagstiftningen grundar sig till en del på harmoniserad EU-rätt mellan EU:s medlemsstater och endast till en liten del omfattas regleringen av den nationella lagstiftningsbehörigheten. Denna lagstiftning beskrivs i den allmänna motiveringen till propositionen (se avsnitt 4.1.4). Även om styrkorna i princip är skyldiga att respektera Finlands

lagstiftning, kan styrkorna inte nödvändigtvis till alla delar uppfylla alla de krav som i den nationella lagstiftningen ställs på import (såsom myndighetstillstånd och myndighetsanmälningar) utan att detta försvårar styrkornas verksamhet i praktiken. Som det konstateras i avsnitt 4.1.4 ska eventuella lagstiftningsändringar i en del av lagstiftningen bedömas separat.

I rätten enligt punkt 4 ingår tolkningsmässigt styrkornas rätt att hålla marketenterier, kaféer och provianteringscentraler på den mottagande statens territorium. I dessa kan varor som styrkorna för med sig säljas eller överlåtas till medlemmar av de egna styrkorna. I sådana marketenterier kan det säljas produkter vars distribution i Finland är reglerad genom lag. Till exempel finns bestämmelser om försäljning av alkoholdrycker i alkohollagen och bestämmelser om försäljning av tobaksprodukter i tobakslagen. Tullfri införsel av produkter för bruk av den civila komponenten samt anhöriga är beroende av den mottagande statens samtycke. Som det konstateras i avsnitt 4.1.4 ska eventuella lagstiftningsändringar i denna produktlagstiftning bedömas separat.

Bestämmelserna i punkt 5 gäller skattefri och tullfri införsel av varor och möbler för styrkornas och den civila personalens personliga bruk. En medlem av en styrka eller en civil komponent får vid sin första ankomst för att inleda sin tjänstgöring i den mottagande staten, eller vid den tidpunkt då eventuella anhöriga först anländer för att ansluta sig till personen, tullfritt föra in personliga ägodelar och möbler för den tid som tjänstgöringen varar.

Bestämmelser om befrielse från mervärdesskatt för personlig egendom för personer som flyttar till gemenskapen finns i rådets direktiv 2009/132/EG om tillämpningsområdet för artikel 143 b och c i direktiv 2006/112/EG vad gäller befrielse från mervärdesskatt vid slutlig import av vissa varor. I enlighet med artikel 3 i direktivet ska medlemsstaterna på vissa villkor medge befrielse från mervärdesskatt vid import när det gäller personlig egendom som införs av fysiska personer som flyttar sin bosättning från en plats utanför gemenskapen till någon av medlemsstaterna. Denna bestämmelse gäller bland annat i punkt 5 avsedd införsel av personliga tillhörigheter och möbler som tillhör en anhörig till en medlem av en styrka eller dess civila komponent.

I punkt 5 föreskrivs det om den rätt en medlem av en styrka har till tullfri införsel vid sin första ankomst till landet. Punkt 5 gäller inte andra förutsättningar för import som det inte föreskrivs om i Nato Sofa. Bestämmelsen ska dock också anses innefatta rätt för medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga att föra in personliga tillhörigheter i landet. Punkt 5 är av betydelse i fråga om sådan gällande nationell lagstiftning som begränsar den personliga införseln av varor, såsom alkohol- och tobaksprodukter och läkemedel. I denna proposition föreslås inga ändringar i lagstiftningen om detta (se avsnitt 4.1.4).

Punkt 2 gäller tillfällig införsel av tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent skattefritt och tullfritt, och punkt 6 gäller skattefri och tullfri tillfällig införsel av motorfordon för personligt bruk av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga. I artikeln anges ingen skyldighet att bevilja befrielse från skatter för privatfordon i vägtrafik. Den i punkten avsedda rätten att tullfritt och skattefritt införa motorfordon tillfälligt gäller endast medlemmar av en styrka eller en civil komponent och bestämmelsen ger inte deras anhöriga motsvarande rätt. De anhöriga har emellertid rätt att i den mottagande staten använda ett fordon som en medlem av en styrka eller en civil komponent har fört in.

I fråga om så kallade civila fordon som är registrerade i den sändande statens nationella fordonsregister är det med tanke på finsk lagstiftning fråga om tillfällig användning i Finland av fordon som är registrerade i en annan stat. Finland har anslutit sig till den i Genève år 1949 ingångna konventionen rörande vägtrafik och till den därpå följande i Wien år 1968 ingångna

konventionen om vägtrafik, enligt vilken en fysisk person som är stadigvarande bosatt i en sådan annan stat än Finland som har anslutit sig till konventionen tillfälligt i Finland får använda ett infört fordon som är registrerat i den fördragsslutande staten högst ett år efter inresan. Bestämmelser om detta finns i 126 § i fordonslagen. Sådan tillfällig införsel som avses i artikel XI.2 och XI.6 i Nato Sofa samt i artikel 3.2 i Parisprotokollet omfattar på motsvarande sätt tillfällig användning av fordon inom finskt territorium.

Nato Sofa tar inte ställning till hur länge tjänstefordon eller fordon som införts för personligt bruk tillfälligt får användas i Finland. I praktiken får fordon som införts för tillfälligt bruk enligt avtalet användas under den tid som en styrka och dess civila komponent och dess medlemmar är stationerade i Finland. Detta förutsätter ändringar i fordonslagen. Tillfällig användning av ett fordon kräver att ett sådant tillstånd för tillfällig införsel av fordonet som avses i artikel XI.2 eller XI.6 i avtalet kan visas upp vid trafikövervakningen.

I Nato Sofa tas det inte ställning till besiktning och kontroll av trafikduglighet när det gäller den tillfälliga användningen. Till denna del är det i enlighet med denna artikel den sändande statens lagstiftning som avgör om ett fordon som används tillfälligt ska konstateras vara trafikdugligt. Periodisk besiktning förutsätts således inte i Finland under kommenderingen när fordonet tillfälligt används i trafik i Finland.

I fråga om sådan tillfällig användning (samt registrering) som avses i avtalet är fordonen befriade från bilskatt och årlig fordonsskatt. Det föreslås att 24 § i bilskattelagen ändras i informativt syfte så att det till paragrafen fogas ett allmänt omnämmande av fordon som är fria från skatt på basis av ett internationellt avtal. Ett motsvarande omnämmande ingår redan för närvarande i fordonsskattelagen.

Punkt 7 gäller införsel som görs av en styrkas myndigheter för annan användning än för användning uteslutande av styrkan och dess civila komponent. Dessutom gäller den annan införsel än sådan som avses i punkterna 5 och 6 som görs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent. Sådan införsel är inte berättigad till sådan befrielse från tullar eller andra villkor som avses i artikeln.

Med i artikeln avsedda andra villkor kan avses till exempel villkor som hänför sig till införsel av produkter av animaliskt ursprung eller avgifter som tas ut för kontroller av sådana.

Punkterna 8 och 9 gäller utförsel av varor från den mottagande staten. Enligt punkt 8 får varor som har förts in tullfritt enligt punkt 2 b, 4, 5 eller 6 fritt återutföras under förutsättning att, med avseende på varor som har förts in enligt punkt 4, ett intyg utfärdat i enlighet med den punkten uppvisas för tullmyndigheten. Tullmyndigheterna har emellertid rätt att kontrollera att återutförda varor är de som uppges i intyget, om ett sådant finns, och att de verkligen har förts in i enlighet med villkoren i punkt 2 b, 4, 5 eller 6. Sådana varor ska normalt inte avyttras i den mottagande staten vare sig genom försäljning eller som gåva; emellertid kan i vissa särskilda fall sådan avyttring tillåtas enligt de villkor som fastställts av de berörda myndigheterna i den mottagande staten (till exempel för erläggande av tullar och skatter och för uppfyllande av kraven på kontroll av handel och valuta). Enligt punkt 9 får varor som inköpts i den mottagande staten föras ut från denna endast i enlighet med de regler som gäller i den mottagande staten.

I tullkodexen för unionen föreskrivs det om export och återexport. Varorna ska förtullas vid export innan de exporteras från Finland, vilket betyder att exportören ska lämna en tulldeklaration för exporten till Tullen, eller i detta fall för tullmyndigheten uppvisa ett intyg enligt punkt 4 i artikeln i stället för en tulldeklaration. Exporttullar har inte längre tagits ut i EU, även om (eventuella) exporttullar fortfarande nämns i avtalstexterna.

Till exempel i lagstiftningen om läkemedel finns det också bestämmelser om vilken aktör som får exportera läkemedel. I denna proposition föreslås inga ändringar i den gällande lagstiftningen.

I punkt 10 föreskrivs det om tullmyndigheternas underlättande av gränspassage. Enligt punkten ska tullmyndigheterna medge särskilda arrangemang för gränspassage för reguljära förband och enheter. En förutsättning för detta är att de berörda tullmyndigheterna vederbörligen har underrättats på förhand och att de handlingar som anges i punkt 4 i artikeln har lämnats.

Bestämmelser om sådan rengöring av materiel som krävs för att förhindra spridning av överförbara djursjukdomar finns i artikel 242 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"). Enligt artikel 59 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 228/2013, (EU) nr 652/2014 och (EU) nr 1143/2014 samt om upphävande av rådets direktiv 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG och 2007/33/EG ska fordon, maskiner och förpackningsmaterial som används för växter, växtprodukter eller andra föremål vara fria från EU-karantänskadegörare och från skadegörare. Ingendera av dessa förordningar lämpar sig direkt för militärfordon, men den risk för spridning av djursjukdomar eller växtskadegörare som uppstår vid transport av militärfordon mellan länder är likartad. På militärfordon tillämpas däremot standarden ISPM 41, i vilken sådana växtskyddsrisiker har beaktats.

Enligt punkt 11 ska särskilda arrangemang vidtas av den mottagande staten för att drivmedel, olja och smörjmedel avsedda för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg som tillhör en styrka eller en civil komponent ska kunna tillhandahållas helt tull- och skattefritt. Finland har sedan 2006 tillämpat den särskilda ordning för drivmedel, olja och smörjmedel som avses i punkt 11 med stöd av artikel XI.11 i Pfp Sofa. I praktiken har Försvarsmakten betalat mervärdesskatt vid köp av drivmedel, men sålt drivmedlet utan mervärdesskatt, i enlighet med den princip som framgår av punkt 11 i artikeln, till en styrka som tillhör en främmande stat.

I enlighet med punkt 13 ska bestämmelserna i artikeln tillämpas på de berörda varorna inte endast när de förs in till eller förs ut från den mottagande staten utan även när de transporteras genom en avtalsslutande parts territorium; i det fallet innefattas i uttrycket "mottagande stat" enligt artikeln varje avtalsslutande part genom vars territorium varorna transporteras.

Artikel XII. Enligt bestämmelserna i artikeln kan den mottagande staten, som villkor för beviljande av sådan tull- och skattefrihet eller tull- och skattelättnad som avses i avtalet, kräva att vissa villkor beaktas för att förhindra missbruk. De undantag som anges i avtalet kan förvägras avseende införsel till den mottagande staten av varor som odlats, tillverkats eller framställts i den staten och som har förts ut därifrån utan erläggande av de skatter och tullar – eller i samband med återbetalning av skatter och tullar – som skulle ha kunnat tas ut om varorna inte hade förts ut. Varor som har tagits ut från tullager ska betraktas som införda om de har betraktats som utförda till följd av att ha lagrats i tullager.

Artikel XIII. Artikeln innehåller bestämmelser om samarbete och rättshjälp mellan myndigheterna i den mottagande och sändande staten för att förhindra överträdelser av lagstiftningen avseende tullar och skatter. Det ömsesidiga biträdet ska omfatta beslag av varor samt säkerställandet av betalning av tullar, skatter och påföljdsavgifter som ska erläggas av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga. Enligt punkt 1 ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna biträda varandra i utredningar och vid bevisinhämtning. Enligt punkt 2 ska en styrkas myndigheter ge allt biträde de kan för att

säkerställa att varor som kan beslagtogs av tullmyndigheterna eller skattemyndigheterna i den mottagande staten, eller på deras vägnar, överlämnas till dessa myndigheter. Enligt punkt 3 ska en styrkas myndigheter med alla tillgängliga medel dessutom lämna biträde för att säkerställa betalning av tullar, skatter och påföljdsavgifter som ska erläggas av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga. Enligt punkt 4 ska varor och fordon som tillhör en styrka eller dess civila komponent och inte en medlem av en sådan styrka eller civil komponent och som beslagtogs av myndigheterna i den mottagande staten i samband med en överträdelse av den sändande statens lagar eller andra författningar avseende tullar och skatter överlämnas till den berörda styrkans behöriga myndigheter. Bestämmelserna i artikeln strider inte mot finsk lagstiftning.

Artikel XIV. Enligt artikeln ska den sändande statens styrkor och civila komponenter, deras medlemmar samt deras anhöriga omfattas av valutalagstiftningen i både den sändande och den mottagande staten och de kan ges särskilda valutaföreskrifter. Bindande för Finland är internationella bestämmelser samt Europeiska unionens penningtvättsdirektiv (EU) 2015/849, och de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av det, såsom lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017). Dessa är i praktiken förpliktande bland annat för kredit- och finansinstitut och innehåller anmälningsskyldighet när det gäller juridiska personer och även omfattar enskildas ekonomiska transaktioner.

Artikel XV. Enligt bestämmelserna i artikeln ska avtalet förbli i kraft om sådana fientligheter utbryter som omfattas av nordatlantiska fördraget. Dock ska bestämmelserna i artikel VIII.2 och VIII.5 i avtalet inte tillämpas på krigsskador. De avtalsslutande parterna ska då se över om bestämmelserna i avtalet behöver modifieras till någon del. Enligt punkt 2 i artikeln har varje avtalsslutande part vid fientligheter rätt att med 60 dagars varsel upphäva tillämpningen av bestämmelserna i avtalet för sitt vidkommande. I sådana situationer ska de avtalsslutande parterna samråda i syfte att komma överens om bestämmelser som ska ersätta dessa.

Artikel XVI. Enligt artikeln avtalas tvister avseende tolkningen eller tillämpningen av avtalet genom förhandlingar utan stöd av utomstående jurisdiktion. Om inte något annat följer av en särskild bestämmelse, ska tvister som inte kan lösas genom förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet. I Nordatlantiska rådet finns det ingen sådan avgörandepraxis i fråga om tolkningen och tillämpningen av avtalet som avses i artikeln, utan tvister har hittills avgjorts med stöd av den tillämpningspraxis som uppstått mellan de avtalsslutande parterna. Artikeln innehåller inget rättsligt bindande tvistlösningsförfarande som hör till området för lagstiftningen.

Artikel XVII. I enlighet med artikeln får de avtalsslutande parterna hos Nordatlantiska rådet begära översyn av avtalet.

Artikel XVIII. Bestämmelsen gäller ratifikation och ikraftträdande av avtalet. Avtalet ska ratificeras och ratifikationsinstrumenten deponeras hos Förenta staternas regering. Förenta staternas regering ska underrätta övriga signatärstater om varje deponering. Trettio dagar efter det att fyra signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument träder avtalet i kraft dem emellan. Avtalet trädde i kraft internationellt den 23 augusti 1953. Avtalet träder i kraft för varje annan signatärstat trettio dagar efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument. Avtalet är öppet för anslutning för varje stat som ansluter sig till nordatlantiska fördraget. Anslutningen förutsätter godkännande av Nordatlantiska rådet och sker genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Förenta staternas regering. Avtalet träder i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av ett sådant instrument.

Artikel XIX. Bestämmelsen gäller uppsägning av avtalet. Avtalet trädde i kraft internationellt den 23 augusti 1953. En avtalsslutande part kan säga upp avtalet efter utgången av en period på fyra år från dagen för avtalets ikraftträdande genom skriftligt meddelande till Förenta staternas regering som ska underrätta alla andra avtalsslutande parter om varje sådant meddelande och om den dag då det mottogs. Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Förenta staternas regering har mottagit meddelandet. Avtalet fortsätter efter detta att vara i kraft för de övriga avtalsslutande parterna.

Artikel XX. I artikeln fastställs avtalets geografiska tillämpningsområde. Med förbehåll för bestämmelserna i artikel XX.2 och XX.3 ska avtalet endast tillämpas på en avtalsslutande parts moderland. En stat kan emellertid vid deponeringen av sitt ratifikationsinstrument eller därefter genom ett meddelande som lämnas till Förenta staternas regering förklara att avtalet ska utsträckas till alla eller något av de territorier för vars internationella förbindelser den staten är ansvarig inom nordatlantiska fördragets område. Detta avtal ska då utsträckas till det eller de territorier som nämns däri trettio dagar efter det att Förenta staternas regering har mottagit meddelandet, eller trettio dagar efter slutande av särskilda avtal om så krävs eller när det har trätt i kraft enligt artikel XVIII, beroende på vilken tidpunkt som inträffar sist. Tillämpningen av Nato Sofa på territoriet i fråga kan sägas upp genom iakttagande av bestämmelserna i artikel XIX.

Åland är en del av Finlands suveräna territorium och Finland svarar för Ålands internationella förbindelser i den mening som avses i artikeln. Således omfattas också Åland av avtalets tillämpningsområde. Vid tillämpningen ska dock beaktas Ålands folkrättsliga särställning, som Finland också har lyft fram vid Finlands anslutningssamtal med Nato (se RP 315/2022 rd). Situationer där Nato Sofa och Parisprotokollet tillämpas baserar sig på Finlands samtycke, i samband med vilket det ska säkerställas att Ålands folkrättsliga särställning beaktas.

Fördraget, vars texter på engelska och franska är lika giltiga, ska deponeras i arkivet hos Förenta staternas regering. Den regeringen ska sända bestyrkta kopior av det till regeringarna i alla stater som undertecknar eller ansluter sig till avtalet.

8.2 Bestämmelserna i protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

Ingressen. I ingressen till Parisprotokollet konstateras att internationella militära högkvarter kan inrättas genom ett särskilt arrangemang som grundar sig på nordatlantiska fördraget. Enligt inledningen vill de avtalsslutande parterna definiera statusen för sådana högkvarter och deras personal. I inledningen finns Parisprotokollets ställning som protokoll till Nato Sofa inskriven. Där anges också den grundläggande principen enligt vilken inrättandet av ett internationellt högkvarter förutsätter ett särskilt arrangemang med den mottagande staten. Arrangemangets rättsliga form och nationella behandling ska bedömas separat i en situation där det i Finland inrättas ett sådant internationellt högkvarter som avses i inledningen.

Artikel 1. I artikel 1 i Parisprotokollet definieras uttrycken *avtalet*, *militärstrategiskt högkvarter*, *högkvarter i alliansen* och *Nordatlantiska rådet*, vilka används i protokollet. I artikel 3 i protokollet finns det ytterligare definitioner.

Enligt led a i artikeln avses med *avtalet* mellan de stater som är parter i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, det vill säga Nato Sofa. När uttrycket *avtalet* används i protokollet avses sålunda Nato Sofa, vars bestämmelser inklusive de anpassningar av dem som nämns i protokollet också ska tillämpas på Natos internationella militära högkvarter.

Enligt led b i artikeln avses med *militärstrategiskt högkvarter* Alliansens militärstrategiska högkvarter i Europa (SHAPE) och Alliansens militärstrategiska högkvarter för Atlanten (SACLANT) och något annat motsvarande internationellt militärt högkvarter som har inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget.

Ledningsstrukturen utgörs av två ledningar på militärstrategisk nivå. I Mons i Belgien finns Alliansens militärstrategiska ledning för operationer (Allied Command Operations, ACO), vars högkvarter SHAPE leds av den högsta befälhavaren för Natos styrkor i Europa (Supreme Allied Commander Europe, SACEUR). I samband med att ledningsstrukturen ändrades 2003 omvandlades Alliansens militärstrategiska ledning för Atlanten (Allied Command Atlantic, ACLANT) till en militärstrategisk ledning för transformation (Allied Command Transformation, ACT). Den militärstrategiska ledningen för transformation, som leds av överbefälhavaren för Natos militärstrategiska ledning för transformation (Supreme Allied Commander Transformation, SACT), samt dess militärstrategiska högkvarter HQ SACT finns i Norfolk i Förenta staterna.

Enligt led c i artikeln avses med *högkvarter i alliansen* vilket som helst militärstrategiskt högkvarter eller annat internationellt militärt högkvarter som har inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget och som är direkt underordnat ett militärstrategiskt högkvarter.

Definitionen omfattar de militärstrategiska högkvarter som omfattas av definitionen i led b i artikeln och Natos andra internationella militära högkvarter som är direkt underordnade dessa. I artiklarna 10 och 11 i protokollet finns det bestämmelser om rättsförmåga och rättslig handlingsförmåga för de militärstrategiska högkvarteren och de högkvarter som är direkt underordnade dessa.

Enligt led d i artikeln avses med *Nordatlantiska rådet* det råd som inrättats enligt artikel 9 i nordatlantiska fördraget eller något av dess underordnade organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

Artikel 2. Enligt artikel 2 i Parisprotokollet ska bestämmelserna i Nato Sofa tillämpas på sådana högkvarter i alliansen som har inrättats inom en protokollparts territorium inom nordatlantiska fördragets område och på dessas militära och civila personal samt deras anhöriga som omfattas av definitionerna i artikel 3.1 a–c i protokollet, när denna personal i tjänsten befinner sig inom ett sådant territorium eller, beträffande anhöriga, i samband med sin makes, makas eller förälders tjänsteuppdrag.

Begreppet i tjänsten behandlas närmare i motiveringen till artikel 1.1 a i Nato Sofa i avsnitt 8.1.

Artikel 3. I artikel 3 i Parisprotokollet definieras vilken innebörd uttrycken *styrka*, *civil komponent* och *anhörig* har i Nato Sofa när Nato Sofa tillämpas på alliansens högkvarter.

Enligt artikel 3.1 a avses med *styrka* den personal som är placerad vid högkvarter i alliansen och som tillhör en av Natos medlemsstaters land-, sjö- eller luftstridskrafter.

När Nato Sofa genom hänvisningar tillämpas på högkvarter i alliansen, kan en medlemsstat i Nato samtidigt vara både sändande stat och mottagande stat enligt Nato Sofa i fall där en person tillhör medlemsstatens land-, sjö- eller luftstridskrafter och tjänstgör vid ett högkvarter i alliansen. En sådan situation kan uppstå till exempel när en militärperson som är i Försvarsmaktens tjänst tjänstgör vid ett sådant högkvarter i alliansen som finns i en annan medlemsstat i Nato och militärpersonen besöker Finland inom ramen för sin tjänstgöring vid högkvarteret.

Enligt artikel 3.1 b avses med *civil komponent* en civil person som är anställd vid ett högkvarter i alliansen och som är i en av Natos medlemsstaters stridskrafter tjänst eller civil personal som tillhör de kategorier av civil personal anställd vid högkvarter i alliansen som fastställs av Nordatlantiska rådet. En person som hör till en civil komponent kan inte vara statslös eller medborgare i en stat som inte är medlem i Nato och personen kan inte heller vara medborgare eller stadigvarande bosatt i den mottagande staten.

Den civila komponent vid högkvarter i alliansen som avses i protokollet kan på det sätt som avses i bestämmelsen bestå av personer som är i Natos medlemsstaters stridskrafter tjänst och av sådana civila personer som medlemsstaterna har sänt ut till högkvarteren samt av sådana civila personer som är direkt anställda av Nato.

Vid Natos internationella militära högkvarter kan dock utöver den civila komponent som avses i artikel 3.1 b i protokollet också andra civila personer som inte omfattas av definitionen av civil komponent i artikeln arbeta och som sålunda inte i samma utsträckning eller alls har privilegier och immunitet enligt Parisprotokollet och Nato Sofa. Exempel på sådana civila personer är personer som är lokalt anställda i den mottagande staten.

Enligt artikel 3.1 c avses med *anhörig* maka eller make till en medlem av en styrka eller en civil komponent som definieras i artikel 3.1 a och 3.1 b, eller en sådan medlems barn som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle.

Enligt artikel 3.2 i Parisprotokollet ska ett högkvarter i alliansen jämföras med en styrka vid tillämpningen av artikel II, artikel V.2, artikel VII.10, artikel IX.2–IX.4, artikel IX.7 och IX.8 samt artikel XIII i Nato Sofa. Hänvisningarna gäller respekterande av lagstiftningen i den mottagande staten, högkvarterns tjänstefordon, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i högkvarteren, anskaffning av varor, byggnader och arbetskraft för högkvarteren, betalningsarrangemang som gäller varor, byggnader och arbetskraft av detta slag samt samarbete i skatte- och tullärenden.

Artikel 4. Artikel 4 i Parisprotokollet innehåller tolkningsregler som underlättar tillämpningen av Nato Sofa på högkvarter i alliansen. Enligt huvudregeln i artikeln ska de i Nato Sofa avsedda rättigheter och skyldigheter som beviljats eller uppställt för den sändande staten eller dess myndigheter vad gäller dess styrkor eller deras civila komponenter eller anhöriga användas av det vederbörliga militärstrategiska högkvarteret och dess underordnade instanser, vad gäller ett högkvarter i alliansen och dess personal och deras anhöriga, med undantag för de undantag som anges i artikeln.

Enligt artikel 4.1 a i protokollet ska dock de militära myndigheterna i den stat vars tillämpningsområde för lagstiftning om stridskrafter en person eventuellt omfattas av ha rätt att utöva straffrättslig och disciplinär jurisdiktion i enlighet med artikel VII i Nato Sofa. Bestämmelsen ska förstås mot bakgrund av att Nato inte har något sådant internationellt organ som i alliansens namn skulle kunna utöva straffrättslig och disciplinär jurisdiktion. En person som arbetar vid ett i Parisprotokollet avsett högkvarter och som omfattas av lagstiftningen om stridskrafter omfattas fortsättningsvis av den sändande statens straffrättsliga och disciplinära jurisdiktion. Tillämpningsområdet för strafflagen i Finland behandlas i avsnitt 8.1 i samband med artikel VII i Nato Sofa.

Enligt 4.1 b i protokollet ska de skyldigheter som uppstås för den sändande staten eller dess myndigheter i enlighet med artikel II, artikel III.4, artikel VII.5 a och VIII.6 a, artikel VIII.9 och VIII.10 samt artikel XIII i Nato Sofa gälla både högkvarteren i alliansen och den stat vars stridskrafter eller en medlem av eller anställd i vars stridskrafter, eller en anhörig till en sådan

medlem eller anställd, det är fråga om. Utöver den stat som har sänt ut personalen har sålunda även högkvarter i alliansen till uppgift att se till att personalen och deras anhöriga respekterar den mottagande statens lagar. Den sändande staten och högkvarteret i alliansen ska underrätta den mottagande staten om någon i högkvarterets personal helt avslutar sin tjänstgöring och inte återsänds till ursprungslandet eller om personen utan tillstånd är frånvarande från sin tjänstgöring i mer än 21 dagar. Den sändande staten och högkvarteret i alliansen ska hjälpa den mottagande statens myndigheter att inom den mottagande statens territorium anhålla en medlem av personalen vid ett högkvarter i alliansen eller en anhörig till en sådan medlem och att överlämna personen till den myndighet som ska utöva domsrätt. Den sändande staten och högkvarteret i alliansen ska bistå den mottagande staten vid utredningen av brott och bevisinhämtning. Till de högkvarter som avses i Parisprotokollet överförs inte med stöd av artikel 4 första stycket b i protokollet straffrättslig och disciplinär jurisdiktion. Därför ges dessa högkvarter endast skyldigheter och inte rättigheter. Det är sålunda inte fråga om överföring av befogenheter till högkvarteren. Den sändande staten eller ett högkvarter i alliansen kräver inte för dem som hör till personalen vid högkvarter i alliansen befrielse från den mottagande statens domstolars domsrätt i tvistemål, med undantag för de särskilt nämnda undantagen, och den sändande staten och högkvarteret i alliansen samarbetar med den mottagande statens myndigheter så att den rättsliga behandlingen av skadeståndsärenden är oberoende. Den sändande staten och högkvarteret i alliansen samarbetar med den mottagande staten även i syfte att hindra tull- och skatteförseelser.

Enligt artikel 4 första stycket c i protokollet är sändande stat i de fall som avses i artikel III.2 a och III.5 samt artikel XIV i Nato Sofa, vad gäller medlemmar av en styrka och deras anhöriga, den stat vars stridskrafter medlemmen tillhör och, vad gäller medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga, den stat i vars stridskrafter medlemmen är anställd. Hänvisningarna gäller det identitetskort, försett med fotografi, som den sändande staten utfärdar till medlemmar av styrkorna, den sändande statens skyldighet att ta emot personer som utvisats av den mottagande staten samt personalens och deras anhörigas skyldighet att utöver den sändande statens bestämmelser om utländsk valuta även iakta den mottagande statens motsvarande bestämmelser. Bestämmelsernas förhållande till lagstiftningen i Finland behandlas i avsnitt 8.1 i samband med de berörda artiklarna i Nato Sofa.

Enligt artikel 4 första stycket d i protokollet ska de skyldigheter som uppställs för den sändande staten i enlighet med artikel VIII.6 och VIII.7 i Nato Sofa gälla för den stat vars stridskrafter den person tillhör vars handling eller underlåtenhet har föranlett anspråket eller, i fråga om en medlem av en civil komponent, för den stat i vars stridskrafter personen är anställd. Om en sådan stat inte finns, ska den sändande statens skyldigheter gälla för det högkvarter i alliansen som personen i fråga är medlem av. Hänvisningarna gäller anspråk som föranleds av sådana olagliga handlingar eller sådan underlåtenhet i den mottagande staten som inte har skett i tjänsten samt anspråk som beror på olaglig användning av den sändande statens stridskrafter fordon. Innehållet i hänvisningsbestämmelserna om skadestånd i Parisprotokollet och sålunda också deras förhållande till lagstiftningen i Finland behandlas i avsnitt 8.1 i samband med artikel VIII i Nato Sofa.

Enligt artikel 4 andra stycket i protokollet har både den stat, i förekommande fall, för vilken skyldigheter enligt detta stycke gäller och det ifrågavarande högkvarteret i alliansen den sändande statens rättigheter vid utnämnannde av en skiljeman enligt artikel VIII.8 i Nato Sofa.

Artikel 5. Varje medlem av ett högkvarter i alliansen ska ha ett av högkvarteret utfärdat personligt identitetskort, försett med fotografi, varav framgår personens namn, födelsedatum, militära grad eller tjänsteställning och ett eventuellt registreringsnummer samt giltighetstid. Kortet ska uppvisas på begäran.

Bestämmelsen får inga konsekvenser för utlänningslagen eller gränsbevakningslagen eller mer allmänt för lagstiftningen i Finland.

Artikel 6. Enligt artikel 6.1 i protokollet gäller de skyldigheter som uppställts för avtalsslutande parter i Nato Sofa att avstå från anspråk i enlighet med artikel VIII i Nato Sofa både högkvarter i alliansen och varje berörd part i protokollet.

Artikel VIII i Nato Sofa innehåller bestämmelser om avstående från anspråk i situationer där föremålet för skadan är egendom som ägs av en part i protokollet och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter eller där det är fråga om bärgarlön. Artikeln innehåller också bestämmelser om avstående från skadestånd i situationer som avses i artikel VIII.2 a i Nato Sofa när skadans storlek understiger det minimibelopp som anges i artikel VIII.2 f. Varje avtalsslutande part avstår från anspråk mot varje annan avtalsslutande part för skada eller dödsfall som vållats en medlem av dess stridskrafter i tjänsten. Bestämmelsernas förhållande till lagstiftningen i Finland behandlas i avsnitt 8.1 i samband med artikel VIII i Nato Sofa.

I artikel 6.2 i Parisprotokollet finns det tolkningsregler som ska tillämpas vid tillämpning av artikel VIII.1 och VIII.2 i Nato Sofa. Enligt artikel 6.2 a ska den egendom som ägs av ett högkvarter i alliansen eller en part i detta protokoll och som används av ett högkvarter i alliansen anses vara egendom som ägs av en avtalsslutande part och används av dess stridskrafter. Enligt artikel 6.2 b ska en skada som vållats av en medlem av en styrka eller en civil komponent som definieras i artikel 3.1 i protokollet eller av en annan anställd vid ett högkvarter i alliansen anses vara en skada som vållats av en medlem av eller en anställd i en avtalsslutande parts stridskrafter. Enligt artikel 6.2 c ska uttrycket *som ägs av en avtalsslutande part* som används i artikel VIII.3 i Nato Sofa också innefatta de fartyg som ägs av högkvarteret i alliansen. Tolkningsreglerna i punkten är av betydelse i skadefall där högkvarteret eller någon som hör till dess personal är delaktig.

Enligt artikel 6.3 i protokollet innefattar de anspråk som avses i artikel VIII.5 i Nato Sofa också de anspråk som föranleds av handlingar eller underlåtenhet som begåtts av anställda vid högkvarter i alliansen eller andra handlingar, underlåtenheter eller händelser för vilka ett högkvarter i alliansen rättsligt sett ansvarar och vilka inom den mottagande statens territorium vållar tredje parter som inte är parter i detta protokoll skada. Detta gäller dock inte kontraktuella anspråk eller de anspråk på vilka artikel VIII.6 och VIII.7 i Nato Sofa tillämpas.

Artikel 7. Enligt artikel 7.1 i protokollet ska den i artikel X i Nato Sofa avsedda skattefrihet avseende löner och ersättningar i den mottagande staten också gälla löner och ersättningar som de medlemmar av styrkor och civila komponenter som är anställda vid högkvarter i alliansen erhåller i egenskap av sådan personal, när lönerna och ersättningarna betalas av den stridskraft till vilken de hör eller i vars tjänst de är. Denna punkt ska inte befria en sådan medlem av eller anställd i stridskrafterna från beskattning i den stat vars medborgare personen är. När Finland är den mottagande staten hindrar bestämmelsen att lönen och ersättningen beskattas i enlighet med inkomstskattelagen. Bestämmelsen befriar dock inte finska medborgare som hör till styrkor eller som ingår i civil personal från beskattningen i Finland. Bestämmelserna i artikeln begränsar inte den sändande statens beskattningsrätt. Detta innebär att när Finland sänder medlemmar av en styrka eller av en civil komponent till Natos högkvarter tillämpas bestämmelserna i inkomstskattelagen på löner och ersättningar som medlemmarna får i den egenskapen.

Artikel 7.2 i protokollet gäller befrielse från skatt vad gäller löner som betalas av högkvarter i alliansen. De anställda vid ett högkvarter i alliansen som tillhör de kategorier som är bestämda av Nordatlantiska rådet ska vara befriade från skatt vad gäller de löner och ersättningar som

högkvarteret i alliansen betalar dem i deras egenskap som sådana anställda. Även denna bestämmelse avviker från bestämmelserna i inkomstskattelagen till den del personer som är skattskyldiga i Finland är anställda vid ett högkvarter. En part i protokollet kan emellertid komma överens med ett högkvarter om ett arrangemang enligt vilket parten i fråga förordnar sina medborgare till högkvarterets förfogande och betalar deras lön. Parten i fråga kan sålunda beskatta dessa löner och ersättningar, men de ska vara befriade från beskattning av andra parter.

Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs om statsskatt genom lag. Bestämmelser om skattskyldighet för fysiska personer finns i inkomstskattelagen. En fysisk persons skattskyldighet behandlas i avsnitt 8.1 i samband med artikel X.1 i Nato Sofa.

Artikel 8. Enligt artikel 8.1 i protokollet ska för att underlätta inrättande, uppförande och underhåll av samt verksamhet vid högkvarter i alliansen högkvarteren i mån av möjlighet befrias från de tullar och skatter som påverkar deras utgifter för ett gemensamt försvar och för deras officiella och exklusiva fördelar. Den skattefrihet som avses i artikeln gäller endast högkvarter i alliansen och inte deras personal. Varje part i protokollet ska, i syfte att ingå ett avtal för genomförande av denna bestämmelse, inleda förhandlingar med de högkvarter i alliansen som verkar inom dess territorium. Bestämmelsen har i praktiken betydelse endast för värdstaterna för Natos högkvarter.

Enligt artikel 8.2 i protokollet ska ett högkvarter i alliansen på samma villkor ha de rättigheter som i artikel XI i avtalet beviljas en styrka. Tillfällig införsel och återutförsel av sådana tjänstefordon som tillhör ett högkvarter i alliansen och som framförs för egen maskin ska enligt den artikeln tillåtas tull- och skattefritt under förutsättning att ett sådant tillstånd till införsel som avses i avtalet då visas upp. Vid tillfällig införsel av sådana fordon som tillhör ett högkvarter i alliansen och som inte framförs för egen maskin ska bestämmelserna i artikel XI.4 i Nato Sofa tillämpas och vid återutförsel bestämmelserna i artikel XI.8. Tjänstefordon som tillhör ett högkvarter i alliansen ska vara undantagna från alla skatter för fordon i vägtrafik. Högkvarterens officiella handlingar med officiell försegling ska inte kontrolleras av tullen. Högkvarter i alliansen får tullfritt föra in utrustning för eget bruk samt en rimlig mängd livsmedel, förnödenheter och andra varor för uteslutande eget bruk samt, i de fall där så tillåtes av den mottagande staten, för bruk av styrkans civila komponenter samt anhöriga. Särskilda arrangemang ska vidtas av den mottagande staten för att drivmedel, olja och smörjmedel avsedda för tjänstefordon som tillhör högkvarter ska kunna tillhandahållas helt tull- och skattefritt.

Genom bestämmelserna i artikel 8.2 utsträcks bestämmelserna i artikel XI i Nato Sofa till att i tillämpliga delar gälla högkvarter i deras egenskap av högkvarter. Bestämmelserna i artikel XI i Nato Sofa ska i tillämpliga delar tillämpas på medlemmarna av styrkor och av civila komponenter i enlighet med artikel 2 i protokollet. För att förstå bestämmelsen i artikel 8.2 ska den läsas tillsammans med definitionerna i artikel 3 i protokollet.

Enligt artikel 131.1 i tullfrihetsförordningen får medlemsstaterna bevilja särskild befrielse till militär personal som i enlighet med internationella överenskommelser är stationerad inom en medlemsstats territorium men inte lyder under dess befäl. Enligt artikel 128.1 b i tullfrihetsförordningen får en EU-medlemsstat dock bevilja befrielse enligt sedvanliga privilegier som beviljas på grund av internationella överenskommelser eller överenskommelser om högkvarter, i vilka antingen ett tredjeland eller en internationell organisation är avtalslutande part, inklusive den befrielse som beviljas vid internationella möten.

Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs om statsskatt genom lag. De privilegier i fråga om mervärdesskatt och punktskatt som anges i protokollet är inte mer omfattande än de privilegier som normalt beviljas internationella organisationer. Bestämmelser om mervärdesskattefrihet

som gäller internationella organisationer ingår i artiklarna 143 och 151 i mervärdesskattedirektivet. Enligt artikel 143.1 g i direktivet ska medlemsstaterna från skatteplikt undanta import av varor som görs av internationella organisationer vilka är erkända som sådana av myndigheterna i värdmedlemsstaten, och import som görs av medlemmar i sådana organisationer, inom de gränser och på de villkor som fastställs genom de internationella konventionerna om upprättandet av dessa organisationer eller genom avtalen om deras säte. Enligt artikel 151.1 b i direktivet ska medlemsstaterna från skatteplikt undanta leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster till internationella organisationer vilka är erkända som sådana av myndigheterna i värdmedlemsstaten, och till medlemmar av sådana organisationer, inom de gränser och på de villkor som fastställs genom de internationella konventionerna om upprättandet av dessa organisationer eller genom avtalen om deras säte. I motiveringen till artikel IX.8 i Nato Sofa redogörs det närmare för artikel 51, som gäller förvärv som görs i en annan EU-medlemsstat, i genomförandeförordningen för mervärdesskattedirektivet.

Mervärdesskattedirektivet har i Finland genomförts i den nationella lagstiftningen genom mervärdesskattelagen. I 72 d § 3 mom. i mervärdesskattelagen föreskrivs det om skattefri försäljning av varor och tjänster till internationella organisationer som är belägna i en annan EU-medlemsstat och till organisationernas personal. Enligt bestämmelsen ska skatt inte betalas på försäljning av varor och tjänster till internationella organisationer belägna i andra medlemsstater eller till organisationernas personal, med de begränsningar och under de förutsättningar som har fastställts i avtalet om grundande av organisationen eller i värdlandsöverenskommelsen. Enligt bestämmelsen är en förutsättning för skattefriheten att placeringsstaten har erkänt organisationen som en internationell organisation. Enligt paragrafens 6 mom. ska förutsättningarna för skattefrihet påvisas så som föreskrivs genom förordning. I 3 § 2 och 5 mom. i förordningen om mervärdesskatten finns det bestämmelser om internationella organisationer. I motiveringen till artikel IX.8 i Nato Sofa redogörs det närmare för 3 § i förordningen om mervärdesskatten.

I 94 § i mervärdesskattelagen föreskrivs det om skattefrihet för varor som importeras. Enligt paragrafens 1 mom. 23 punkt är import av varor som importeras av internationella organisationer samt av deras personal skattefri, under de förutsättningar och med de begränsningar som har fastställts i avtalet om grundande av organisationen eller i värdlandsöverenskommelsen och under förutsättning att grunden för den skatt som ska betalas på importen ökad med mervärdesskattens andel är minst 170 euro. Enligt bestämmelsen fastställer utrikesministeriet om sökanden på grundval av avtalet om grundande av organisationen eller värdlandsöverenskommelsen, sökandens ställning och varans användningsändamål har rätt till skattefrihet.

I 129 b § i mervärdesskattelagen föreskrivs om skattefrihet för varor och tjänster som i Finland belägna internationella organisationer förvärvar. Enligt paragrafen återbetalas till sådana internationella organisationer som är belägna i Finland och som har erkänts av Finland samt till deras personal den skatt som ingår i förvärvet av varor och tjänster som köpts i Finland, om detta har fastställts i avtalet om grundande av organisationen eller i värdlandsöverenskommelsen. Enligt paragrafens 2 mom. är förutsättningen för återbäring att varans eller tjänstens skattebelagda inköpspris är minst 170 euro eller ett annat belopp som har fastställts i avtalet om grundande av organisationen eller i värdlandsöverenskommelsen. På återbäring tillämpas även i övrigt de begränsningar och villkor som har fastställts i avtalet om grundande av organisationen eller i värdlandsöverenskommelsen. Enligt paragrafens 3 mom. görs ansökan kvartalsvis till utrikesministeriet. Ansökan ska göras inom ett år efter betalningsdagen för fakturan. Utrikesministeriet fastställer om sökanden på basis av avtalet om grundande av organisationen eller värdlandsöverenskommelsen, sökandens ställning och varans

eller tjänstens användningsändamål har rätt till återbäring. Skatteförvaltningen kontrollerar övriga förutsättningar för återbäring och återbetalar skatten.

Harmoniserade punktskattepliktiga varor (bränslen, el, alkohol och tobak) ska i enlighet med artikel 11.1 b i punktskattedirektivet undantas från betalning av punktskatt, om de är avsedda att användas av internationella organisationer som är erkända av myndigheterna i värdmedlemsstaten, inom de gränser och på de villkor som fastställs genom de internationella konventionerna om upprättandet av dessa organisationer eller genom avtalen om deras säte.

Enligt 18 § 1 mom. 2 punkten i punktskattelagen är produkter som är avsedda att användas av i Finland verksamma internationella organisationer, inom de gränser och på de villkor som fastställts genom internationella konventioner om upprättande av dessa organisationer eller genom avtal om deras säte skattefria. Förvärv av punktskattepliktiga produkter för de nämnda ändamålen kan göras som direkt skattefria. För förvärvet ska köparen till försäljaren lämna en bekräftelse av utrikesministeriet om att köparen har rätt till punktskattefria inköp. Skattefriheten för punktskattepliktiga produkter för vilka punktskatt har betalats kan också genomföras genom återbäring av punktskatten. Återbäring söks hos Skatteförvaltningen. Skattefriheten för elström kan genomföras endast genom ett återbäringsförfarande. Utöver på harmoniserade punktskattepliktiga produkter tillämpas punktskattelagen även på nationellt punktskattepliktiga produkter såsom läskedrycker och dryckesförpackningar.

Vid import av punktskattepliktiga varor från länder utanför EU gäller för skattefrihetsförfarandet vad som föreskrivs om tullfrihet för motsvarande produkter.

Enligt artikel 8.3 i protokollet gäller bestämmelserna i artikel XI.5 och XI.6 i Nato Sofa inte medborgare i den mottagande staten, om de inte tillhör stridskrafterna hos någon annan part i protokollet. Bestämmelserna i fråga i Nato Sofa gäller tull- och skattefri införsel för personliga ägodelar och möbler samt privata motorfordon som ägs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent.

Enligt artikel 8.4 i protokollet avser uttrycket *tullar och skatter* inte betalning för utförda tjänster. En motsvarande begränsning ingår i artikel XI.12 i Nato Sofa.

Artikel 9. Artikel 9 i protokollet gäller delning av egendom som Natos högkvarter inte längre använder. Enligt led a i artikeln ska de tillgångar som förvärvats med internationella medel från kapitalbudgeten för ett högkvarter i alliansen och som högkvarteret inte längre behöver avyttras genom ett arrangemang som godkänts av Nordatlantiska rådet och avkastningen av försäljningen fördelas mellan eller krediteras Natos medlemsstater i förhållande till deras deltagande i högkvarterets kapitalkostnader. Den mottagande staten ska ha företrädesrätt vad gäller förvärv av den fasta egendom inom dess territorium som överläts på detta sätt, förutsatt att de villkor som den erbjuder inte är mindre förmånliga än de andra erbjudandena.

Enligt led b i artikeln i protokollet ska den mark och de byggnader och fasta anläggningar som den mottagande staten kostnadsfritt har låtit högkvarteret i alliansen förfoga över och som högkvarteret inte längre behöver återlämnas till den mottagande staten. Den värdeökning eller -nedgång som på grund av högkvarterets bruk orsakats egendom som tillhandahållits av den mottagande staten ska bestämmas av Nordatlantiska rådet med hänsyn till de lagar som tillämpas i den mottagande staten. Den värdeökning eller -nedgång som beror på högkvarterets bruk krediteras eller debiteras mellan Natos medlemsstater i förhållande till deras deltagande i högkvarterets kapitalkostnader.

I rättslitteraturen har det konstaterats att bestämmelserna i artikel 9 har motsvarat behoven vid tidpunkten för upprättandet av avtalet och att nuförtiden regleras de genom Natos interna ekonomistadgor.

Artikel 10. Enligt artikel 10 i protokollet har varje militärstrategiskt högkvarter juridisk personlighet. Det har behörighet att teckna kontrakt och förvärva och avyttra egendom. Den mottagande staten kan dock förutsätta att användningen av denna behörighet ska ske genom ett särskilt arrangemang mellan staten och det militärstrategiska högkvarteret eller dess underordnade högkvarter i alliansen som handlar på det militärstrategiska högkvarters vägnar. Det bör noteras att juridisk personlighet endast beviljas Natos militärstrategiska högkvarter och inte Natos andra internationella högkvarter eller organ. Natos militärstrategiska högkvarter kan befullmäktiga sådana av dess direkt underordnade högkvarter i alliansen som inte har juridisk personlighet att handla på det berörda militärstrategiska högkvarterets vägnar.

I fråga om sammanslutningar, organisationer eller motsvarande föreskrivs det i Finland genom lag om den juridiska personligheten med tillhörande rättsförmåga och juridiska handlingsförmåga. Sådana bestämmelser ingår bland annat i föreningslagen (503/1989), lagen om öppna bolag och kommanditbolag (389/1988), aktiebolagslagen (624/2006), lagen om andelslag (421/2013) och stiftelselagen (487/2015). I Finland finns ingen allmän lagstiftning om den juridiska personligheten för internationella organisationer, utan i allmänhet stiftas det en blankettlag om internationella organisationers juridiska personlighet och rättsförmåga för att sätta i kraft de bestämmelser i överenskommelsen om organisationens inrättande som hör till området för lagstiftningen, inbegripet bestämmelsen om den aktuella organisationens juridiska personlighet.

Artikel 11. Enligt artikel 11.1 i protokollet kan ett militärstrategiskt högkvarter delta i rättegångar som käreande och svarande, om inte annat följer av bestämmelserna i artikel VIII i Nato Sofa. Den mottagande staten och ett militärstrategiskt högkvarter eller dess underordnade högkvarter i alliansen som det har befullmäktigat kan emellertid komma överens om att den mottagande staten i sådana situationer ska handla på det militärstrategiska högkvarterets vägnar vid rättegångar i den mottagande statens domstolar. I enlighet med bestämmelsen kan det militärstrategiska högkvarteret eller det högkvarter i alliansen som handlar på det militärstrategiska högkvarterets vägnar föra talan i enlighet med den mottagande statens lagstiftning och svara på talan vid den mottagande statens domstol. Den mottagande staten kan när man kommer överens om det handla på högkvarterets vägnar i domstolen. I praktiken kan bestämmelsen bli tillämplig till exempel vid skadestånd som grundar sig på kontrakt som högkvarteret tecknat eller vid tvistemål som gäller anställningsförhållandet för sådana personer som högkvarteret anställt lokalt i den mottagande staten.

Enligt artikel 11.2 i protokollet kan exekutionsåtgärder, beslag eller beläggande med kvarstad inte riktas mot egendom eller tillgångar som ägs av ett högkvarter i alliansen, förutom för de syften som avses i artikel VII.6 a eller artikel XIII i Nato Sofa. Hänvisningarna gäller beslag av föremål med koppling till brott och beslag av föremål i samband med utredning av tullbrott.

Bestämmelserna i artikel 11.2 i protokollet avviker till många delar från gällande lagstiftning i Finland. Befrielse av egendom från tvångsåtgärder gäller olika slag av administrativa och processuella tvångsmedel och säkringsåtgärder. I tvångsmedelslagens 8 kap. finns bestämmelser om genomsökning av platser och i 6 och 7 kap. om kvarstad och beslag vid brottmål. Bestämmelser om kvarstad som säkringsåtgärd finns bland annat C i 7 kap. i rättegångsbalken (4/1734). Bestämmelser om administrativa tvångsåtgärder finns i viteslagen (1113/1990). I utsökningbalken (705/2007) föreskrivs det om verkställighet av domar och

beslut. I beredskapslagen (1552/2011) föreskrivs om befogenheter under undantagsförhållanden.

Artikel 12. Enligt artikel 12 i protokollet kan ett högkvarter i alliansen inneha vilken valuta som helst och konton i valfri valuta för att sköta sin internationella budget.

Enligt artikel 12.2 i protokollet ska parterna i protokollet underlätta valutaväxling och överföring av tillgångar från ett land till ett annat för ett högkvarter i alliansen när detta är nödvändigt för att tillgodose högkvarterets behov.

Artikelns undantag för penningrörelse avviker från bestämmelserna om övervakning och reglering under undantagsförhållanden i 4 kap. i beredskapslagen. Bindande för Finland är internationella bestämmelser samt Europeiska unionens penningtvättsdirektiv (EU) 2015/849, och de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av det, såsom lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017). Dessa är i praktiken förpliktande bland annat för kredit- och finansinstitut och innehåller anmälningsskyldighet när det gäller juridiska personer och omfattar även enskildas ekonomiska transaktioner.

Artikel 13. Enligt artikeln ska arkiv och andra officiella handlingar som tillhör ett högkvarter i alliansen och som förvaras i lokaler som används av högkvarteret eller som innehas av vederbörligen befullmäktigade medlemmar av högkvarteret vara okränkbara, förutom om högkvarteret har avstått från denna typ av immunitet. På begäran av den mottagande staten och i närvaro av en företrädare för den staten ska högkvarteret styrka arten av varje handling för att det ska kunna bekräftas att det omfattas av immunitet enligt artikeln.

Artikelns bestämmelse om arkivens okränkbarhet avviker från lagstiftningen i Finland med avseende på bland annat kvarstad, beslag och genomsökning av platser, till vilket det hänvisas i motiveringen till artikel 11.

Artikel 14. Enligt artikel 14.1 kan detta protokoll eller avtalet eller delar av dessa genom Nordatlantiska rådets beslut tillämpas på vilket som helst internationellt militärt högkvarter eller vilken som helst internationell militär organisation som inrättats enligt nordatlantiska fördraget.

Med stöd av definitionerna i artikel 1 i protokollet är protokollet automatiskt tillämpligt på militärstrategiska högkvarter och på andra internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget och som är direkt underordnade ett militärstrategiskt högkvarter. Enligt artikel 14 i protokollet förutsätter tillämpningen av protokollet på Natos andra internationella högkvarter eller militära organisationer ett separat beslut av Nordatlantiska rådet. Med uttrycket *militär organisation* som används i artikeln avses Natos militära organ eller kommittéer, som inte kan betraktas som högkvarter. I praktiken är de internationella militära högkvarter och organisationer som avses i artikel 14.1 sådana militära högkvarter eller organisationer som inrättats av Natos medlemsstater och som Nordatlantiska rådet efter inrättandet har beviljat status enligt Parisprotokollet. Dessa kan vara till exempel högkvarter för Natos styrkor samt Natos kompetenscentrum.

Bestämmelsen innebär att Nordatlantiska rådet genom sitt beslut kan utvidga avtalets tillämpningsområde till att omfatta nya internationella högkvarter eller militära organisationer i Nato. I praktiken delegeras sålunda genom bestämmelsen behörigheten att ingå avtal till Nordatlantiska rådet. Beslutet om utvidgning av tillämpningsområdet gäller Natos organisationsstruktur och sålunda inte kärnan i de materiella bestämmelserna i protokollet eller Nato Sofa. Bestämmelsen om delegering av behörigheten att ingå avtal hör dock till området för lagstiftningen och förutsätter sålunda riksdagens godkännande. När Finland ansluter sig till

Parisprotokollet ansluter sig Finland till det sådant det i sin utvidgade form genom de beslut som Nordatlantiska rådet före Finlands anslutning fattat lyder. De myndigheter som på nationell nivå svarar för tillämpningen av Parisprotokollet ska från fall till fall utreda om det är fråga om sådana internationella militära högkvarter eller organisationer som Nordatlantiska rådet har beslutat att tillämpa Parisprotokollet på i enlighet med artikel 14.1 i Parisprotokollet.

Enligt artikel 14.2 kan protokollet efter det att Europeiska försvarsgemenskapen har inrättats tillämpas på personalen inom de europeiska försvarsstyrkor som är placerade vid ett högkvarter i alliansen. Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland undertecknade i Paris den 27 maj 1952 ett avtal om inrättande av Europeiska försvarsgemenskapen. I enlighet med ett beslut som fattades av Frankrikes parlament den 29 augusti 1954 trädde avtalet aldrig i kraft. I praktiken har artikel 14.2 aldrig tillämpats.

Artikel 15. Enligt artikeln ska tvister mellan parterna i protokollet eller mellan sådana parter och högkvarter i alliansen avseende tolkningen eller tillämpningen av protokollet lösas genom förhandlingar mellan de tvistande parterna utan stöd av utomstående jurisdiktion. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser med motsatt innebörd i protokollet eller Nato Sofa ska tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet. Artikeln innehåller inget rättsligt bindande tvistlösningsförfarande som hör till området för lagstiftningen.

Artikel 16. Enligt punkt 1 i artikeln ska artiklarna XV och XVII–XX i Nato Sofa, för vilka det redogörs närmare ovan, tillämpas som om de vore en integrerad del av Parisprotokollet. Protokollet kan emellertid ses över, dess tillämpning kan avbrytas, det kan ratificeras, tillträdas, uppsägas eller dess giltighetstid förlängas i enlighet med de bestämmelserna oavsett Nato Sofas bestämmelser.

Artikel XVIII i Nato Sofa innehåller de för fördrag sedvanliga bestämmelserna om att förbinda sig till avtalet, om depositarien, om avtalets ikraftträdande och om anslutningen till avtalet. Parisprotokollet trädde i kraft internationellt den 10 april 1954 när fyra signatärstater hade deponerat sina ratifikationsinstrument. Efter det att protokollet trädde i kraft har det varit öppet för anslutning för varje stat som ansluter sig till nordatlantiska fördraget. Anslutningen sker genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Amerikas förenta staternas regering, som ska meddela varje signatärstat och anslutande stat om dagen för deponeringen. Protokollet träder i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av protokollet.

Artikel XIX i Nato Sofa innehåller bestämmelser om uppsägning av avtalet. En avtalsslutande part kan säga upp Parisprotokollet inom fyra år efter det att avtalet trädde i kraft. Uppsägningen ska ske skriftligen till Amerikas förenta staters regering. Den träder i kraft ett år efter det att Amerikas förenta staters regering har mottagit meddelandet om uppsägning.

Artikel XX i Nato Sofa innehåller bestämmelser om avtalets geografiska tillämpningsområde.

Enligt artikel 16.2 kan protokollet kompletteras med ett bilateralt avtal mellan den mottagande staten och ett militärstrategiskt högkvarter. Dessutom kan myndigheterna i den mottagande staten och det militärstrategiska högkvarteret komma överens om att, genom administrativa åtgärder innan protokollet ratificerats, genomföra vilka som helst av bestämmelser i protokollet och Nato Sofa som den mottagande staten har beslutat att tillämpa. Flera av Natos medlemsstater har ingått sådana kompletterande avtal som avses i denna artikel. Dessa avtal påverkar inte tredjestaters rättigheter och skyldigheter.

Protokollets autentiska språk är engelska och franska. Depositarie för protokollet är Amerikas förenta staters regering.

9 Specialmotivering till lagförslagen

9.1 Lag om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

1 §. *Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.* I paragrafen finns en bestämmelse om att de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen ska gälla som lag, sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §. *Behörighet att besluta om utövande av domsrätt.* Enligt paragrafens 1 mom. fattas de i artikel VII.3 c i avtalet avsedda besluten om utövande av domsrätt och beslut om att i samband med det göra eller inte göra en förundersökning i Finland av riksåklagaren.

Enligt paragrafens 2 mom. lämnas och mottas underrättelser och begäranden i enlighet med i 1 mom. nämnda avtalsbestämmelse av riksåklagaren.

När riksåklagaren fattar beslut om utövande av domsrätt, ska riksåklagaren i sitt beslutsfattande bland annat beakta om det av utredningsmässiga skäl och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att en förundersökning görs i Finland. Andra grunder som ska beaktas i beslutsfattandet kan bland annat vara situationer där ett brott har väckt offentlig uppmärksamhet i Finland, ett brott är betydelsefullt ur samhällelig synvinkel i Finland och ett brott har riktats mot en finländare och är allvarligt och av sådan typ eller karaktär att det är motiverat att behandla det i en finsk straffprocess, eller situationer där det är fråga om jämlik behandling av i Finland begångna likadana brott, främjande av att en finländsk målsägandes skadeståndsrätt tillgodoses, tillgodoseende av en finländsk svarandes rättigheter i synnerhet vid allvarligare brott, brott som har begåtts inom finskt territorium och som kan leda till dödsstraff, lands- och högförräderibrott som riktar sig mot Finland, brott som annars allvarligt kränkt eller äventyrat finska statliga eller militära rättigheter eller intressen samt brott som riktats mot en finsk myndighet. Dessa omständigheter kan exempelvis utgöra en grund för att riksåklagaren lämnar en begäran om att avstå från rätten att utöva domsrätt till en annan stat.

I enlighet med paragrafens 1 mom. fattar riksåklagaren i samband med beslutet om utövande av domsrätt också beslut om att göra eller inte göra en förundersökning. Brott målet i fråga kan vara anhängigt hos förundersökningsmyndigheten, men inledandet av en förundersökning förutsätter ett förordnande av riksåklagaren. Detta innebär att förundersökningsmyndigheten kan vidta sådana åtgärder enligt 3 kap. 3 § 2 mom. i förundersökningslagen som föregår inledande av förundersökning.

Förundersökningsmyndigheten ska med stöd av 5 kap. 1 § i förundersökningslagen underrätta åklagaren om ett ärende. Genom förfarandet i fråga får riksåklagaren information om ärendet och kan lämna en sådan underrättelse som avses i 2 mom. I 2 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) föreskrivs det om den anhöllnes eller den gripnes rätt att informera en närstående eller någon annan person om frihetsberövandet. Denna rätt påverkas inte av de föreslagna bestämmelserna.

3 §. *Finska myndigheters rätt att gripa och anhålla på begäran av den sändande staten.* Enligt paragrafens 1 mom. kan den finska behöriga myndigheten i en i artikel VII.5 i avtalet avsedd situation gripa eller anhålla en medlem av den sändande statens styrkor eller av dess civila komponent, eller en anhörig till en sådan medlem, med anledning av dess utredning av eller

väckande av åtal för brott också när det gäller en gärning som enligt den sändande statens lagstiftning är straffbar, även om gärningen inte är straffbar enligt finsk lag.

Den behöriga myndigheten i Finland ska handla i enlighet med bestämmelserna i tvångsmedelslagen med undantag för att myndigheten också kan vidta åtgärder till följd av en sådan begäran från den sändande statens behöriga myndighet som föranletts av en gärning som inte är straffbar i Finland.

Eftersom det är fråga om en åtgärd som riktar sig mot den sändande statens styrkor, är polisen den behöriga myndigheten i Finland i ärendet. Och eftersom det sannolikt är fråga om en sällsynt åtgärd med internationella anknytningar, kan polisen vid behov bedöma om sådana ärenden ska behandlas centraliserat.

Enligt paragrafens 2 mom. lämnas i artikel VII.5 a avsedd hjälp vid gripande och anhållande inte, om det i den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som i tillämpliga delar tillämpas på staten i fråga ingår en sådan grund för vägran som hindrar lämnande av rättslig hjälp i brottmål. Bestämmelsen innebär att man med stöd av de bestämmelser om grunder för vägran som gäller internationell rättslig hjälp i brottmål och som i tillämpliga delar tillämpas på den sändande staten bedömer huruvida hjälp lämnas. När det gäller EU:s medlemsstater tillämpas lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017). Dessutom har Finland ett sådant gällande internationellt avtal med flera stater som ska tillämpas i ärendet. Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) är en allmän lag som gäller det avsedda samarbetet och vars bestämmelser i stor utsträckning motsvarar de för Finland bindande internationella avtalen med undantag för den lagstiftning som är tillämplig på EU:s medlemsstater.

När det gäller tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen är de ovillkorliga grunder för vägrande i 12 § i lagen om internationell rättshjälp i straffärenden centrala. Enligt dessa grunder lämnas rättshjälp inte om lämnandet av hjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen eller om lämnandet av hjälpen strider mot principerna om de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna eller om lämnandet av hjälpen annars strider mot grundprinciperna för Finlands rättsordning. Den nämnda bestämmelsen innebär vid sidan av annat att hjälp inte kan lämnas om personen hotas av dödsstraff.

Enligt paragrafens 3 mom. ska riksåklagaren underrättas om gripandet och anhållandet.

4 §. Överlämnande av en person till en behörig myndighet i den sändande staten. Enligt paragrafen fattar Helsingfors tingsrätt beslut om i artikel VII.5 a i avtalet avsett överlämnande av den sändande statens styrkas eller civila komponents medlemmar eller deras anhöriga till den sändande statens behöriga myndighet med iakttagande i tillämpliga delar av på staten i fråga tillämplig lagstiftning om utlämning för brott när den behöriga myndigheten med anledning av utredning av eller väckande av åtal för brott har lämnat en begäran. Överlämnandet av en person kan också grunda sig på en gärning som avses i 3 § 1 mom. Gärningen kan sålunda också vara straffbar enligt endast den sändande statens lagstiftning. På behandlingen av ärendet tillämpas i tillämpliga delar vad som i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen föreskrivs om förfarandet.

Bestämmelsen innebär att Helsingfors tingsrätt med stöd av den lagstiftning om utlämning för brott som i tillämpliga delar tillämpas på den sändande staten bedömer överlämnandet av en person till den sändande statens behöriga myndighet. När det gäller EU:s medlemsstater ska lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska

unionen tillämpas. Dessutom har Finland ett sådant gällande internationellt avtal med flera stater som ska tillämpas i ärendet. Lagen om utlämning för brott är en allmän lag som gäller det avsedda samarbetet och vars bestämmelser i stor utsträckning motsvarar de för Finland bindande internationella avtalen med undantag för den lagstiftning som är tillämplig på EU:s medlemsstater. En central bestämmelse är också grundlagens 9 § 4 mom., enligt vilken en utlämning inte får utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet. Principen erkänns också i EU-rätten.

I fråga om det förfarande som ska iaktas i domstol ska i tillämpliga delar åtminstone 25 (andra bestämmelser som skall iaktas), 27 (tingsrättens sammansättning och sammanträdet i tingsrätten), 28 (närvaro vid sammanträdet), 30 a § (hörande via videoförbindelse) och 33 § (tingsrättens beslut) samt bestämmelserna om ändringssökande i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen tillämpas. Även 20 (rätt till biträde och försvarare) och 24 § (översändande av en framställning till tingsrätten) ska tillämpas i tillämpliga delar.

5 §. Behörighet att lämna begäran om överlämnande av en person till myndigheterna i Finland. Enligt paragrafen får riksåklagaren i en situation som avses i artikel VII.5 a i avtalet lämna en begäran till myndigheter i den sändande staten om att en person ska överlämnas till de behöriga myndigheterna i Finland.

6 §. Behörighet att underrätta den sändande staten om anhållande. Enligt paragrafen ska en underrättelse enligt avtalets artikel VII.5 b om anhållande av en person lämnas till den sändande statens myndigheter av riksåklagaren.

7 §. Finska myndigheters behörighet att bistå vid behandling av brottmål. Enligt paragrafen ska de behöriga myndigheterna i Finland på det sätt som avses i artikel VII.6 a i avtalet bistå de behöriga myndigheterna i den sändande staten med iakttagande i tillämpliga delar av den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga. En redogörelse för de nämnda bestämmelserna hittas i specialmotiveringen till det föreslagna 3 § 2 mom. Utöver detta är det av central betydelse att i 15 § 1 mom. i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden föreskrivs att om begäran om rättshjälp avser eller dess uppfyllande förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen används, får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning till vilken begäran hänför sig har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter. Även 9 § i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området, som tillämpas på EU:s medlemsstater, begränsar användningen av tvångsmedel.

8 §. Behörighet att underrätta den sändande staten om behandling av brottmål. Enligt paragrafen ska en underrättelse enligt avtalets artikel VII.6 b om behandling av brottmål lämnas till den sändande statens myndigheter av riksåklagaren.

9 §. Förlängning av tidsfristen enligt tvångsmedelslagen. Enligt paragrafen ska den tid inom vilken yrkande om häktning av en anhållen ska tas upp enligt 3 kap. 5 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) förlängas med den tid som har använts för transporten av den anhållne från den mottagande statens territorium till Finland eller för domstolsledamöternas resa från Finland till den mottagande statens territorium.

10 §. Behörig domstol. Enligt paragrafens 1 mom. är Helsingfors tingsrätt domstol enligt 5 § i militära rättegångslagen och Helsingfors hovrätt enligt 6 § i den lagen när Finland i enlighet med artikel VII.1 i avtalet är verksamt på den mottagande statens territorium.

Enligt paragrafens 2 mom. kan domstolen vid behov sammanträda på den mottagande statens territorium.

11 §. Verkställighet av fängelsestraff. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att i Finland verkställa ett fängelsestraff som en myndighet i någon annan av Natos medlemsstater än ett annat nordiskt land eller en EU-medlemsstat har påfört. Enligt paragrafen kan ett fängelsestraff som den sändande statens myndigheter har påfört med stöd av artikel VII.1–3 i avtalet verkställas i Finland i enlighet med lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder, även om den dömden inte på det sätt som förutsätts i 3 § 2 mom. i den lagen är finsk medborgare eller den dömden saknar hemvist i Finland.

I lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987) finns det allmänna bestämmelser om verkställighet av ett fängelsestraff som bestämts av en domstol i en främmande stat. Enligt 3 § 1 mom. i den lagen får en påföljd som har bestämts av en domstol i en främmande stat verkställas i Finland, om 1) domen har vunnit laga kraft och den är verkställbar i den stat där den har givits, 2) den gärning för vilken påföljden har bestämts utgör brott eller skulle utgöra brott enligt finsk lag om den begicks i Finland under motsvarande förhållanden, eller om gärningen är en sådan gärning som avses i 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen samt 3) den stat där påföljden har bestämts har begärt eller samtyckt till att den verkställs här. En frihetsberövande påföljd kan enligt 2 mom. i den paragrafen dock verkställas i Finland endast om den dömden är finsk medborgare eller har sitt hemvist här. Bestämmelsen möjliggör alltså undantag från den lagstadgade förutsättningen i fråga om den dömdes medborgarskap eller den dömdes hemvist i en situation som avses i avtalsbestämmelsen och som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Till övriga delar ska bestämmelserna i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder tillämpas på verkställighet av fängelsestraff enligt den föreslagna paragrafen. Verkställigheten förutsätter till exempel att de övriga ovannämnda förutsättningarna enligt 3 § 1 mom. uppfylls samt att den dömden på det sätt som föreskrivs i den lagen samtycker till att fängelsestraffet verkställs i Finland, om det inte är fråga om en situation som avses i 3 § 2 mom. i den lagen och som möjliggör verkställighet också utan den dömdes samtycke. Beslut om verkställighet av fängelsestraff i Finland fattas av justitieministeriet på det sätt som föreskrivs i den lagen.

Internationellt samarbete som grundar sig på lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder är beroende av prövning. Sålunda är Finland inte förpliktat att bifalla en främmande stats begäran om verkställighet. Utgångspunkten vid verkställigheten av ett straff kan anses vara att den stat vars myndighet har bestämt straffet svarar för verkställigheten. I de situationer som avses i den föreslagna paragrafen kan verkställigheten av fängelsestraff i Finland anses vara motiverad till exempel om verkställigheten på grund av den dömdes bostadsort i Finland, andra personliga omständigheter eller av särskilda skäl främjar den dömdes möjligheter att anpassa sig till samhället.

Utöver i den ovannämnda allmänna lagen finns det när det gäller de nordiska länderna bestämmelser om verkställighet av fängelsestraff som påförts av främmande staters myndigheter också i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål och när det gäller EU:s medlemsstater i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om överföring av dömda personer inom Europeiska unionen och om tillämpning av rambeslutet (1169/2011). Om det i en situation enligt bestämmelsen i avtalet är fråga om ett fängelsestraff som påförts av en myndighet i ett sådant nordiskt land eller en sådan EU-medlemsstat som är medlem i Nato, blir de speciallagar tillämpliga som redan möjliggör

verkställighet i Finland av fängelsestraff som dömts ut i staterna i fråga. I dessa fall fattas beslutet om verkställighet av fängelsestraff i Finland av Brottspåföljdsmyndigheten på det sätt som föreskrivs i lagarna i fråga.

12 §. *Avstående från ersättningsanspråk.* Paragrafen innehåller bestämmelser om det belopp som avses i VIII.2 f i avtalet och som när det underskrids innebär att Finland avstår från att framställa ersättningsanspråk. För Finlands del är detta belopp 567 euro, vilket motsvarar det belopp i pund (500 GBP) som anges i artikeln i fråga. Avsikten är att underrätta depositarien om beloppet i euro när Finland deponerar sitt anslutningsinstrument.

13 §. *Försvarsmaktens behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande.* I paragrafen föreskrivs om Försvarsmaktens behörighet att ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i avtalet. I artikel VII.10 a i avtalet finns bestämmelser om förläggningar, anläggningar och andra lokaler som genom avtal kan överlåtas för användning av den sändande statens reguljära militära enheter och förband.

Närmare bestämmelser om användningen av försvarsmaktens fastigheter och om begränsningarna i fråga om fastigheterna samt om de befogenheter som gäller begränsningarna finns i lagen om försvarsmakten. Med områden enligt paragrafen avses områden och objekt som stadigvarande används av Försvarsmakten, såsom kasern- och övningsområden, samt områden som används tillfälligt och om vilka det föreskrivs i lagen om försvarsmakten.

I enlighet med artikel VII.10 a har den sändande statens militärpolis rätt att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i sådana lokaler. Genom paragrafen ges Försvarsmakten behörighet att ställa sådana platser som avses i avtalet till den sändande statens förfogande. Beviljandet av rätten att använda innebär också att den sändande statens militärpolis har rätt att på området vidta de åtgärder som avses i avtalet. Såsom det konstateras i motiveringen till artikel VII.10 i avtalet kan med militärpolis i detta sammanhang också avses till exempel en soldat som kommanderats till vaktuppgift.

I paragrafen avsedd användning av ett område ska vara behovsprövad och tillfällig och dess varaktighet ska fastställas från fall till fall. Beviljandet av rätten att använda ska inte påverka finska myndigheters befogenheter på området.

14 §. *Bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen.* Paragrafen innehåller en sådan sedvanlig bestämmelse i en blandad ikraftträdandelag som gäller sättande i kraft av de bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen genom förordning av statsrådet. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen om avtalet behandlas närmare i samband med avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

15 §. *Ikraftträdande.* Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse enligt vilken det föreskrivs om lagens ikraftträdande genom förordning av statsrådet.

9.2 Lag om protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget

1 §. *Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.* I paragrafen finns en bestämmelse om att de bestämmelser i protokollet som hör till området för lagstiftningen ska gälla som lag, sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2–4 §. Paragraferna innehåller bestämmelser om finska myndigheters rätt att på begäran av den sändande staten gripa och anhålla en person, om överlämnande av en person till den sändande

statens behöriga myndighet samt om finska myndigheters behörighet att bistå vid behandling av brottmål. Paragraferna motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i 3, 4 och 7 § i lagen om sättande i kraft av Nato Sofa.

5 §. Bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen. Paragrafen innehåller en sådan sedvanlig bestämmelse i en blandad ikraftträdandelag som gäller sättande i kraft av de bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen genom förordning av statsrådet. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen om protokollet behandlas närmare i samband med avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

6 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse enligt vilken det föreskrivs om lagens ikraftträdande genom förordning av statsrådet.

9.3 Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

Enligt artikel VI i Nato Sofa får medlemmar av en styrka inneha och bära vapen under förutsättning att de enligt sina order har tillstånd till detta. Genom Parisprotokollet utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelserna i Nato Sofa i enlighet med vissa anpassningar som fastställs i protokollet också till Natos högkvarter och deras militära och civila personal. I det andra tilläggsprotokollet till PfP Sofa fastställs att parterna i protokollet förbinder sig att i sina inbördes relationer med behövliga anpassningar iakttä Parisprotokollet.

I enlighet med det som redogörs i specialmotiveringen till artikel VI i Nato Sofa fogas ett omnämnande av verksamhet enligt Nato Sofa, Parisprotokollet och PfP Sofas andra tilläggsprotokoll till skjutvapenlagens 17 § 1 mom. 10 punkt, som gäller undantag från tillämpningsområdet för skjutvapenlagen. Samtidigt ses ordalydelsen i 10 punkten över.

9.4 Lag om ändring av 1 § i lagen om statens skadestandsverksamhet

1 §. Tillämpningsområde. I 1 § finns bestämmelser om lagens tillämpningsområde inklusive begränsningar. Enligt den gällande bestämmelsen tillämpas lagen om statens skadestandsverksamhet på handläggning av skadestandsanspråk mot staten, om anspråket grundas på ett fel eller en försummelse som en statlig myndighet har begått eller på verksamhet för vilken staten svarar oberoende av uppsåt eller vårdslöshet. Enligt förslaget fogas till 1 mom. bestämmelser om att lagen också tillämpas på av tredje parter ställda ersättningsanspråk som finska staten har förbundit sig att behandla med stöd av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter. För Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter är avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget samt avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och dess andra tilläggsprotokoll. Dessutom ska lagen också tillämpas på sådana ersättningsanspråk som finska staten har förbundit sig att behandla på grundval av avtalet om status för den militära och civila personal vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens militära stabs och Europeiska unionens förfogande.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen är Statskontoret behörigt att handlägga ersättningsanspråk som gäller skador som i tjänsten orsakats av en utländsk styrkas eller ett internationellt militärt högkvarters medlemmar eller civila personal samt ersättningsanspråk som grundar sig på en skada som sådana personer har orsakat utanför sin tjänsteutövning. När Finland med stöd av avtalen i fråga är den sändande staten ska Statskontorets behörighet i fråga om anspråk som gäller personskador och lidande som orsakats i tjänsten omfatta de uppgifter

som enligt avtalsbestämmelserna hör till den sändande staten, såsom att erbjuda förlikning vid skador som orsakats av verksamheten och att dela på kostnaderna med den mottagande staten. Det att behörigheten delas mellan Statskontoret och Försvarmakten i fråga om skador som orsakats i tjänsten framgår av den föreslagna 1 § 2 mom. 1 punkten.

Enligt den gällande 1 § 2 mom. 1 punkten i lagen om statens skadestandsverksamhet tillämpas den lagen inte på sådana skador på fastigheter som uppkommit i Försvarmaktens verksamhet eller på handläggning av anspråk på ersättning som grundas på sak- eller förmögenhetsskador som uppkommit vid militär krishantering. De statliga affärsverkens fastigheter är statlig egendom. Därför ska de fastigheter som används av Försvarmakten, till exempel Forststyrelsens och Försvarsfastigheternas fastigheter, betraktas som egendom enligt artikel VIII.1 i Nato Sofa, och de avtalsslutande parterna ska avstå från anspråk som gäller skador på dessa fastigheter. På ersättande av en skada på en fastighet som är i Försvarmaktens tillfälliga användning tillämpas vad som i 14 § i lagen om försvarmakten föreskrivs om ersättning för skada, oberoende av om det är fråga om en skada som orsakats av Försvarmakten eller av en annan avtalsslutande parts styrka.

Det föreslås att till paragrafens 2 mom. 1 punkt fogas en begränsning genom vilken utöver ersättningsanspråk som grundar sig på sådana skador som uppkommit vid militär krishantering också handläggning av ersättningsanspråk som gäller skador som uppkommit vid andra försvarmakters verksamhet i utlandet utesluts från lagens tillämpningsområde. Av den föreslagna begränsningen i 2 mom. följer att Försvarmakten med stöd av avtalen i fråga ska sköta uppgifter i anslutning till handläggningen av ersättningsanspråk när Finland är den sändande staten och det är fråga om en sak- eller förmögenhetsskada som i tjänsten vållats en tredje part. När det gäller personskador kvarstår behörigheten hos Statskontoret. Statskontoret ska också svara för trafikskador orsakade av statens fordon när skadan har uppstått i ett EES-land eller i Schweiz. När det gäller trafikskador som uppstått i andra stater ska Statskontoret vara behörigt endast i fråga om vållade personskador. Den föreslagna begränsningen ger inte Försvarmakten behörighet att handlägga ersättningsanspråk som gäller skador som vållats utanför tjänsteutövningen, utan behörigheten i fråga om dessa hör till Statskontoret. I detta sammanhang föreslås i punkten en teknisk ändring, så att skrivsättet av termen Försvarmakten ändras till det nuvarande.

9.5 Lag om ändring av 24 § i bilskattelagen

I paragrafens 1 mom. 1 och 2 punkten finns det bestämmelser om att sådana fordon som används av bland annat främmande maktens diplomatiska beskickningar och av andra beskickningar i samma ställning i Finland liksom sådana fordon som används av diplomatiska representanter eller annan personal vid beskickningarna är fria från bilskatt enligt vad som föreskrivs i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser och Wienkonventionen om konsulära förbindelser (FördrS 50/1980). I 1 mom. föreskrivs också om skattefrihet för fordon som används av Europeiska unionens institutioner och deras personal.

Det föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas en ny 3 punkt där det i informativt syfte nämns att fria från bilskatt är även fordon som är avsedda att ägas och användas av en annan än i 1 punkten nämnd aktör eller person som med stöd av ett internationellt avtal är befriad från bilskatt. I bilskattelagen strävar man inte efter att närmare fastställa förutsättningarna för skattefrihet, eftersom internationella avtal innehåller olika avtalsbestämmelser om skattefrihet. De personer, organisationer eller andra aktörer som har rätt till skattefrihet liksom även skattefrihetens omfattning, övriga villkor och begränsningar framgår av avtalet i fråga. Bestämmelsen gäller också till exempel befrielse från bilskatt enligt artikel XI i Nato Sofa.

Paragrafens 2 mom. ändras inte.

Paragrafens gällande 3 mom. innehåller en tidsfrist på tre år, inom vilken ett fordon som är berättigat till skattefrihet inte får säljas eller annars överlåtas utan skattepåföljder. I det gällande 4 mom. föreskrivs det om sättet att beräkna bilskatten, om bilen säljs innan tidsfristen på tre år har löpt ut. Det föreslås att bestämmelsen i det gällande 4 mom. fogas till 3 mom. och att det samtidigt preciseras att tidsfristen på tre år och de skattepåföljder som hänför sig till den gäller fordon som är befriade från skatt enligt Wienkonventionerna samt EU-institutionernas och deras personals fordon som är befriade från skatt.

Enligt förslaget ska 4 mom. ändras så att ett fordon som med stöd av ett annat internationellt avtal är befriat från skatt inte utan att skatt har betalats får säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för användning annars än enligt de förutsättningar och begränsningar som nämns i avtalet i fråga. På dessa fordon tillämpas alltså inte den ovan nämnda tidsfristen på tre år, utan villkoren för skattefriheten bestäms direkt av bestämmelserna i det internationella avtalet.

9.6 Lag om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket

2 a §. Avgränsning av tillämpningsområdet. I den paragraf som föreslås bli fogad till lagen föreskrivs om rätten för en person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter att utöva det i Finland reglerade veterinäryrket utan med stöd av lag erhållen rätt att utöva yrket. Undantaget från lagens tillämpningsområde ska inte gälla situationer där en person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter och som omfattas av ett sådant avtal om styrkornas status som är bindande för Finland utövar veterinäryrket i syfte att producera veterinärtjänster för sina egna eller en annan främmande stats stridskrafter eller för Försvarsmakten.

Formuleringen av den föreslagna undantagsbestämmelsen innebär att bestämmelserna i lagen om utövning av veterinäryrket, exempelvis bestämmelserna om tillståndsplikt, yrkesutövares rättigheter och skyldigheter, tillsyn över yrkesutövning eller administrativa säkerhetsåtgärder, inte ska tillämpas på verksamhet som omfattas av undantaget.

Enligt förslaget ska dock 9 § i lagen tillämpas på en veterinär som hör till en annan stats styrkor, vilket innebär att veterinären inte när denna är verksam med stöd av undantagsbestämmelsen får använda yrkesbeteckningen veterinär, som är reglerad i Finland. Denna precisering förtydligar att den som är verksam med stöd av undantagsbestämmelsen inte är en sådan idkare av veterinäryrket som avses i finsk lagstiftning. Genom preciseringen förhindras också en eventuell förväxling med sådana personer som deltar i försvarssamarbetet och som enligt lag har rätt att utöva yrket och rätt att använda den reglerade yrkesbeteckningen.

Syftet med den föreslagna lagändringen är att möjliggöra verksamhet i Finland mellan Natos medlemsstater och andra stater som deltar i Partnerskap för fred. Nato Sofa har utarbetats med tanke på militära övningar och styrkors längre vistelse inom en annan stats territorium. Personalen i stridskrafterna hos en avtalsslutande part i Nato Sofa kan sändas till en annan avtalsslutande parts territorium (den mottagande staten) som en del av styrkornas tjänsteutövning. Tillsammans med styrkorna kommer det mycket ofta djur, främst krigshundar, till den mottagande staten och det kan finnas veterinärer i styrkorna.

Nato Sofa innehåller inga avtalsbestämmelser som direkt gäller veterinärvård eller veterinärer. Syftet med avtalet är dock att för den sändande statens styrkor säkerställa sådana rättigheter och handlingsfriheter som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Bestämmelserna om tillståndsplikt för utövning av veterinäryrket innebär en väsentlig begränsning av den sändande

statens möjlighet att i den mottagande staten ordna den veterinärvård som behövs med tanke på styrkornas verksamhet.

Veterinäryrket är ett tillståndspliktigt yrke huvudsakligen av liknande folkhälsorelaterade orsaker som läkar- och tandläkaryrkena, som artikel IX.5 i Nato Sofa och lagförslaget i denna proposition gäller. Veterinärerna har vid sidan av läkarna och tandläkarna en viktig roll när det gäller att besluta om användningen av läkemedel och därigenom avvärja risker som påverkar människors hälsa. Den EU-lagstiftning som ligger bakom regleringen av dessa yrken är i huvudsak likadan, och också den nationella lagstiftningen om utövning av veterinäryrket motsvarar till sitt innehåll i mycket stor utsträckning bestämmelserna om rätt för läkare och tandläkare att utöva sitt yrke samt om tillsynen av yrkesverksamheten i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Även av dessa orsaker är det motiverat att det i lagen om utövning av veterinäryrket görs en motsvarande ändring som i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

9.7 Lag om ändring av körkortslagen

58 a §. *Körkort, körtillstånd och militära körtillstånd utfärdade i en stat som deltar i militärt försvarssamarbete.* Det föreslås att till körkortslagen fogas en ny 58 a §. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om godkännande i Finland av körkort, körtillstånd och militära körtillstånd utfärdade av Natos medlemsstater och de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred samt av andra stater som deltar i det militära försvarssamarbetet. Godkännandet av körkort och tillstånd förutsätter inte ett myndighetsbeslut eller något annat godkännandeförfarande i ärendet, utan med godkännande avses helt enkelt att nämnda körkort och tillstånd tillåts för framförande av fordon i Finland.

I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om att ett körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller militära internationella högkvarter ger rätt att i Finland köra sådana motordrivna fordon, sådana fordon inom Försvarmakten eller sådana internationella militärfordon som motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet. Med för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter avses till exempel Nato Sofa, Parisprotokollet, PfP Sofa och det andra tilläggsprotokollet till PfP Sofa samt EU Sofa. Bestämmelserna om körkort i Nato Sofa tillämpas också på parterna i Parisprotokollet och de avtalsslutande parterna i PfP Sofa och det andra tilläggsprotokollet till PfP Sofa. Bestämmelser om körkort finns i artikel IV i Nato Sofa. De körkort, körtillstånd och militära körtillstånd som avses i bestämmelserna anses avse ett giltigt körkort, körtillstånd och militärt körtillstånd. Av de ovannämnda avtalen följer att bestämmelsen förutsätter att de giltiga körkort, körtillstånd och militära körtillstånd som innehas av de styrkor, den civila personal och den personal vid internationella militära högkvarter som sänts ut till Finland godkänns. Ett körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd ska ha utfärdats i enlighet med avtalet i fråga. I paragrafen avses med fordon inom Försvarmakten sådana fordon som avses i 2 § 4 punkten i militärfordonslagen och med internationella militärfordon sådana fordon som avses i 2 § 2 punkten i den lagen.

I paragrafens 2 mom. föreslås bestämmelser om godkännande av körrätten för en person som har sänts ut till Finland av en stat som deltar i militärt försvarssamarbete. Momentet gäller situationer där det i Finland till exempel på grund av gemensamma militära övningar eller något annat militärt försvarssamarbete finns styrkor från en sådan stat som inte är avtalsslutande part i det avtal som avses i 1 mom. Ett giltigt körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd som utfärdats i en sådan stat ger rätt att i Finland köra sådana fordon inom Försvarmakten eller sådana internationella militärfordon som motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet. Till exempel Australien och Japan är stater som inte är

avtalsslutande parter i det avtal som avses i 1 mom. Bestämmelserna i 59–61 § i körkortslagen tillämpas på godkännande av körkort för framförande av annat fordon.

I paragrafens 3 mom. finns ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt momentet får närmare bestämmelser om framförande av fordon inom Försvarsmakten och internationella militärfordon med stöd av körkort, körtillstånd eller militära körtillstånd som avses i 1 och 2 mom. utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

9.8 Lag om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice

28 §. *Undantag från yrkeskompetenskrav på lastbils- och bussförare.* Det föreslås att ”en främmande stats stridskrafter” läggs till i paragrafens 2 punkt. Undantaget enligt punkten grundar sig på direktivet om yrkeskompetens i vägtrafik. I den nationella lagstiftningen har undantaget med avvikelse från direktivet begränsats till att gälla Försvarsmakten. Till följd av ändringen förutsätts det inte heller lastbils- och bussföraryrkeskompetens av förare som kör fordon som används av en främmande stats stridskrafter vid transporter som hänför sig till den statens uppgifter. Syftet med den föreslagna lagändringen är att trygga smidig rörlighet i Finland för styrkor och civil personal från Natos medlemsstater, de stater som deltar i Natos Partnerskap för fred och andra stater som deltar i det militära försvarssamarbete som bedrivs av Finland.

9.9 Lag om ändring av fordonslagen

I paragraferna används termen för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter, så att bestämmelserna i fortsättningen ska gälla till exempel Nato Sofa och Parisprotokollet.

I fordonslagen föreslås en ny 127 § med bestämmelser om hur länge sådana tjänstefordon eller fordon som förts in för personligt bruk och som avses i för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter temporärt får användas i Finland. Genom paragrafen genomförs artikel V.2 och artikel IX.2 och IX.6 i Nato Sofa.

I nya 127 § 1 mom. finns det bestämmelser om att fordon som med stöd av avtalet förts in för temporär användning får användas medan styrkorna, deras personal eller styrkornas civila personal är på kommendering i Finland. Då ska med avvikelse från ovannämnda Wien- och Genèvekonventioner om vägtrafik tidsfristen för temporär användning vara bunden till längden på fordonsinnehavarens kommendering och inte till ett år. I paragrafens 2 mom. hänvisas det till 125 § 3 1, 3 och 4 punkten och 125 § 4 mom. i den gällande fordonslagen där det föreskrivs om förutsättningarna för temporär användning och om särskilda regler för oregistrerade släpvagnar. Kraven är att 1) fordonet är försett med registreringsstatens registreringsskyltar och nationalitetsbeteckning, 3) en trafikförsäkring som gäller i Finland har tecknats för fordonet och 4) fordonets förare har med sig ett registreringsintyg för fordonet som utfärdats i registreringsstaten och ett intyg över sin rätt att inneha fordonet, om det inte är registrerat i en medföljande persons namn. Det hänvisas inte till 125 § 3 mom. 2 punkten i fordonslagen och då är temporär användning möjlig även om fordonets eller fordonskombinationens huvudmått och massa överskrider de värden som är tillåtna i Finland. Detta anses ändamålsenligt, så att det inte uppstår onödiga hinder för att i Finland temporärt använda fordon som avviker från fordonsbeståndet i Finland, till exempel bepansrade tjänstefordon. I den nya paragrafens 3 mom. föreskrivs att temporär användning av ett fordon kräver att ett tillstånd för tillfällig införsel eller motsvarande bevis för ett i artikel XI.2 i Nato Sofa avsett fordon visas upp vid trafikövervakning.

9.10 Lag om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

3 b §. *Rätt för personer som är i en främmande stats stridskrafter tjänst att utöva reglerade hälso- och sjukvårdsyrken i Finland.* Det föreslås att till lagen fogas en ny paragraf där det föreskrivs om rätten för en person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter att utöva ett i Finland reglerat hälso- och sjukvårdsyrke utan med stöd av denna lag erhållen rätt att utöva yrket eller rätt att använda en genom förordning av statsrådet föreskriven yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Genom den föreslagna ändringen blir det möjligt för hälso- och sjukvårdspersonalen i en sådan främmande stats stridskrafter som deltar i Finlands militära försvarssamarbete att vårda den främmande statens styrkor, civila personal och deras anhöriga. Enligt paragrafens 1 mom. tillämpas denna lag inte på en sådan person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och omfattas av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter, när personen som en del av Finlands militära försvarssamarbete i Finland utövar ett reglerat hälso- och sjukvårdsyrke vid tillhandahållande av hälso- och sjukvård till sina egna eller en främmande stats stridskrafter styrkor eller civila personal samt deras anhöriga eller till personer som är i Försvarsmaktens tjänst.

I enlighet med denna regeringsproposition ska Finland som Natomedlem också ansluta sig till Nato Sofa och Parisprotokollet. I princip bestäms den rättsliga ställningen i den mottagande staten för den främmande stats stridskrafter som deltar i det militära försvarssamarbetet och deras anställda genom sådana avtal om status för styrkor som Nato Sofa och PpP Sofa, vilka det hänvisas till i 1 mom. Bestämmelsen i artikel IX.5 i Nato Sofa anses innehålla ett krav på att den sändande statens hälso- och sjukvårdspersonal ska ges rätt att vårda sina egna styrkor utan att det av den krävs registrering och rätt att utöva yrke i enlighet med den mottagande statens lagstiftning. Utövning av ett reglerat yrke inom hälso- och sjukvården i Finland utan sådan rätt att utöva yrke som beviljats av en behörig myndighet i Finland omfattar utöver styrkor enligt artikel I.1 a i det nämnda avtalet även sådan civil personal som avses i artikel I.1 b och c samt vård av deras anhöriga. Den civila och den militära personalen vid internationella militära högkvarter använder i princip den mottagande statens hälso- och sjukvårdssystem i sin verksamhet, men en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst kan vid behov, till exempel vid en militär övning, också vårda ett internationellt militärt högkvarters militära och civila personal, som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och vars status bestäms enligt Parisprotokollet.

Det militära försvarssamarbetet och den yrkesverksamhet inom hälso- och sjukvården som bedrivs som en del av det inom den mottagande statens territorium är i princip tillfälligt. En främmande stats stridskrafter stöder sig i första hand på sin egen hälso- och sjukvård när de deltar i militärt försvarssamarbete i Finland. I fråga om till exempel militär övningsverksamhet samt operativ verksamhet mellan stridskrafter som deltar i försvarssamarbete kan dock också personal som hör till olika avtalsslutande parter stridskrafter ansvara för hälso- och sjukvården. Därför är det ändamålsenligt att det undantag som föreslås i 1 mom. också utsträcks till att gälla situationer där en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst även vårdar medlemmar av en annan främmande stats styrkor och civila personal eller deras anhöriga. Även de som är i Försvarsmaktens tjänst omfattas av kretsen av personer som vårdas. Med detta avses utöver Försvarsmaktens anställda de personer som med stöd av lagen om försvarsmakten, värnpliktslagen och lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor är i Försvarsmaktens tjänst. De personer som är i Försvarsmaktens tjänst stöder sig i princip på sin egen hälso- och sjukvård, men de kan av särskilda skäl ha behov av att få vård också av personer som hör till en främmande stats stridskrafter. Ett sådant behov kan uppstå till exempel vid en militär övning eller i situationer som kräver brådskanie och omedelbar vård samt i krissituationer som hotar Finland.

I 1 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs dessutom att en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst dock inte när personen utövar yrket i 1 mom. avsedda situationer får använda en i Finland reglerad yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Genom förbudet mot användning av yrkesbeteckning förtydligas det att en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst då inte är en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i 2 § i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Genom preciseringen förhindras därutöver eventuell förväxling med andra personer som deltar i det militära försvarssamarbetet och som med stöd av denna lag har rätt att använda en yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Detta hindrar dock inte en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst från att använda en yrkesbeteckning som utfärdats av den sändande staten.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull att bestämmelserna i denna lag i andra fall än de som avses i 1 mom. tillämpas på en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst. Syftet med den föreslagna paragrafen är att möjliggöra endast sådan yrkesutövning inom hälso- och sjukvården som är nödvändig med tanke på det militära försvarssamarbetet. Avsikten är inte att undantaget från lagens tillämpningsområde ska utsträckas längre än så. Om en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst vill utöva ett i Finland reglerat yrke inom hälso- och sjukvården i större utsträckning än vad som föreslås, ska bestämmelserna i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården tillämpas på personen. Rätten att vara verksam som yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården i Finland ska då vara tillståndspliktig och personen ska utöver de allmänna skyldigheterna för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården också uppfylla till exempel kraven på språkkunskaper, upprättande av journalhandlingar och förskrivning av läkemedel. Genom den föreslagna paragrafen hindras inte en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och som har förvärvat sin yrkeskompetens i en annan EU- eller EES-stat från att utnyttja de grundläggande friheter som garanteras i EU:s grundfördrag, såsom etableringsfrihet eller frihet att tillhandahålla tjänster i Finland. En sådan person ska, om personen så önskar, ha rätt att få sina yrkeskvalifikationer erkända i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och nationell lagstiftning.

9.11 Lag om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel

1 §. I 1 § finns bestämmelser om lagens tillämpningsområde inklusive begränsningar. Enligt den gällande bestämmelsen betalas med stöd av lagen ersättning för en skada eller sjukdom som genom olycksfall har drabbat en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning, om den har orsakats av vapen, projektiler, minor, sprängämnen eller annan krigsmateriel som tillhör Försvarsmakten. Det föreslås att paragrafen ändras så att lagens tillämpningsområde också ska omfatta skador eller sjukdomar som uppkommit genom olycksfall som orsakats av krigsmateriel som tillhör en sådan stats stridskrafter som deltar i försvarssamarbete med Försvarsmakten, när olycksfallet inträffat i Finland. Samtidigt föreslås det att lagens personkrets utvidgas så att alla personer som befinner sig på finskt territorium ska ha rätt till ersättning. Genom de föreslagna ändringarna av tillämpningsområdet blir det möjligt att betala ersättning också i enlighet med de för Finland bindande avtalen om status för styrkor eller internationella militära högkvarter. I paragrafen föreslås också tekniska ändringar genom vilka hänvisningsbestämmelsen till lagen om olycksfall i militärtjänst uppdateras till hänvisningar till lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag och till lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom samt skrivsättet av termen Försvarsmakten ändras till det nuvarande.

10 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Det föreslås att ett nytt bemyndigande att utfärda förordning fogas till körkortslagen. Det föreslås att med stöd 3 mom. i den föreslagna 58 a § i körkortslagen ska närmare bestämmelser om rätt att med stöd av 1 och 2 mom. i den paragrafen nämnda körkort, körtillstånd eller militära körtillstånd köra Försvarsmaktens fordon samt internationella militärfordon få utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

11 Ikraftträdande

Det föreslås att de lagar som ingår i propositionen och som gäller Nato Sofa och Parisprotokollet ska träda i kraft samtidigt som avtalen träder i kraft för Finlands del, vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Det föreslås att de övriga lagarna i propositionen ska träda i kraft senast när Nato Sofa och Parisprotokollet träder i kraft för Finlands del.

12 Bifall av Ålands lagting

Åland är en del av Finlands suveräna territorium och Finland svarar för Ålands internationella förbindelser i den mening som avses i artikel XX i Nato Sofa. Således omfattas också Åland av avtalets tillämpningsområde. Vid tillämpningen ska dock beaktas Ålands folkrättsliga särställning, som Finland också har lyft fram vid Finlands anslutningssamtal med Nato (RP 315/2022 rd). Situationer där Nato Sofa och Parisprotokollet tillämpas baserar sig på Finlands begäran, i samband med vilken det säkerställs att Ålands folkrättsliga särställning beaktas. Finlands anslutning till nordatlantiska fördraget påverkar inte Ålands ställning, som grundar sig på internationell rätt (RP 315/2022 rd). På motsvarande sätt påverkar inte heller Finlands anslutning till Nato Sofa och Parisprotokollet Ålands på internationell rätt grundade ställning.

Nato Sofa och Parisprotokollet innehåller inga bestämmelser som enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapet Ålands behörighet. Riket har enligt 27 § 34 punkten i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om försvarsväsendet och gränsbevakningen med beaktande av vad som föreskrivs i 12 § i den lagen, ordningsmaktens verksamhet för tryggnad av statens säkerhet, försvarstillstånd och beredskap inför undantagsförhållanden. Dessutom har riket enligt 27 § 42 punkten i självstyrelselagen för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i självstyrelselagen ska hänföras till rikets lagstiftningsbehörighet. Följaktligen är det inte nödvändigt att i enlighet med 59 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland inhämta Ålands lagtings bifall till ikraftträdandebestämmelserna. Utifrån tidigare praxis för godkännande av internationella avtal är det dock möjligt att i ett senare skede begära lagtingets bifall för Nato Sofa och Parisprotokollet, om det visar sig nödvändigt (GrUU 80/2022 rd).

13 Förhållande till andra propositioner

Som det konstateras i regeringens proposition RP 315/2022 rd förutsätter Finlands anslutning till Nato att Finland efter att ha blivit medlem i Nato också utöver Nato Sofa och Parisprotokollet ansluter sig till vissa bindande överenskommelser mellan Natos medlemsstater. Riksdagen godkände den 1 mars 2023 det i Ottawa den 20 september 1951 upprättade avtalet om status för Nordatlantiska fördragsorganisationen, nationella representanter och organisationens internationella personal (RP 315/2022 rd, RSv 327/2022 rd). Avtalet trädde för Finlands del i kraft den 7 juni 2023 (FördrS 42 och 43/2023). Riksdagen godkände den 20 juni 2023 det i Bryssel den 6 mars 1997 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om

informationssäkerhet (RP 4/2023 rd, RSv 4/2023 rd). Avtalet trädde för Finlands del i kraft den 23 augusti 2023 (FördrS 55 och 56/2023). Vid försvarsministeriet bereds som bäst en regeringsproposition till riksdagen om Finlands anslutning till det i Paris den 21 september 1960 upprättade avtalet om ömsesidigt sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar samt om Natos i Bryssel den 19 oktober 1970 upprättade avtal om överföring av teknisk information för försvarsändamål. Vid utrikesministeriet bereds som bäst en regeringsproposition om Finlands anslutning till det i Paris den 18 juni 1964 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om samarbete avseende nukleär information (ATOMAL).

Vid försvarsministeriet bereds dessutom en regeringsproposition om ändring av lagen om försvarsmakten. Försvarsmaktens uppgifter förtydligas så att i dem beaktas Finlands medlemskap i Nato och Försvarsmaktens uppgifter i anslutning till Nato. Avsikten är att samtidigt ändra lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samarbete eller annan internationell verksamhet samt lagen om militär krishantering så att Finlands medlemskap i Nato beaktas i lagarnas tillämpningsområde. Till lagen om militär underrättelseverksamhet fogas dessutom nya bestämmelser om internationellt samarbete inom militär underrättelseinhämtning med Nato och Natos medlemsstater. Vid försvarsministeriet bereds också en regeringsproposition om ändring av territorialövervakningslagen. Syftet med propositionen är att göra förutsättningarna för inresa flexibla mellan Natos medlemsstater.

De nämnda propositionerna har dock inget direkt samband med denna proposition.

14 Behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordning

14.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande bland annat för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkning täcker riksdagens grundlagsenliga befogenhet att godkänna internationella förpliktelser alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. En avtalsbestämmelse ska hänföras till området för lagstiftningen 1) om bestämmelsen gäller utövande eller inskränkning av en rättighet som är tryggad i grundlagen, 2) om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter, 3) om det enligt grundlagen ska föreskrivas i lag om den sak som bestämmelsen avser, 4) om det finns gällande bestämmelser i lag om den sak som bestämmelsen avser eller 5) om det enligt rådande uppfattning i Finland ska föreskrivas om den i lag. Frågan påverkas inte av om en bestämmelse strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11, 12 och 45/2000 rd).

Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande (GrUU 80/2022 rd) om Finlands anslutning till nordatlantiska fördraget att nordatlantiska fördraget i sin helhet bör hör till området för lagstiftningen. Utskottet konstaterade att nordatlantiska fördraget bildar en integrerad helhet där de enskilda artiklarna har ett nära inbördes samband. Enligt regeringens bedömning är det nordatlantiska fördraget, som är det fördrag genom vilket Nato inrättats, unikt. Bestämmelserna i fördraget berör i stor utsträckning organisationens verksamhet och artiklarna kompletterar varandra. Bestämmelserna i Nato Sofa och Parisprotokollet är inte på motsvarande sätt kopplade till varandra, utan de gäller olika delområden i lagstiftningen, såsom det redogörs för i de artikelspecifika motiveringarna till avtalet och protokollet i avsnitten 8.1 och 8.2. Regeringen anser dock, med undantag för slutbestämmelserna, att alla bestämmelser i avtalet hör till området för lagstiftningen.

Artikel I om definitionerna i Nato Sofa hör till området för lagstiftningen. Om de begrepp som definieras i ett fördrag eller de bestämmelser som gäller fördragets tillämpningsområde gäller frågor som hör till området för lagstiftningen, påverkar definitionerna indirekt innehållet i och tillämpningen av dessa materiella bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och hör därför också själva till området för lagstiftningen. På motsvarande sätt hör också artiklarna 1–3 i Parisprotokollet till området för lagstiftningen. Vidare innehåller artikel II i Nato Sofa en skyldighet att respektera lagstiftningen i den mottagande staten. Bestämmelsen inverkar på tillämpningen av avtalet och hör i sig till området för lagstiftningen. Också artikel XV i Nato Sofa gäller tillämpningen av avtalet och hör därför till området för lagstiftningen.

Artiklarna III–XIV i Nato Sofa och 4–14 i Parisprotokollet hör huvudsakligen till området för lagstiftningen. Det redogörs för förhållandet mellan bestämmelserna i Nato Sofa och den nationella lagstiftningen i den artikelspecifika motiveringen i avsnitt 8. I artikel VIII.2 i Nato Sofa föreskrivs om ett bindande skiljemannaförfarande som hör till området för lagstiftningen, eftersom skiljemannens beslut är slutliga och bindande för de avtalsslutande parterna och gäller hur de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Finland ska tillämpas. Artikel 14 i Parisprotokollet innehåller en bestämmelse om delegering av befogenhet att ingå avtal och hör till området för lagstiftningen.

I propositionen ingår ett meddelande som föreläggs riksdagen för godkännande och som gäller tillämpningen av artikel VIII. 2 f i Nato Sofa. För att meddelandet ska kunna lämnas är det nödvändigt att begära riksdagens samtycke, eftersom meddelandet gäller ett belopp i euro under vilket Finland avstår från att framställa ersättningsanspråk. Meddelandet gäller tillämpningen av den bestämmelse om skadeståndersättning som hör till området för lagstiftningen. Avsikten är att skadeståndsbeloppet ska föreskrivas i lagen om sättande i kraft av Nato Sofa.

14.2 Behandlingsordning

14.2.1 Om utgångspunkterna för bedömning av behandlingsordningen

I propositionen föreslås det att riksdagen ger sitt godkännande till Nato Sofa och Parisprotokollet och godkänner de lagar som gäller ikraftträdandet av avtalet och protokollet.

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen fattas beslut om godkännande av en internationell förpliktelse med enkel majoritet. Om ett förslag om godkännande av en förpliktelse gäller grundlagen eller ändring av rikets territorium eller med hänsyn till Finlands suveränitet betydande överföring av behörighet till Europeiska unionen eller till en internationell organisation eller institution, ska beslutet dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

På motsvarande sätt enligt 95 § 2 mom. i grundlagen, om förslaget dock gäller grundlagen eller ändring av rikets territorium eller med hänsyn till Finlands suveränitet betydande överföring av behörighet till Europeiska unionen eller till en internationell organisation eller institution, ska riksdagen, utan att förslaget lämnas vilande, godkänna det med ett beslut som har fattats med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna, det vill säga i så kallad inskränkt grundlagsordning. Vid bedömningen av behandlingsordningen ska dessutom bestämmelserna i avtalet och protokollet bedömas med tanke på 1 § 1 och 3 mom., 7 § 2 mom. samt 9 § 3 och 4 mom. i grundlagen. Nato Sofa och Parisprotokollet ska vidare granskas i ljuset av de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland, särskilt med tanke på artiklarna 1 och 6 i Europakonventionen samt det sjätte och det trettonde tilläggsprotokollet till konventionen. Nato Sofa och Parisprotokollet ska också granskas med tanke på artikel 14 i och det andra tilläggsprotokollet till MP-konventionen. I situationer som omfattas av EU-rättens

tillämpningsområde är också förpliktelserna i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna som följer av EU-rätten betydelsefulla.

I den verksamhet som bedrivs inom ramen för Nato Sofa ska inresan för den sändande statens styrkor alltid basera sig på Finlands samtycke. Därför har avtalet i förhållande till Finlands yttre suveränitet inte bedömts i behandlingsordningen.

Nato Sofa är ett multilateralt avtal som alla Natos medlemsstater ska ansluta sig till. Genom avtalet regleras förhållandet mellan två medlemsstater i Nato i situationer där styrkor från den ena medlemsstaten i Nato finns inom den andra medlemsstatens territorium.

I samband med den grundlagsreform som trädde i kraft 2012 fogades till 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen bestämmelser om bedömning av behandlingsordningen för internationella förpliktelser i situationer där det är nödvändigt att bedöma frågan om huruvida det med hänsyn till Finlands suveränitet sker en betydande överföring av behörighet till Europeiska unionen eller till en internationell organisation eller institution. I förarbetena behandlades inte frågan om huruvida kriteriet är avsett att tillämpas också i sådana situationer där det de facto juridiskt är fråga om överföring av behörighet till en annan stat (RP 60/2010 rd, s. 44–46). Som det konstateras ovan reglerar Nato Sofa förhållandet mellan två medlemsstater i Nato när styrkorna befinner sig inom den andra medlemsstatens territorium. Den verksamhet som omfattas av avtalet handlar om behörighet mellan stater och inte om överföring av behörighet till Nato som en internationell organisation. När det gäller frågan om överföring av behörighet kan det således endast bli aktuellt att bedöma frågan om det vid överlåtelse av jurisdiktion eller behörighet till en annan stat är fråga om överföring av behörighet till en annan stat. Eftersom grundlagen med beaktande av ordalydelsen i dess 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. och i lagens förarbeten samt i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis inte känner denna möjlighet, ser regeringen inget behov av att ytterligare bedöma frågan om eventuell överföring av behörighet i fråga om Nato Sofa-avtalet.

Vid bedömningen av behandlingsordningen för avtalet och protokollet är det således särskilt fråga om att bedöma om någon bestämmelse i dem gäller grundlagen, det vill säga om någon bestämmelse i Nato Sofa eller Parisprotokollet står i strid med grundlagen på så sätt att godkännandet av avtalet och protokollet förutsätter ett beslut som fattas med två tredjedels majoritet i inskränkt grundlagsordning.

Under den gällande grundlagen har grundlagsutskottet några gånger konstaterat att godkännandet av en internationell förpliktelse förutsätter ett beslut med två tredjedels majoritet enligt 94 § 2 mom. i grundlagen eller inskränkt grundlagsordning enligt 95 § 2 mom. i grundlagen. Dessa fall har huvudsakligen haft samband med en bedömning av kriterierna för överföring av behörighet som är betydande med tanke på suveräniteten (till exempel GrUU 14/2021 rd, GrUU 13/2008 rd och GrUU 36/2006 rd). Eftersom det i dessa fall har varit fråga om en bedömning av en juridiskt annorlunda frågeställning, är det inte möjligt att använda grundlagsutskottets nämnda praxis som stöd vid bedömningen av behandlingsordningen för Nato Sofa och Parisprotokollet.

I förarbetena till grundlagen konstateras följande om utgångspunkterna för 95 § 2 mom. i grundlagen: ”I 2 mom. bestäms att lagförslag om ikraftträdande av ett fördrag och någon annan internationell förpliktelse skall behandlas i så kallad inskränkt lagstiftningsordning, om förslaget gäller grundlagen. Så är fallet också i dag. Utskottet anser det vara klart att de lagar om ikraftträdande som stiftas i inskränkt grundlagsordning är undantagslagar i författningsrättsligt hänseende. Kravet på avgränsat undantag enligt 73 § gäller därför dem.” (GrUB 10/1998 rd, s. 26/II).

Grundlagsutskottet har under den gällande grundlagen endast i två fall ansett att förslaget gäller grundlagen och har därför förutsatt behandling med den majoritet som avses i 94 § 2 och 95 § 2 mom. i grundlagen. I dessa situationer har det varit fråga om att en internationell förpliktelse har stått i strid med någon bestämmelse i grundlagen (GrUU 45/2000 rd, GrUU 18/2003 rd). I utlåtandet GrUU 18/2003 rd bedömdes dessutom förhållandet mellan 95 § 2 mom. i grundlagen och lagstiftningsordningen enligt 73 § i grundlagen. I utlåtandet GrUU 22/2009 rd ansåg grundlagsutskottet däremot att överenskommelsen kunde godkännas med enkel majoritet, trots att man i regeringspropositionen ansåg att överenskommelsen borde ha godkänts i inskränkt grundlagsordning.

Grundlagsutskottet har ansett att en förutsättning för användningen av den i 95 § 2 mom. i grundlagen avsedda inskränkta grundlagsordningen är att det i det ärende som bedöms är fråga om direkt verkställighet av en avtalsförpliktelse. Om en bestämmelse som är problematisk med tanke på grundlagen inte hänför sig till en avtalsförpliktelse, ska frågan bedömas med tanke på 73 § i grundlagen (GrUU 45/2000 rd, s. 6, GrUU 18/2003 rd, s. 5/II). Eftersom det i denna proposition enligt regeringens uppfattning handlar om åtgärder som endast hänför sig direkt till sättandet i kraft av en överenskommelse, behöver denna gränsdragning inte bedömas närmare.

Nato Sofa har tidigare 1997 indirekt bedömts av grundlagsutskottet via Pfp Sofa. Grundlagsutskottet ansåg då att Pfp Sofa när det gällde flera frågor gällde grundlagen och att avtalet skulle godkännas i inskränkt grundlagsordning (GrUU 6/1997 rd). Grundlagsutskottet bedömde att avtalet i konstitutionellt hänseende var problematiskt med tanke både på suveräniteten och på vissa frågor som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna. Tolkningspraxisen i fråga om suveräniteten har sedermera ändrats, och därför finns det skäl att på nytt bedöma avtalets förhållande till Finlands suveränitet.

Däremot är frågeställningarna som hänför sig till de grundläggande fri- och rättigheterna fortfarande i stor utsträckning desamma som för närvarande. Vid en jämförelse med bedömningen av Pfp Sofa bör det beaktas att bedömningen då i betydande grad fästes vid att det är fråga om småskaligt övningssamarbete (GrUU 6/1997 rd, s. 2). Dessutom har karaktären av samarbetet inom Natos Partnerskap för fred varit mycket annorlunda än Finlands roll som medlem av Nato, varvid Nato Sofa i praktiken lämpar sig för en mer omfattande och bredare verksamhet. Utgångspunkten nedan är dock att Nato Sofa ska bedömas i förhållande till grundlagsutskottets tidigare utlåtande om Nato Sofa till den del det fortfarande är motiverat med tanke på ärendet.

Parisprotokollet har indirekt bedömts av grundlagsutskottet 2005 (GrUU 16/2005 rd). Den bedömning som då gjordes har betydelse i detta sammanhang i synnerhet i fråga om artikel VII.10 i Nato Sofa, där det är fråga om befogenheterna i fråga om säkerheten inom de områden som de militära styrkorna förfogar över.

Nato Sofa ska bedömas också med tanke på de internationella förpliktelser om mänskliga rättigheter som är bindande för Finland. En allmän princip i internationell rätt är att statens åtaganden ska tillämpas i god tro. Detta innebär också att människorättsförpliktelserna ska iakttas och att förpliktelser i strid med dem ska undvikas. Staten befrias inte från ansvar enligt sina människorättsförpliktelser när den ansluter sig till en ny överenskommelse som eventuellt står i strid med förpliktelserna, och staten kan inte med sina andra internationella förpliktelser eller sin nationella lagstiftning motivera en försummelse av andra internationella förpliktelser. Viktiga människorättsförpliktelser med tanke på Nato Sofa är i synnerhet Europakonventionen och MP-konventionen. Enligt artikel 1 i Europakonventionen ska de höga fördragsslutande parterna garantera var och en, som befinner sig under deras jurisdiktion, de fri- och rättigheter som anges i avdelning I av konventionen. Europadomstolen har till exempel ansett att i vissa

situationer kan en stat inom vars territorium en militär styrka från en annan stat är verksam bli ansvarig för en annan stats myndighets verksamhet i situationerna i fråga (till exempel Europadomstolens domar Al Nashiri mot Rumänien och Al Nashiri mot Polen).

I internationella rapporter om mänskliga rättigheter har det också konstaterats att Nato Sofa inte minskar ansvaret för de förpliktelser som parterna i Europakonventionen har (till exempel Venedigkommissionens rapport CDL-AD(2006)009, Opinion no. 363 / 2005, stycke 110, EU Network of Independent Expert on fundamental rights, opinion 3/2006, s. 10–15). En stat har ansetts vara befriad från ansvar för en annan stats verksamhet endast så länge den inte är medveten om verksamhet som är problematisk med tanke på de mänskliga rättigheterna (den nämnda rapporten från Venedigkommissionen, stycke 136 och styckena a–f i slutsatserna).

14.2.2 Nato Sofa och Parisprotokollet som en del av förpliktelserna till följd av Finlands medlemskap i Nato

Finlands skyldighet att godkänna Nato Sofa och Parisprotokollet följer direkt av Finlands anslutning till Nato. Finland förband sig vid anslutningen till Nato att ansluta sig till andra avtal som nära anknyter till Natomedlemskapet, såsom Nato Sofa och Parisprotokollet. I regeringens proposition om anslutningen till Nato konstateras att det ännu separat kommer att föreslås att riksdagen ska godkänna andra överenskommelser som hänför sig till medlemskapet i Nato (RP 315/2022 rd, s. 67–69). Grundlagsutskottet tog inte ställning till frågan i sitt utlåtande om propositionen.

Enligt förarbetena till grundlagen ska bestämmelsen om Finlands suveränitet numera granskas i skenet av Finlands internationella förpliktelser och särskilt med beaktande av Finlands medlemskap i Europeiska unionen (RP 1/1998 rd s. 73). Grundlagsutskottet har ansett att ett Natomedlemskap inte medför problem med avseende på 1 § 3 mom. i grundlagen. Utskottet ansåg i sin bedömning att det är av särskild betydelse att Natos verksamhet bygger på principerna i FN-stadgan. Det är också av betydelse att det i nordatlantiska fördraget konstateras att Nato främjar frihet, demokratiska principer och rättsstatsprincipen och att parterna enligt artikel 1 i fördraget förbinder sig att i sina internationella relationer avhålla sig från allt hot om och bruk av våld på ett sätt som är oförenligt med FN:s ändamål. Vidare konstaterade utskottet att den skyldighet till ett kollektivt försvar som följer av artikel 5 begränsas till de fall av individuellt eller kollektivt självförsvar som avses i artikel 51 i FN-stadgan. Utskottet ansåg att det också är av betydelse att den ställning som eftersträvas genom en anslutning, det vill säga att Finland utgör en del av Natos kollektiva försvar och omfattas av säkerhetsgarantierna i artikel 5, syftar till att säkerställa Finlands suveränitet. Som slutsats ansåg utskottet att Finlands medlemskap i Nato inte är problematiskt med tanke på 1 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 80/2022 rd, styckena 7–9 och 33).

Eftersom det vid anslutningen som avtalsslutande part till Nato Sofa och Parisprotokollet är fråga om en internationell förpliktelse som har ett nära samband med medlemskapet i Nato, ska det vid bedömningen också läggas vikt vid att Finland i samband med anslutningsdiskussionerna bekräftade att Finland är berett att fullt ut uppfylla de förpliktelser som medlemskapet medför och är redo att godkänna Natos principer, inklusive Natos internationella överenskommelser. I den avsiktsförklaring som beseglade anslutningssamtalen meddelade Finland Nato att Republiken Finland förbinder sig att ansluta sig till sådana rättsliga avtal och protokoll som förutsätter inbjudan av de nuvarande medlemmarna i alliansen samt till andra rättsliga handlingar som behövs för en ändamålsenlig verksamhet inom alliansen. Nato Sofa och Parisprotokollet räknas till dessa avtal. Det bör också fästas vikt vid att det i verksamhet inom ramen för Natomedlemskapet också är fråga om organiseringen av det nationella försvaret. Natos medlemsstater har förbundit sig till kollektivt försvar i enlighet med

artikel 5 i nordatlantiska fördraget och till kollektiv beredskap i enlighet med artikel 3 i fördraget. Nato är medlemsstaternas gemensamma försvarsallians, till vilken sist och slutligen all verksamhet inom Nato hänförs.

Som medlem av alliansen utövar Finland sin suveränitet tillsammans med andra länder för att säkerställa sin suveränitet (se även RP 315/2022 rd, s. 84 och GrUU 80/2022 rd, punkt 33). I samband med anslutningen till Nato har det konstaterats att Natomedlemskapet är en ny form av internationellt samarbete. Med beaktande av att Natomedlemskapet för Finland innebär medlemskap i en försvarsallians där grundfördraget förpliktar till kollektiv beredskap och kollektivt försvar, torde man kunna anse att internationella förpliktelser av något olika slag kan godkännas i den verksamhet som bedrivs inom Nato, och detta kan förutsätta en något annan typ av reglering än vad som allmänt sett ansetts vara rättsligt möjligt i andra sammanhang. I förarbetena till grundlagen anses att det är befogat att utgå från att sådana internationella förpliktelser som är sedvanliga i modernt internationellt samarbete och som endast i ringa utsträckning påverkar statens suveränitet inte direkt kan anses strida mot grundlagens bestämmelser om suveränitet (RP 1/1998 rd, s. 74).

Vid bedömningar i anslutning till Natomedlemskapet ska det beaktas att Natosamarbetet baserar sig på samarbete som medlemsstaterna frivilligt har anslutit sig till och i princip på beslutsfattande genom konsensus (GrUU 80/2022 rd, styckena 41–42). Natos verksamhet baserar sig på de beslut som har fattats inom ramen för Natos beslutsstruktur och som varje medlemsstat kan delta i. Nato Sofa gäller samarbete mellan två av Natos medlemsstater som baserar sig på samförstånd mellan dessa stater. En förutsättning för att bestämmelserna i Nato Sofa ska bli tillämpliga är i princip att en stat befinner sig inom en annan stats territorium med den statens samtycke.

Nato Sofa är en juridiskt ny form av internationellt samarbete för Finland som medlem av Nato. Det finns dock skäl att i frågan lägga vikt vid att Nato Sofa, trots att det är fråga om en ny form av förpliktelse för Finland, i sig är en etablerad del av det normala samarbetet mellan Natos medlemsstater. Dessutom kan det konstateras att för en betydande del av EU:s medlemsstater utgör Nato en grundläggande lösning på säkerhetspolitiken (artikel 42.7 andra stycket i FEU). Utländska styrkors närvaro och verksamhet inom ramen för Nato Sofa inom finskt territorium som grundar sig på Finlands samtycke torde således kunna betraktas som sedvanligt samarbete mellan suveräna stater.

Nato Sofa och Parisprotokollet gäller fortfarande i sin ursprungliga form och det finns inga allmänna styrande tolkningar i anslutning till dem. Inom ramen för Natomedlemskapet baserar sig samarbetet mellan medlemmarna på ömsesidigt förtroende. Enligt artikel XVI i Nato Sofa ska alla tvister mellan de avtalsslutande parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av avtalet lösas genom förhandlingar utan stöd av utomstående jurisdiktion. Enligt artikeln ska, utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i avtalet, tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet. I ett sådant förfarande är det dock inte fråga om egentlig tvistlösning, utan snarare om ett medlingsförfarande.

Vid tillämpningen av Nato Sofa ska det också beaktas att principen om jämställdhet mellan staterna förutsätter att de respekterar varandras statsmakt. Enligt internationell sedvanerätt åtnjuter representanterna för en stat i sina ämbetsåtgärder immunitet mot en främmande stats straffrättsliga behörighet. Ett specialfall i detta avseende utgörs av styrkor från en främmande stats stridskrafter, eftersom deras ställning allmänt avtalas genom fördrag som innehåller uttryckliga bestämmelser om styrkornas immunitet mot den mottagande statens straffrättsliga

behörighet. Vid tillämpningen av Nato Sofa ska också denna regel i den internationella sedvanerätten beaktas.

Vid bedömningen av behandlingsordningen ska det beaktas att Nato som internationell organisation på grundval av det som anges ovan till många delar skiljer sig från andra internationella organisationer där Finland är medlem. Nato avviker som internationell organisation också från Europeiska unionen. Natomedlemskapet ska enligt regeringens uppfattning bedömas åtminstone i viss mån som en annan verksamhet än andra organisationer där Finland är medlem. Med beaktande av grundlagsutskottets ställningstaganden om att nya tolkningssituationer måste stödja sig på gällande rätt (GrUU 26/2017 rd) är det motiverat vid bedömningen av konstitutionella frågor som är av betydelse med tanke på Natomedlemskapet att beakta åtminstone vissa tolkningsställningstaganden som hänför sig till lagstiftningen inom EU. I fråga om Natomedlemskapet och de förpliktelser som följer av det är det dock fråga om en regleringshelhet som till den grad är annorlunda än i Europeiska unionen att tolkningslinjerna i anslutning till EU-medlemskapet inte som sådana kan tillämpas på frågor som gäller Natomedlemskapet. Dessutom finns det skäl att beakta grundlagsutskottets ställningstagande enligt vilket Nato inte kan jämföras med Europeiska Unionen, som skiljer sig betydligt från Nato när det gäller sammanhållning, omfattning och djup (GrUU 80/2022 rd, styckena 5, 40 och 41). Vid bedömningen av behandlingsordningen är det skäl att i sin helhet fästa uppmärksamhet vid att alla frågor som behandlas nedan alltid har samband med Finlands medlemskap i Nato.

14.2.3 Jurisdiktion inom Finlands territorium

Enligt förarbetena till grundlagens 1 § 1 mom. avses med inre suveränitet att statsmakten utgör den högsta rättsliga makten i staten. Den viktigaste konsekvensen av den inre suveräniteten är behörigheten att bestämma om de myndigheters och andra organs behörighet som utövar offentlig makt inom statens territorium. Behörigheten omfattar även makt att besluta om rättsordningens innehåll, bestämma om de statliga organens verksamhet och rätt att på olika sätt utöva offentlig makt i förhållande till människor och föremål inom statens territorium (RP 1/1998 rd, s. 71/II). Jurisdiktionen har ansetts vara en del av denna rätt att utöva offentlig makt.

Enligt 3 § 3 mom. i grundlagen utövas den dömande makten i Finland av oberoende domstolar, i högsta instans av högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Enligt 98 § 1 mom. i grundlagen är allmänna domstolar högsta domstolen, hovrätterna och tingsrätterna. En klar konstitutionell utgångspunkt kan anses vara att utövandet av domsrätt inom Finlands jurisdiktion i konstitutionellt hänseende uteslutande hör till finländska domstolar. Det finns ingen tidigare tolkningspraxis av grundlagsutskottet när det gäller möjligheten för en domstol i en annan stat att utöva jurisdiktion enligt sin egen lagstiftning inom finskt territorium.

En separat fråga som gäller utövandet av jurisdiktion är möjligheten att genom en internationell överenskommelse avtala om vilken stat som utövar jurisdiktion i fråga om vissa gärningar. I strafflagens 1 kap. 15 § föreskrivs det att om en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland i något fall begränsar tillämpningsområdet för finsk straffrätt utöver vad som föreskrivs i kapitlet i fråga, ska den begränsningen följas så som avtalats. I den regeringsproposition som gäller paragrafen konstateras att det har ingåtts flera avtal om utövande av dömande makt vars syfte har varit att möjliggöra samarbete mellan staterna (RP 1/1996 rd, s. 39–31). Ett sådant avtal om fördelning av behörigheten att utöva straffrättslig jurisdiktion som det är fråga om i artikel VII.2 och VII.3 i Nato Sofa är en form av normalt samarbete mellan sådana stater.

Det finns dessutom skäl att konstatera att man i grundlagsutskottets utlåtandepraxis ännu som en separat helhet har bedömt överstatliga domstolars rätt att begränsa finska domstolars möjlighet att utöva jurisdiktion. Grundlagsutskottet har exempelvis bedömt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen i sitt utlåtande GrUU 45/2000 rd. Då konstaterade utskottet att på grund av bestämmelser i stadgan kan ett ärende som ingår i en finländsk domstols jurisdiktion i princip tas upp till behandling av brottmålsdomstolen mot Finlands ståndpunkt. Utskottet konstaterade att stadgan således ger Internationella brottmålsdomstolen domsrätt som ingår i finländsk lagskipning, vilket i sig innebär ett intrång i suveräniteten enligt 1 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 45/2000 rd, s. 4/II). I dessa situationer ansåg grundlagsutskottet att det kan vara fråga om att en övernationell domstol på ett rättsligt förpliktande sätt har kunnat begränsa de finska domstolarnas verksamhet.

Rätten enligt Nato Sofa och Parisprotokollet att utöva jurisdiktion inom finskt territorium handlar om en annan stats rätt att utöva jurisdiktion inom finskt territorium och inte om att ge behörigheten till Nato som internationell organisation. Även om det gäller en fråga som i väsentlig grad hör till Natos verksamhet kan det konstateras att det i praktiken ändå är fråga om en situation som gäller staters bilaterala verksamhet inom ett multilateralt statsfördrag och inte om en situation som gäller Nato som internationell organisation. Med beaktande av detta kan det konstateras att det är fråga om en situation som bör bedömas med tanke på huruvida utövandet av jurisdiktion gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen. Finland har inte tidigare tillåtit någon främmande stat att utöva någon som helst jurisdiktion på finskt territorium. I samband med Pfp Sofa gav Finland en tolkningsförklaring enligt vilken det finska godkännandet av behörigheten hos militära myndigheter i den sändande staten enligt artikel VII i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor inte avser utövande på finskt territorium av domsrätt som utgår från domstolarna i den sändande staten. I grundlagsutskottets utlåtande om Pfp Sofa ansågs bestämmelsen i artikel VII.1 a i Nato Sofa som möjliggör en främmande stats domstols domsrätt problematisk, trots att man genom en tolkningsförklaring strävade efter att inskränka dess område (GrUU 6/1997 rd s. 2–3).

I samband med EU Sofa behandlades också frågan huruvida EU Sofa ger den sändande staten rätt att utöva jurisdiktion inom Finlands territorium. Ordalydelsen i artikel 17 i EU Sofa avviker från ordalydelsen i artikel VII.1 i Nato Sofa, och EU Sofa ger inte behörighet att utöva jurisdiktion på den mottagande statens territorium. Utskottet ansåg att med beaktande av ordalydelsen i artikel 17.1 i EU Sofa och hur den kommit till och Finlands uttalande i samband med tillträdesdokumenten ger det enligt grundlagsutskottets mening inte myndigheten i den sändande staten rätt att utöva jurisdiktion på Finlands territorium och står därmed inte i strid med bestämmelserna om statens suveränitet i grundlagen (GrUU 16/2005 rd, s. 5/I). Förklaringen till Nato Sofa 1997 och hänvisningen till Parisprotokollet 2005 förblev fortfarande i kraft. I samband med EU Sofa gav Finland en förklaring där Finland ansåg att artikel 17 i avtalet inte ger domstolarna i den sändande staten rätt att utöva domsrätt på finskt territorium. De avtalsslutande parterna har inte gjort några förbehåll eller lämnat några förklaringar till Nato Sofa eller Parisprotokollet. Finlands möjlighet att göra en reservation med tidigare innehåll eller med ett snävare tillämpningsområde eller lämna en förklaring till Nato Sofa eller Parisprotokollet har avslagits i de diskussioner som har förts med de allierade och Natosekretariatet.

När det nu föreslås för riksdagen att Nato Sofa och Parisprotokollet ska godkännas måste frågan om hur rätten enligt artikel VII.1 a i Nato Sofa att utöva jurisdiktion inom finskt territorium ska bedömas ur synvinkeln för Finlands grundlag. Den sändande statens rätt att utöva jurisdiktion är i enlighet med artikel VII.1 i Nato Sofa mycket begränsad. Det är fråga om den sändande statens militära myndigheters rätt att i den mottagande staten utöva all den straffrättsliga och

disciplinära jurisdiktion som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under den militära lagstiftningen i den staten. Det är fråga om en rättsligt begränsad och relativt tydlig rätt med avseende på personkretsen. Utgångspunkten är att behörigheten också enligt den militära lagstiftningen i sig är begränsad, men eftersom olika länder har olika uppfattningar om vad den militära lagstiftning som avses i artikeln gäller till sitt tillämpningsområde, måste dess betydelse i sak bedömas närmare nedan.

I Finland behandlas vissa begränsade gärningar i ett militärdisciplinförfarande och som militära brott. I en del stater kan uppfattningen om området för den militära lagstiftningen avvika från Finlands uppfattning. Det verkar till exempel som att det i några av Natos medlemsstater finns en mer omfattande förteckning än i Finland över brottsbenämningar som betraktas som militära brott. Natos medlemsstater har ingen enhetlig uppfattning om hur området för den militära lagstiftningen bestäms i förhållande till de allmänna domstolarna. Med tanke på Finlands grundlag ska bedömas frågan om huruvida gärningar som begåtts i Finland och som i princip ska behandlas i allmänna domstolar i Finlands rättsordning kan behandlas inom Finlands territorium som militära brott i en behörig domstol enligt lagstiftningen i den sändande staten. När det gäller utövande av jurisdiktion ska det vidare granskas om det med tanke på suveräniteten är problematiskt att den jurisdiktion som tillkommer den sändande staten med stöd av statsfördraget utövas av den sändande staten på finskt territorium. En sådan situation där en annan stat utövar jurisdiktion inom finskt territorium har inte behandlats i tolkningarna av suveräniteten under den gällande grundlagen.

Det är således i praktiken fråga om huruvida en annan stats rätt att inom finskt territorium utöva sådan jurisdiktion som den har med stöd av ett statsfördrag strider mot Finlands suveränitet enligt 1 § 1 mom. i grundlagen. På basis av den sändande statens domar ska finska myndigheter ännu inte kunna åläggas att vidta åtgärder, utan de direkta rättsverkningarna av dessa domar ska hänföra sig endast till den sändande statens rättskipningsmyndigheter.

Den sändande statens rätt att utöva jurisdiktion inom finskt territorium kan åtminstone till vissa delar anses vara av ringa betydelse med tanke på Finlands suveränitet. I fråga om sådana gärningar som med tanke på finsk lagstiftning är sedvanliga militära brott i den sändande staten i anslutning till styrkornas militära verksamhet, är finska domstolars möjligheter att utöva jurisdiktion på många sätt begränsade. Den sändande statens rätt att utöva jurisdiktion står således inte i sig i strid med de finländska domstolarnas behörighet. Den centrala frågeställningen gäller således huruvida det med tanke på suveräniteten anses problematiskt att det på grund av avtalet kan bli aktuellt till exempel med en situation där en domstol från den sändande staten i enlighet med den sändande statens lagstiftning på finskt territorium behandlar ett åtal som ska väckas för ett brott mot liv som har begåtts på finskt territorium. I den finska lagstiftningen är ett brott mot liv som begåtts av en militärperson i princip ett ärende som hör till de allmänna domstolarnas behörighet.

Rätten att utöva jurisdiktion inom finskt territorium har ansetts utgöra en central del av suveräniteten. Även om personkretsen för jurisdiktionen enligt artikel VII.1 a i Nato Sofa är mycket exakt avgränsad, förblir sakområdet för jurisdiktionen dock mycket öppen, eftersom innehållet i begreppet militär lagstiftning alltid bestäms enligt den sändande statens lagstiftning. Finland kan i enlighet med artikel VII.3 c sträva efter att begränsa de fall som omfattas av den sändande statens utövande av jurisdiktion genom att själv begära jurisdiktion i ärendet. Det bör dock beaktas att den sändande staten åtminstone i viss mån har prövningsrätt i fråga om huruvida den avstår från sin jurisdiktion. Dessutom bör det beaktas att den sändande staten i enlighet med artikel VII.3 a ii har betydande behörighet att avgöra om gärningen har begåtts i tjänsten och därmed hör till den sändande statens företrädesrätt att utöva jurisdiktion. Den sändande staten får utöva jurisdiktion endast i sådana gärningar där den har jurisdiktion enligt

avtalet. Den sändande staten får i vilket fall som helst utöva jurisdiktion när den har överfört personen till sitt hemland.

Sändande stater ska när de utövar jurisdiktion inom Finlands territorium ge vissa garantier för en rättvis rättegång. Alla avtalsslutande parter i Nato Sofa är konventionsslutande antingen i Europakonventionen eller i MP-konventionen och på så sätt tryggar alla avtalsslutande parter vid utövandet av jurisdiktion antingen de rättigheter som anges i artikel 6 i Europakonventionen eller i artikel 14 i MP-konventionen. Rätten till en rättvis rättegång erkänns också i EU-rätten. Artikel VII.9 i Nato Sofa tryggar i enlighet med sin ordalydelse en rättvis rättegång när den mottagande staten utövar jurisdiktion gentemot en person som hör till den sändande statens styrkor. Bestämmelsen i fråga gäller egentligen alltså inte situationer där den sändande staten utövar jurisdiktion i förhållande till sina egna styrkor i enlighet med artikel VII.1 a. Den sändande statens förpliktelser att trygga garantierna för en rättvis rättegång begränsas således beroende på landet till artikel 14 i MP-konventionen eller utöver den till artikel 6 i Europakonventionen. Till denna del bör det beaktas att den sändande statens förpliktelser att trygga de grundläggande rättigheterna till rättsskydd också kan vara sådana som inte helt nått upp till nivån för de grundläggande rättigheterna till rättsskydd enligt 21 § i grundlagen. Med tanke på 8 § i grundlagen kan man fästa uppmärksamhet vid att eftersom den sändande staten dömer i ärenden i enlighet med sin egen lagstiftning, är det möjligt att den sändande staten utövar jurisdiktion i Finland också för sådana gärningar som inte betraktas som brott i Finland. Dessa aspekter är åtminstone i viss mån förenade med spänning i kombination med utgångspunkten att rättigheterna i bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna tryggs "för alla som hör under Finlands jurisdiktion, inte enbart för finska medborgare" (RP 309/1993 rd, s. 40). Vid utövandet av sina befogenheter enligt artikel VII.1 a i Nato Sofa ska den sändande staten i enlighet med sin egen lagstiftning och sina förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna trygga tillgodoseendet av de rättigheter som gäller rättsskydd och den straffrättsliga legalitetsprincipen. Den jurisdiktion som sändande stater utövar kan från fall till fall avvika från vad som nationellt tryggs i Finland i enlighet med 8 och 21 § i grundlagen. Vid utövandet av jurisdiktion förblir det således delvis också öppet huruvida rättigheterna enligt 8 och 21 § i Finlands grundlag tryggs på ett sätt som uppfyller förutsättningarna i enlighet med Finlands konstitution.

Med beaktande av att även om utövandet av en främmande stats jurisdiktion inom finskt territorium begränsas av att personkretsen är exakt, bör det dock anses att öppenheten i sak i jurisdiktionen och omfattningen av den ger den sändande staten betydande behörighet att utöva jurisdiktion inom finskt territorium. Av ovan anförda skäl kan man i sin helhet bedöma att den sändande statens rätt att utöva jurisdiktion inom finskt territorium gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. i grundlagen och 95 § 2 mom. i grundlagen.

14.2.4 Förbud mot att döma till dödsstraff

En särskild fråga att granska när det gäller rätten att utöva jurisdiktion är hur de ovillkorliga grundläggande och mänskliga rättigheterna ska beaktas vid utövandet av jurisdiktion inom finskt territorium. Enligt 7 § 2 mom. i grundlagen får ingen dömas till döden eller torteras eller utsättas för någon annan behandling som kränker människovärdet. Förbudet mot dödsstraff ingår i det sjätte och det trettonde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och i det andra tilläggsprotokollet till MP-konventionen, vilka Finland har ratificerat. Dessutom har Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ansett att dödsstraff under alla omständigheter också strider mot rätten till liv enligt artikel 2 och förbudet mot tortyr enligt artikel 3 i Europakonventionen (*Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom*, 2.3.2010). Det är fråga om ett ovillkorligt förbud som det till exempel enligt artikel 15 i Europakonventionen inte är möjligt att avvika från ens under undantagsförhållanden. Det andra tilläggsprotokollet till MP-

konventionen tillåter i begränsad utsträckning vid anslutningen till konventionen en reservation angående krigstida dödsstraff (artikel 2), men inga andra avvikelser, inte ens under undantagsförhållanden (artikel 6). Finland har inte gjort några reservationer mot tilläggsprotokollet. Frågeställningen behandlas också i avsnitt 6.4 i den allmänna motiveringen.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 6/1997 rd indirekt behandlat förhållandet mellan artikel VII.1 a i Nato Sofa och de grundläggande fri- och rättigheterna enligt Finlands grundlag och internationella människorättsförpliktelser. Utskottet konstaterade då att den specialfråga som anknyter till utövandet av domsrätt följer av artikel VII.7 a i Nato Sofa och tilläggsprotokollet om dödsstraff. Utskottet ansåg att det av dessa avtalsbestämmelser framgår att dödsstraff i princip kunde utdömas i en mottagande stat, men verkställigheten av straffet skulle visserligen kringskäras. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande då att möjligheten att utdöma dödsstraff i Finland i enlighet med artikel VII.1 a i Nato Sofa strider mot det entydiga och absoluta förbudet i 6 § 2 mom. i regeringsformen. Pfp Sofa godkändes bland annat på grund av detta i så kallad inskränkt grundlagsordning.

I konstitutionellt hänseende gäller lagen om sättande i kraft av Pfp Sofa som undantagslag. Eftersom förpliktelserna enligt Nato Sofa till sitt innehåll är desamma som de som i sak godkänts som en del av Pfp Sofa och även bestämmelsen i 7 § 2 mom. i den gällande grundlagen om förbud mot dödsstraff till sitt innehåll är densamma som förbudet 1997 i 6 § 2 mom. i den dåvarande regeringsformen ska det bedömas vilken betydelse denna tidigare undantagslag ska ges med tanke på den så kallade luckteorin (se exempelvis GrUU 29/2022 rd, s. 3 och 7). I fråga om utlåtagandet från 1997 finns det skäl att fästa uppmärksamhet vid att grundlagsutskottet konstaterade att Pfp-avtalet har mycket praktiska utgångspunkter och en teknisk målsättning. Utskottet konstaterade att "Pfp-programmet omfattar övningar på partnerskapsländernas territorier avseende fredsbevarande operationer samt spanings- och räddningsoperationer. Under operationerna vistas medlemmar av främmande staters försvarsmakter samt civila komponenter på den mottagande statens territorium." (GrUU 6/1997 rd, s. 2/I). Utskottet fäste därmed bedömningssituationen tydligt vid den mer begränsade verksamheten inom Natos Partnerskap för fred. I och med att Finland har anslutit sig till Nato kan det konstateras att bedömningssituationen för Nato Sofa i fråga om tillämpningsområdet är betydligt mer omfattande än vad bedömningen var i fråga om Pfp Sofa. Eftersom Nato Sofas tillämpningsområde är betydligt mer omfattande än vad Pfp Sofas tillämpningsområde var i samband med dess godkännande, kan det anses att det inte är fråga om en sådan smärre utvidgning av undantaget från grundlagen som kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning (se exempelvis GrUU 16/2005 rd, s. 4). Således är det fråga om ett nytt undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna, och det är inte möjligt att nu i vanlig lagstiftningsordning godkänna en fråga som gäller förbud mot att döma till dödsstraff utifrån ett tidigare undantag från grundlagen som till sitt tillämpningsområde är snävare.

Till artikel VII.1 a i Nato Sofa hänför sig fortfarande samma frågeställning om hur konventionen ska bedömas med avseende på 7 § 2 mom. i grundlagen och på Europakonventionen och dess sjätte och trettonde tilläggsprotokoll. Natos europeiska medlemsstater är parter i Europakonventionen och dess sjätte och trettonde tilläggsprotokoll, så de har på motsvarande sätt som Finland förbundit sig till förbudet mot dödsstraff. Europakonventionen innehåller ovillkorliga människorättsförpliktelser som ska tryggas under alla förhållanden. Artikel 1 i Europakonventionen förutsätter att den fördragsslutande parten garanterar att dessa rättigheter tillgodoses inom sitt eget territorium. Kanada är part i det andra fakultativa tilläggsprotokollet till MP-konventionen och har därmed har Kanada förbundit sig till förbudet mot dödsstraff. Av det som anförts ovan följer att alla Natos nuvarande medlemsstater, med undantag för Amerikas förenta stater, har förbundit sig till någon förpliktelse om mänskliga rättigheter som förbjuder att dödsstraff döms ut. Amerikas förenta stater är för närvarande också den enda av Natos

medlemsstater vars militära lagstiftning tillåter att dödsstraff döms ut. I konstitutionellt hänseende är det därmed fråga om huruvida Amerikas förenta stater kan döma en person som omfattas av dess jurisdiktion till dödsstraff inom finskt territorium.

I artikel VII.7 a i Nato Sofa förbjuds verkställighet av dödsstraff inom den mottagande statens territorium, om det inte är tillåtet i den mottagande staten. Grundlagsutskottet har utöver det nämnda utlåtandet GrUU 6/1997 rd i utlåtandena GrUU 5/2007 rd och GrUU 33/2010 rd ansett att hindren för utlämning i grundlagen inte undanröjs enbart genom att man avstår från att verkställa dödsstraffet, utan att det krävs adekvata garantier för att ett sådant straff inte döms ut (GrUU 33/2010 rd).

De skyldigheter i fråga om grundläggande och mänskliga rättigheter som gäller förbud mot att döma till dödsstraff är till sitt innehåll fortfarande desamma som 1997. Också i Europakonventionens trettonde tilläggsprotokoll, som godkändes 2002, fastställs förbudet mot dödsstraff.

Det har inte gjorts några reservationer mot Nato Sofa. Finland har på det sätt som beskrivs i avsnitt 6.5 i den allmänna motiveringen strävat efter att utreda om de avtalsslutande parterna i Nato Sofa skulle motsätta sig en reservation genom vilken Finland skulle förbjuda att dödsstraff döms ut inom finskt territorium. Vid de diskussioner som förts på tjänstenivå har det framgått att det inte är möjligt att på förhand försäkra sig om att ingen skulle motsätta sig reservationen. Därför finns det heller inga garantier för att reservationen skulle bli rättsligt effektiv. Grundlagsutskottet granskade i sitt utlåtande GrUU 6/1997 rd en tolkningsförklaring av karaktären av reservation mot Pfp Sofa, men utskottet gav då inte frågan någon betydelse vid bedömningen av behandlingsordningen.

Med tanke på den rättsliga bedömningen är det således viktigt hur Finland tolkar dels förhållandet mellan Nato Sofa och Europakonventionen samt dels förhållandet mellan Nato Sofa och Finlands grundlag. Regeringens tolkning utgår i fråga om båda frågeställningarna från att den sändande staten som en del av skyldigheten enligt artikel II i Nato Sofa att respektera lagstiftningen också ska respektera de skyldigheter som följer av Finlands grundlag och människorättskonventionerna när det gäller förbudet mot dödsstraff. Enligt artikel II i Nato Sofa förbinder sig den sändande staten dessutom till att avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet. I Natos verksamhet har de avtalsslutande parternas ömsesidiga respekt för varandras lagstiftning en betydande roll. Skyldigheten att respektera lagstiftningen och skyldighet att avhålla sig från handlingar som är oförenliga med avtalets anda kan ges betydelse också vid bedömningen av frågan om förbud mot dödsstraff.

Det finns ingen enhetlig tolkning mellan Natos medlemsstater av förpliktelsen att respektera lagstiftningen. De övriga medlemsstaterna i Nato som är parter i Europakonventionen har dock ansett att Nato Sofa och Parisprotokollet i praktiken är förenliga med förpliktelserna i Europakonventionen. Enligt de svar som Finland fått från andra medlemsstater verkar det som om staterna genom tolkning avgör om Nato Sofa och Europakonventionen är förenliga. På det sätt som beskrivs i avsnitt 6.5 har det också i den svenska utredarens bedömning föreslagits att överenskommelsernas förenlighet ska avgöras genom tolkning.

Med beaktande av vad som anförts ovan bör Finland enligt regeringens uppfattning tolka förpliktelsen att respektera lagstiftningen i artikel II i Nato Sofa så att det med beaktande av bestämmelserna i Finlands grundlag och de människorättsförpliktelser som är bindande för Finland inte är tillåtet att döma till dödsstraff inom finskt territorium. Finland tolkar således att artikel II i Nato Sofa innebär att den sändande staten inte kan vidta åtgärder som står i strid med Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna och att Finland

inte har skyldighet att vidta sådana åtgärder som är problematiska med tanke på Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Finland har med Amerikas förenta stater genomfört den notväxling som beskrivs ovan i den allmänna motiveringen, där Förenta staternas medvetenhet om att Republiken Finlands regering genomför Nato Sofa med iakttagande av Finlands lagstiftning och sina folkrättsliga förpliktelser bekräftas. Enligt notväxlingen har Förenta staterna skyldighet att respektera Finlands lagstiftning, inklusive Finlands folkrättsliga förpliktelser när det gäller bland annat dödsstraff, när de i enlighet med artikel VII i Nato Sofa utnyttjar sin rätt att utöva jurisdiktion över Förenta staternas medlemmar av en styrka eller civil komponent inom Republiken Finlands territorium. I notväxlingen är det fråga om ett politiskt samförstånd mellan regeringarna som inte föreläggs riksdagen för godkännande. Notväxlingen bekräftar att utgångspunkten i propositionen i fråga om tolkningen av sättet att samordna förpliktelserna enligt Nato Sofa med de grundläggande och mänskliga rättigheterna som gäller förbudet mot dödsstraff inte strider mot Förenta staternas tolkning av Nato Sofa. Genom notväxlingen undanröjs inte konflikten mellan Finlands grundlag och de människorättsförpliktelser som är bindande för Finland och artikel VII.1 a i Nato Sofa. Avtalsbestämmelsen kvarstår oförändrad, men notväxlingen begränsar i praktiken tillämpningen av avtalet. Genom notväxlingen är strävan således att de facto begränsa den praktiska tillämpningen av avtalet så att det vid tillämpningen av avtalet säkerställs att förpliktelserna i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna fullgörs i samband med förbudet mot dödsstraff.

Regeringen anser att det med beaktande av vad som sägs ovan inom ramen för tillämpningen av Nato Sofa i praktiken inte är möjligt att utöva sådan jurisdiktion i Finland som skulle leda till att dödsstraff döms ut. Dessutom bör uppmärksamhet fästas vid att det på grund av Amerikas förenta staters lagstiftning skulle vara ytterst osannolikt att döma till dödsstraff i Finland. Det kan ännu konstateras att Finland och Amerikas förenta stater som Natoallierade måste ge betydelse åt varandras åsikter om vilken slags verksamhet som är tillåten på den andra partens territorium. Inom ramen för Natomedlemskapet baserar sig samarbetet mellan medlemmarna på ömsesidigt förtroende. Ett tecken på ömsesidigt förtroende är också att enligt artikel XVI i Nato Sofa ska alla tvister mellan de avtalsslutande parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av avtalet lösas genom förhandlingar utan stöd av utomstående jurisdiktion. Enligt artikeln ska, utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i avtalet, tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet. I ett sådant förfarande är det dock inte fråga om egentlig tvistlösning, utan snarare om medlingsförfarande.

Som en helhetsbedömning måste det dock konstateras att trots att man vid tillämpningen av avtalet strävar efter att i praktiken lösa utmaningarna med de grundläggande och mänskliga rättigheterna genom tolkning, är förbudet mot dödsstraff en absolut skyldighet med avseende på de grundläggande och mänskliga rättigheterna och den rättsliga konflikten i förhållande till 7 § 2 mom. i grundlagen och de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland kan inte helt undanröjas genom tolkning. Av denna orsak anser regeringen att artikel VII.5 a i Nato Sofa till denna del gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

14.2.5 Frågor som gäller bistående vid gripande och brottsutredning

I enlighet med artikel VII.5 a i Nato Sofa ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna bistå varandra vid frihetsberövande av en styrkas eller en civil komponents medlemmar eller deras anhöriga inom den mottagande statens territorium och vid överlämnande av dem till den myndighet som har jurisdiktion i enlighet med de ovannämnda bestämmelserna i avtalet.

När det gäller denna fråga ska både gripandet av en person och överföringen av personen till en annan stat bedömas.

Enligt 9 § 4 mom. i grundlagen får en utlännings inte utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

Artikel VII.5 a i Nato Sofa har bedömts som en del av grundlagsutskottets utlåtande GrUU 6/1997 rd. Utskottet ansåg då att befogenheterna i artikel VII.5 a att anhålla personer är så allmänt formulerade att en myndighet i den sändande staten sannolikt får mycket fria händer att leda operationen, medan den finländska myndigheten får finna sig i att bistå. Denna konstellation strider mot det som sägs i 1 och 2 § i regeringsformen om statens suveränitet och utövande av den verkställande makten. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande GrUU 16/2005 rd i anslutning till Parisprotokollet i fråga om detta stycke å andra sidan att en sådan bestämmelse om skyldighet för myndigheterna att bistå varandra – inom gränserna för deras territoriella och sakliga behörighet – inte står i strid med grundlagens bestämmelser om statens suveränitet (jämför med GrUU 6/1997 rd, s. 3). Med tanke på detta är det alltså i konstitutionellt hänseende av betydelse att bedöma hur de finska myndigheternas territoriella behörighet och behörighet i sak ordnas.

Det föreslås att det i lagen om sättande i kraft av Nato Sofa föreskrivs att den finska behöriga myndigheten ska kunna gripa och anhålla en medlem av den sändande statens styrkor eller av dess civila komponent, eller en anhängig till en sådan medlem, på begäran av den sändande statens behöriga myndighet med anledning av dess utredning av eller väckande av åtal för brott när det gäller en gärning som enligt den sändande statens lagstiftning är straffbar, även om gärningen inte är straffbar enligt finsk lag. Enligt förslaget till bestämmelse lämnas avsedd hjälp inte, om det i den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga ingår en sådan grund för vägran som hindrar lämnande av rättslig hjälp i brottmål. Helsingfors tingsrätt ska också i fortsättningen fatta beslut om i artikel VII.5 a i avtalet avsett överlämnande av den sändande statens styrkas eller civila komponents medlemmar eller deras anhängiga till den sändande statens behöriga myndighet, med iakttagande av på staten i fråga tillämplig lagstiftning om utlämning för brott, när denna behöriga myndighet med anledning av utredning av eller väckande av åtal för brott har lämnat en begäran. På behandlingen av ärendet ska tillämpas vad som i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen föreskrivs om förfarandet. I lagen fastställs dessutom i vilka situationer bistånd enligt artikel VII.5 a i Nato Sofa kan lämnas. Enligt 4 § i förslaget till ikraftträdandelag kan gripande och överlämnande av en person till den sändande staten också grunda sig på en gärning som inte är straffbar enligt finsk lagstiftning. Bestämmelser om detta föreslås i lagen om sättande i kraft av avtalet. Också i sådana situationer ska domstolen bedöma om det finns något hinder för att överlämna en person till den sändande staten med hänsyn till de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Genom den föreslagna lagen säkerställs på detta sätt att förpliktelserna avseende de grundläggande och mänskliga rättigheterna fullgörs. Således är förslaget inte problematiskt med tanke på grundlagen.

Enligt artikel VII.6 a i Nato Sofa ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna bistå varandra vid utförandet av alla nödvändiga utredningar av brott och bevisinhämtning och sammanställning av bevis inklusive beslag av och, i förekommande fall, överlämnande av föremål med koppling till brottet. I detta ingår två frågeställningar av konstitutionell betydelse: frågan om möjligheten att bistå vid brottsutredningar i avsaknad av förutsättningen för dubbel straffbarhet (om gärningen inte är straffbar enligt både den sändande statens och Finlands lagstiftning) och frågan om begränsningar i biståndet när den gärning som utreds är förenad med risk för dödstraff.

I internationell rättslig hjälp i brottmål krävs dubbel straffbarhet i princip endast om rättshjälpsbegäran avser eller förutsätter användning av tvångsmedel. Frågan om vilken betydelse dubbel straffbarhet har som grund för lämnande av rättshjälp har behandlats till exempel i utlåtandet GrUU 39/2000 rd, s. 2–3. Enligt det utlåtande som då gavs ansågs som sådan en konstellation där förutsättningarna för användning av tvångsmedel blir beroende av lagstiftningen i en annan stat som i viss mån problematisk. I utlåtandet fästes uppmärksamhet vid att med "brott" enligt 10 § 3 mom. i grundlagen avses endast en sådan gärning som kan betraktas som brott enligt lagstiftningen i Finland. I fråga om tidigare statsfördragsbaserade situationer där Finland har haft skyldighet att lämna rättshjälp utan att kravet på dubbel straffbarhet uppfylls kan konstateras regeringens propositioner RP 161/2000 rd om godkännande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (GrUU 45/2000 rd) och RP 278/1993 rd om lagen om behörighet för och rättshjälp till internationella tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien (GrUU 34/1993 rd). I ingetdera av grundlagsutskottets utlåtanden granskades närmare förutsättningarna för slopande av kravet på dubbel straffbarhet. Båda överenskommelserna godkändes dock av andra orsaker i inskränkt grundlagsordning.

En annan fråga av betydelse med tanke på artikel VII.6 a i Nato Sofa är i vilken mån Finland kan bistå vid utredningen av sådana gärningar där det finns risk för att dödsstraff utdöms. Grundlagsutskottet har till exempel i sitt utlåtande om propositionen om militär underrättelseverksamhet (RP 203/2017 rd) förutsatt en begränsning av utlämnandet av uppgifter inom internationellt samarbete på grund av människorättsförpliktelserna. Utskottet konstaterade att begränsningen enligt utskottet kan exempelvis göras att det i bestämmelsen hänvisas till att internationella avtal som är bindande för Finland ska följas vid utlämnande och mottagande av information och genom att uttryckligen förbjuda internationellt samarbete och utbyte av information, om det finns grundad anledning att misstänka att någon på grund av samarbetet eller utlämnandet av information riskerar dödsstraff, tortyr, någon annan behandling som kränker människovärdet, förföljelse, godtyckligt frihetsberövande eller orättvis rättegång (GrUU 36/2018 rd, s. 29).

I ikraftträdandelagen föreslås bestämmelser om detta. Enligt lagförslaget ska de behöriga myndigheterna i Finland på det sätt som avses i artikel VII.6 a i avtalet bistå de behöriga myndigheterna i den sändande staten med iakttagande av den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga. De rättsliga begränsningarna i fråga om bistånd enligt detta led bestäms således genom bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i straffrättsliga ärenden.

Mellan Finland och Förenta staterna skedde den 20 november 2023 den i avsnitt 6.5 beskrivna notväxlingen om förbudet mot dödsstraff. I notväxlingen bekräftas att Förenta staternas regering är medveten om att Republiken Finlands regering genomför Nato Sofa i enlighet med finsk lag och Finlands folkrättsliga förpliktelser. Om Förenta staternas styrkor begär sådant bistånd som avses i artikel VII i Nato Sofa och som skulle kräva att Finland agerar på ett sätt som strider mot finsk lagstiftning eller Finlands folkrättsliga förpliktelser, inser Förenta staterna att Finland kan invända mot begäran eller begära ytterligare samråd. Genom notväxlingen har det på detta sätt fastställts att Finland i situationer med tillämpningen av artikel VII.5 a och VII.6 a i Nato Sofa kan tolka förpliktelserna i fråga på ett sätt som är förenligt med Finlands grundlag och de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland.

Finland tolkar förpliktelserna i artikel VII.5 a och artikel VII.6 a i Natos Sofa så att Finland bistår i situationerna inom ramen för de begränsningar som den egna konstitutionen ställer, vilket enligt regeringens uppfattning kan anses oproblematiskt med tanke på Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna. Med stöd av vad som

anförts ovan kan det anses att artikel VII.5 a och VII.6 a i Nato Sofa inte gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

14.2.6 Den sändande statens rätt att utöva myndighetsbefogenheter inom Finlands territorium

En fråga av betydelse med tanke på suveräniteten är också innehållet i den sändande statens befogenheter enligt artikel VII.10 i Nato Sofa. Enligt artikel VII.10 a i Nato Sofa ska reguljära militära enheter och förband som ingår i en styrka ha rätt att övervaka förläggningar, anläggningar och andra lokaler som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i sådana lokaler.

Grundlagsutskottet har bedömt befogenheterna för den militärpolis som avses i artikel VII.10 innan den nuvarande grundlagen trädde i kraft. Utskottet konstaterade att denna typ av befogenheter för en militärpolis är inte kopplade till samverkan med myndigheterna i den mottagande staten och är utan tvivel att betraktas som utövande av offentlig makt och kan vara av betydelse för den enskildes rättigheter. Utskottet konstaterade att det att en utländsk myndighet får utöva sådana befogenheter strider mot det som 1 och 2 § i regeringsformen föreskriver om statens suveränitet och utövande av verkställande makt. Utskottet bedömde också att konstitutionellt sett skulle dock frågan bedömas ur en annan synvinkel, om den utländska militärpolisens befogenheter kunde utövas i relation till personer som inte hör till trupperna uteslutande i samråd med en finländsk myndighet (GrUU 6/1997 rd).

Efter grundlagsreformen har rätten för en främmande stats myndighet att utöva befogenheter på finskt territorium bedömts åtminstone i viss mån mer tillåtet (se till exempel GrUU 3/2001 rd). Utskottet bedömde på nytt artikel VII.10 i Nato Sofa 2005. Med avseende på att hänvisningen i Parisprotokollet i sak anknyter till artikel VII.10 i Nato Sofa konstaterade utskottet att trots att bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet är betydelsefulla med tanke på statens suveränitet handlar de enligt utskottets mening – inte minst om man beaktar fredspartnerskapets natur – om sådana normala förpliktelser i det moderna internationella umgänget som bara ytterst obetydligt inverkar på statens suveränitet. Utskottet ansåg att arrangemanget därmed inte står i strid med grundlagens bestämmelser om statens suveränitet (GrUU 16/2005 rd, s. 5). Utskottet bedömde då artikel VII.10 i ljuset av Parisprotokollets tillämpningsområde. Utskottet motiverade också detta genom att konstatera att bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet möjliggör utan vidare att offentlig makt utövas på Finlands territorium. Å andra sidan är det inom ramen för arrangemanget för det nuvarande fredspartnerskapet ovanligt med ett internationellt högkvarter i Finland. Dessutom är det alltid fråga om tillfällig närvaro. Utskottet ansåg också att det med hänsyn till sakens natur är begripligt och motiverat att militära enheter och högkvarter själva svarar för bevakningen av lokaler i sin besittning och för att upprätthålla ordningen och säkerheten i dem. Militärpolisens befogenheter omfattar i praktiken den behöriga styrkans egen personal (GrUU 16/2005 rd, s. 5). För utstationering av styrkor eller högkvarter krävs det alltid ett särskilt avtal mellan den sändande och den mottagande staten. När den mottagande staten anvisar anläggningar för den sändande statens styrkor kan den begränsa militärpolisens befogenheter och enligt utskottets mening åtminstone i viss mån inverka på hurdana åtgärder som är lämpliga ur Finlands synvinkel för att upprätthålla ordning och säkerhet i anläggningarna. Utskottet har dock fäst sin bedömning endast vid frågeställningen utifrån Natos Partnerskap för fred i enlighet med Parisprotokollet och därför är det inte möjligt att betrakta utlåtandet från 2005 som att det direkt motsvarar bedömningsläget för den aktuella situationen.

I samma utlåtande bedömde också utskottet befogenheterna i anslutning till EU Sofa. Utskottet ansåg att bestämmelsen om polisbefogenheter i EU Sofa inte är problematisk, särskilt därför att

befogenheterna i fråga var begränsade. Utskottet konstaterade till exempel att den sändande och den mottagande staten utifrån avtalsbestämmelserna särskilt avtalar om den sändande statens polisiära myndighet. När avtal ingås är det därmed möjligt att säkerställa att befogenheterna håller sig inom de gränser som anges i artikel 12.1. Utskottet såg inte detta som ett problem med tanke på grundlagens bestämmelser om suveränitet. (GrUU 16/2005 rd, s. 5–6.)

När det gäller artikel VII.10 i Nato Sofa är det särskilt fråga om att bedöma hur pass självständigt en myndighet från en annan stat kan utöva sin behörighet på finskt territorium. Behörighetsutövningen för den sändande staten är inte materiellt begränsad i de situationer som avses i artikel VII.10 a i Nato Sofa. Behörigheten är dock geografiskt begränsad. Grundlagsutskottet har i princip förhållit sig restriktivt till att myndigheter från en annan stat självständigt inom finskt territorium kan använda maktmedel som kan riktas mot personer som inte hör till de berörda styrkorna. När det är fråga om samarbete med en finsk myndighet har det varit juridiskt lättare att motivera saken.

Artikel VII.10 a i Nato Sofa ansågs 1997 vara problematisk i konstitutionellt hänseende. Särskilt självständigheten i användningen av befogenheter ansågs vara problematisk. I den bedömning som gjordes 2005 tillmättes 1 § 3 mom. i grundlagen betydelse genom konstaterandet att den utsända styrkas rätt bevaka de områden som står till dess förfogande gäller en fråga som hänför sig till sedvanligt internationellt samarbete. I frågan torde man kunna särskilja två dimensioner: 1) rätt att av disciplinära skäl använda maktmedel i förhållande till medlemmarna i styrkorna och 2) rätt att använda maktmedel i förhållande till andra personer.

I konstitutionellt hänseende kan den förstnämnda situationen anses vara mindre problematisk, eftersom det är fråga om en mer sedvanlig rätt för styrkorna att sköta sin egen styrkas verksamhet och utöva disciplinär makt i förhållande till sina egna medlemmar. Denna situation har granskats i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 16/2005 rd.

I artikel VII.10 i Nato Sofa finns inga bestämmelser om huruvida behörigheten för den sändande statens militärpolis är exklusiv, det vill säga att den åsidosätter behörigheten för den mottagande statens myndighet, eller om behörigheten är överlappande, varvid både den sändande statens militärpolis och den mottagande statens myndigheter är behöriga. På basis av förarbetena till avtalet verkar det som om syftet med artikel VII.10 inte är att begränsa behörigheten för myndigheterna i den mottagande staten. Också i rättslitteraturen har man identifierat rätten för myndigheterna i en territorialstat att verka inom sitt område. Dessutom har det i rättslitteraturen framförts att den mottagande statens myndigheter av artighetsskäl alltid ska inhämta tillstånd av befälhavaren för den sändande statens styrkor innan de kommer till de platser som avses i artikel VII.10. När det gäller finska myndigheters behörighet kan dessutom uppmärksamhet fästas vid att de områden som avses i artikel VII.10 a i Nato Sofa inte är okränkbara på samma sätt som främmande staters beskickningar enligt Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser.

Varken i artikeln eller i förarbetena till Nato Sofa behandlas frågan om hur behörigheten i fråga om säkerhet ska fördelas på platser där det finns styrkor från både den sändande staten och den mottagande staten. I sådana fall ska de ovan beskrivna principerna om behörighetsfördelningen iakttas och man ska komma överens om den praktiska verksamheten mellan styrkorna och de olika myndigheterna.

Enligt artikel VII.10 a i Nato Sofa får styrkans militärpolis vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet på de platser som de disponerar i enlighet med avtalet med den mottagande staten. Den personkrets som är föremål för åtgärder i enlighet med befogenheten är inte begränsad. Åtgärderna är inte heller bundna till de finska

myndigheternas medverkan och rätten att använda metoderna har inte begränsats annat än genom kravet på att åtgärderna ska vara ändamålsenliga.

Rätten enligt artikel VII.10 a andra meningen i Nato Sofa att utöva behörighet förutsätter att den sändande statens styrkor har tilldelats ett område i enlighet med första meningen i samma led. Beslutet att ställa ett område till den sändande statens förfogande ska samtidigt också anses inbegripa rätt att inom området i fråga utöva befogenheter i enlighet med andra meningen i ledet. En central fråga som således hänför sig till rätten att utöva behörighet, som i sista hand också kan innebära användning av maktmedel, är hur det område inom vilket av rätten att utöva befogenheterna föreligger kan anvisas. Vid anvisandet av ett område kan det anses vara fråga om sådan utövning av offentlig makt som avses i 2 § 3 mom. i grundlagen. Därför har det i propositionen ansetts motiverat att föreskriva om denna behörighet att anvisa områden.

Ett förslag till bestämmelse om detta har tagits in i 13 § i lagen om sättande i kraft av Nato Sofa. Genom den föreslagna bestämmelsen ges Försvarsmakten tydlig behörighet att anvisa sådana områden som avses i artikel VII.10 a första meningen i Nato Sofa. Behörigheten för myndigheterna i den sändande staten förutsätter således ett uttryckligt myndighetsbeslut av Försvarsmakten. Enligt lagförslaget kan Försvarsmakten anvisa den sändande staten ett område endast inom ett område som används av Försvarsmakten. Den behörighet som föreslås för Försvarsmakten är således mycket begränsad. I det nationella beslutet av Försvarsmakten är det egentligen fråga om att genom anvisandet av ett sådant område ger myndigheten samtidigt den sändande statens styrkor rätt att utöva dessa befogenheter inom området i fråga under en viss tidsperiod. Det materiella innehållet i rätten att utöva behörigheten kommer direkt från andra meningen i bestämmelsen i artikel VII.10 a och behörigheten begränsas direkt med stöd av avtalet till att vara tillämplig på det område som anvisats den sändande staten. Försvarsmaktens nationella beslut gäller således endast var denna rätt att utöva befogenheten kan bli tillämplig och varaktigheten för den rätt som ges till den sändande statens styrkor. Grundlagsutskottet har inte tidigare direkt tagit ställning till en sådan regleringsmodell. Som ett exempel på grundlagsutskottets utlåtandepraxis kan man dock konstatera att utskottet med tanke på grundlagen inte hade något att anmärka på bestämmelsen i lagen om sättande i kraft av Prümfördraget, enligt vilket en finländsk polisman inom ramen för sin behörighet och givna anvisningar låter en behörig tjänsteman från en annan stat utöva polismannabefogenheter samt använda maktmedel (GrUU 56/2006 rd, s. 3/I). I den föreslagna modellen är det åtminstone i viss mån fråga om en liknande situation där den nationella myndigheten anvisar den behöriga myndigheten i en annan stat ett område och samtidigt befogenheter på området. Försvarsmakten har dock inte prövningsrätt i fråga om innehållet i befogenheterna, utan de kommer direkt från avtalet. Den 13 § som nu föreslås i förslaget till ikraftträdandelag är dock en så pass annorlunda befogenhet att tolkningssituationen i grundlagsutskottet åtminstone i viss mån är öppen. Med stöd av vad som anförts ovan ska artikel VII.10 a i Nato Sofa med beaktande av grundlagsutskottets tolkningspraxis dock inte anses vara problemfri och därför bedömer regeringen att artikel VII.10 a i avtalet gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

I artikel VII.10 b föreskrivs det om rätten för den sändande statens militärpolis att agera utanför de platser som avses i artikel VII.10 a. Militärpolisens befogenheter är då bundna till strängare villkor än vad som anges i artikel VII.10 a. Militärpolisen får agera endast om (1) det har överenskommit om detta med myndigheterna i den mottagande staten, (2) i samarbete med dessa myndigheter samt (3) endast i den utsträckning som krävs för att upprätthålla disciplin och ordning (4) bland medlemmarna av styrkan. Till den del det är fråga om en konstellation där det i enlighet med artikel VII.10 b avtalas om utövandet av befogenheterna, kan det anses att konstellationen påminner om grundlagsutskottets bedömning av artikel 12.2 i EU Sofa. Utskottet ansåg att bestämmelsen om den sändande statens polisverksamhet utanför

anläggningar som används av dess förband inte var problematisk med tanke på grundlagen, eftersom verksamheten är bunden vid myndighetens medverkan i den mottagande staten och inskränker sig till vad som är nödvändigt för att upprätthålla disciplin och ordning bland personalen vid den sändande statens förband (GrUU 16/2005 rd, s. 6).

I förhållande till andra än dem som ingår i den egna styrkan har den sändande statens militärpolis samma rättigheter som alla personer som befinner sig på finskt territorium också annars har. Sådana rättigheter är exempelvis nödvärn enligt 4 kap. 4 § i strafflagen samt allmän rätt att gripa enligt 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen och den anslutande användningen av maktmedel enligt 3 § i samma kapitel. I de befogenheter som avses i artikel VII.10 b verkar det inte vara fråga om sådana självständiga befogenheter utan medverkan av en finsk myndighet som grundlagsutskottet har bedömt till exempel i samband med Schengenkonventionen (GrUU 3/2001 rd) eller Prümfördraget (GrUU 56/2006 rd).

14.2.7 Övriga frågor

Behörighet för åklagare i den sändande staten

Ovan i propositionen konstateras det att artikel VII.1 i Nato Sofa har tolkats så att den betyder att den sändande statens domstol kan vara verksam på den mottagande statens territorium. Av tolkningen följer att också en åklagare från den sändande staten kan vara verksam på den mottagande statens territorium och således kan också en förundersökning göras på den mottagande statens territorium. Bestämmelserna gör således verksamheten för en annan stats domstol och åklagare samt förundersökning möjlig i begränsad omfattning inom finskt territorium. Ovan har det tolkats att den sändande statens förundersökningsbehörighet är så pass begränsad att den inte kan anses inverka närmare på behandlingsordningen för avtalet.

Enligt 104 § i grundlagen leds åklagarväsendet i Finland av riksåklagaren, som är högsta åklagare och som utnämns av republikens president. Närmare bestämmelser om åklagarväsendet utfärdas genom lag. I verksamheten på finskt territorium för den sändande statens åklagarmyndighet är det fråga om en mycket begränsad behörighet där den sändande statens myndighet kan göra åtalsprövning och väcka åtal i målet vid domstolsbehandling. Åklagarväsendets konstitutionella ställning avviker från grundlagens bestämmelser om domstolarnas ställning, som behandlas ovan. Den konstitutionella utgångspunkten är att åklagaruppgifterna sköts av oberoende åklagare i sina rättsskipningsuppgifter (till exempel GrUU 25/2018 rd).

Den sändande statens rätt enligt Nato Sofa att sköta åklagaruppgifter inom den mottagande statens territorium handlar om en mycket snäv och noggrant avgränsad behörighet att åtala medlemmar av den sändande statens styrkor.

Grundlagsutskottet har behandlat Europeiska åklagarmyndighetens betydelse för Finlands suveränitet i sitt utlåtande GrUU 13/2008 och konstaterat följande: "Utskottet har redan tidigare ansett (GrUU 36/2006 rd) att en åklagares uppdrag utan tvekan inbegriper utövning av sådan betydande offentlig makt som inte kan anförtros någon annan än en nationell myndighet utan att det strider mot 1 och 104 § i grundlagen om statens suveränitet och åklagarväsendet. Utskottet instämmer i regeringens ståndpunkt att den här bedömningen inte påverkas av den s.k. nödbromsmekanismen som genom Lissabonfördraget läggs till i fördragsbestämmelserna om att inrätta myndigheten. Bestämmelserna om den europeiska åklagarmyndighetens befogenhet kräver därmed att fördraget behandlas i kvalificerad ordning." (GrUU 13/2008 rd, s. 8). Det har i avgörande grad varit fråga om att Europeiska åklagarmyndighetens, nedan *EPPO*, behörighet

har konkurrerat med Finlands nationella behörighet. I situationer som avses i artikel VII.1 i Nato Sofa kan behörigheten för den sändande statens åklagarmyndighet inte anses vara på samma sätt konkurrerande som i det nämnda utlåtandet om EPPO, eftersom befogenheterna för åklagarna i den sändande staten inte står i strid med de finländska åklagarnas behörighet på samma sätt som när det gäller EPPO.

Den centrala frågan vid bedömningen är om behörigheten för åklagare från den sändande staten i enlighet med artikel VII.1 a i Nato Sofa inom finskt territorium är problematisk med tanke på Finlands suveränitet. I det nämnda utlåtandet från grundlagsutskottet om behörigheten för EPPO var det i viss mån fråga om en annan situation när bedömningen gällde en situation där EPPO-åklagarnas behörighet skulle begränsa finländska åklagares behörighet. I den sändande statens åklagarbehörighet är det fråga om en begränsad behörighet som endast gäller medlemmarna i den sändande statens styrkor. Det är fråga om en mycket begränsad behörighet som inte står i strid med de finländska åklagarnas behörighet. Med beaktande av att den sändande statens åklagarbehörighet är mycket snäv och begränsad, bör den inte anses vara problematisk med tanke på Finlands suveränitet. Med beaktande av vad som anförts ovan kan det anses att den sändande statens åklagarbehörighet inte gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

De högsta laglighetsövervakarnas behörighet

Enligt 108 § 1 mom. i grundlagen har justitiekanslern till uppgift att övervaka lagligheten av statsrådets och republikens presidents ämbetsåtgärder. Justitiekanslern ska också övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter. Enligt grundlagens 109 § 1 mom. i grundlagen ska justitieombudsmannen övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter.

I sådan verksamhet på vilken Nato Sofa tillämpas begränsas inte de högsta laglighetsövervakarnas rätt att inom ramen för sin behörighet övervaka finska myndigheter eller finländare som sköter offentliga uppdrag. De högsta laglighetsövervakarna har fortfarande rätt att i enlighet med sin behörighet utöva tillsyn över de finska myndigheternas verksamhet både när de är verksamma i Finland och när finländska styrkor sänts utomlands. De finländska styrkornas samarbete med styrkorna i en annan stat inverkar inte på de högsta laglighetsövervakarnas behörighet.

De högsta laglighetsövervakarnas behörighet gäller i enlighet med grundlagen tillsynen över lagligheten i de finska myndigheternas verksamhet. Till de högsta laglighetsövervakarnas uppgifter hör i enlighet med 108 § 1 mom. och 109 § 1 mom. i grundlagen också att övervaka också andra, när de sköter offentliga uppdrag. Övervakningen gäller att personerna följer lag och fullgör sina skyldigheter. Varken i förarbetena till grundlagen eller i grundlagsutskottets utlåtandepraxis har det uttömmande beskrivits hur frågan om gränserna för behörigheten i fråga om andra som sköter offentliga uppdrag ska bedömas. De högsta laglighetsövervakarna har i sin egen avgörandepraxis från fall till fall tagit ställning till gränserna för sin egen behörighet.

I enlighet med artikel II i Nato Sofa ska styrkorna från den sändande staten i sin verksamhet respektera lagstiftningen i den mottagande staten och avhålla sig från handlingar som är oförenliga med andan i avtalet. Däremot har medlemmarna av den sändande statens styrkor ingen skyldighet att iaktta den mottagande statens lagstiftning. Innehållet i förpliktelsen att respektera lagstiftningen har granskats i propositionens avsnitt 3.1.

I verksamheten för den sändande statens militära myndigheter kan det inte anses vara fråga om skötsel av sådana myndighetsuppgifter som avses i 108 § 1 mom. eller 109 § 1 mom. i grundlagen, eftersom det med myndigheter i nämnda bestämmelser avses finska myndigheter. Förhållandet mellan den sändande statens verksamhet enligt Nato Sofa eller Parisprotokollet och skötseln av offentliga uppdrag enligt 108 § 1 mom. eller 109 § 1 mom. i grundlagen ska bedömas från fall till fall i laglighetsövervakarnas verksamhet. Förarbetena till eller avgörandepraxisen för grundlagen anger inte uttömmande hur en annan stats verksamhet inom finskt territorium med stöd av ett statsfördrag ska bedömas med tanke på definitionen av ett offentligt uppdrag.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande, som det hänvisas till ovan, om EPPO bedömt de högsta laglighetsövervakarnas behörighet när det gäller regleringen i fråga. Grundlagsutskottet ansåg att de högsta laglighetsövervakarnas rätt att utöva tillsyn över EPPO-åklagarnas verksamhet bör förtydligas på lagnivå (GrUU 39/2020 rd, s. 4–5). Vid bedömningen var det särskilt fråga om huruvida de i enlighet med EU-förordningen oberoende tjänstemännen inom EU kan stå under de högsta laglighetsövervakarnas kontroll.

Vare sig Nato Sofa eller Parisprotokollet begränsar behörigheten enligt 108 eller 109 § i grundlagen. Vid laglighetsövervakningen ska bestämmelserna i Nato Sofa och Parisprotokollet beaktas vid bedömningen av till vilka delar den verksamhet som bedrivs inom ramen för dem kan vara sådan skötsel av offentliga uppdrag som avses i 108 och 109 § i grundlagen. Det är helt klart att den finländska myndighetens verksamhet vid tillämpningen av Nato Sofa och Parisprotokollet alltid också omfattas av de högsta laglighetsövervakarnas övervakning. Till den del bedömningen gäller den verksamhet inom Finlands territorium som styrkorna från den andra avtalsslutande parten i Nato Sofa bedriver ska beaktas artikel II i Nato Sofa och bestämmelserna i internationell sedvanerätt, som begränsar möjligheten att övervaka lagligheten i verksamheten när en annan stat utövar sin statsmakt. Laglighetsövervakarna ska i sin övervakningsverksamhet från fall till fall avgöra hur gränserna för övervakningsbehörigheten bestäms. Laglighetsövervakarna ska också beakta förpliktelsen i artikel II i Nato Sofa att respektera lagstiftningen vid bedömningen av hurdana förpliktelser den sändande staten kan bedömas ha i fråga om finsk lagstiftning.

Till frågan hänför sig också 110 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilket justitiekanslern eller justitieombudsmannen beslutar om väckande av åtal mot en domare för lagstridigt förfarande i en ämbetsåtgärd. Dessa kan utföra åtal eller förordna att åtal ska väckas också i andra ärenden som omfattas av deras laglighetskontroll. Frågan om utövande av åtalsbehörighet enligt 110 § 1 mom. i grundlagen förutsätter som en prejudiciell fråga att något ärende har ansetts höra till den högsta laglighetsövervakarens behörighet. Till den del utövandet av åtalsbehörighet enligt 110 § 1 mom. i grundlagen ska bedömas vid laglighetsövervakningen, ska bestämmelserna i artikel VII i Nato Sofa om fördelning av jurisdiktion beaktas. Enligt artikel VII i Nato Sofa har de finska myndigheterna inte nödvändigtvis jurisdiktion i fråga om alla brott som begåtts inom Finlands territorium. Vid bedömningen av förutsättningarna för utövande av åtalsbehörighet enligt 110 § 1 mom. i grundlagen bör det beaktas huruvida Finland över huvud taget har behörighet i ärendet i enlighet med artikel VII i Nato Sofa.

Av de nämnda skälen anser regeringen att övervakningen av finska myndigheter och finländare som sköter offentliga uppdrag inom tillämpningsområdet för Nato Sofa eller Parisprotokollet kvarstår som de högsta laglighetsövervakarnas uppgift på det sätt som föreskrivs i grundlagen. Förhållandet mellan den sändande statens verksamhet enligt Nato Sofa eller Parisprotokollet och skötseln av offentliga uppdrag enligt 108 § 1 mom. eller 109 § 1 mom. i grundlagen ska bedömas från fall till fall i laglighetsövervakarnas verksamhet. Vid tillämpningen av 110 § 1 mom. i grundlagen ska systemet för fördelning av jurisdiktion enligt artikel VII i Nato Sofa

beaktas. Med stöd av vad som anförts ovan kan det anses att Nato Sofa och Parisprotokollet i fråga om de högsta laglighetsövervakarnas behörighet inte gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

Ansvar för ämbetsåtgärder enligt 118 § i grundlagen

Enligt 118 § 3 mom. i grundlagen har var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag, enligt vad som bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget. Genom Nato Sofa eller Parisprotokollet begränsas inte rätten för personer som omfattas av Finlands jurisdiktion att ansöka om skadestånd för en skada som orsakats av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en finländsk tjänsteman eller någon annan som sköter ett offentligt uppdrag. I fråga om finska myndigheter eller andra som sköter offentliga uppdrag är det i praktiken fråga om situationer där Finland är sändande stat. Nato Sofa och Parisprotokollet begränsar inte heller rätten att kräva att en finländsk tjänsteman eller någon annan som sköter ett offentligt uppdrag döms till straff. Grundlagsutskottet har uttryckt att det är fråga om en allmän bestämmelse om den enskildes rätt att yrka åtal (GrUB 10/1998 rd, s. 32).

Den verksamhet som den sändande statens styrkor bedriver i Finland är inte sådan verksamhet som avses i 118 § 3 mom. i grundlagen, utan bestämmelsen i fråga begränsas endast till verksamheten för finska myndigheter eller finländare som sköter offentliga uppdrag.

I enlighet med artikel VII.3 c i Nato Sofa kan Finland besluta att överföra jurisdiktionen till den sändande staten. I enlighet med vad som anförts ovan ska riksåklagaren vara beslutsfattare i ärendet. En sådan överföring av jurisdiktion begränsar de finska myndigheternas rätt att göra ett ärende anhängigt i Finland. En sådan överföring av jurisdiktion hindrar dock inte kravet på att straffansvaret realiseras i den sändande staten. I Finland ska överföringen av jurisdiktion enligt förslaget grunda sig på riksåklagarens prövning, som inbegriper beaktande av en parts rättsskyddsaspekter. I sådana situationer kan det bli aktuellt att en finländsk privatperson inte nödvändigtvis får ett sådant åtal som avses i 118 § 3 mom. i grundlagen väckt på ett effektivt sätt. När det gäller målsägandens åtalsrätt är det också värt att beakta att när ett brott har begåtts i tjänsten har den sändande staten företrädesrätt att utöva åtalsrätt i enlighet med artikel VII.3 a ii i Nato Sofa. I motiveringen till artikel VII.3 i avsnitt 8.1 behandlas frågan om definition av tjänsteuppdrag närmare. Finland kan i egenskap av mottagande stat eftersträva åtalsrätt i ärendet, om riksåklagaren fattar beslut i ärendet. I vissa situationer är det dock möjligt att Finland inte nödvändigtvis har jurisdiktion i fråga om en gärning som har begåtts i tjänsten och där offret är finländare, antingen av den anledningen att den sändande staten inte har samtyckt till begäran med hänvisning till att gärningen begåtts i tjänsten, varvid företrädesrätten att utöva jurisdiktion tillkommer den sändande staten, eller av den anledningen att riksåklagaren inte har begärt att jurisdiktionen återlämnas till Finland. Med beaktande dock av att avsaknaden av en sådan åtalsrätt för Finland huvudsakligen skulle vara en följd av riksåklagarens beslut, torde det kunna anses att riksåklagarens avgörande alltid innehåller en bedömning av huruvida en part löper risk för rättskränkning, om ärendet behandlas någon annanstans än i Finland. Riksåklagarens bedömning torde till denna del kunna betraktas som en betydelsefull rättsskyddsgaranti i ärendet. Frågan kan i viss mån jämföras med att det i förarbetena till 1 kap. 12 § i strafflagen har ansetts att bestämmelsen även reglerar målsägandens rätt att väcka talan vid en finsk domstol (RP 1/1996 rd, s. 26).

Med stöd av vad som anförts ovan kan det anses att Nato Sofa och Parisprotokollet inte till denna del gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

Skyldigheten enligt 94 § 3 mom. i grundlagen att trygga konstitutionens demokratiska grunder

Enligt 94 § 3 mom. i grundlagen får en internationell förpliktelse inte äventyra konstitutionens demokratiska grunder. I förarbetena till grundlagen konstateras det att bestämmelsen är förpliktande för alla myndigheter som på Finlands vägnar deltar i internationellt samarbete och att den preciserar den i 1 § 3 mom. angivna utgångspunkten enligt vilken Finland deltar i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt att utveckla samhället. I sista hand begränsar bestämmelsen också riksdagens befogenhet att godkänna förpliktelser som äventyrar de konstitutionella grunderna för ett demokratiskt samhälle (RP 1/1998 rd, s. 150–151). Grundlagsutskottet har bedömt 94 § 3 mom. i grundlagen till exempel i sitt utlåtande GrUU 36/2006 rd (s. 12) om Europeiska unionens konstitutionella fördrag. Utskottet ansåg inte att förslaget utgjorde något problem med avseende på 94 § 3 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande om anslutningen till nordatlantiska fördraget att ett godkännande av fördraget inte äventyrar konstitutionens demokratiska grunder på det sätt som avses i 94 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 80/2022 rd, s. 9). Nato Sofa inверkar inte på de högsta statsorganens verksamhet eller riksdagens ställning. I avsnittet om behandlingsordningen bedöms det också att Nato Sofa är oproblematiskt med tanke på 1 § 3 mom. i grundlagen. Regeringen anser således att Nato Sofa inte är en sådan förpliktelse som kan anses äventyra konstitutionens demokratiska grunder på det sätt som avses i 94 § 3 mom. i grundlagen.

Finland som sändande stat

Ovan behandlas särskilt situationer där Finland är mottagande stat. Nato Sofa tillämpas också i situationer där Finland är sändande stat. I dessa situationer kan det i konstitutionellt hänseende anses särskilt betydelsefullt hur man i de aktuella situationerna säkerställer att de grundläggande och mänskliga rättigheterna för medlemmarna av de finländska styrkorna och den finländska civila personalen tillgodoses.

Finländska styrkor och finländsk civil personal ska i sin egen verksamhet respektera den mottagande statens lagstiftning i enlighet med artikel II i Nato Sofa och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i avtalet. Rättigheterna och skyldigheterna för de finländska styrkornas och den finländska civila personalens verksamhet bestäms således fortfarande i enlighet med finsk lagstiftning.

Om en medlem av de finländska styrkorna eller den finländska civila personalen misstänks för ett brott som begåtts på den mottagande statens territorium, bestäms den straffrättsliga och disciplinära jurisdiktionen i enlighet med artikel VII i Nato Sofa. I förslaget till ikraftträdandelag föreslås det att beslut om överföring av jurisdiktion i enlighet med artikel VII.3 c i Nato Sofa fattas av riksåklagaren. Enligt förslaget till ikraftträdandelag kan en finsk domstol sammanträda också på den mottagande statens territorium. I dessa situationer ska de finska myndigheterna i sin verksamhet handla i enlighet med finsk lagstiftning med beaktande av skyldigheten att respektera lagstiftningen i den mottagande staten. Inom ramen för skyldigheten att respektera lagstiftningen ska de finska myndigheterna alltid handla på ett sätt som är förenligt med Finlands förpliktelser i fråga om de grundläggande och mänskliga rättigheterna. I artikel VII.9 i Nato Sofa beskrivs de rättigheter som en finländsk medlem av styrkorna eller av den civila personalen har rätt till när denne åtalas i ett brottmål i den mottagande staten. Med beaktande av vad som anförts ovan kan det konstateras att frågorna i anslutning till Finlands verksamhet som sändande stat inte kan anses gälla grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen.

14.2.8 Frågor som gäller Parisprotokollet

Parisprotokollet gäller ställningen för Natos militära högkvarter och deras personal. I artikel 4 i Parisprotokollet föreskrivs att de rättigheter och skyldigheter som genom Nato Sofa beviljas eller uppställs för den sändande staten eller dess myndigheter vad gäller dess styrkor eller deras civila komponenter eller anhöriga ska, vad gäller ett högkvarter i alliansen och dess personal och deras anhöriga på vilka Nato Sofa tillämpas enligt artikel 2 i protokollet, överlåtas eller anknytas till det vederbörliga militärstrategiska högkvarteret och dess underordnade instanser med undantag för följande:

a. rätten att utöva straffrättslig och disciplinär jurisdiktion, som artikel VII i Nato Sofa ger den sändande statens militära myndigheter, ska överlåtas till de militära myndigheterna i den stat, i förekommande fall, under vars militära lagstiftning personen i fråga eventuellt lyder,

b. de skyldigheter som uppställs för den sändande staten eller dess myndigheter i enlighet med artikel II, artikel III.4, artikel VII.5 a och VIII.6 a, artikel VIII.9 och VIII.10 samt artikel XIII i Nato Sofa, ska gälla både högkvarteren i alliansen och den stat vars stridskrafter eller en medlem av eller anställd i vars stridskrafter, eller en anhörig till en sådan medlem eller anställd, det är fråga om.

Enligt artikel 3.2 i Parisprotokollet ska ett högkvarter i alliansen betraktas som en styrka vid tillämpningen av artikel VII.10 i Nato Sofa.

Artikel 14.1 i Parisprotokollet gör det möjligt att genom Nordatlantiska rådets beslut tillämpa Parisprotokollet eller Nato Sofa eller delar av dessa på vilket som helst internationellt militärt högkvarter eller vilken som helst internationell militär organisation som inrättats enligt nordatlantiska fördraget och som inte omfattas av i definitionerna i artikel 1 b och 1 c i protokollet. I praktiken ges Nordatlantiska rådet behörighet att besluta att protokollets tillämpningsområde ska utvidgas till andra militära högkvarter och militära organisationer än de som uttryckligen avses i Nato Sofa. Sådana andra militära högkvarter och organisationer ska utgöra en del av Natos verksamhet. Syftet med förfarandet i artikel 14 är att göra det möjligt att i samband med att Natos organisationsstruktur ändras också besluta om det är fråga om ett sådant militärt högkvarter eller en sådan militär organisation som omfattas av de militära högkvarter som avses i Parisprotokollet. I artikel 14 i Parisprotokollet kan det anses vara fråga om ett beslut av teknisk natur genom vilket det överlåts till Natos medlemsstater att tillsammans närmare bestämma på vilka militära högkvarter eller militära organisationer Parisprotokollet ska tillämpas. I sak är det fråga om att delvis ge Nordatlantiska rådet behörighet att ingå avtal, eftersom Nordatlantiska rådet genom sitt beslut kan utvidga tillämpningsområdet för Parisprotokollet till nya organisationer. Även Finland deltar som medlem av Nato i beslutsfattandet i Nordatlantiska rådet. Ur rättslig synvinkel är det fråga om sådana beslut som inte kan anses vara problematiska med tanke på grundlagsutskottets utlåtandepaxis i fråga om delegering av behörigheten att ingå avtal (GrUU 19/2010 rd). Vid anslutningen som avtalsslutande part till Parisprotokollet förbinder sig Finland också till sådana beslut om tillämpningsområde som avses i artikel 14.1 i protokollet och som Nordatlantiska rådet har fattat innan Finlands anslutning (RP 315/2022 rd, s. 22–24). Enligt artikel 3.2 i Parisprotokollet ska ett högkvarter i alliansen betraktas som en styrka vid tillämpningen av artikel II, artikel V.2, artikel VII.10, artikel IX.2–IX.4, artikel IX.7 och IX.8 samt artikel XIII i Nato Sofa.

Grundlagsutskottet bedömde vilken betydelse denna bestämmelse har när det gäller tillfällig närvaro av alliansens högkvarter i sitt utlåtande om det andra tilläggsprotokollet till Pfp Sofa. Utskottet konstaterade att ”Bestämmelserna i det andra tilläggsprotokollet möjliggör utan vidare att offentlig makt utövas på Finlands territorium. Å andra sidan är det inom ramen för det

nuvarande fredspartnerskapet ovanligt med ett internationellt högkvarter i Finland. Dessutom är det alltid fråga om tillfällig närvaro. Utskottet anser att det med hänsyn till sakens natur är begripligt och motiverat att militära enheter och högkvarter själva svarar för bevakningen av lokaler i sin besittning och för att upprätthålla ordningen och säkerheten i dem. Militärpolisens befogenheter omfattar i praktiken den behöriga styrkans egen personal.---” (GrUU 16/2005 rd, s. 5/I–II). Grundlagsutskottet fäste denna bedömning vid en ovanlig och tillfällig närvaro. Denna bedömning av att tillfällig närvaro är problemfri kan anses motiverad.

En i viss mån vidare bedömningskonstellation är att när ett högkvarter i alliansen är placerat inom finskt territorium så har högkvarteret behörighet att övervaka högkvarterets lokaler på motsvarande sätt som enligt artikel VII.10 i Nato Sofa. Även om det vid tidpunkten för anslutningen till Nato Sofa inte finns något sådant högkvarter inom Finlands territorium, möjliggör godkännandet av Parisprotokollet att en sådan behörighet uppstår också inom Finlands territorium. Därför är hänvisningen i artikel 3.2 i Parisprotokollet till artikel VII.10 i Nato Sofa en ny bedömningskonstellation av betydelse. Genom bestämmelsen i fråga kan ett högkvarter i alliansen få behörighet i enlighet med artikel VII.10 i Nato Sofa, om det inom Finlands territorium finns ett sådant högkvarter. Bedömningskonstellationen 2005 var förknippad med endast tillfällig och ovanlig närvaro. Det finns dock skäl att beakta att den behörighet enligt artikel VII.10 a i Nato Sofa som definieras i hänvisningen i vilket fall som helst förutsätter ett uttryckligt beslut av de finska myndigheterna att anvisa högkvarteret en sådan lokal, och att högkvarteret inte har någon sådan befogenhet i enlighet med artikel VII.10 a i Nato Sofa utan separat beslut om anvisande av behörighet.

Om högkvarteret finns på finskt territorium har högkvarteret i alliansen tydligt behörighet i enlighet med artikel 3.2 i Parisprotokollet. En sådan behörighet kan i sak jämföras med artikel VII.10 i Nato Sofa. Av motsvarande skäl som artikel VII.10 i Nato Sofa har ansetts gälla grundlagen kan därför också artikel 3.2 i Parisprotokollet anses gälla grundlagen.

I artikel 4 a och 4 b i Parisprotokollet hänvisas till dessa delar direkt till behörigheten enligt artikel VII i Nato Sofa. Vid den indirekta bedömningen av Parisprotokollet som en del av utlåtandet GrUU 16/2005 rd fäste grundlagsutskottet sin bedömning vid hur utskottet har bedömt Nato Sofa. Eftersom det i artiklarna 3 och 4 i Parisprotokollet hänvisas direkt till artikel VII i Nato Sofa, är det alltjämt ändamålsenligt att bedöma frågan med utgångspunkt i att dessa bestämmelsers konstitutionella betydelse bedöms på motsvarande sätt i samband med Parisprotokollet. När det gäller utövandet av jurisdiktion kan det konstateras att rätten att utöva jurisdiktion gäller grundlagen på motsvarande sätt som i fråga om Nato Sofa. Av denna orsak anser regeringen att artikel 4 a i Parisprotokollet på motsvarande sätt gäller grundlagen.

14.2.9 Slutsatser

Vid bedömningen ska det beaktas att det är fråga om förpliktelser som Finland är skyldigt att förbinda sig till som medlem av Nato. Grundlagsutskottet ansåg att Finlands medlemskap i Nato inte är problematiskt med tanke på 1 § 3 mom. i grundlagen. Också anslutningen till Nato Sofa och Parisprotokollet kan anses vara oproblematiska med tanke på 1 § 3 mom. i grundlagen på de grunder som framförs i avsnitt 14.2.2 om behandlingsordningen.

Den sändande statens rätt att utöva jurisdiktion på finskt territorium kan anses gälla grundlagen. Möjligheten att den sändande staten inom finskt territorium kan döma ut dödsstraff är dessutom en förpliktelse som kan anses gälla grundlagen i synnerhet med beaktande av grundlagsutskottets tidigare utlåtande GrUU 6/1997 rd. Till denna del är det fråga om delvis nya tolkningsfrågor, eftersom Finland i enlighet med hur det tidigare har förfarits inte har

möjlighet att göra en reservation eller lämna en förklaring till Nato Sofa och Parisprotokollet. Dessa frågor anses gälla grundlagen när det gäller både Nato Sofa och Parisprotokollet.

Den sändande statens rätt att vidta lämpliga åtgärder i enlighet med andra meningen i artikel VII.10 a i Nato Sofa kan som förpliktelse anses vara av öppen och ofullständig karaktär. I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det förutsatts att sådana befogenheter för främmande staters myndigheter inom finskt territorium ska ha en mer noggrant avgränsad karaktär och innefatta samverkan med myndigheterna i Finland, med undantag för brådskande situationer. Av denna anledning kan det anses att denna avtalsbestämmelse i ljuset av grundlagsutskottets tidigare tolknings Praxis gäller grundlagen.

Övriga frågor som behandlats ovan kan inte anses gälla grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen.

Av ovan anförda skäl anser regeringen att Nato Sofa och Parisprotokollet i enlighet med 94 § 2 mom. i grundlagen ska godkännas i riksdagen med ett beslut som har fattats med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna samt att sättandet i kraft av avtalet och protokollet ska ske i den så kallade inskränkta grundlagsordning som avses i andra meningen i 95 § 2 mom. i grundlagen. Eftersom regeringspropositionen innehåller flera nya frågor som gäller tolkningen av grundlagen, anser regeringen det önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande begärs om propositionen.

Kläm 1

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås det att riksdagen godkänner det i London den 19 juni 1951 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor samt det i Paris den 28 augusti 1952 upprättade protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget.

Kläm 2

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom fördragen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.

Lag

om avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som anges i 95 § 2 mom. i grundlagen, föreskrivs:

1 §

Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i London den 19 juni 1951 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor ska gälla som lag, sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Behörighet att besluta om utövande av domsrätt

De i artikel VII.3 c i avtalet avsedda besluten om utövande av domsrätt och beslut om att i samband med det göra eller inte göra en förundersökning i Finland fattas av riksåklagaren.

Underrättelser och begäranden i enlighet med i 1 mom. nämnda artikel VII.3 c lämnas och mottas av riksåklagaren.

3 §

Finska myndigheters rätt att gripa och anhålla på begäran av den sändande staten

Den behöriga myndigheten i Finland kan i en i artikel VII.5 a i avtalet avsedd situation gripa och anhålla en medlem av den sändande statens styrkor eller av dess civila komponent, eller en anhörig till en sådan medlem, på begäran av den sändande statens behöriga myndighet med anledning av dess utredning av eller väckande av åtal för brott också när det gäller en gärning som enligt den sändande statens lagstiftning är straffbar, även om gärningen inte är straffbar enligt finsk lag.

I artikel VII.5 a avsedd hjälp vid gripande och anhållande lämnas inte, om det i den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som i tillämpliga delar tillämpas på staten i fråga ingår en sådan grund för vägran som hindrar lämnande av rättslig hjälp i brottmål.

Riksåklagaren ska underrättas om gripandet och anhållandet

4 §

Överlämnande av en person till en behörig myndighet i den sändande staten

Helsingfors tingsrätt fattar beslut om i artikel VII.5 a i avtalet avsett överlämnande av en medlem av den sändande statens styrkor eller av dess civila komponent, eller en anhörig till en sådan medlem, till den sändande statens behöriga myndighet med iakttagande i tillämpliga delar av på staten i fråga tillämplig lagstiftning om utlämning för brott, när denna behöriga myndighet med anledning av utredning av eller väckande av åtal för brott har lämnat en begäran. Överlämnandet av en person kan också grunda sig på en gärning som avses i 3 § 1 mom. På behandlingen av ärendet tillämpas i tillämpliga delar vad som i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) föreskrivs om förfarandet.

5 §

Behörighet att lämna begäran om överlämnande av en person till myndigheterna i Finland

I en situation som avses i artikel VII.5 a i avtalet får riksåklagaren lämna en begäran till myndigheterna i den sändande staten om att en person ska överlämnas till de behöriga myndigheterna i Finland.

6 §

Behörighet att underrätta den sändande staten om anhållande

En underrättelse enligt avtalets artikel VII.5 b om anhållande av en person ska lämnas till den sändande statens myndigheter av riksåklagaren.

7 §

Finska myndigheters behörighet att bistå vid behandling av brottmål

De behöriga myndigheterna i Finland ska på det sätt som avses i artikel VII.6 a i avtalet bistå de behöriga myndigheterna i den sändande staten med iakttagande i tillämpliga delar av den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga.

8 §

Behörighet att underrätta den sändande staten om behandling av brottmål

En underrättelse enligt avtalets artikel VII.6 b om behandling av brottmål ska lämnas till den sändande statens myndigheter av riksåklagaren.

9 §

Förlängning av tidsfristen enligt tvångsmedelslagen

Den tid inom vilken yrkande om häktning av en anhållen ska tas upp enligt 3 kap. 5 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) ska förlängas med den tid som har använts för transporten av den anhållne från den mottagande statens territorium till Finland eller för domstolsledamöternas resa från Finland till den mottagande statens territorium.

10 §

Behörig domstol

Helsingfors tingsrätt är domstol enligt 5 § i militära rättegångslagen (326/1983) och Helsingfors hovrätt enligt 6 § i den lagen när Finland i enlighet med artikel VII.1 i avtalet är verksamt på den mottagande statens territorium.

Domstolen kan vid behov sammanträda på den mottagande statens territorium.

11 §

Verkställighet av fängelsestraff

Trots vad som föreskrivs i 3 § 2 mom. i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987) kan ett fängelsestraff som påförs av den sändande statens myndigheter med stöd av artikel VII.1–3 i avtalet verkställas i Finland i enlighet med den lagen, även om den dömden inte är finsk medborgare eller den dömden saknar hemvist i Finland.

12 §

Avstående från ersättningsanspråk

Det belopp som avses i VIII.2 f i avtalet och som när det underskrids innebär att Finland avstår från att framställa ersättningsanspråk är för Finlands del 567 euro.

13 §

Försvarmaktens behörighet att ställa ett område till den sändande statens förfogande

Försvarmakten kan på ett område som den förfogar över ställa sådana platser till den sändande statens förfogande som avses i artikel VII.10 a i avtalet.

14 §

Bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som inte hör till området för lagstiftningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Ikraftträdande

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lag

om protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som anges i 95 § 2 mom. i grundlagen, föreskrivs:

1 §

Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Paris den 28 augusti 1952 upprättade protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget ska gälla som lag, sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Finska myndigheters rätt att gripa och anhålla på begäran av den sändande staten

Den behöriga myndigheten i Finland kan i enlighet med artikel 4 första stycket a i protokollet i en i artikel VII.5 a i det i London den 19 juni 1951 upprättade avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (FördrS /) avsedd situation gripa och anhålla en medlem av den sändande statens styrkor eller av dess civila komponent, eller en anhörig till en sådan medlem, på begäran av den sändande statens behöriga myndighet med anledning av dess utredning av eller väckande av åtal för brott också när det gäller en gärning som enligt den sändande statens lagstiftning är straffbar, även om gärningen inte är straffbar enligt finsk lag.

I artikel VII.5 a avsedd hjälp vid gripande och anhållande lämnas inte, om det i den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som i tillämpliga delar tillämpas på staten i fråga ingår en sådan grund för vägran som hindrar lämnande av rättslig hjälp i brottmål.

Riksåklagaren ska underrättas om gripandet och anhållandet.

3 §

Överlämnande av en person till en behörig myndighet i den sändande staten

Helsingfors tingsrätt fattar i enlighet med artikel 4 första stycket a i protokollet beslut om i artikel VII.5 a i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor avsett överlämnande till den sändande statens behöriga myndighet, med iakttagande i tillämpliga delar av på staten i fråga tillämplig lagstiftning om utlämning för brott, när denna behöriga myndighet med anledning av utredning av eller väckande av åtal för brott har lämnat en begäran. Överlämnandet av en person kan också grunda sig på en gärning som avses i 2 § 1 mom. På behandlingen av ärendet tillämpas i tillämpliga delar vad som i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) föreskrivs om förfarandet.

4 §

Finska myndigheters behörighet att bistå vid behandling av brottmål

I enlighet med artikel 4 första stycket a i protokollet ska de finska behöriga myndigheterna på det sätt som avses i artikel VII.6 a i avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor bistå de behöriga myndigheterna i den sändande staten med iakttagande i tillämpliga delar av den lagstiftning om internationell rättslig hjälp i brottmål som tillämpas på staten i fråga.

5 §

Bestämmelser som inte hör till området för lagstiftningen

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser i protokollet som inte hör till området för lagstiftningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

6 §

Ikraftträdande

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

3.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 1 mom. 10 punkten, sådan den lyder i lag 601/2001, som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

10) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel, tillverkning, reparation, modifiering och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en främmande stats väpnade styrkor, om

a) verksamheten omfattas av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (FördrS /), protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget (FördrS /), avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997) eller dess andra tilläggsprotokoll (FördrS 73/2005),

b) verksamheten grundar sig på ett internationellt fredsbevarande uppdrag,

c) tillstånd för verksamheten har beviljats med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000),

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014) 1 § 1 mom. och 1 § 2 mom. 1 punkten som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på handläggning av skadeståndsanspråk mot staten, om anspråket grundas på ett fel eller en försummelse som en statlig myndighet har begått eller på verksamhet för vilken staten svarar oberoende av uppsåt eller vårdslöshet. Denna lag tillämpas också på av tredje parter ställda ersättningsanspråk som finska staten har förbundit sig att handlägga med stöd av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter. När det är fråga om ersättning som grundas på en dom som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har meddelat, på förlikning vid nämnda domstol enligt artikel 39 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990) eller på en dom eller ett beslut som något annat internationellt rättskipnings- eller undersökningsorgan har meddelat, tillämpas lagen dock bara på betalningen av ersättning av statsmedel.

Denna lag tillämpas inte på skadeståndsanspråk mot justitiekanslersämbetet eller riksdagens justitieombudsmans kansli och inte heller på handläggning av anspråk på ersättning som grundas på sak- eller förmögenhetsskada och gäller

1) sådana skador på fastigheter som uppkommit i Försvarsmaktens verksamhet eller skador som uppkommit vid militär krishantering eller skador som härrör från det internationella samarbete, den övningsverksamhet eller den övriga internationella verksamhet som Försvarsmakten har i utlandet,

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 24 § i bilskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i bilskattelagen (777/2020) 24 § som följer:

24 §

Fordon som är fria från skatt på basis av ett internationellt avtal

Fria från bilskatt är fordon som

1) försedda med särskilda registreringsskyltar är avsedda för officiellt bruk av främmande maktens diplomatiska beskickningar och andra beskickningar i samma ställning eller utsända konsulers konsulat i Finland eller för privat bruk av diplomatiska representanter, utsända konsuler eller administrativ och teknisk personal av utländsk nationalitet vid nämnda beskickningar och familjemedlemmar som hör till deras hushåll, enligt vad som föreskrivs i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser (FördrS 4/1970) och Wienkonventionen om konsulära förbindelser (FördrS 50/1980),

2) är avsedda att användas av Europeiska unionens institutioner i Finland eller användas och ägas av de anställda vid dessa institutioner som kommer till Finland, om den anställda har varit stadigvarande bosatt någon annanstans än i Finland,

3) är avsedda att ägas och användas av en aktör eller person som med stöd av något annat än i 1 punkten avsett internationellt avtal är befriad från bilskatt.

Utrikesministeriet avgör om förutsättningar enligt de konventioner som nämns i 1 mom. 1 punkten föreligger.

Ett fordon som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten får inte utan att skatt betalas säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för användning till någon annan än en till motsvarande skattefritt fordon berättigad beskickning eller person förrän tre år har förflutit från den dag då fordonet registrerades för ändamålet i fråga. Om en person som avses i nämnda punkter flyttar från Finland innan den i detta moment föreskrivna tiden har löpt ut och i Finland säljer ett fordon som har varit i hans eller hennes bruk, ska i skatt betalas en trettiosjättedel för varje hel eller ofullständig månad som återstår av tiden.

Ett fordon som avses i 1 mom. 3 punkten får inte utan att skatt betalas säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för användning på annat sätt än enligt de förutsättningar och begränsningar som nämns i avtalet i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om utövning av veterinäryrket (29/2000) en ny 2 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 a §

Avgränsning av tillämpningsområdet

Denna lag ska inte, med undantag för 9 §, tillämpas på en person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter och som omfattas av ett sådant avtal om styrkornas status som är bindande för Finland, när personen producerar veterinärtjänster för sina egna eller en annan främmande stats stridskrafter eller för Försvarsmakten.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till körkortslagen (386/2011) en ny 58 a § som följer:

58 a §

Körkort, körtillstånd och militära körtillstånd utfärdade i en stat som deltar i militärt försvarssamarbete

Ett körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller militära internationella högkvarter ger rätt att i Finland köra sådana motordrivna fordon, sådana fordon inom Försvarsmakten eller sådana internationella militärfordon som motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet.

Ett giltigt körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd som i någon annan stat som deltar i militärt samarbete än en sådan som är avtalsslutande part i ett i 1 mom. avsett avtal utfärdats till en person som sänts ut till Finland ger rätt att i Finland köra sådana fordon inom Försvarsmakten eller sådana internationella militärfordon som motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet.

Närmare bestämmelser om framförande av fordon inom Försvarsmakten och internationella militärfordon med stöd av körkort, körtillstånd och militära körtillstånd som avses i 1 och 2 mom. får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

8.

Lag

om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transportservice (320/2017) 28 § 2 punkten, sådan den lyder i lag 562/2020,
som följer:

28 §

Undantag från yrkeskompetenskrav på lastbils- och bussförare

Föraren behöver dock inte yrkeskompetens, om

2) fordonet används av polisen, räddningsväsendet, en läroanstalt som svarar för utbildning inom räddningsbranschen, den prehospitala akutsjukvården, Försvarmakten, en främmande stats stridskrafter, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet för transporter som hänför sig till deras uppgifter,

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av fordonslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till fordonslagen (82/2021) en ny 127 §, i stället för den 127 § som upphävts genom lag 493/2023, som följer:

127 §

Temporär användning av fordon som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter

En person som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter och som temporärt vistas i Finland får under en i avtalet avsedd vistelse använda ett fordon som personen fört in i landet och som är registrerat i en avtalsslutande stat.

När ett fordon används i Finland i de situationer som avses i denna paragraf är det som föreskrivs i 125 § 3 mom. 1, 3 och 4 punkten och 125 § 4 mom. en förutsättning för användningen.

Den som framför ett fordon ska för den myndighet som övervakar trafiken på begäran visa upp ett tillstånd till tillfällig införsel som bevis på temporär användning i enlighet med denna

paragraf samt ett bevis på att de förutsättningar som anges i 125 § 3 mom. 1, 3 och 4 punkten är uppfyllda.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut
föresätts till lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) en ny 3 b § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 b §

Rätt för personer som är i en främmande stats stridskrafter tjänst att utöva reglerade hälso- och sjukvårdsyrken i Finland

Denna lag tillämpas inte på en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och omfattas av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter, när personen som en del av Finlands militära försvarssamarbete i Finland utövar ett reglerat hälso- och sjukvårdsyrke vid tillhandahållande av hälso- och sjukvård till sina egna eller en främmande stats stridskrafter styrkor eller civila personal samt deras anhöriga eller till personer som är i Försvarsmaktens tjänst. Den som är i en främmande stats stridskrafter tjänst har dock då inte rätt att använda en reglerad yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

I andra fall än de som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelserna i denna lag på en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel
(1213/1990) 1 §, sådan den lyder i lag 477/2015, som följer:

1 §

Enligt denna lag betalas ersättning för skada eller sjukdom som uppkommit till följd av personskada genom olycksfall, om olycksfallet inom Finlands territorium har orsakats av vapen, projektiler, minor, sprängämnen eller annan krigsmateriel som tillhör Försvarsmakten eller en i försvarssamarbete med Försvarsmakten deltagande stats stridskrafter och som inte orättmätigt har innehafts av någon annan än Försvarsmakten eller den stats stridskrafter som deltar i försvarssamarbete med Försvarsmakten. Sådan ersättning betalas inte om den skadade har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 november 2023

Statsminister

Petteri Orpo

Utrikesminister Elina Valtonen

**AVTAL MELLAN PARTERNA I
NORDATLANTISKA FÖRDRAGET OM
STATUS FÖR DERAS STYRKOR**

London den 19 juni 1951

Parterna i nordatlantiska fördraget, som undertecknades i Washington den 4 april 1949,

som beaktar att styrkor från en part efter överenskommelse kan sändas för att tjänstgöra inom en annan parts territorium,

som är medvetna om att beslutet att sända styrkor och de villkor enligt vilka de sänds, i den mån dessa villkor inte fastställs i detta avtal, fortsättningsvis ska göras till föremål för särskilda överenskommelser mellan berörda parter,

som emellertid önskar fastställa status för dessa styrkor när de befinner sig inom en annan parts territorium,

har kommit överens om följande.

Artikel I

1. I detta avtal avses med

a. *styrka* den personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från en avtalsslutande part när den befinner sig på tjänsteuppdrag inom en annan avtalsslutande parts territorium inom nordatlantiska fördragets område, med förbehåll för att de två berörda avtalsslutande parterna kan komma överens om att vissa personer, enheter eller förband inte ska anses utgöra eller ingå i en styrka vid tillämpningen av detta avtal,

b. *civil komponent* den civila personal som medföljer en styrka tillhörande en avtalsslutande part och som är anställd hos den avtalsslutande partens stridskrafter och som inte är statslösa personer eller

**AGREEMENT BETWEEN THE PARTIES
TO THE NORTH ATLANTIC TREATY
REGARDING THE STATUS OF THEIR
FORCES**

London, 19 June, 1951

The parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party may be sent, by arrangement, to serve in the territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send them and the conditions under which they will be sent, in so far as such conditions are not laid down by the present Agreement, will continue to be the subject of separate arrangements between the Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such forces while in the territory of another Party;

Have agreed as follows:

Article I

1. In this Agreement the expression

a. 'force' means the personnel belonging to the land, sea or air armed services of one Contracting Party when in the territory of another Contracting Party in the North Atlantic Treaty area in connexion with their official duties, provided that the two Contracting Parties concerned may agree that certain individuals, units or formations shall not be regarded as constituting or included in a 'force' for the purpose of the present Agreement;

b. 'civilian component' means the civilian personnel accompanying a force of a Contracting Party who are in the employ of an armed service of that Contracting Party, and who are not stateless persons, nor

medborgare i en stat som inte är part i nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare eller stadigvarande bosatta i den stat i vilken styrkan är förlagd,

c. *anhörig* maka eller make till en medlem av en styrka eller en civil komponent, eller en sådan medlems barn som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle,

d. *sändande stat* den avtalsslutande part som styrkan tillhör,

e. *mottagande stat* den avtalsslutande part inom vars territorium en styrka eller en civil komponent är förlagd, vare sig den är stationerad där eller befinner sig på genomresa,

f. *den sändande statens militära myndigheter* de myndigheter i en sändande stat som enligt dess lagstiftning har befogenhet att se till att den statens militära lagstiftning efterlevs med avseende på medlemmar av dess styrkor eller civila komponenter,

g. *Nordatlantiska rådet* det råd som inrättats enligt artikel 9 i nordatlantiska fördraget eller något av dess underordnade organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

2. Detta avtal gäller för de avtalsslutande parternas myndigheter i subnationella politiska förvaltningsområden inom deras territorier för vilka avtalet gäller eller har utsträckts att gälla enligt artikel XX på samma sätt som det gäller för de avtalsslutande parternas centrala myndigheter, dock med förbehåll för att egendom som ägs av sådana förvaltningsområden inte ska betraktas som egendom som ägs av en avtalsslutande part i enlighet med artikel VIII.

Artikel II

En styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhöriga till dessa, är skyldiga att respektera lagstiftningen i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i detta avtal och särskilt från all politisk verksamhet

nationals of any State which is not a Party to the North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in, the State in which the force is located.

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or a civilian component, or a child of such member depending on him or her for support;

d. 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;

e. 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;

f. 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;

g. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2. This Agreement shall apply to the authorities of political sub-divisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political sub-divisions shall not be considered to be property owned by a Contracting Party within the meaning of Article VIII.

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particular, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary measures to that end.

i den mottagande staten. Det är likaledes den sändande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte.

Artikel III

1. Enligt de villkor som anges i punkt 2 i denna artikel och i enlighet med de regler som fastställts av den mottagande staten avseende inresa och utresa för en styrka och dess medlemmar, ska sådana medlemmar vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och kontroll vid inresa när de reser in i eller lämnar den mottagande statens territorium. De ska även vara undantagna från de bestämmelser i den mottagande staten som avser registrering och kontroll av utlänningar, men de ska inte anses få rätt att vara stadigvarande bosatta i eller ha hemvist inom den mottagande statens territorium.

2. Endast följande handlingar, vilka ska uppvisas på begäran, fordras för medlemmar av en styrka:

a. personligt identitetskort utfärdat av den sändande staten varav framgår namn, födelsedatum, militär grad och registreringsnummer (i förekommande fall), försvarsgren samt fotografi,

b. individuell eller kollektiv förflyttningsorder, på den sändande statens språk samt på engelska och franska, utfärdad av en behörig myndighet i den sändande staten eller av en behörig instans inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, varav framgår individens eller gruppens status såsom medlem eller medlemmar av en styrka samt den beordrade förflyttningen; den mottagande staten får kräva att en förflyttningsorder ska vara kontrasignerad av en behörig företrädare för den staten.

3. Medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga ska i passen betecknas som sådana.

4. Om en medlem av en styrka eller en civil komponent lämnar sin anställning i den sändande staten och inte hemsänds, ska

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also be exempt from the regulations of the receiving State on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State

2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:

a. personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;

b. individual or collective movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organization and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.

3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.

4. If a member of a force or a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform

myndigheterna i den sändande staten omedelbart underrätta myndigheterna i den mottagande staten och lämna nödvändiga upplysningar. Myndigheterna i den sändande staten ska likaledes underrätta myndigheterna i den mottagande staten om varje medlem som olovligen har varit frånvarande i mer än 21 dagar.

5. Om den mottagande staten har begärt att en medlem av en styrka eller av en civil komponent ska avlägsnas från dess territorium eller har fattat ett beslut om utvisning av en tidigare medlem av en styrka eller en civil komponent eller om utvisning av en anhörig till en medlem eller tidigare medlem, ska myndigheterna i den sändande staten ansvara för att ta emot vederbörande person inom det egna territoriet eller på annat sätt ombesörja att personen tas emot utanför den mottagande staten. Denna punkt gäller endast för personer som inte är medborgare i den mottagande staten och som har rest in i den mottagande staten som medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller med avsikt att bli en sådan medlem samt för anhöriga till sådana personer.

Artikel IV

Den mottagande staten ska antingen

a. utan förarprov eller avgift erkänna såsom giltigt ett körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd som den sändande staten eller ett av dess subnationella förvaltningsområden har utfärdat till en medlem av en styrka eller en civil komponent, eller

b. utfärda körtillstånd eller körkort till varje medlem av en styrka eller en civil komponent som innehar ett körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd utfärdat av den sändande staten eller av ett av dess subnationella förvaltningsområden, under förutsättning att inget förarprov krävs.

Artikel V

1. Medlemmar av en styrka ska som regel bära uniform. Om inte annat överenskommits mellan myndigheterna i de sändande och

the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.

5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an ex-member of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or ex-member, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

a. accept as valid, without a driving test or fee, the driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or

b. issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof, provided that no driving test shall be required.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the

mottagande staterna ska samma villkor för bärande av civila kläder gälla som för medlemmar i den mottagande statens styrkor. Reguljära enheter och förband som ingår i en styrka ska bära uniform vid gränspassering.

2. Tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent ska utöver registreringsnummer vara försedda med tydlig nationalitetsbeteckning.

Artikel VI

Medlemmar av en styrka får inneha och bära vapen under förutsättning att de enligt sina order har tillstånd till detta. Myndigheterna i den sändande staten ska välvilligt behandla begäran från den mottagande staten i detta hänseende.

Artikel VII

1. Enligt bestämmelserna i denna artikel

a. ska den sändande statens militära myndigheter ha rätt att i den mottagande staten utöva all den straffrättsliga och disciplinära jurisdiktion som de har enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under den militära lagstiftningen i den staten,

b. ska myndigheterna i den mottagande staten ha jurisdiktion över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga vad avser brott som har begåtts på den mottagande statens territorium och som är straffbara enligt den statens lagstiftning.

2.

a. Den sändande statens militära myndigheter ska ha exklusiv jurisdiktion över personer som lyder under den statens militära lagstiftning beträffande brott, inklusive brott som rör den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den sändande statens lagstiftning men inte enligt den mottagande statens lagstiftning.

sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.

2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article,

a. the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;

b. the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.

2.

a. The military authorities of the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the receiving State.

b. The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or

b. Myndigheterna i den mottagande staten ska ha exklusiv jurisdiktion över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga vad gäller brott, inklusive brott som rör den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den statens lagstiftning men inte enligt den sändande statens lagstiftning.

c. Med avseende på denna punkt och på punkt 3 i denna artikel ska brott mot en stats säkerhet innefatta

- i) förräderi mot den staten,
- ii) sabotage, spioneri eller överträdelse av den statens lagstiftning om statshemligheter eller hemligheter som gäller dess nationella försvar.

3. I de fall där båda staterna har jurisdiktion ska följande regler gälla:

a. Den sändande statens militära myndigheter ska ha företrädesrätt att utöva jurisdiktion över en medlem av en styrka eller en civil komponent beträffande

- i) brott som är riktade endast mot den statens egendom eller säkerhet eller som är riktade endast mot egendom som tillhör en annan medlem av en styrka eller en civil komponent från den staten eller en anhörig eller mot deras person,
- ii) brott till följd av någon handling eller underlåtenhet som begåtts i tjänsten.

b. I fråga om varje annat brott ska myndigheterna i den mottagande staten ha företrädesrätt att utöva jurisdiktion.

c. Om den stat som har företrädesrätt väljer att inte utöva jurisdiktion ska den så snart det är praktiskt möjligt underrätta myndigheterna i den andra staten. Myndigheterna i den stat som har företrädesrätt ska välvilligt behandla en begäran från myndigheterna i den andra staten om att avstå från sin rätt i fall där denna andra stat anser ett sådant avstående vara av särskild betydelse.

4. Bestämmelserna ovan i denna artikel ger inte den sändande statens militära myndigheter rätt att utöva jurisdiktion över

civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending state.

c. For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of this Article a security offence against a State shall include:

- i) treason against the State;
- ii) sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State

3. In case where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:

a. The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to

- i) offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of that State or of a dependent;
- ii) offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty.

b. In the case of any other offence the authorities of the receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction.

c. If the State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other state considers such waiver to be of particular importance.

4. The foregoing provisions of this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State,

personer som är medborgare eller stadigvarande bosatta i den mottagande staten, såvida de inte är medlemmar av den sändande statens styrka.

5.

a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna ska bistå varandra vid frihetsberövande av en styrkas eller en civil komponents medlemmar eller deras anhöriga inom den mottagande statens territorium och vid överlämnande av dem till den myndighet som har jurisdiktion i enlighet med ovan nämnda bestämmelser.

b. Myndigheterna i den mottagande staten ska utan dröjsmål underrätta den sändande statens militära myndigheter om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller någon anhörig har frihetsberövats.

c. En sådan medlem av en styrka eller en civil komponent som är misstänkt och över vilken den mottagande staten ska utöva jurisdiktion ska, om medlemmen är i den sändande statens förvar, förbli i den statens förvar tills den mottagande staten har väckt åtal mot medlemmen.

6.

a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna ska bistå varandra vid utförandet av alla nödvändiga utredningar av brott och inhämtning och sammanställning av bevis inklusive beslag av och, i förekommande fall, överlämnande av föremål med koppling till brottet. För överlämnande av sådana föremål kan emellertid ställas som villkor att de ska återlämnas inom den tidsfrist som angivits av den myndighet som överlämnar dem.

b. De avtalsslutande parternas myndigheter ska underrätta varandra om vidtagna åtgärder i alla sådana fall där de båda har jurisdiktion.

7.

a. Ett utdömt dödsstraff ska ej verkställas i den mottagande staten av den sändande statens myndigheter om lagen i den

unless they are members of the force of the sending State.

5.

a. The authorities of the receiving and sending states shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions.

b. The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent.

c. The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving state is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.

6.

a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them.

b. The authorities of the Contracting parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7.

a. A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving state does not provide for such punishment in a similar case.

mottagande staten inte i liknande fall föreskriver dödsstraff.

b. Myndigheterna i den mottagande staten ska välvilligt behandla en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff som utdömts av myndigheterna i den sändande staten inom den mottagande statens territorium i enlighet med denna artikel.

8. När en person i enlighet med bestämmelserna i denna artikel har ställts inför rätta av den ena avtalsslutande partens myndigheter och har blivit frikänd eller har blivit dömd och avtjänar eller har avtjänat sitt straff eller har blivit benådad får personen inte åtalas på nytt för samma brott inom samma territorium av en annan avtalsslutande parts myndigheter. Dock ska bestämmelserna i denna punkt inte hindra den sändande statens militära myndigheter från att åtala en medlem av sin styrka för någon överträdelse av disciplinära regler till följd av en handling eller en underlåtenhet som utgör ett brott för vilket personen har åtalats av den andra avtalsslutande partens myndigheter.

9. När en medlem av en styrka eller en civil komponent eller en anhörig åtalas inom ramen för en mottagande stats jurisdiktion ska personen ha rätt

a. till en skyndsam och snabb rättegång,

b. att före rättegången underrättas om den eller de åtalspunkter som åtalet avser,

c. att konfronteras med dem som vittnar mot denne,

d. att genom tvångsmedel inkalla sådana vittnen till sin fördel som lyder under den mottagande statens jurisdiktion,

e. att själv välja försvarare eller få ett helt eller delvis kostnadsfritt rättsligt biträde enligt de villkor som gäller i den mottagande staten vid den aktuella tidpunkten,

b. The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.

8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities of another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was tried by the authorities of another Contracting Party.

9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:

a. to a prompt and speedy trial;

b. to be informed, in advance of trial, of the specific charge or charges made against him;

c. to be confronted with the witnesses against him;

d. to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;

e. to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;

f. if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter; and

f. att, om personen så anser nödvändigt, få tillgång till en kvalificerad tolk, samt

g. att meddela sig med en företrädare för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan företrädare närvarande vid rättegången.

10.

a. Reguljära militära enheter och förband som ingår i en styrka ska ha rätt att övervaka förläggningar, anläggningar och andra lokaler som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet i sådana lokaler.

b. Utanför dessa lokaler ska sådan militärpolis anlitas endast i enlighet med vad som överenskommits med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter och endast i den utsträckning som krävs för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan.

11. Varje avtalsslutande part ska sträva efter att införa sådan lagstiftning som den anser vara nödvändig för att i tillräcklig grad inom sitt territorium trygga säkerhet och skydd för anläggningar, utrustning, egendom, arkiv och offentliga handlingar som tillhör andra avtalsslutande parter samt för att bestraffa personer som bryter mot lagstiftning som antagits i det syftet.

Artikel VIII

1. Varje avtalsslutande part ska avstå från alla anspråk mot en annan avtalsslutande part för skador som vållats på egendom som den äger och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter om sådan skada

i) har vållats i tjänsten av en medlem av eller en anställd vid den andra avtalsslutande partens stridskrafter i samband med verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget, eller

ii) har uppkommit vid användning av fordon, fartyg eller luftfartyg som ägs av den andra

g. to communicate with a representative of the Government of the sending State and when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.

10.

a. Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishment or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises.

b. Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the members of the force.

11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and used by its land; sea or air armed services, if such damage:

i) was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty; or

ii) arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North

avtalsslutande parten och som använts av dess stridskrafter, under förutsättning antingen att det fordon, fartyg eller luftfartyg som har orsakat skadan användes i samband med verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget eller att skadan har vållats på egendom när den användes i sådan verksamhet.

En avtalsslutande part ska avstå från anspråk på bärgarlön från en annan avtalsslutande part under förutsättning att det bärgade fartyget eller den bärgade lasten ägdes av en avtalsslutande part och användes av dess stridskrafter i samband med verksamhet inom ramen för nordatlantiska fördraget.

2.

a. Vid skada som på sätt som anges i punkt 1 vållats eller uppkommit på annan egendom som ägs av en avtalsslutande part och som finns inom dess territorium ska, om inte de berörda avtalsslutande parterna kommer överens om annat, frågan om en annan avtalsslutande parts ansvar avgöras och skadans storlek fastställas av en ensam skiljeman som ska utses i enlighet med led b i denna punkt. Skiljemannen ska även fatta beslut om eventuella motanspråk som hänför sig till samma händelse.

b. Den skiljeman som avses i led a ska genom överenskommelse mellan de berörda avtalsslutande parterna utses bland de medborgare i den mottagande staten som innehar eller har innehaft ett högt domarämbete. Om de berörda avtalsslutande parterna inte inom två månader kan enas om en skiljeman, kan vilken som helst av parterna begära att ordföranden i Nordatlantiska rådets ställföreträdarförsamling utser en person som har ovannämnda kvalifikationer.

c. Beslut som fattas av skiljemannen ska vara bindande och slutgiltiga för de avtalsslutande parterna.

d. Det ersättningsbelopp som fastställs av skiljemannen ska fördelas i enlighet med bestämmelserna i punkt 5 e i, ii och iii i denna artikel.

Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used.

Claims for maritime salvage by one Contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2.

a. In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be determined and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance with sub-paragraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident.

b. The arbitrator referred to in sub-paragraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications.

c. Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article.

e. The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contracting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to

e. Arvodet till skiljemannen ska fastställas genom överenskommelse mellan de berörda avtalsslutande parterna och ska tillsammans med nödvändiga omkostnader som uppkommit vid utövandet av uppdraget bäras i lika delar av parterna.

f. Varje avtalsslutande part ska dock avstå från sina anspråk i de fall skadans storlek understiger följande:
Belgien: 70 000 BEF.
Danmark: 9 670 DKK.
Frankrike: 490 000 FRF.
Förenade kungariket: 500 GBP.
Förenta staterna: 1 400 USD.
Island: 22 800 ISK.
Italien: 850 000 ITL.
Kanada: 1 460 CAD.
Luxemburg: 70 000 LUF.
Nederländerna: 5 320 NLG.
Norge: 10 000 NOK.
Portugal: 40 250 PTE.

Varje annan avtalsslutande part vars egendom har skadats vid samma tillfälle ska också avstå från anspråk upp till ovannämnda belopp. I händelse av avsevärd variation i växelkurserna för dessa valutor ska de avtalsslutande parterna komma överens om en lämplig justering av dessa belopp.

3. Vid tillämpningen av punkterna 1 och 2 i denna artikel ska uttrycket som ägs av en avtalsslutande part innefatta fartyg som den avtalsslutande parten har chartrat eller rekvirerat obemannade eller som har tagits såsom pris av den parten (utom i de fall där risken för förlust eller skadeståndsskyldigheten bärs av en annan person än en sådan avtalsslutande part).

4. Varje avtalsslutande part avstår från anspråk mot varje annan avtalsslutande part för skada eller dödsfall som vållats en medlem av dess stridskrafter under tjänstgöring.

5. Anspråk (andra än kontraktuella anspråk och anspråk på vilka punkterna 6 och 7 i denna artikel är tillämpliga) som härrör från sådan handling eller underlåtenhet som medlemmar av en styrka eller en civil

performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them.

f. Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium:	B. fr. 70,000
Canada:	\$ 1,460
Denmark:	Kr. 9,670
France:	F. fr. 490,000
Iceland:	Kr. 22,800
Italy:	Li. 850,000
Luxembourg:	L. fr. 70,000
Netherlands:	Fl. 5,320
Norway:	Kr. 10,000
Portugal:	Es. 40,250
United Kingdom:	£ 500
United States:	\$ 1,400.

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression "owned by a Contracting Party" in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).

4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.

5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in

komponent har gjort sig skyldiga till i tjänsten eller från någon annan handling, underlåtenhet eller händelse för vilken en styrka eller en civil komponent är juridiskt ansvarig och vilken inom den mottagande statens territorium vållar skada på någon annan tredje part än någon av de avtalsslutande parterna ska behandlas av den mottagande staten i enlighet med följande bestämmelser:

a. Anspråk ska tas emot, behandlas och avgöras genom förlikning eller dom i enlighet med den mottagande statens lagar och andra författningar vad avser anspråk som härrör från dess egna väpnade styrkors verksamhet.

b. Den mottagande staten får träffa förlikning om varje sådant anspråk, och betalningen av det överenskomna eller utdömda beloppet ska erläggas av den mottagande staten i dess egen valuta.

c. Sådan utbetalning av ersättning ska vara bindande och slutgiltig för de avtalsslutande parterna vare sig den sker till följd av en förlikning eller ett slutligt avgörande av behörig domstol i den mottagande staten eller ett slutligt avslag av en sådan domstol avseende utbetalning av ersättning.

d. Uppgift om varje ersättning som utbetalas av den mottagande staten ska lämnas till berörda sändande stater tillsammans med fullständiga uppgifter och ett förslag till fördelning i enlighet med led e i, ii och iii. Om svar inte har inkommit inom två månader ska förslaget till fördelning betraktas som godtaget.

e. Kostnader för att täcka anspråk i enlighet med föregående led och punkt 2 i denna artikel ska fördelas mellan de avtalsslutande parterna på följande sätt:

i) När en sändande stat är ensamt ansvarig ska det belopp som fastställts genom förlikning eller dom uppdelas i andelen 25 procent för den mottagande staten och 75 procent för den sändande staten.

ii) Om mer än en stat är ansvarig för skadan, ska det belopp som fastställts genom

the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the following provisions:

a. Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces.

b. The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency.

c. Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted.

e. The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:

i) Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State.

ii) Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States.

iii) Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and

förlikning eller dom delas jämnt mellan dem; om emellertid den mottagande staten inte är en av de ansvariga staterna ska dess andel uppgå till hälften av vardera sändande stats andel.

iii) När skadan har vållats av de avtalsslutande parternas stridskrafter och den inte kan hänföras till en viss eller flera av dessa stridskrafter ska det belopp som fastställts genom förlikning eller dom delas jämnt mellan de berörda avtalsslutande parterna; om emellertid den mottagande staten inte är en av de stater vilkas stridskrafter har vållat skadan, ska dess andel uppgå till hälften av vardera berörd sändande stats andel.

iv) Varje halvår ska uppgift lämnas till berörda sändande stater beträffande de belopp som den mottagande staten under halvårsperioden har utbetalat för varje ärende för vilket föreslagen fördelning på procentbasis har godtagits; dessa uppgifter ska åtföljas av en begäran om återbetalning. Sådan återbetalning ska göras snarast möjligt i den mottagande statens valuta.

f. I fall där tillämpningen av bestämmelserna i leden b och e i denna punkt skulle medföra betydande svårigheter för en avtalsslutande part kan den begära att Nordatlantiska rådet föranstaltar en annan typ av uppgörelse.

g. En medlem av en styrka eller en civil komponent ska inte omfattas av åtgärder vad gäller verkställande av en dom som har meddelats mot personen i den mottagande staten i ett ärende som sammanhänger med dennes tjänsteutövning.

h. Utom i den mån led e i denna punkt är tillämpligt på anspråk som avses i punkt 2 i denna artikel ska bestämmelserna i denna punkt inte tillämpas på anspråk som härrör från eller har uppstått i samband med framförande eller drift av ett fartyg eller lastning, transport eller lossning av last, annat än anspråk avseende dödsfall eller personskada på vilka punkt 4 i denna artikel inte är tillämplig.

6. Anspråk mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent som härrör från

it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned.

iv) Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the course of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State.

f. In cases where the application of the provisions of sub-paragraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature.

g. A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement of any judgment given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties.

h. Except in so far as sub-paragraph e. of this paragraph applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.

6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:

a. The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner,

skadeståndsgrundande handlingar eller underlåtenhet i den mottagande staten som inte har begåtts i tjänsten ska handläggas på följande sätt:

a. Myndigheterna i den mottagande staten ska på ett korrekt och rättvist sätt behandla anspråk och fastställa ersättning till käranden med hänsyn tagen till alla omständigheter i ärendet, inklusive den skadelidande personens agerande, samt upprätta en rapport i ärendet.

b. Rapporten ska överlämnas till myndigheterna i den sändande staten, vilka därefter utan dröjsmål ska besluta huruvida de ska erbjuda ex gratia-ersättning och, om så är fallet, till vilket belopp.

c. Om ett erbjudande om ex gratia-ersättning lämnas och godtas av käranden som full gottgörelse för anspråket ska myndigheterna i den sändande staten själva erlägga betalningen och underrätta myndigheterna i den mottagande staten om beslutet och om det utbetalda beloppet.

d. Bestämmelserna i denna punkt ska inte inverka på den mottagande statens domstolars behörighet att pröva anspråk mot en medlem av en styrka eller en civil komponent såvida inte full ersättning har erlagts.

7. Anspråk som härrör från otillåten användning av ett fordon som tillhör en sändande stats stridskrafter ska behandlas i enlighet med punkt 6 i denna artikel, utom i de fall en styrka eller en civil komponent är juridiskt ansvarig.

8. Om tvist uppstår om huruvida en medlem av en styrka eller en civil komponent har gjort sig skyldig till en skadeståndsgrundande handling eller underlåtenhet i tjänsten eller om bruk av ett fordon som tillhör en sändande stats stridskrafter har skett olovligen ska saken hänskjutas till en skiljeman utsedd i enlighet med punkt 2 b i denna artikel, vars beslut i ärendet ska vara slutgiltigt.

taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter.

b. The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an ex gratia payment, and if so, of what amount.

c. If an offer of ex gratia payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the sum paid.

d. Nothing in this paragraph shall affect the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.

7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.

8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omission of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of a force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.

9. Den sändande staten ska inte åberopa immunitet vid den mottagande statens domstolar för medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga jurisdiktion som domstolarna i den mottagande staten har, utom i den utsträckning som anges i punkt 5 g i denna artikel.

10. Myndigheterna i den sändande och den mottagande staten ska i fall som berör dem samarbeta vid inhämtning av bevis som behövs för en rättvis rättegång och vid reglering av ersättning av skada.

Artikel IX

1. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga får lokalt köpa varor som de behöver för eget bruk och behövliga tjänster på samma villkor som medborgare i den mottagande staten.

2. Varor som anskaffas lokalt för att försörja en styrka eller en civil komponent ska normalt köpas in genom de myndigheter som köper sådana varor för den mottagande statens stridskrafter. För att undvika att dessa varuköp får negativ inverkan på ekonomin i den mottagande staten ska de behöriga myndigheterna i den staten när så krävs ange vilka varor som ej får köpas eller som är föremål för begränsningar.

3. Med förbehåll för gällande avtal eller avtal som herefter kan komma att ingås mellan befullmäktigade företrädare för de sändande och mottagande staterna ska myndigheterna i den mottagande staten fullt ut ansvara för att vidta lämpliga arrangemang för att till en styrka eller en civil komponent tillhandahålla de byggnader och den mark som denna behöver liksom tillhörande faciliteter och tjänster. Dessa avtal och arrangemang ska i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de regler som gäller för förläggning och inkvartering av den mottagande statens motsvarande personal. I avsaknad av ett särskilt avtal med motsatt verkan ska lagstiftningen i den mottagande staten gälla avseende vilka rättigheter och skyldigheter som är förenade med besittningstagandet

10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.

2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having any adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or forbidden.

3. Subject to agreements already in force or which may hereafter be made between the authorised representatives of the sending and receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.

4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable

eller användningen av byggnaderna, marken, faciliteterna eller tjänsterna.

4. Behov av lokal civilanställd arbetskraft för en styrka eller en civil komponent ska tillgodoses på samma sätt som den mottagande statens motsvarande behov och med biträde av myndigheterna i den mottagande staten genom dess arbetsförmedling. Anställnings- och arbetsvillkor, särskilt löner, tilläggsbetalningar och villkor för skydd av arbetstagare ska vara de som föreskrivs i den mottagande statens lagstiftning. Sådana civilanställda som anlitats av en styrka eller en civil komponent ska inte i något hänseende betraktas som medlemmar av den styrkan eller den civila komponenten.

5. När en styrka eller en civil komponent på den ort där den är stationerad inte har tillräckliga sjukvårds- och tandvårdsinrättningar kan dess medlemmar och deras anhöriga få sjukvård och tandvård, inklusive sjukhusvistelse, på samma villkor som den mottagande statens motsvarande personal.

6. Den mottagande staten ska välvilligt behandla en begäran att till medlemmarna av en styrka eller en civil komponent ge tillgång till transportmedel och bevilja rabatter för färdbiljetter. Dessa transportmedel och förmåner ska vara föremål för särskilda överenskommelser mellan de berörda regeringarna.

7. Om det inte föreligger några allmänna eller särskilda finansiella överenskommelser de avtalsslutande parterna emellan ska betalning för varor, inkvartering och tjänster som tillhandahålls i enlighet med punkterna 2, 3, 4 och, om så krävs, 5 och 6 i denna artikel erläggas utan dröjsmål i lokal valuta av styrkans myndigheter.

8. Varken en styrka eller en civil komponent eller dess medlemmar eller deras anhöriga ska med stöd av denna artikel åtnjuta befrielse från skatter eller tullar vid anskaffning av varor och tjänster som

requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.

5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.

6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.

7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs, 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.

8. Neither a force, nor a civilian component, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which

omfattas av den mottagande statens skattebestämmelser.

Artikel X

1. I den mån beskattningen i den mottagande staten beror på bosättning eller hemvist ska perioder, under vilka en medlem av en styrka eller en civil komponent befinner sig inom den statens territorium enbart på grund av att personen ingår i en styrka eller en civil komponent, inte anses vara vistelseperioder där eller medföra ändring av bosättning eller hemvist i fråga om sådan beskattning. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent ska i den mottagande staten undantas från skatt på lön och ersättningar som den sändande staten utbetalar till dem i denna egenskap liksom från skatt på materiell lös egendom som finns i den mottagande staten endast på grund av deras tillfälliga vistelse där.

2. Ingenting i denna artikel ska hindra beskattning av en medlem av en styrka eller en civil komponent med avseende på sådan vinstgivande verksamhet, utöver personens anställning som sådan medlem, som denne bedriver i den mottagande staten, och ingenting i denna artikel, utom vad beträffar personens lön och ersättningar och den materiella lösa egendom som avses i punkt 1, ska hindra beskattning som en sådan person omfattas av enligt den statens lagstiftning, även om personen anses vara bosatt eller ha hemvist utanför den mottagande statens territorium.

3. Denna artikel ska inte tillämpas på tullar enligt definitionen i artikel XI.12.

4. Vid tillämpningen av denna artikel ska uttrycket medlem av en styrka inte inbegripa någon person som är medborgare i den mottagande staten.

Artikel XI

1. Om inte annat uttryckligen har angetts i detta avtal ska medlemmar av en styrka eller en civil komponent liksom deras anhöriga omfattas av de lagar och andra författningar

a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph I, nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.

3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.

4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person who is a national of the receiving State.

Article XI

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State shall have the right, under the general conditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their

som tillämpas av tullmyndigheterna i den mottagande staten. Särskilt har tullmyndigheterna i den mottagande staten rätt, i enlighet med de allmänna villkor som anges i den mottagande statens lagar och andra författningar, att visitera medlemmar av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga och att genomöka deras bagage och fordon och beslagta föremål i enlighet med dessa lagar och andra författningar.

2.

a. Tillfällig införsel och återutförsel av tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent och som framförs för egen maskin ska tillåtas tullfritt vid uppvisande av ett tillstånd för tillfällig införsel med den utformning som visas i bilagan till detta avtal.

b. Vid tillfällig införsel av sådana fordon som inte framförs för egen maskin ska bestämmelserna i punkt 4 i denna artikel tillämpas och vid återutförsel bestämmelserna i punkt 8.

c. Tjänstefordon som tillhör en styrka eller en civil komponent ska vara undantagna från alla skatter för fordon i vägtrafik.

3. Officiella handlingar med officiell försegling ska inte vara föremål för tullkontroll. Kurirer, vilken status de än må ha, som medför dessa handlingar måste ha en individuell förflytningsorder som utfärdats i enlighet med artikel III.2 b. Denna förflytningsorder ska innehålla uppgift om kurirpostantal och intyg om att kurirposten endast innehåller officiella handlingar.

4. En styrka får tullfritt föra in utrustning för eget bruk samt en rimlig mängd livsmedel, förnödenheter och andra varor för uteslutande eget bruk samt, i de fall där så tillåtes av den mottagande staten, för bruk av styrkans civila komponent samt anhöriga. Denna tullfria införsel förutsätter att ett intyg, om vars form har överenskommit mellan den mottagande staten och den sändande staten, undertecknat av en för detta ändamål av den sändande staten befullmäktigad person, lämnas in till tullkontoret på

luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.

2.

a. The temporary importation and the re-exportation of service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement.

b. The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8.

c. Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.

3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.

4. A force may import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorized by the sending State for that purpose. The designation of the person authorised to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the receiving State.

införselorten, tillsammans med överenskomna tullhandlingar. Utnämningshandlingen för den person som är befullmäktigad att underteckna intyg samt prov på underskrifter och stämplars som ska användas ska tillställas tullförvaltningen i den mottagande staten.

5. En medlem av en styrka eller en civil komponent får vid sin första ankomst för att inleda sin tjänstgöring i den mottagande staten, eller vid den tidpunkt då eventuella anhöriga först anländer för att ansluta sig till personen, tullfritt föra in personliga ägodelar och möbler för den tid som tjänstgöringen varar.

6. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent får tullfritt föra in privata motorfordon tillfälligt för sitt eget och sina anhörigas personliga bruk. Enligt denna artikel finns ingen skyldighet att bevilja befrielse från skatter för privatfordon i vägtrafik.

7. Införsel som görs av en styrkas myndigheter för annan användning än för användning uteslutande av styrkan och dess civila komponent, samt annan införsel än sådan som avses i punkterna 5 och 6 i denna artikel, som görs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent, är enligt denna artikel inte berättigade till befrielse från tullar eller andra villkor.

8. Varor som har förts in tullfritt enligt punkt 2 b, 4, 5 eller 6

a. får fritt återutföras under förutsättning att, med avseende på varor som har förts in enligt punkt 4, ett intyg utfärdat i enlighet med den punkten uppvisas för tullkontoret; tullmyndigheterna äger emellertid rätt att kontrollera att återutförda varor är de som uppges i intyget, om ett sådant finns, och att de verkligen har förts in i enlighet med villkoren i punkt 2 b, 4, 5 eller 6,

b. ska normalt inte avyttras i den mottagande staten vare sig genom försäljning eller som gåva; emellertid kan i vissa särskilda fall sådan avyttring tillåtas enligt de villkor som fastställts av de berörda myndigheterna i den

5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.

6. Members of a force or civilian component may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.

7. Imports made by the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5 and 6 of this Article, effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:

a. may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4, a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be;

b. shall not normally be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).

9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.

mottagande staten (t.ex. för erläggande av tullar och skatter och för uppfyllande av kraven på kontroll av handel och valuta).

9. Varor som inköpts i den mottagande staten får föras ut från denna endast i enlighet med de regler som gäller i den mottagande staten.

10. Särskilda arrangemang för gränspassage ska medges av tullmyndigheterna för reguljära förband och enheter under förutsättning att tullmyndigheterna vederbörligen har underrättats på förhand.

11. Särskilda arrangemang ska vidtas av den mottagande staten för att drivmedel, olja och smörjmedel avsedda för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg som tillhör en styrka eller en civil komponent ska kunna tillhandahållas helt tull- och skattefritt.

12. I punkterna 1–10 i denna artikel avses med tullar tullavgifter och alla andra avgifter och skatter som ska betalas vid införsel eller utförsel med undantag för avgifter och skatter som inte är annat än betalning för utförda tjänster; införsel inbegriper uttag från tullager eller motsvarande under förutsättning att varorna i fråga inte har odlats, tillverkats eller framställts i den mottagande staten.

13. Bestämmelserna i denna artikel ska tillämpas på de berörda varorna inte endast när de förs in till eller förs ut från den mottagande staten utan även när de transporteras genom en avtalsslutande parts territorium; i det fallet innefattas i uttrycket mottagande stat enligt denna artikel varje avtalsslutande part genom vars territorium varorna transporteras.

Artikel XII

1. Tullmyndigheterna och skattemyndigheterna i den mottagande staten får, som villkor för beviljande av sådan tull- och skattefrihet eller tull- och skattelättnad som avses i detta avtal, kräva att de villkor som de bedömer nödvändiga för att förhindra missbruk ska beaktas.

10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in advance.

11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.

12. In paragraphs 1–10 of this Article: 'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered; 'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.

13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any Contracting Party through whose territory the goods are passing in transit.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.

2. These authorities may refuse any exemption provided for by this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which

2. Dessa myndigheter kan vägra att bevilja de undantag som anges i detta avtal avseende införsel till den mottagande staten av varor som odlats, tillverkats eller framställts i den staten och som har förts ut därifrån utan erläggande av de skatter och tullar – eller i samband med återbetalning av skatter och tullar – som skulle ha kunnat tas ut om varorna inte hade förts ut. Varor som har tagits ut från tullager ska betraktas som införda om de har betraktats som utförda till följd av att ha lagrats i tullager.

Artikel XIII

1. För att förhindra överträdelser av lagar och andra författningar avseende tullar och skatter ska myndigheterna i de mottagande och sändande staterna biträda varandra i utredningar och vid bevisinhämtning.

2. En styrkas myndigheter ska ge allt biträde de kan för att säkerställa att varor som kan beslagtas av tullmyndigheterna eller skattemyndigheterna i den mottagande staten, eller på deras vägnar, överlämnas till dessa myndigheter.

3. En styrkas myndigheter ska med alla tillgängliga medel lämna biträde för att säkerställa betalning av tullar, skatter och påföljdsavgifter som ska erläggas av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhängiga.

4. Tjänstefordon och varor som tillhör en styrka eller dess civila komponent och inte en medlem av en sådan styrka eller civil komponent och som beslagtagits av myndigheterna i den mottagande staten i samband med en överträdelse av statens lagar eller andra författningar avseende tullar och skatter ska överlämnas till den berörda styrkans behöriga myndigheter.

Artikel XIV

1. En styrka, en civil komponent och deras medlemmar samt deras anhängiga ska fortsätta att omfattas av valutalagstiftningen i den sändande staten och ska även omfattas av den mottagande statens lagstiftning.

would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.

2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the receiving State are handed to those authorities.

3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4. Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with an offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Article XIV

1. A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State.

2. Valutamyndigheterna i de sändande och mottagande staterna får utfärda särskilda föreskrifter för en styrka eller en civil komponent eller deras medlemmar samt deras anhöriga.

Artikel XV

1. Med förbehåll för punkt 2 i denna artikel ska avtalet förbli i kraft om sådana fientligheter utbryter som omfattas av nordatlantiska fördraget, med undantag för att bestämmelserna om förlikning i artikel VIII.2 och VIII.5 inte ska tillämpas på krigsskada, och att bestämmelserna i detta avtal och särskilt i artiklarna III och VII omedelbart ska ses över av de berörda avtalsslutande parterna, vilka kan komma överens om sådana modifikationer som de anser vara önskvärda avseende tillämpningen av avtalet dem emellan.

2. Vid sådana fientligheter ska varje avtalsslutande part ha rätt att för sitt vidkommande med sextio dagars varsel till de övriga avtalsslutande parterna upphäva tillämpningen av vilken bestämmelse som helst i detta avtal. Om denna rätt utövas, ska de avtalsslutande parterna omedelbart samråda i syfte att komma överens om lämpliga bestämmelser som ska ersätta de bestämmelser som har upphävts.

Artikel XVI

Alla tvister mellan de avtalsslutande parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska lösas genom förhandlingar dem emellan utan stöd av utomstående jurisdiktion. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser med motsatt innebörd i detta avtal ska tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet.

Artikel XVII

Varje avtalsslutande part får när som helst begära översyn av artiklar i detta avtal. Begäran ska lämnas till Nordatlantiska rådet.

2. The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for settling claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.

2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the provisions suspended.

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Artikel XVIII

1. Detta avtal ska ratificeras och ratifikationsinstrumenten ska så snart som möjligt deponeras hos Amerikas förenta staters regering som ska underrätta varje signatärstat om dagen för deponeringen.

2. Trettio dagar efter det att fyra signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument träder detta avtal i kraft dem emellan. Det träder i kraft för varje annan signatärstat trettio dagar efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument.

3. Sedan detta avtal har trätt i kraft ska det, med förbehåll för godkännande av Nordatlantiska rådet och på de villkor som detta råd kan fastställa, vara öppet för anslutning för varje stat som ansluter sig till nordatlantiska fördraget. Anslutningen sker genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Amerikas förenta staters regering, som ska meddela varje signatärstat och anslutande stat om dagen för deponeringen. I förhållande till en stat för vilken ett anslutningsinstrument har deponerats träder detta avtal i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av ett sådant instrument.

Artikel XIX

1. Detta avtal kan sägas upp av varje avtalsslutande part efter utgången av en period på fyra år från dagen för avtalets ikraftträdande.

2. Uppsägning av avtalet av någon avtalsslutande part ska ske genom skriftligt meddelande från den avtalsslutande parten till Amerikas förenta staters regering som ska underrätta alla andra avtalsslutande parter om varje sådant meddelande och om den dag då det mottogs.

3. Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Amerikas förenta staters regering har mottagit meddelandet. Efter utgången av

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.

2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.

3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may decide, be open to accession on behalf of any State which accedes to the North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.

2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by the Government of the United States of America.

denna tidsfrist på ett år ska avtalet upphöra att gälla för den avtalsslutande part som säger upp det, men det ska fortsätta att vara i kraft för de övriga avtalsslutande parterna.

After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Artikel XX

1. Med förbehåll för bestämmelserna i punkterna 2 och 3 i denna artikel ska avtalet endast tillämpas på en avtalsslutande parts moderland.

2. Varje stat kan emellertid vid deponeringen av sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument, eller när som helst därefter genom ett meddelande som lämnas till Amerikas förenta staters regering, förklara att avtalet ska utsträckas (förutsatt, om den stat som lämnar förklaringen anser detta vara nödvändigt, att ett särskilt avtal slutits mellan den staten och var och en av de berörda sändande staterna) till alla eller något av de territorier för vars internationella förbindelser den staten är ansvarig inom nordatlantiska fördragets område. Detta avtal ska då utsträckas till det eller de territorier som nämns däri trettio dagar efter det att Amerikas förenta staters regering har mottagit meddelandet, eller trettio dagar efter slutande av särskilda avtal om så krävs eller när det har trätt i kraft enligt artikel XVIII, beroende på vilken tidpunkt som inträffar sist.

3. En stat som har lämnat en förklaring enligt punkt 2 i denna artikel som utsträcker detta avtal till att omfatta ett territorium för vars internationella förbindelser den är ansvarig kan säga upp avtalet uteslutande med avseende på det territoriet i enlighet med bestämmelserna i artikel XIX.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

Upprättat i London den 19 juni 1951 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda original som ska deponeras i arkivet hos Amerikas förenta staters regering. Amerikas förenta staters regering ska sända bestyrkta kopior av det till

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.

2. Any State may, however, at the time of the deposit of its instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.

3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement.

Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the

alla stater som undertecknar eller ansluter sig till avtalet.

United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.

**PROTOKOLL OM STATUS FÖR
INTERNATIONELLA MILITÄRA
HÖGKVARTER SOM INRÄTTATS I
ENLIGHET MED NORDATLANTISKA
FÖRDRAGET**

Parterna i nordatlantiska fördraget, undertecknat i Washington den 4 april 1949, som anser att det kan inrättas internationella militära högkvarter på deras territorier genom ett särskilt arrangemang som grundar sig på nordatlantiska fördraget, och

som önskar definiera statusen för sådana högkvarter och deras personal inom nordatlantiska fördragets område,

har kommit överens om detta protokoll till avtalet om status för deras styrkor, undertecknat i London den 19 juni 1951:

Artikel 1

I detta protokoll avses med

a. *avtalet* det i London den 19 juni 1951 ingångna avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor,

b. *militärstrategiskt högkvarter* Alliansens militärstrategiska högkvarter i Europa (SHAPE), Alliansens militärstrategiska högkvarter för Atlanten (SACLANT) eller något annat motsvarande internationellt militärt högkvarter som har inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget,

c. *högkvarter i alliansen* vilket som helst militärstrategiskt högkvarter eller annat internationellt militärt högkvarter som har inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget och som är direkt underordnat ett militärstrategiskt högkvarter,

d. *Nordatlantiska rådet* det råd som inrättats enligt artikel 9 i nordatlantiska fördraget eller

**PROTOCOL ON THE STATUS OF
INTERNATIONAL MILITARY
HEADQUARTERS SET UP PURSUANT
TO THE NORTH ATLANTIC TREATY**

The parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4th April, 1949, Considering that international military Headquarters may be established in their territories, by separate arrangement, under the North Atlantic Treaty, and

Desiring to define the status of such Headquarters and of the personnel thereof within the North Atlantic Treaty area,

Have agreed to the present Protocol to the Agreement signed in London on 19th June, 1951, regarding the Status of their Forces:

Article 1

In the present Protocol the expression

a. 'the Agreement' means the Agreement signed in London on 19th June, 1951, by the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces;

b. 'Supreme Headquarters' means Supreme Headquarters Allied Powers in Europe, Headquarters of the Supreme Allied Commander Atlantic and any equivalent international military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty;

c. 'Allied Headquarters' means any Supreme Headquarters and any international military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty which is immediately subordinate to a Supreme Headquarters;

d. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article IX of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

något av dess underordnade organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

Artikel 2

Om inte något annat följer av bestämmelserna nedan i detta protokoll ska avtalet tillämpas på sådana högkvarter i alliansen som har inrättats inom en protokollparts territorium inom nordatlantiska fördragets område och på dessas militära och civila personal samt deras anhöriga som omfattas av definitionerna i artikel 3.1 a–c i detta protokoll, när denna personal i tjänsten befinner sig inom ett sådant territorium eller, beträffande anhöriga, i samband med sin makes, makas eller förälders tjänsteuppdrag.

Artikel 3

1. Vid tillämpningen av avtalet på högkvarter i alliansen ska uttrycken *styrka*, *civil komponent* och *anhörig*, när dessa förekommer i avtalet, ha följande innebörd:

a. *styrka* den personal som är placerad vid högkvarter i alliansen och som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från en part i nordatlantiska fördraget,

b. *civil komponent* den civila personal som inte är statslösa personer eller medborgare i en stat som inte är part i nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare eller stadigvarande bosatta i den mottagande staten och som i) är placerad vid högkvarter i alliansen och är anställd i någon stridskraft som tillhör en part i nordatlantiska fördraget, eller som ii) tillhör de kategorier av civil personal anställd vid högkvarter i alliansen som fastställs av Nordatlantiska rådet,

c. *anhörig* maka eller make till en medlem av en styrka eller en civil komponent som definieras i leden a och b i denna punkt, eller en sådan medlems barn som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle.

2. Ett högkvarter i alliansen ska betraktas som en styrka vid tillämpningen av artikel II, artikel V.2, artikel VII.10 och artikel IX.2–

Article 2

Subject to the following provisions of this Protocol, the Agreement shall apply to Allied Headquarters in the territory of a Party to the present Protocol in the North Atlantic Treaty area, and to the military and civilian personnel of such Headquarters and their dependents included in the definitions in subparagraphs a., b. and c. of paragraph 1 of Article 3 of this Protocol, when such personnel are present in any such territory in connection with their official duties or, in the case of dependents, the official duties of their spouse or parent.

Article 3

1. For the purpose of applying the Agreement to an Allied Headquarters the expressions 'force', 'civilian component' and 'dependent', wherever they occur in the Agreement shall have the meanings set out below:

a. 'force' means the personnel attached to the Allied Headquarters who belong to the land, sea or air armed services of any Party to the North Atlantic Treaty;

b. 'civilian component' means civilian personnel who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in the receiving State, and who are (i) attached to the Allied Headquarters and in the employ of an armed service of a Party to the North Atlantic Treaty or (ii) in such categories of civilian personnel in the employ of the Allied Headquarters as the North Atlantic Council shall decide;

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or civilian component, as defined in subparagraphs a. and b. of this paragraph, or a child of such member depending on him or her support.

2. An Allied Headquarters shall be considered to be a force for the purposes of Article II, paragraph 2 of Article V, paragraph 10 of Article VII, paragraphs

IX.4, artikel IX.7 och IX.8 samt artikel XIII i avtalet.

Artikel 4

De rättigheter och skyldigheter som genom avtalet beviljas eller uppställs för den sändande staten eller dess myndigheter vad gäller dess styrkor eller deras civila komponenter eller anhöriga ska, vad gäller ett högkvarter i alliansen och dess personal och deras anhöriga på vilka avtalet tillämpas enligt artikel 2 i detta protokoll, överlåtas eller anknytas till det vederbörliga militärstrategiska högkvarteret och dess underordnade instanser med undantag för följande:

a. rätten att utöva straffrättslig och disciplinär jurisdiktion, som artikel VII i avtalet ger den sändande statens militära myndigheter, ska överlåtas till de militära myndigheterna i den stat, i förekommande fall, under vars militära lagstiftning personen i fråga eventuellt lyder,

b. de skyldigheter som uppställs för den sändande staten eller dess myndigheter i enlighet med artikel II, artikel III.4, artikel VII.5 a och VII.6 a, artikel VIII.9 och VIII.10 samt artikel XIII i avtalet ska gälla både högkvarteren i alliansen och den stat vars stridskrafter eller en medlem av eller anställd i vars stridskrafter, eller en anhörig till en sådan medlem eller anställd, det är fråga om,

c. i de fall som avses i artikel III.2 a och III.5 samt artikel XIV i avtalet är sändande stat, vad gäller medlemmar av en styrka och deras anhöriga, den stat vars stridskrafter medlemmen tillhör och, vad gäller medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga, den stat, i förekommande fall, i vars stridskrafter medlemmen är anställd,

d. de skyldigheter som uppställs för den sändande staten i enlighet med artikel VIII.6 och VIII.7 i avtalet ska gälla för den stat vars stridskrafter den person tillhör vars handling eller underlåtenhet har föranlett anspråket eller, i fråga om en medlem av en civil komponent, för den stat i vars stridskrafter personen är anställd eller, om en sådan stat

2,3,4,7 and 8 of Article IX, and Article XIII, of the Agreement.

Article 4

The rights and obligations which the Agreement gives to or imposes upon the sending State or its authorities in respect of its forces or their civilian components or dependents shall, in respect of an Allied Headquarters and its personnel and their dependents to whom the Agreement applies in accordance with Article 2 of the present Protocol, be vested in or attached to the appropriate Supreme Headquarters and the authorities responsible under it, except that:

a. the right which is given by Article VII of the Agreement to the military authorities of the sending State to exercise criminal and disciplinary jurisdiction shall be vested in the military authorities of the State, if any, to whose military law the person concerned is subject;

b. the obligations imposed upon the sending state or its authorities by Article II, paragraph 4 of Article III, paragraphs 5 a. and 6 a. of Article VII paragraphs 9 and 10 of Article VIII, and Article XIII, of the Agreement, shall attach both to the Allied Headquarters and to any State whose armed service, or any member or employee of whose armed service, or the dependent of such member or employee, is concerned;

c. for the purposes of paragraphs 2 a. and 5 of Article III, and Article XIV, of the Agreement the sending State shall be, in the case of members of a force and their dependents, the State to whose armed service the member belongs, or, in the case of members of a civilian component and their dependents, the State, if any, by whose armed service the member is employed;

d. the obligations imposed on the sending State by virtue of paragraphs 6 and 7 of Article VIII of the Agreement shall attach to the State to whose armed service the person belongs whose act or omission has given rise to the claim or, in the case of a member of a

inte finns, för det högkvarter i alliansen som personen i fråga är medlem av.

Både den stat, i förekommande fall, för vilken skyldigheter enligt detta stycke gäller och det ifrågavarande högkvarteret i alliansen har den sändande statens rättigheter vid utnämnannde av en skiljeman enligt artikel VIII.8.

Artikel 5

Varje medlem av ett högkvarter i alliansen ska ha ett av högkvarteret utfärdat personligt identitetskort, försett med fotografi, varav framgår personens namn, födelsedatum, födelseort, nationalitet, militära grad eller tjänsteställning och ett eventuellt registreringsnummer samt giltighetstid. Kortet ska uppvisas på begäran.

Artikel 6

1. De skyldigheter som uppställts för avtalsslutande parter att avstå från anspråk i enlighet med artikel VIII i avtalet gäller både högkvarter i alliansen och varje berörd part i detta protokoll.

2. Vid tillämpning av artikel VIII.1 och VIII.2 i avtalet

a. ska den egendom som ägs av ett högkvarter i alliansen eller en part i detta protokoll och som används av ett högkvarter i alliansen anses vara egendom som ägs av en avtalsslutande part och används av dess stridskrafter,

b. ska en skada som vållats av en medlem av en styrka eller en civil komponent som definieras i artikel 3.1 i detta protokoll eller av en annan anställd vid ett högkvarter i alliansen anses vara en skada som vållats av en medlem av eller en anställd i en avtalsslutande parts stridskrafter,

c. ska definitionen av uttrycket *som ägs av en avtalsslutande part* i artikel VIII.3 vara tillämplig på högkvarter i alliansen.

civilian component, to the State by whose armed service he is employed or, if there is no such State, to the Allied Headquarters of which the person concerned is a member.

Both the State, if any, to which obligations attach under this paragraph and the Allied Headquarters concerned shall have the rights of the sending State in connection with the appointment of an arbitrator under paragraph 8 of Article VIII.

Article 5

Every member of an Allied Headquarters shall have a personal identity card issued by the Headquarters showing names, date and place of birth, nationality, rank or grade, number (if any), photograph and period of validity. This card must be presented on demand.

Article 6

1. The obligations to waive claims imposed on the Contracting Parties by Article VIII of the Agreement shall attach both to the Allied Headquarters and to any Party to this Protocol concerned.

2. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of Article VIII of the Agreement,

a. property owned by an Allied Headquarters or by a Party to this Protocol and used by an Allied Headquarters shall be deemed to be property owned by a Contracting Party and used by its armed services;

b. damage caused by a member of a force or civilian component as defined in paragraph 1 of Article 3 of this Protocol or by any other employee of an Allied Headquarters shall be deemed to be damage caused by a member or employee of the armed services of a Contracting Party;

c. the definition of the expression 'owned by a Contracting Party' in paragraph 3 of Article VIII shall apply in respect of an Allied Headquarters.

3. De anspråk på vilka artikel VIII.5 i avtalet ska tillämpas innefattar anspråk (andra än kontraktuella anspråk och de anspråk på vilka artikel VIII.6 och VIII.7 ska tillämpas) som föranleds av handlingar eller underlåtenhet som begåtts av anställda vid högkvarter i alliansen eller andra handlingar, underlåtenheter eller händelser för vilka ett högkvarter i alliansen rättsligt sett ansvarar och vilka inom den mottagande statens territorium vållar tredje parter som inte är parter i detta protokoll skada.

Artikel 7

1. Den skattefrihet avseende löner och ersättningar som enligt artikel X i avtalet ska beviljas medlemmar av en styrka eller civil komponent gäller beträffande den personal vid högkvarter i alliansen som definieras i artikel 3.1 a och b i) i detta protokoll de löner och ersättningar som de erhåller i egenskap av sådan personal och som betalas av den stridskraft till vilken de hör eller vid vilken de är anställda. Denna punkt ska dock inte befria en sådan medlem eller anställd från beskattning i den stat i vilken han eller hon är medborgare.

2. De anställda vid ett högkvarter i alliansen som tillhör de kategorier som är bestämda av Nordatlantiska rådet ska vara befriade från skatt vad gäller de löner och ersättningar som högkvarteret i alliansen betalar dem i deras egenskap som sådana anställda. En part i detta protokoll kan emellertid komma överens med högkvarteret i alliansen om ett arrangemang enligt vilket parten i fråga ska anställa och till högkvarteret i alliansen förordna alla sådana av sina medborgare som ska ingå i personalen vid högkvarteret (förutom, om parten så önskar, sådana personer som inte är stadigvarande bosatta inom dess territorium) och betala deras löner och ersättningar från sina egna tillgångar och enligt sin egen löneskala. Parten kan beskatta dessa löner och ersättningar, men de ska vara befriade från beskattning av andra parter. Om en part i detta protokoll kommer överens om ett sådant arrangemang och arrangemanget ändras eller upphävs senare, ska parterna i detta protokoll inte längre vara bundna av

3. The claims to which paragraph 5 of Article VIII of the Agreement applies shall include claims (other than contractual claims and claims to which paragraphs 6 or 7 of that Article apply) arising out of acts or omissions of any employees of an Allied Headquarters, or out of any other act, omissions or occurrence for which an Allied Headquarters is legally responsible, and causing in the territory of a receiving State to third parties, other than any of the Parties to this Protocol.

Article 7

1. The exemption from taxation accorded under Article X of the Agreement to members of a force or civilian component in respect of their salaries and emoluments shall apply, as regards personnel of an Allied Headquarters within the definitions in paragraph 1 a. and b. (i) of Article 3 of this Protocol, to salaries and emoluments paid to them as such personnel by the armed service to which they belong or by which they are employed, except that this paragraph shall not exempt any such member or employee from taxation imposed by a State of which he is a national.

2. Employees of an Allied Headquarters of categories agreed by the North Atlantic Council shall be exempted from taxation on the salaries and emoluments paid to them by the Allied Headquarters in their capacity as such employees. Any Party to the present Protocol may, however, conclude an arrangement with the Allied Headquarters whereby such Party will employ and assign to the Allied Headquarters all of its nationals (except, if such Party so desires, any not ordinarily resident within its territory) who are to serve on the staff of the Allied Headquarters and pay the salaries and emoluments of such persons from its own funds, at a scale fixed by it. The salaries and emoluments so paid may be taxed by the Party concerned but shall be exempted from taxation by any other Party. If such an arrangement is entered into by any Party to the present Protocol and is subsequently modified or terminated, Parties to the present Protocol shall no longer be bound under the

denna punkts första mening, enligt vilken de löner och ersättningar som betalas till deras medborgare ska vara befriade från skatt.

Artikel 8

1. För att underlätta inrättande, uppförande och underhåll av samt verksamhet vid högkvarter i alliansen ska högkvarteren i mån av möjlighet befrias från de tullar och skatter som påverkar deras utgifter för ett gemensamt försvar och för deras officiella och exklusiva fördelar. Varje part i detta protokoll ska, i syfte att ingå ett avtal för genomförande av denna bestämmelse, inleda förhandlingar med de högkvarter i alliansen som verkar inom dess territorium.

2. Ett högkvarter i alliansen ska på samma villkor ha de rättigheter som i artikel XI i avtalet beviljas en styrka.

3. Bestämmelserna i artikel XI.5 och XI.6 i avtalet gäller inte medborgare i den mottagande staten, om de inte tillhör stridskrafterna hos någon annan part i detta protokoll än den mottagande staten.

4. Uttrycket *tullar och skatter* i denna artikel avser inte betalning för utförda tjänster.

Artikel 9

Såvida Nordatlantiska rådet inte beslutar annorlunda

a. ska de tillgångar som förvärvats med internationella medel från kapitalbudgeten för ett högkvarter i alliansen och som högkvarteret inte längre behöver avyttras genom ett arrangemang som godkänts av Nordatlantiska rådet och ska avkastningen fördelas mellan eller krediteras parterna i nordatlantiska fördraget i förhållande till deras deltagande i högkvarterets kapitalkostnader. Den mottagande staten ska ha företrädesrätt vad gäller förvärv av den fasta egendom inom dess territorium som

first sentence of this paragraph to exempt from taxation the salaries and emoluments paid to their nationals.

Article 8

1. For the purpose of facilitating the establishment, construction, maintenance and operation of Allied Headquarters, these Headquarters shall be relieved, so far as practicable, from duties and taxes, affecting expenditures by them in the interest of common defence and for their official and exclusive benefit, and each Party to the present Protocol shall enter into negotiations with any Allied Headquarters operating in its territory for the purpose of concluding an agreement to give effect to this provision.

2. An Allied Headquarters shall have the rights granted to a force under Article XI of the Agreement subject to the same conditions.

3. The provisions in paragraphs 5 and 6 of Article XI of the Agreement shall not apply to nationals of the receiving States, unless such nationals belong to the armed services of a Party to this Protocol other than the receiving State.

4. The expression 'duties and taxes' in this Article does not include charges for services rendered.

Article 9

Except in so far as the North Atlantic Council may decide otherwise,

a. any assets acquired from the international funds of an Allied Headquarters under its capital budget and no longer required by the Headquarters shall be disposed of under arrangements approved by the North Atlantic Council and the proceeds shall be distributed among or credited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters. The receiving State shall have the prior right to acquire any immovable property so disposed of in its territory provided that it offers terms no less

överlåts på detta sätt, förutsatt att de villkor som den erbjuder inte är mindre förmånliga än de villkor som erbjuds av en tredje part,

b. ska den mark och de byggnader och fasta anläggningar som den mottagande staten kostnadsfritt (eller mot en nominell avgift) låtit ett högkvarter i alliansen förfoga över och som högkvarteret inte längre behöver återlämnas till den mottagande staten. Eventuell värdeökning eller -nedgång som på grund av högkvarterets bruk orsakats egendom som tillhandahållits av den mottagande staten ska bestämmas av Nordatlantiska rådet (med hänsyn till de lagar som tillämpas i den mottagande staten) och fördelas mellan eller krediteras eller debiteras parterna i nordatlantiska fördraget i förhållande till deras deltagande i högkvarterets kapitalkostnader.

Artikel 10

Varje militärstrategiskt högkvarter har juridisk personlighet; det har behörighet att teckna kontrakt och förvärva och avyttra egendom. Den mottagande staten kan dock förutsätta att användningen av denna behörighet ska ske genom ett särskilt arrangemang mellan staten och det militärstrategiska högkvarteret eller dess underordnade högkvarter i alliansen som handlar på det militärstrategiska högkvarters vägnar.

Artikel 11

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i artikel VIII i avtalet kan ett militärstrategiskt högkvarter delta i rättegångar som käreande och svarande. Den mottagande staten och ett militärstrategiskt högkvarter eller dess underordnade högkvarter i alliansen som det har befullmäktigat kan emellertid komma överens om att den mottagande staten ska handla på det militärstrategiska högkvarterets vägnar vid de rättegångar i den mottagande statens domstolar som det militärstrategiska högkvarteret i fråga är part i.

2. Exekutionsåtgärder, beslag eller beläggande med kvarstad kan inte riktas mot

favourable than those offered by any third party;

b. any land, buildings or fixed installations provided for the use of an Allied Headquarters by the receiving State without charge to the Headquarters (other than a nominal charge) and no longer required by the Headquarters shall be handed back to the receiving State, and any increase or loss in the value of the property provided by the receiving State resulting from its use by the Headquarters shall be determined by the North Atlantic Council (taking into consideration any applicable law of the receiving State) and distributed among or credited or debited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters.

Article 10

Each Supreme Headquarters shall possess juridical personality; it shall have the capacity to conclude contracts and to acquire and dispose of property. The receiving State may, however, make the exercise of such capacity subject to special arrangements between it and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters acting on behalf of the Supreme Headquarters.

Article 11

1. Subject to the provisions of Article VIII of the Agreement, a Supreme Headquarters may engage in legal proceedings as claimant or defendant. However, the receiving State and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters authorized by it may agree that the receiving State shall act on behalf of the Supreme Headquarters in any legal proceedings to which that Headquarters is a party before the courts of the receiving State.

2. No measure of execution or measure directed to the seizure or attachment of its property or funds shall be taken against any Allied Headquarters, except for the purposes

egendom eller tillgångar som ägs av ett högkvarter i alliansen, förutom för de syften som avses i artikel VII.6 a eller artikel XIII i avtalet.

Artikel 12

1. För att sköta sin internationella budget kan ett högkvarter i alliansen inneha vilken valuta som helst och konton i valfri valuta.

2. Parterna i detta protokoll ska på begäran av ett högkvarter i alliansen underlätta överföring av högkvarterets tillgångar från en stat till en annan och växling av den valuta som ett högkvarter i alliansen har i sin besittning, när detta är nödvändigt för att tillgodose behoven hos ett högkvarter i alliansen.

Artikel 13

Arkiv och andra officiella handlingar som tillhör ett högkvarter i alliansen och som förvaras i lokaler som används av högkvarteret eller som innehas av vederbörligen befullmäktigade medlemmar av högkvarteret ska vara okränkbara, förutom om högkvarteret har avstått från denna typ av immunitet. Högkvarteret ska på begäran av den mottagande staten och i närvaro av en företrädare för den staten styrka arten av varje handling för att det ska kunna bekräftas att det omfattas av immunitet enligt denna artikel.

Artikel 14

1. Detta protokoll eller avtalet eller delar av dessa kan genom Nordatlantiska rådets beslut tillämpas på vilket som helst internationellt militärt högkvarter eller vilken som helst internationell militär organisation som inrättats enligt nordatlantiska fördraget (och som inte omfattas av definitionerna i artikel 1 b och 1 c i detta protokoll).

2. När Europeiska försvarsgemenskapen inrättas kan detta protokoll tillämpas på den personal inom de europeiska försvarsstyrkor som är placerade vid ett högkvarter i

of paragraph 6 a. of Article VII and Article XIII of the Agreement.

Article 12

1. To enable it to operate its international budget, an Allied Headquarters may hold currency of any kind and operate accounts in any currency

2. The Parties to the present Protocol shall, at the request of an Allied Headquarters, facilitate transfers of the funds of such Headquarters from one country to another and the conversion of any currency held by an Allied Headquarters into any other currency, when necessary to meet the requirements of any Allied Headquarters.

Article 13

The archives and other official documents of an Allied Headquarters kept in premises used by those Headquarters or in the possession of any properly authorized member of the Headquarters shall be inviolable, unless the Headquarters has waived this immunity. The Headquarters shall, at the request of the receiving State and in the presence of a representative of that State, verify the nature of any documents to confirm that they are entitled to immunity under this Article.

Article 14

1. The whole or any part of the present Protocol or of the Agreement may be applied, by decision of the North Atlantic Council, to any international military Headquarters or organization (not included in the definitions in paragraphs b. and c. of Article 1 of this Protocol) which is established pursuant to the North Atlantic Treaty.

2. When the European Defence Community comes into being, the present Protocol may be applied to the personnel of the European Defence Forces attached to an Allied Headquarters and their dependents at such time and in such manner as may be determined by the North Atlantic Council

alliansen och på deras anhöriga vid den tidpunkt och på det sätt som Nordatlantiska rådet bestämmer.

Artikel 15

Alla tvister mellan parterna i detta protokoll eller mellan sådana parter och högkvarter i alliansen avseende tolkningen eller tillämpningen av detta protokoll ska lösas genom förhandlingar mellan de tvistande parterna utan stöd av utomstående jurisdiktion. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser med motsatt innebörd i detta protokoll eller i avtalet ska tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet.

Artikel 16

1. Artiklarna XV och XVII–XX i avtalet ska avseende detta protokoll tillämpas som om de vore en integrerad del av det. Protokollet kan emellertid ses över, dess tillämpning kan avbrytas, det kan ratificeras, tillträdas, uppsägas eller dess giltighetstid förlängas i enlighet med de bestämmelserna oavsett avtalets bestämmelser.

2. Detta protokoll kan kompletteras med ett bilateralt avtal mellan en mottagande stat och ett militärstrategiskt högkvarter, och myndigheterna i en mottagande stat och ett militärstrategiskt högkvarter kan komma överens om att, genom administrativa åtgärder innan protokollet ratificerats, genomföra vilka som helst bestämmelser i protokollet eller avtalet som den mottagande staten har beslutat att tillämpa.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Paris den 28 augusti 1952 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda original som ska deponeras i arkivet hos Amerikas förenta staters regering. Amerikas förenta staters regering ska överlämna bestyrkta kopior av detta protokoll till alla signatärstater och stater som ansluter sig till det.

Article 15

All differences between the Parties to the present Protocol or between any such Parties and any Allied Headquarters relating to the interpretation or application of the Protocol shall be settled by negotiation between the parties in dispute without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in the present Protocol or in the Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article 16

1. Articles XV and XVII to XX of the Agreement shall apply as regards the present Protocol as if they were an integral part thereof, but so that the Protocol may be reviewed, suspended, ratified, acceded to, denounced or extended in accordance with those provisions independently from the Agreement.

2. The present Protocol may be supplemented by bilateral agreement between the receiving State and a Supreme Headquarters, and the authorities of a receiving State and a Supreme Headquarters may agree to give effect, by administrative means in advance of ratification, to any provisions of this Protocol or of the Agreement as applied by it.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Protocol. Done in Paris this 28th day of August 1952, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.

**BILAGA TILL AVTALET MELLAN
PARTERNA I NORDATLANTISKA
FÖRDRAGET OM STATUS FÖR DERAS
STYRKOR**

Land Ministerium eller myndighet

**TILLSTÅND TILL TILLFÄLLIG
INFÖRSEL***

Giltigt från till
för tillfällig införsel till [landets namn]
av följande tjänstefordon:

Typ

Registreringsnummer Motornummer

Reservdäck

Fast kommunikationsutrustning

Tillståndsinnehavarens namn och
underskrift

Datum för utfärdande

Beviljat av

**TILLFÄLLIG UTFÖRSEL OCH
INFÖRSEL**

Namn på hamn eller tullkontor

Datum

Tulltjänstemannens underskrift och stämpel

Utförsel

Införsel

Utförsel

Införsel

Utförsel

**APPENDIX TO THE AGREEMENT
BETWEEN THE PARTIES TO THE
NORTH ATLANTIC TREATY
REGARDING THE STATUS OF THEIR
FORCES**

Country Ministry or Service

TRIPTYQUE*

Valid from To

for temporary importation to

of the following service vehicle:

Type

Registration Number Engine Number

Spare tyres

Fixed Communication Equipment

Name and signature of the holder of the
triptyque

Date of issues

By order of

TEMPORARY EXITS AND ENTRIES
Name of Port or Customs Station

Date

Signature and Stamp of Customs Officer

Exit

Entry

Exit

Införsel	Entry
Utförsel	Exit
Införsel	Entry
* Detta dokument ska vara på den sändande statens språk och på engelska och franska.	Exit
	Entry
	* This document shall be in the language of the sending State and in the English and French languages

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 1 mom. 10 punkten, sådan den lyder i lag 601/2001,
som följer:

Gällande lydelse

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

10) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel, tillverkning, reparation, modifiering och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en främmande stats väpnade styrkor, då verksamheten baserar sig på avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997) eller på något annat internationellt fredsbevarande uppdrag eller om tillstånd för verksamheten har beviljats med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000),

Föreslagen lydelse

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

10) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel, tillverkning, reparation, modifiering och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som hör till en främmande stats väpnade styrkor, om

a) verksamheten omfattas av avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (FördrS /), protokollet om status för internationella militära högkvarter som inrättats i enlighet med nordatlantiska fördraget (FördrS /), avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (FördrS 65/1997) eller dess andra tilläggsprotokoll (FördrS 73/2005),

b) verksamheten grundar sig på ett internationellt fredsbevarande uppdrag,

c) tillstånd för verksamheten har beviljats med stöd av territorialövervakningslagen (755/2000),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 1 § i lagen om statens skadeståndsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014) 1 § 1 mom. och 1 § 2 mom. 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på handläggning av skadeståndsanspråk mot staten, om anspråket grundas på ett fel eller en försummelse som en statlig myndighet har begått eller på verksamhet för vilken staten svarar oberoende av uppsåt eller vårdslöshet. När det är fråga om ersättning som grundas på en dom som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har meddelat, på förlikning vid nämnda domstol enligt artikel 39 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990) eller på en dom eller ett beslut som något annat internationellt rättsskipnings- eller undersökningsorgan har meddelat, tillämpas lagen dock bara på betalningen av ersättning av statsmedel.

Denna lag tillämpas inte på skadeståndsanspråk mot justitiekanslersämbetet eller riksdagens justitieombudsmans kansli och inte heller på handläggning av anspråk på ersättning som grundas på sak- eller förmögenhetsskada och gäller

1) sådana skador på fastigheter som uppkommit i försvarsmaktens verksamhet eller skador som uppkommit vid militär krishantering,

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på handläggning av skadeståndsanspråk mot staten, om anspråket grundas på ett fel eller en försummelse som en statlig myndighet har begått eller på verksamhet för vilken staten svarar oberoende av uppsåt eller vårdslöshet. *Denna lag tillämpas också på av tredje parter ställda ersättningsanspråk som finska staten har förbundit sig att handlägga med stöd av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter.* När det är fråga om ersättning som grundas på en dom som Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har meddelat, på förlikning vid nämnda domstol enligt artikel 39 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 19/1990) eller på en dom eller ett beslut som något annat internationellt rättsskipnings- eller undersökningsorgan har meddelat, tillämpas lagen dock bara på betalningen av ersättning av statsmedel.

Denna lag tillämpas inte på skadeståndsanspråk mot justitiekanslersämbetet eller riksdagens justitieombudsmans kansli och inte heller på handläggning av anspråk på ersättning som grundas på sak- eller förmögenhetsskada och gäller

1) sådana skador på fastigheter som uppkommit i *Försvarsmaktens* verksamhet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

eller skador som uppkommit vid militär
krishantering eller skador som härrör från
det internationella samarbete, den
övningsverksamhet eller den övriga
internationella verksamhet som
Försvarsmakten har i utlandet,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 24 § i bilskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i bilskattelagen (777/2020) 24 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

24 §

*Fordon som är fria från skatt på basis av ett
internationellt avtal*

*Fordon som är fria från skatt på basis av ett
internationellt avtal*

Fria från bilskatt är fordon som
1) försedda med särskilda registreringsskyltar
är avsedda för officiellt bruk av främmande
maktens diplomatiska beskickningar och
andra beskickningar i samma ställning eller
utsända konsulers konsulat i Finland eller för
privat bruk av diplomatiska representanter,
utsända konsuler eller administrativ och
teknisk personal av utländsk nationalitet vid
nämnda beskickningar och
familjemedlemmar som hör till deras hushåll,
enligt vad som föreskrivs i
Wienkonventionen om diplomatiska
förbindelser (FördrS 4/70) och
Wienkonventionen om konsulära
förbindelser (FördrS 50/80),

2) är avsedda att användas av Europeiska
unionens institutioner i Finland eller
användas och innehas av de anställda vid

Fria från bilskatt är fordon som
1) försedda med särskilda registreringsskyltar
är avsedda för officiellt bruk av främmande
maktens diplomatiska beskickningar och
andra beskickningar i samma ställning eller
utsända konsulers konsulat i Finland eller för
privat bruk av diplomatiska representanter,
utsända konsuler eller administrativ och
teknisk personal av utländsk nationalitet vid
nämnda beskickningar och
familjemedlemmar som hör till deras hushåll,
enligt vad som föreskrivs i
Wienkonventionen om diplomatiska
förbindelser (FördrS 4/1970) och
Wienkonventionen om konsulära
förbindelser (FördrS 50/1980),
2) är avsedda att användas av Europeiska
unionens institutioner i Finland eller
användas och ägas av de anställda vid dessa
institutioner som kommer till Finland, om

Gällande lydelse

dess institutioner som kommer till Finland, om den anställda har varit stadigvarande bosatt någon annanstans än i Finland.

Utrikesministeriet avgör om förutsättningar enligt de konventioner som avses i 1 mom. 1 punkten föreligger.

Ett fordon får inte utan att skatt har betalats säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för att användas av andra än till motsvarande skattefria fordon berättigade beskickningar eller personer förrän tre år har förflutit från den dag då fordonet registrerades för ändamålet i fråga.

Om en person som avses i 1 mom. flyttar från Finland innan den i 3 mom. föreskrivna tiden har löpt ut och i Finland säljer ett fordon som har varit i hans eller hennes bruk, ska i skatt betalas en trettiosjättedel för varje hel eller ofullständig månad som återstår av tiden.

Föreslagen lydelse

den anställda har varit stadigvarande bosatt någon annanstans än i Finland,

3) är avsedda att ägas och användas av en aktör eller person som med stöd av något annat än i 1 punkten avsett internationellt avtal är befriad från bilskatt.

Utrikesministeriet avgör om förutsättningar enligt de konventioner som nämns i 1 mom. 1 punkten föreligger.

Ett fordon som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten får inte utan att skatt betalas säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för användning till någon annan än en till motsvarande skattefritt fordon berättigad beskickning eller person förrän tre år har förflutit från den dag då fordonet registrerades för ändamålet i fråga.

Om en person som avses i nämnda punkter flyttar från Finland innan den i detta moment föreskrivna tiden har löpt ut och i Finland säljer ett fordon som har varit i hans eller hennes bruk, ska i skatt betalas en trettiosjättedel för varje hel eller ofullständig månad som återstår av tiden.

Ett fordon som avses i 1 mom. 3 punkten får inte utan att skatt betalas säljas, hyras ut eller på något annat sätt överlåtas eller vederlagsfritt överlämnas för användning på annat sätt än enligt de förutsättningar och begränsningar som nämns i avtalet i fråga.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om utövning av veterinäryrket

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen om utövning av veterinäryrket (29/2000) en ny 2 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 a §

Avgränsning av tillämpningsområdet

Denna lag ska inte, med undantag för 9 §, tillämpas på en person som är anställd hos en främmande stats stridskrafter och som omfattas av ett sådant avtal om styrkornas status som är bindande för Finland, när personen producerar veterinärtjänster för sina egna eller en annan främmande stats stridskrafter eller för Försvarmakten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till körkortslagen (386/2011) en ny 58 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

58 a §

*Körkort, körtillstånd och militära
körtillstånd utfärdade i en stat som deltar i
militärt försvarssamarbete*

*Ett körkort, körtillstånd eller militärt
körtillstånd som avses i ett för Finland
bindande avtal om status för styrkor eller
militära internationella högkvarter ger rätt
att i Finland köra sådana motordrivna fordon,
sådana fordon inom Försvarmakten eller
sådana internationella militärfordon som*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet.

Ett giltigt körkort, körtillstånd eller militärt körtillstånd som i någon annan stat som deltar i militärt samarbete än en sådan som är avtalsslutande part i ett i 1 mom. avsett avtal utfärdats till en person som sänts ut till Finland ger rätt att i Finland köra sådana fordon inom Försvarsmakten eller sådana internationella militärfordon som motsvarar den körkortskategori som anges på körkortet eller körtillståndet.

Närmare bestämmelser om framförande av fordon inom Försvarsmakten och internationella militärfordon med stöd av körkort, körtillstånd och militära körtillstånd som avses i 1 och 2 mom. får utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 28 § 2 punkten i lagen om transportservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om transportservice (320/2017) 28 § 2 punkten, sådan den lyder i lag 562/2020, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

*Undantag från yrkeskompetenskrav på
lastbils- och bussförare*

Föraren behöver dock inte yrkeskompetens,
om

2) fordonet används av polisen,
räddningsväsendet, en läroanstalt som svarar
för utbildning inom räddningsbranschen, den
prehospitala akutsjukvården, Försvarsmakten,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

en främmande stats stridskrafter, Tullen eller Gränsbevakningsväsendet för transporter som hänför sig till deras uppgifter,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av fordonslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till fordonslagen (82/2021) en ny 127 §, i stället för den 127 § som upphävts genom lag 493/2023, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

127 §

Temporär användning av fordon som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter

En person som avses i ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter och som temporärt vistas i Finland får under en i avtalet avsedd vistelse använda ett fordon som personen fört in i landet och som är registrerat i en avtalsslutande stat.

När ett fordon används i Finland i de situationer som avses i denna paragraf är det som föreskrivs i 125 § 3 mom. 1, 3 och 4 punkten och 125 § 4 mom. en förutsättning för användningen.

Den som framför ett fordon ska för den myndighet som övervakar trafiken på begäran visa upp ett tillstånd till tillfällig införsel som bevis på temporär användning i enlighet med denna paragraf samt ett bevis på att de förutsättningar som anges i 125 § 3 mom. 1, 3 och 4 punkten är uppfyllda.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) en ny 3 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 b §

Rätt för personer som är i en främmande stats stridskrafter tjänst att utöva reglerade hälso- och sjukvårdsyrken i Finland

Denna lag tillämpas inte på en person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst och omfattas av ett för Finland bindande avtal om status för styrkor eller internationella militära högkvarter, när personen som en del av Finlands militära försvarssamarbete i Finland utövar ett reglerat hälso- och sjukvårdsyrke vid tillhandahållande av hälso- och sjukvård till sina egna eller en främmande stats stridskrafter styrkor eller civila personal samt deras anhöriga eller till personer som är i Försvarsmaktens tjänst. Den som är i en främmande stats stridskrafter tjänst har dock då inte rätt att använda en reglerad yrkesbeteckning för en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

I andra fall än de som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelserna i denna lag på en

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

person som är i en främmande stats stridskrafter tjänst.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 1 § i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel (1213/1990) 1 §, sådan den lyder i lag 477/2015, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Enligt denna lag betalas ersättning för skada eller sjukdom som genom olycksfall har drabbat en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning och som har orsakats av vapen, projektiler, minor, sprängämnen eller annan krigsmateriel som tillhör försvarsmakten, om inte dessa orättmätigt har varit i någons besittning som inte hör till försvarsmakten. Sådan ersättning betalas inte om den skadade har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) eller lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990).

1 §

Enligt denna lag betalas ersättning för skada eller sjukdom *som uppkommit till följd av personskada genom olycksfall, om olycksfallet inom Finlands territorium har orsakats av vapen, projektiler, minor, sprängämnen eller annan krigsmateriel som tillhör Försvarsmakten eller en i försvarssamarbete med Försvarsmakten deltagande stats stridskrafter och som inte orättmätigt har innehaft av någon annan än Försvarsmakten eller den stats stridskrafter som deltar i försvarssamarbete med Försvarsmakten*. Sådan ersättning betalas inte om den skadade har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015), *lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016) eller lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

NOTVÄXLING

1. Amerikas förenta staters ambassad framför sin hälsning till Republiken Finlands utrikesministerium. Ambassaden har äran att hänvisa till de nyligen förda diskussionerna om Republiken Finlands förestående anslutning till avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, vilket upprättades i London den 19 juni 1951 och trädde i kraft den 23 augusti 1953 (nedan "Nato Sofa"), och till diskussionerna mellan våra länder om ett eventuellt bilateralt avtal om försvarssamarbete (nedan "DCA") för att ytterligare komplettera Nato Sofa.

Med en vilja att säkerställa ömsesidig respekt för varandras lagstiftning och folkrättsliga förpliktelser, särskilt när det gäller dödsstraff, och samtidigt säkerställa maximal möjlighet till försvarssamarbete mellan Natos medlemsstater, har ambassaden äran att föreslå följande samförstånd mellan Amerikas förenta staters regering och Republiken Finlands regering om tolkning och tillämpning av Nato Sofa och ett framtida DCA mellan våra regeringar för att komplettera Nato Sofa:

Förenta staternas regering är medveten om att Republiken Finlands regering kommer att genomföra Nato Sofa i enlighet med finsk lagstiftning och Finlands folkrättsliga förpliktelser. Om Förenta staternas styrkor begär sådant bistånd som avses i artikel VII i Nato Sofa och som skulle kräva att Finland agerar på ett sätt som strider mot finsk lag eller Finlands folkrättsliga förpliktelser, inser Förenta staterna att Finland kan invända mot begäran eller begära ytterligare samråd. Vidare har Förenta staternas regering lång erfarenhet av att samarbeta med Natos medlemsstater som har liknande rättsliga förpliktelser, särskilt när det gäller dödsstraff, i enlighet med andan i nordatlantiska fördraget, som bygger på principerna om demokrati, den enskilda människans frihet och rättsstaten.

Därtill förutsätts det i Nato Sofa att den sändande staten respekterar den mottagande statens lagstiftning, även om den sändande staten inte nödvändigtvis följer den. Förenta staternas regering anser att denna långvariga praxis bland parterna i Nato Sofa har medfört stora fördelar för försvarssamarbetet och har därigenom stärkt fred och säkerhet i det nordatlantiska området. I överensstämmelse med detta krav har Förenta staterna skyldighet att respektera Finlands lagstiftning, inklusive Finlands folkrättsliga förpliktelser när det gäller bland annat dödsstraff, när de i enlighet med artikel VII i Nato Sofa utnyttjar sin rätt att utöva jurisdiktion över Förenta staternas medlemmar av en styrka eller civil komponent inom Republiken Finlands territorium.

Ambassaden föreslår vidare att denna not och ministeriets bekräftande svarsnot tillsammans utgör ett samförstånd mellan de två regeringarna.

Amerikas förenta staters ambassad begagnar detta tillfälle att ånyo försäkra Republiken Finlands utrikesministerium om sin mest utmärkta högaktning.

Amerikas förenta staters ambassad
Helsingfors den 17 november 2023

2. Utrikesministeriet framför sin hälsning till Amerikas förenta staters ambassad. Utrikesministeriet har äran att hänvisa till den diplomatiska noten nr 107 som sändes den 17

november 2023 och som gäller ett samförstånd mellan Amerikas förenta staters regering och Republiken Finlands regering om tolkning och tillämpning av Nato Sofa och ett framtida DCA mellan våra regeringar för att komplettera Nato Sofa.

Utrikesministeriet har nöjet att meddela att utrikesministeriet bekräftar samförståndet mellan våra regeringar i enlighet med vad som anges i ambassadens not.

Utrikesministeriet begagnar detta tillfälle att ånyo betyga Amerikas förenta staters ambassad sin mest utmärkta högaktning.

Helsingfors den 20 november 2023

EXCHANGE OF NOTES

1. The Embassy of the United States of America presents its compliments to the Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Finland. The Embassy has the honor to refer to the recent discussions on the Republic of Finland's pending accession to the Agreement Between the Parties to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of their Forces, done at London on June 19, 1951, which entered into force on August 23, 1953, (hereinafter "the NATO SOFA") and to the discussions of our two countries on a possible bilateral Agreement on Defense Cooperation (hereinafter the "DCA") to further supplement the NATO SOFA.

Desiring to ensure mutual respect for each other's laws and international legal obligations, notably concerning the death penalty, while ensuring maximum opportunity for defense cooperation as NATO Allies, the Embassy has the honor to propose the following understandings between the Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland regarding the interpretation and application of the NATO SOFA and a future DCA between our two Governments to supplement the NATO SOFA:

The Government of the United States recognizes the Government of the Republic of Finland will implement the NATO SOFA consistent with Finnish law and its international legal obligations. Where U.S. forces request assistance under Article VII of the NATO SOFA that would require Finland to act in a manner inconsistent with Finnish law or its international legal obligations, the United States understands Finland may object or seek further consultations. Further, the Government of the United States has a long track record of working with Allies within NATO with similar legal obligations, notably concerning the death penalty, within the spirit of the North Atlantic Treaty, which is founded on the principles of democracy, individual liberty, and the rule of law.

Additionally, the NATO SOFA requires the Sending State to respect the laws of the receiving State, even if not necessarily complying with them. The Government of the United States believes that this long-standing practice among the Parties to the NATO SOFA has brought great benefit for defense cooperation and has thereby strengthened peace and security in the North Atlantic area. Consistent with this requirement, when exercising its right to jurisdiction under Article VII of the NATO SOFA over U.S. members of the force or civilian component in the territory of the Republic of Finland, the United States has an obligation to respect the laws, including the international legal obligations, of Finland concerning, inter alia, the death penalty.

The Embassy proposes further that this Note together with the Ministry's affirmative reply Note constitute an understanding between the two Governments.

The Embassy of the United States of America avails itself of this occasion to renew to the Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Finland the assurances of its highest consideration.

Embassy of the United States of America,
Helsinki, 17 November 2023

2. The Ministry for Foreign Affairs present their compliments to the Embassy of the United States of America and have the honor to refer to Diplomatic Note No. 107 sent on November 17, 2023, concerning an understanding between the Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland regarding the interpretation and application of the NATO SOFA and a future DCA between our two Governments to supplement the NATO SOFA.

The Ministry for Foreign Affairs is pleased to inform that they affirm the understanding between the two Governments as stated in the Embassy's Note.

The Ministry for Foreign Affairs avail themselves of this occasion to renew to the Embassy of the United States of America the assurances of their highest consideration.

Helsinki, 20 November 2023